

Quibus pro maiori parte sancti thome: et bñi
bona uentura dabit et questiones de diuersis
occurrētibus rebus declarauit. Accepit nāq; a
patre meo sancto franco documentū ut an
nunciaret uita et virtutes: de quibus nemo uel
abundanti⁹ uel melius: uel sic dixerim: thoma
differuit. De gestis x̄o saluatoris nostri iesu
x̄pi: et gratia ac preeminētia uirginis matris
nullus eo diffusius atq; ualcius locutus est.
Quod ipsius benignissimi iesu testimonio in
dubitabili fuit comprobātū. Nam dum pre
fatus sanctus in conuēntu neapolitano ter
tiam partem scriberet: nocte quadā ad oran
dum sicut consueuerat ante pulsationē orolo
gij ad ecclesiam in capellā scti nicholai descen
dit. Et dū ibi oraret ante imaginem crucifixi.
frater dñicus de caserta conuersus: qui erat sa
crista: uir utiq; magne deuotionis et sanctita
tis. sanctū doctorem curiosus obseruans: uī
dit ipsum miro modo in ofone suspensum.
Et eo: p̄o: eleuātū a terra. audiuitq; a crucifi
xi imagine procedere uocem dicētem sibi. tho
ma uera de me scripsisti: quam mercedem p̄
labore tuo recipies? Qui respōdit dñe teip̄sū
Quid referam de quattuor euāgeliorū. Adat
tho. s. marci luce et iohānis declaratione. inspi
ciatur opus illud: qd̄ recte cathena aurea nun
cupatur: in quo ipse tam ordinate collegit do
ctorum tam grecorum q̄ latinorū sententias
quas ipse prosequendo pro clarioze intelligen
tia mirabiliter ampliauit: non mirū igitur: si
ego qui minimus sum predicatorum ecclesie
dei: tanti doctoris obseruauerim documenta
siue predicando siue predicabiles sermones
scribendo: s̄m gratiā a dño mihi datam: cum
uul p̄dixi uideāz satis proficere ad ueritatis
illustrationem atq; consolationem fidelium:
scti thome doctrinā sequendo.

¶ Qualiter sctus thomas: nō solū fuit doct⁹
sed uirtutibus ornatus: qui mundo sp̄cto re
ligiosus effectus: munde uixit: et uitam feliciū
consumauit.

Capitulum. iij.

¶ Tertia excellentia scientie scti thome dñi
sanctitas. paru⁹ quidē est: imo nihil mul
ta scire: multa cognoscere: multa docere: nō so
lum nature secreta: et proprietates elementoz
astrorūq; motus: sed etiā fidei rudimēta: nisi
bene beateq; uiuatur. Ideo beatus iacob⁹
dicere solebat. Scientia acquisita mortali si da
serita si non sera uelita de core humiliato.
sanctus x̄o Augustinus in principio conuer

sionis sue. dum audiuit famam: antonij ma
gni. ut scribitur in libro confessionum exclā
mando dixit. Surgunt indocti et rapiunt re
gnum celorum. Nos autem cum nostris do
ctrinis demergimur in profundum: que omnia
considerans thomas gloriosus dedit operam
ut simul cum doctrina fulgeret in ipso sancti
tas uite. Potest x̄o sanctitas eius potissime
ex tribus monstrari.

¶ Primo ex mūdi despectione.

Secdo ex religiosa conuersatione.

Tertio ex finali consumatione.

¶ Primo monstrat sanctitas thome ex mun
di despectione. desperit quidem mundum et
omnem pompam eius ut x̄pm lucrificeret: q̄
liter x̄o id expleuerit: audiamus ea que in ci⁹
legenda scribuntur. Adic nāq; ex nobili pro
sapia dominozum de aquino originem duxit
patre landulfo: et matre theodora nuncupatis
dum x̄o mater puerulum nondum natum
gestaret in utero. Quidam heremita bonus
re et nomine dei reuelatione ei p̄dixit: quali
ter filium esset paritura quem thomam uoca
rent: et qui ordinem fratrum predicatorum es
set ingressurus: in quo ita proficeret: q̄ suo
tempore tam in scientia q̄ in uirtute: uir pa
rem haberet. nato igitur infante cum ingen
ti parentum letitia quod heremita p̄dixerat
iam uisum est fuisse impletum. dum quintum
attigisset annum missus fuit a parentibus ad
monasterium montis castini ut ibi sub sp̄cia
li uita imbueretur litteris et moribus. abbas
monasterij uidens in puero post paru⁹ tem
pus ingenij subtilitatem: consuluit patri suo
domino landulfo ut eum neapolim mitteret
ad studendum. Sicq; factum est. et ibi neapo
li sub magistro martino grammaticē: et sub
magistro petro de hibernia logicę operaz de
dit. adultus autem ordinem predicatorū in
trauit quod ut mater audivit que erat in ro
ca sicca: festina neapolim accessit: ut filium in
seruitio domini confortaret. fratres x̄o pro
positum eius ignorantes timentesq; ne filius
materna pietate turbaret: ipsum romam mi
serunt. at ibi mater eam secuta est. quem fra
tres inde fugauerunt: patris uentantes illuz
destinare de quo mater turbata ad filios suos
qui erant cum imperatore in castro aque pen
dentis misit nunciū specialem: mādans eis
q̄ thomam suum filium: fratrem ipsorū: quē
fratres predicatorē fugabant q̄rent: ita ut

eū in suis haberent manibus: qui obtenta ab imperatore licentia p vias miserunt famulos tandē cōtigit illos predictū frēm suū iuxta cuiusdā fontis irrigua quiescentē: cuius quattuor fratribus dicti ordinis inuenire: quē cōfestim matri transmiserunt. ipsa vō cū custodiri fecē in carcere: vsq; ad filioꝝ aduentū. Et interim vt expiret voluntatē eius: monuit eū ⁊ mone ri fecit: vt habitus deponeret. Ad qđ thomas nunq; consensit. In carcere sic existens: bibliā totā legit ⁊ textum sententiarū ⁊ cōpilauit tractatū fallatiarū. Et quandā suā sororeꝝ ad dei scrutiniū induxit: que monacha scti benedicti facta est: venerunt tandē fratres sui: qui tenta uerunt eū verbis suasionis: iniurijs: ⁊ laceratione habitus: a suo sancto proposito remouere: nec valuerunt: introduxerunt postmodum pulchram puellā ornatā habitu meretricio vt eū molliret. Quā expulit indignanter. Et in tactus remanens signo crucis se municens cū lachrymis obdormiuit: tūc duo angeli apparuerunt sibi: ⁊ stringentes ipsū in lōbis dixerūt. Ex parte dei te cingimꝰ cingulo castitatis qđ nulla possit diabolica impugnatione dissolui itaq; verbo virginitatis donū in se confirmatum accepit: stetit p bienniū carceratus: quem vltimo mater dissimulata custodia abire permisit: de fenestra castri p funē vbi parati erāt fratres predicatores: quē susceptū cū gaudio neapolim duxerunt. ¶ Scđo monstratur sanctitas beati thome: ex religiosa conuersatione a principio quippe vsq; ad finē adeo laudabiliter ⁊ sancte cōuersationis fuit: vt nihil in eo reprehensibile potuerit inueniri. fuit equidez humilis deuotus: pius: sobrius: temperatus: ⁊ virgo purissimus: non solū corpore: sed etiā mēte. frater raymū: dus seueri: qui parisijs in confessione: thomā audiebat: iurauit. qđ in septem annis quibus fuerat secū in studio ⁊ audierat eum in confessione. qđ nunq; consensit in aliquā cogitationē carnalem. Quidā alius frater petrus nomine: qui in extremis confessionem suā audierat: generale in predicatione sua ad pplū testimoniū referens sue laudis dixit. qđ sua confessio fuerat sic pura ⁊ mūda a carnis cōtatione sicut cōfessio vnus pueri paruli. Idem testatus est frater bernardus socius eius qui cum adhuc in confessione audierat. Cui puritati tota vita sua testimoniū p̄hibuit veritatis que sic fuit virtutū actibus cōdita vt nullus contrarijs moribꝰ possit esse

collapsa. naz verisille de eo cōptū ē. ¶ nocturno tpe hūane deputato quieti: post breuē somnum in orōne prostratus: impetrabat qđ dictando vel scribendo docebat. Et preter illud tempus modicū qđ somno vel refectioni pro valitudine corporis indulgisset: reliquū tempꝰ orōni lectioni dictamini: vel scribendis voluminibus occupabat: vt nullū tempus esset vacuū: quod non foret sancta actione repletum. ¶ Tertio monstrat sanctitas beati thome ex finali cōsumatione vt enī Quidius in li. me. thamoꝝ phosios cecinit. vltima semp expectāda dies hoi: dicitq; beatus: ante obitū: nemo supermaq; funera. felix itaq; transitus thome vltimiq; diei cōsumatio fuit: mō qui sequit. Cum sūmus pontifex gregorius decimus generalē cōciliū induxisset celebrare lugdunū ad qđ greci cōuenire debebant mandauit fratri thome vt contra errores grecorum de quibus erant in concilio cōuincendi opus quod fecerat de mandato sui predecessoris vrbani pape ad conciliū secum deferret. Quod cum executioni vellet mandare. frater paulus de aquila existens neapoli: vidit in somnis nocte precedente diē quo dictus doctoꝝ debebat iter arripere: bñ paulum ingredientēꝝ scholas dicti doctoꝝ: cui cū occurreret interrogauit ipsū si bene exposuerat suas eplā: qui dixit ei bñ exposuisti. Sed tempus est vt mecum venias ad patriā: vbi melius intelliges. Et trahens ipsum p cappam videbatur ipsūꝝ secū ducere quē thomas libenter sequebatur: tunc frater paulus clamans in somnis dicebat: succurrite fratres qđ frater thomas recedit. Et cū dicto clamore euigilans oīa alijs fratribus enarrant ipse vō sanctus thomas iter inchoans iuit p campaniā versus romā. Informatus autē in itinere diuertit ad monasteriū fosse noue quod euz ingrederetur dixit. hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo qm̄ elegi eam. Cum vō cepisset grauius infirmari petijt sacramenta ecclesie: cunq; deponeretur fuissent illa accepit ⁊ post modicum cum laude ⁊ bene dictione dei sancta illa aīa faciliter discessit a corpore que ab angelis ad superiores fuit delata ipsum vō corpus in eodem monasterio sepultum honorificentissime: ad cuius exequias multi nobiles ac religiosi tam predicatores qđ minores ac alij conuenerunt: nec defuit ibi virtus diuina in miraculorum operatione quando superior: dicti monasterij patens in

oculis cōmendansq; se thome liberatus est.
Et qdā frater petrus qrtanā patientis meritis
hui⁹ sanitatē recepit. sicq; ⁊ alij plurimi bñfi
cia sanitatis impetrarūt. igit hunc scōm pio
veneremur affectu. qui nūc in celis cū xpō leta
tur p infinita secula seculoz. Amen.

¶ Sermo quadragesimo octauus de sancto
nicholao famosissimo confessore

In diebus suis pla:

cuit deo. ex lib. ecclesiastici assumit
mīr hec verba sc̄ta ecclesia origina
liter ibi .xlviij. ca. descripta. mar
mo otio sūmoq; studio vnusq; laborare d̄z
vt placeat in oibus vijs suis altissimo. creato
ri n̄fo qm̄ eos qui student suā volūtate imple
re ⁊ in hoc cōplacere maiestati suē: nō soluz in
futura immortalī vita. verū etiā ⁊ in p̄nti secu
lo: sublimiter magnificat ⁊ exultat. quis nā ex
plicare queat quanta sit beatissimi nicholai
gloria. nō solū in illa societate sc̄toꝝ vbi par ē
p̄fecta: ⁊ possessio secūra indeficētis boni sed
adhuc in ecclesia militante: vbi spe currūmus
ad hereditatē. p̄missā. vbiq; p̄fecto celebre est
nomē sc̄tissimi nicholai. vbiq; illius miracula
fulgēt vbiq; tādē a fidelib⁹ deuotōe singula
rissima colit̄. q; vero ei⁹ hodierna die festū ce
lebrat̄. equū cē censui ad ei⁹ ingentes amplissi
masq; laudes porandas cū dei adiutorio oēm
bare operaz. de quo dicunt verba in themate
posita q; in diebus suis placuit deo. Et h; hoc
fuerit p̄ plurimas virtutes suas tū ex illis
tres precipuas colligemus quas explicare si
gillatim curabimus.

Prima d̄ prudentia sp̄ualis.

Secda misericordia sp̄ualis.

Tertia obseruantia pastoralis.

¶ Qualiter br̄s nicholao placuit deo. p̄pter
prudentiā sp̄ualem qua spreuit terrena ⁊ cele
stia concupuit.

Capitulum .j.

¶ Prima bñ nicholai virtus q̄ placuit deo
d̄ prudentia sp̄ualis. de hac dixit sapiē
p̄rouerbioꝝ. iij. ca. In oī possessione tua ac
quire prudentiā. Et. xvi. ca. acquire pruden
tiā q; preciosior est argento. Et r̄ps. Matt̄hei
x. ca. Estote prudētes sicut serpentes. est autē
hec prudentia vt docet Aristō. in. vi. Et hico.
Recta rō agibiliū: qua hō in quibusq; agē
dis finē cōsiderat: atq; ad illū media cōueniē
tia accomodat ⁊ disponit. q; vt Boetius inq̄
in. ij. de cōsolatione. qd̄ ante oculos sitū est nō

sufficit intueri. rerū exitus prudentia metitur
tū vt ait Tho. fa. sc. q. xlvij. triplex prudentia
distingui potest.

Prima est falsa.

Secda vera.

Tertia perfecta.

¶ Prima est prudentia falsa p̄ similitudinez
dicta que in malis ⁊ peccatoribus reperitur. ⁊
de hac r̄ps. Luc. xvi. ca. dixit. filij huius seculi
prudentiores filijs lucis in generatiōe sua sūt
⁊ paulus ad Romanos. viij. ca. Prudentia
carnis mors est. Lū enī prudens sit qui bñ dis
ponit que sunt agenda. p̄pter aliquē bonū fi
nem. Ille qui propter aliquē malū finē aliqua
disponit congruentia illi finē habet falsā pru
dentiā in quātū illud qd̄ accipit. p̄ finē. non est
verū bonum sed fm̄ similitudinē. sicut d̄r alij
quis bonus latro. hoc enī modo potest fm̄ si
militudinem dici prudens latro. qui zuenien
tes vias inuenit ad latrocinandū. ¶ Secda est
prudentia vera. sed imperfecta. q̄ inuenit vias
accomodas ad finē bonum sed est imperfecta
dupliciter. Vno modo q; illud bonū quod ac
cipit pro fine nō est cōmunis finis totius hu
mane vite. sed alicuius specialis negocij puta
cū aliquis adinuenit vias accomodas ad na
uigandū vel negociandū dicit prudens nauis
vel negociator. Alio modo prudentia d̄r imp
fecta q; deficit in principali actu prudētis. pu
ta cū aliquis bñ cōsiliat ⁊ recte iudicat de his
que pertinent ad totam vitam. sed nō efficaci
ter percipit. ¶ Tertia est prudentia vera ⁊ p̄
fecta. Et hec est que recte consiliatur ⁊ recte iu
dicat ad bonum finem totius vite ac etiam p̄
cipit. Et hec in solis bonis reperitur. de hac di
xit sapiens p̄rouerbioꝝ. i. ca. Prudentia
seruabit te vt eruaris a via mala. hec autē in
paucissimis reperitur. qm̄ oēs pro maiori pre
solliciti sunt de terrenis ⁊ sp̄ualibus bonis. de
quibus d̄r Baruth. iij. ca. Exquisierūt prudē
tiam q; de terra est. Et de celestibus aut nulla
aut modica est illis cura. Nō sunt qui in die iu
dicij videntes electos ⁊ amicos dei affluere oī
bonorum copia. Et seipsos considerātes eter
nis fore deputatos supplicij dicēt illud Sa
pientie. v. ca. Nos insensati vitam illoꝝ est i
mabamus insaniam: ⁊ finem illoꝝ sine bo
nore. Ecce quo modo comparati sunt inter fi
lios dei ⁊ inter sanctos fors illoꝝ est. Pro
pterea beatus nicholao prudētiam veram
sp̄itualem ⁊ perfectam sectatus est. nam ex

duftibus & sanctis parentibus origine duxit
Luius pater epifanius mater ioana ex ciuita
te patere ciues cũ in primo iuuentutis fue flo
re cum genuissent cõtinenter viuentes celibē
vitam duxerunt. Hic prima die dū balnearēt
erectus sterit in pelui. in sup quarta & sexta fe
ria semel tñ suggestat ybera. Factus aures iu
uentis alioz iuuentū deuotans lasciuas eccle
siarū poti⁹ terebat limina. Et quicqd ibidē de
sacra scriptura itelligere poterat memoriū re
tinebat. Parentibus No defunctis non cogi
tauit vxorē ducere non multiplicare diuitias
nō satisfacere corporis voluptati: sed qualiter
tanta diuitiaz copiam: nō ad laudem humanā
sed ad laudem dei dispensaret: vt sic thesauru
çaret thesauros in celo: iuxta pceptū saluber
rimū nri saluatoris Adathei. vi. ca. Nolite
inquit thesaurizare vobis thesauros in terra
vbi fures effodiūt & furāt: thesaurizate vobis
thesauros in celo quo fur nō appropriat neqz
tinea demolit. Ad bona igit sempiterna dedi
cauit auz & p illis adipiscendis oēs adhibuit
diligentiam.

Qualiter sc̄tus nicholaus ex misericordia
subuenit cini pauperi qui tres filias nupti
tradidit ppter elemosinā quā nichola⁹ fecit.

Capitulum. ij.

Secunda bti nicholaī virtus: qua placuit
deo: dī misericordia proximalis. de hac
redemptor mūdi dixit. Adathei. v. ca. bti mi
sericordes qm̄ ipsi misericordiā consequuntur
Hanc Diēro cõmendant in ca. qui clemen
tiam. lxxvi. di. vbi ait. Qui clementiā non hz
nec indutus est viscera misericordie q̄uis spi
ritualis sit nō adimplet legeꝝ xpi. Et Ambro.
eadem di. ca. in singulis inquit. Misericordia
cõmunis est vsus: iō cõmune pceptū oibus
officijs: omnibus etatibus necessaria: & ab
oibus deferenda. Non publicanus: nō miles
excipit: non agricola: nō vrbanus diues & pau
per oēs in cõmuni admonent: vt cõferant nō
habenti. Hanc misericordiā in se fuisse bt̄us
nicholaus apertissime demonstrauit: dum ele
mosinā indigenti & in extrema necessitate po
sito puicinio suo benigne tribuit: habebat ille
tres filias virgines q̄s p̄e inopia. p̄stituerē co
gebat vt sic infamē caz cõmercio alerēt. Qd
vt ad aures viri sancti deuēnt scelus abhor
ruit: & massam auri panno inuolutā in domū
cuius p fenestram clam picēt clamqz recessit.
Adane surgens bō massā auri reperit: & deo

gras agens primogenite nuptias celebrauit.
Inde ad aliqz dies sile opus: dei famulus egit
Qd rursū ille reperit & in laudes imensas p
rumpens de cetero vigilare p̄posuit: vt sciret
quis esset qui sue inopie subuenisset. Post ē
paucos dies duplicatā auri massam in domū
proiecit. Ad cui⁹ sonitū ille excitatur: & nicho
laum fugientē insequit talitqz voce alloquitur
siste gradū teqz aspectu non subtrahas meo:
Et accurrens velotius Nicholaum hunc esse
cognouit. Ador buni prostratus osculari vo
lebat pedes eius: q̄ ille refugiens ab eo petijt
ne factū alicui quādiu vinceret reuelaret. In
hac No elemosina obseruauit Nichola⁹ tres
illius conditiones necessarias.

Prima conditio qz fuit prompta.

Secda qz fuit copiosa.

Tertia qz fuit secreta.

Prima conditio illius elemosine fuit p̄mpta
qz non multis precibus data vel impetrata.
Inquit Seneca libro de beneficijs. Ingratū
est beneficium quod diu inter dantis manus
besit. Et idem. Nulla res carius emitur q̄
que precibus empta est. Et lz deo grata sit ele
mosina que datur pauperibus illam petenti
pus. Diatissima tamen est consecutū suo cū
tribuitur pauperi: & egeno: p̄e verecundia pe
tere non audent. Et hoc ait Ambrosius li. i.
de officijs. Sunt multi qui malunt miseria ta
cite egestatis astringi q̄ publica petitione
confundi: bi querendi sunt & adiuvandi: vt p
hoc amplius gaudeant: q̄ paup̄ati p̄sulant &
pudori. Secda conditio illius elemosine fuit co
piosa. qm̄ tantū dedit quantū sufficere iudica
uit p puellis virginibus maritandis. fm̄ con
stitutionē Thobie. qui. iij. ca. ait. Si multum
tibi fuerit abundanter tribue. Tertia conditio
fuit secreta. qz obseruauit documentū sal
uatoris nostri qui Adathei ca. v. dixit. Cū fa
cis elemosinā noli tuba canere sicut ipocrite
faciunt. o quanta tepiditate his t̄pibus ducū
tur mortales in quibus charitas non solū fri
guit. Sed vt videt penitus est extincta: oēs q̄
sua sunt querunt oēs tñ seip̄os diligunt: qui
re vera etiā gentiliū voce cõfundi merito pos
sunt. inquit Seneca ad lucillū. nō potest q̄s
beate degere: qui se tñ intus qui oia ad vtili
tates suas puertit: alteri viuas oportet: si vis
viuere tibi. Et idē in li. de beata vita. Vbicū
qz homo est beneficio locus est. Et Quidius
libro de ponto. Regia crede mihi res est sue

currere lapsis. **L**oueniens boi hominem seruare voluptas: sed preter voces et documenta paganoz iam: affunt nobis xpi et sanctorum monita pariter et exempla: inter que vnum quod de beato nicholao iam predictimus notabile valde est ac singulare.

Qualiter beatus nicholaus obseruauit officium boni pastoris: circa regimen aiarum pro motus ad regalem dignitate ex voluntate dei.

Capitulum. iij.

Ertia virtus qua placuit deo almus confessor nicholaus de obseruantia pastoris: obseruauit quod officium pastoris boni circa curam et regimen aiarum: quod ostendimus tripliciter. Primo in sua promotione.

Secundo in pauperum subuentione.

Tertio in populi doctrinatione.

Primo ostendimus beatum nicholaum fuisse pastorem bonum in sua promotione. non enim promotus fuit ad episcopalem dignitatem prece vel precio ut fieri solet temporibus his malignis: sed cum humilitate acceptauit onus regiminis vocatus ad illud ex dispensatione diuina. hodierna hodie nullus promouetur inuitus: imo ecclesiastica beneficia et dignitates non nisi importune petentibus dispensantur. Et quo facti sunt homines ambitiosi: deum suscipiunt cathedram pastorem non nisi de terrenis et transitorijs curant. Sed audiant id quod **Grissus** scribit di. xl. ca. multi in fine. Quicumque desiderauerit primatum in terra inueniet confusionem in celo: nec inter seruos christi computabitur qui de primatu tractauerit. Ad beatum itaque nicholaum redeunt consideremus qualiter episcopalem honorem suscepit de functione quod dem episcopo mirree ciuitatis: ubi ipse morabatur conuenerunt episcopi concilium illi ecclesie de episcopo promouendi. Aderat inter eos quidam magne auctoritatis episcopus. ad cuius electionem omnium sententia dependebat. cum ergo cunctos conuocasset et orationibus insistere monuisset: nocte illa vocem audiuit diucentem sibi: ut hora matutinali fores ecclesie obseruaret: et quem primum ad ecclesiam cui nomen est nicholaus: venire conspiceret ipsum in episcopum consecraret. hoc ergo et alijs reuelans episcopus amonuit ut omnes orationibus insisterent et ipse preforibus excubaret. Et ecce hora matutinali quasi a deo missus ante oculos ecclesie nicholaus. properauit: quem apprehendens episcopus dixit ei: quod tibi nomen est: ille ut erat colubina simplicitate plebeus. inclinatus capere inquit vestre sanctitatis seruus nicholaus: quem in ecclesia ducens l

plurimum renitentem: in cathedra collocauit: neque in hoc reprehensibilem ipsum quispian iudicet qui passus est in cathedra collocari cum agnouerit hoc ex dei voluntate prouenisse. Et cum ab episcopis ibidem congregatis rationabiliter cogeretur. Nam ut scribitur. viij. q. i. ca. in scripturis. Si is qui valet omnipotentis dei oues pascere renuit: ostendit se summum non amare pastorem. Acceptato itaque a nicholao pontificatus officio sectabatur in omnibus humilitatem: motum grauitatem: peragilabat in oratione corpus macerabat: mulierum uita bat consortia: affabilis in suscipiendo: efficit in loquendo: alacer in exhortando: seuerus in corripiendo. Et ut in cronicis legitur. fuit tempore constantini secundi filij constantini magni. Et iulij pape qui congregauit sinodum apud niceam trecentorum decem et octo patrum arrium de qua scribit. xv. dist. ca. canones. Et ibi fuit nicholaus: eius tempore floruerunt **Eusebius** episcopus vercellensis. **Illaris** episcopus pictauiensis. **Antonius magnus**. et **Adacharius**. **S**ecundo ostendimus beatissimum nicholaum fuisse pastorem bonum in pauperum subuentione. nam ut dicit **Hiero** ad nepotianum et pontificis in decretis. xij. q. ij. ca. gloria. Gloria episcopi est pauperum opibus. puidere ignominia sacerdotis est. proprijs studere diuitijs. Et i. ca. aurum. xij. q. ij. **Ambro.** aurum huius ecclesia non ut seruet sed ut erogat. Et **Beatus** scitissimus nicholaus de pauperibus specialiter curam suscepit ob quod piissimus deus mensuram tritici ab eo suscepti miraculo se suppleuit. Quodam nanque tempore totam provinciam sancti nicholai: fame valida pertulit: ita ut oibus deficerent alimenta. Audiens autem uir dei naues onustas tritico applicuisse portui illuc statim proficiscitur. Et rogans nautas ut saltem in centum modijs per quolibet nauem fame periclitantibus subueniret. cum illi respondissent non audentes pro quod mensuratum alexandrie oportet in horrea impatoris nos reddere sanctus inquit facite nunc quod dico. Et uobis in dei veritate promitto quod nullam minorationem habebitis apud regium exactorem. Quod cum fecisset et eandem mensuram alexandrie quam acceptant reddidisset ministris imperatoris miraculum referunt: et deum in suo famulo magnifica laude attollunt. frumentum autem uinum cuiusque indigentiam uir dei distribuit ita ut miraculose duobus annis non tantum ad victum sufficeret sed etiam abufum seminis abundaret.

Tertio ostendimus bñm nicholaū fuisse pasto-
rem bonū in populi doctrinatione. nō enī ne-
glexit populū sibi subiectū pasceꝛe cibo spūali
quinimo cum regio illa idolis deseruisset. ad-
huc post cōuersionē ad xpm̄ populus nephan
de diane adhuc deseruiebat. Et sub quadam
arboꝛe illi consecrata quosdā ritus gentiū ex-
ercebat: quem ritum de oibus finibus vir dei
expulit ipsaq; arboꝛē p̄cidi mandauit. Tandē
in persecꝛantia bonoꝝ operum feliciter ad
xpm̄ migravit. Et vt scribitur in eius legēda
ante aic̄ cr̄itum angelos ad se uenientes uidit
Et dicto psalmo. In te dñe speraui vsq; i ma-
nus tuas dñe cōmendo sp̄m̄ meum: tradidit
sp̄ritum. anno dñi. ccc. lxxij. vbi apud terrī-
genas celestis audita est melodia. Corp⁹ itaq;
honorifice in tumba marmorea repositū fuit:
qđ tandem barū translātū fuit. anno dñi. M.
lxxvij. Q̄ igit̄ felix aia nicholai: que peracto
huius breuis t̄pis cursu: tandē celestia regna
petiuit. ibicō gaudet xpō z oibus electis p̄ in-
finita secula seculoz. Amen.

Sermo quadragesimus non⁹ de tribus pri-
uilegijs beati stephani protomartyris: que
cooperante xpō cum gloriosum fecerūt.

Ideo celos apertos

z iesum stantem a dextris virtutis
dei. Scribuntur hec uerba Actū
vij. ca. z in eplā presentis solēnita-
tis: in tribulatione positus ac laborantibus q;
buscunq; pro diuino amore: nunq; deest auxi-
lium sup̄ne gratie: qua fit: vt quecunq; ardua
z difficilissima nō solū nō moleste: sed equo aīo
ac iocundissimo ferant. nihil enī terribilius est
morte: quā tñ amici dei etiam uolentaz passi
sunt pro xpō gaudentes. Ecce in promptu oc-
currit nobis exemplū stephani protomarty-
ris: qui in erate floꝛenti lapidationis martyriū
patientissime tollerauit: cui cum ex debito te-
neamur honorem quem possumus exhibere:
vt sic ualeam⁹ interueniētib⁹ eius meritis uite
ips⁹ imitatoꝛes fieri: hodierna die ad illū ser-
monē uertem⁹: qui uidit xpm̄ stantē a dextris
dei paratissimū ad eū adiuuādū: put ipse retu-
lit in uerbis a nobis p̄missis. In qbus tria bñi
stephani p̄uilegia distinguem⁹: q̄ cooperante
xpō eū celeberrimū gloriosissimūq; ostendūt.
Primū dñi gratie.
Scđm̄ uictorie.
Tertiū glorie.

Qualiter bñs stephanus fauente diuina
grā superauit: superbiam: auaritia: z luxuriā
Capitulum. j.

Primū p̄uilegiū beati stephani dñi gr̄e
de quo sic dñi Actuum. vi. ca. stephanus
plenus gratia z fortitudine faciebat prodigia
z signa magna in populo. Fuit equites in eo
grā: qua tria principalia peccata ad que cetera
reducuntur superauit. Primum fuit superbia.
Scđm̄ auaritia. Tertium luxuria: de quib⁹ Jo.
prime canonice. ca. ij. ait. Omne qđ est in mū-
do concupiscentia carnis est: aut concupiscentia
oculoz: aut superbia uite. Superbiā nāq;
superauit p̄ uirtutē humilitatis. Luxuriā per
uirtutē castitatis. Auaritiā p̄ uirtutē pau-
pertatis. Primum fuit humilis in honore sibi
ab ecclesia exhibitio. Nam vt scribit̄ Actū. vi.
ca. Ipse fuit vn⁹ imo p̄m⁹ ex septē diaconib⁹
ab aplis ordinat⁹: z in misericordiā. Lū enī exrefe-
ret multitudo credentiū apli decreuerunt cli-
gere septē: qui p̄essent administrationi t̄pali
vt ipsi vacarent uerbo diuino. Et elegerūt ste-
phanū uirū plenu fide z spū sc̄to: z philippuz
z p̄chori: z nicanorē: z timonē: z p̄inenam: z
nicholaū aduēnā antiochenū. In qua electiōe
z honore sibi exhibitio stephanus humiliter se
cōtinuit qđ quantū sit laudabile cū quis in di-
gnitatib⁹ z honoribus nō tumescit. p̄ ex uer-
bo sapientis: qui ca. ij. Ecclesiastici ait. Quan-
to maior es humilia te in oibus: qđ Licero in
primo de officijs elegātissime retulit. In reb⁹
inquit etiā prosperis superbiā fugienda est z
arrogantia. nā vt aduersas res sic z secundas
imoderate ferre leuitatis est. Scđo beatus ste-
phanus superauit luxuriā p̄ uirtutē castitatis:
nā dñi de eo q̄ fuit uir boni testimonij z mun-
dissime fame. hoc x̄o expleri nō p̄t abq; au-
xilio diuine gr̄e: q̄ vt ait Aug⁹ in li. de agone
christiano. Inter oīa xp̄ianoz certamina: du-
riora sunt p̄lia castitatis. vbi quotidiana pu-
gna z rara uictoria. Tertio superauit auaritiā
p̄ uirtutē paupertatis. nā fuit plenus fide. Sup-
que uerba inquit Aug⁹. qui uerā fidē habent
de deo: nō cupiūt in his miserijs diuites fieri
Sed pleriq; obstinatione uoluntaria in suis
peccatis cōmorantes excusare suā p̄auitatz
saratunt asserentes nō posse uirtuose uiuere:
quia ipsis deus non porrigit gratiam suam: q;
his respondemus q; gratiam ad salutē neces-
sariam deus non denegat: nisi his qui illaz ha-
bere nolūt. Ideo Ep̄iphan⁹ in eplā ad donatū

ait: profuens largitur spūs nullis finibus premit: nec ullis coercitibus claustris intra certa metax spatia refrenat: manat iugiter exuberat affluenter: nisi in pectus sitiat & pateat quantum illuc fidei capacis afferimus tantum de grē mundatū haurimus, hec ille. **¶** **Igitur** ut inquit **Aristo.** in lib. de causis. prima cā inest oibus rebus sū dispositionē vnā non tū oēs eā recipiunt sū eādē dispositionē: qre & aliqui grām nec in minimo hnt qz illā hre cōtemnunt: & loquor de grā gratum faciente: quidā grām hnt seruātes in charitate diuina mādata. Alij aīo feruentiores qz primi ad obseruatiā consilioz ascendūt: quare grā maior esse pōt in vno qz in alio. vnde **Aug⁹** ad **dar. danū** ait. In quibus habitat deus non equaliter habitat. **¶** Et idem ad bonifaciū grā meret auger. qd sū **Alexandrū** in tertio intelligendū est de magnitudine & augmento sū quātitate virtuale. nō sū quātitatem diuinitus. **¶** Quare vicit brūs **stephanus** cū adiutorio dei tria prelia in quoz quolibet affuit sibi diuinū auxiliū. **Capitulum. ij.**

¶ Eūdū privilegiū bti **stephani** dī victorie. vicit equidē cū adiutorio diuino malos hoies eū persecutes: mos nanqz maloz est bonis & virtuosus molestiā inferre. qz sū phoz sniam tria simul stare non possunt: sed mutuo se repellunt vt docet **Aristo.** x. metaphisice & in predicamento. Sicut calidū non stat cū frigidū: aut albū cū nigro siue tenebra cū lumine. id. **xxij. q. iij. ca. qui sū carnē.** **¶** **Die ro⁹** ait. Qui sū carnē natus est psequabatur spūale: nunqz vō spūalis carnale psequit sed ignoscit quasi rustico: surrexerunt ergo viri magni sū **stephani** pcurantes mortē eius: in terueniente triplici prelio.

¶ Prīmū fuit disputationis.

¶ Scdm accusationis.

¶ Tertii cōminationis.

¶ Prīmū fuit preliū disputationis. d quo dī surrexerūt aut quidā de sinagoga que appellabatur libertinoz a regione sic nominatoz sū **Nicholaū** de lra. & circensū a circene ciuitate. & alexandrinoz ab alexandria metropoli egypti & coz qui erant a cilicia & asia: q sūt regiones ppinque iudee. disputantes cū **stephano** in quo prelio datus est sibi spūs scrūs qui sibi facundiā ministravit. sū xpi pmissū qui **Luce. xxi. ca. dicit.** Ego dabo vobis os & sapientiam cui nō poterūt resistere aduersarij vī

¶ Et hoc dī de **stephano.** nō poterant resistere sapientie & spiritui qui loquebat. **¶** Scdm solum fuit accusationis. videntes enī iudei & disputando succubuerunt callide submiserūt duos falsos testes: qui eū in iudicio accusarēt dixerūtqz eum blasphemasse deū moysen tabernaculū & templū: que oia potentissime confutauit. **¶** Et dum loqueret affuit sibi diuinū auxiliū qm intuentes in eū oēs qui erant in consilio viderunt faciem eius tanqz faciem angeli quibus ipse declarauit magnificando deum: legem moysen: & templū de deo dixit: ipsū fuisse locutū patribus qui est deus glorie. de moysē. q amicus dei fuerit. de lege q fuerat a deo data d templo q infructū fuerat ex diuino precepto. **¶** Tertii preliū fuit cōminationis. nā cū **stephanus** fuisset multa locutus qbus iudei dīcere non valebant: audientes q dicebant: discabant cordibus suis & stridebant dentibus in eum. Tunc videns immere sibi de proximo mortē: intendens in celum vidit gloriā dei & ait. Ecce video celos apertos & iesū stantē a dextris virtutis dei. **¶** Hic dubitatur a quibusdā vtrum visio beati **stephani** fuerit metalis aut imaginaria vel corporalis. Aliqui dicūt q fuit metalis tū: ita q ex grā speciali fuit concessū **stephano** videre non solum humanitarē xpi sed etiā deitātē. Sicut & paulo de q dīc **Aug⁹** ad paulā de vidēdo deū q sibi fuit concessū videre diuinā essentiam eo q erat doctor gentium & moysi qui fuit doctor indeoz. **¶** Et hoc videt dicere quedāz gloriā sup locū istū que talis ē. quidā electoz adhuc in hac vita detenti mūdato cordis oculo videre meruerunt gloriā dei: vt hic **stephanus** & paulus ad tertiu celum raptus. Sed hoc dicitū non videtur sufficiens. quoniam vt doctores dicunt visio diuine essentie non est cōcessa ali cui in vita presenti: vtenti sensibus exterioribus nisi hoi xpo. vnde & paulus non dicit deū sic vidisse: nisi in raptu ab istis sensibus. **¶** **Stephanus** autem non videt tunc fuisse raptus sed magis vtens sensibus: nam loquebat iudeis audientibus. Alij opinantur. q fuit visio imaginaria: ita q in eius imaginationem fuerunt effigies diuinitus formate ad representandum deum: & hoiem xpm. sicut legitur de **Isaia ca. vi.** q vidit dñm sedentem super soliu & mente cognouit significatum illius: ita & **stephanus** habuit visionem imaginariam: & agnouit significatum illius representationis

Et sic certum ad hoc fuit non solum imaginaria visio sed etiam mentalis sicut visiones prophetarum. Et non est dubium quod potuit sic fieri: sed ex modo loquendi scripture videtur quod fuerit corporalis quod dicitur intendens in celum vidit gloriam dei. Propter quod aliqui dixerunt quod visus stephani fuit a deo fortificatus in tantum quod vidit Iesum existentem in celo empirico celos acutius visus penetrando: sed istud non videtur posse stare: quia sic visus fuisset extrahendo ab oculo: et non intus suscipiendo ab obiecto quod improbat philosophus libro de sensu et sensato. Propter quod ut refert Micho⁹ de lira supra hoc passu probabilius videtur dicendum quod a corpore christi existentis in celo fuit immutatus oculus stephani ad visionem humanam manitatis christi. nam in parte eius est quod corpus eius sic videatur a longe sicut de prope. Et forte idem est de quolibet alio corpore glorioso: quia totaliter est subiectum anime propter quod videtur quod ad nutum eius possit mutare visum indifferenter a longe et de prope. Sicut in parte eius est quod immutat visum et videatur in propria vel in aliena effigie: deitate vero videre non potuit isto modo: sed sicut in visione imaginaria formatur in virtute imaginativa aliqua effigies ad representandum deum ut dictum est. Ita exterius potest divinitus formari ad imitationem corporalis oculi fuit suo modo fit in apparitione angelorum quoniam apparent in corporibus assumptis que corporaliter videntur: ita aliqua effigies corporalis non a deo assumpta: sed formata potest ipsam representare oculo corporali. Et sic probabiliter absque ulla additione potest dici. Quod sic fuit in visione stephani mentali tamen cognovit quod illa effigies non erat ipsa deitas nisi tamen representatiue. Et huic modo dicendi concordat ista cum dicitur. Ecce video celos apertos. si igitur visio preacta stephani fuit corporalis: tunc tria ibi fuerunt miracula. Primum quod vidit celos apertos. quod secundum Micho⁹ de lira intelligendum est. non quod celi fuerunt divisi cum sint incorruptibiles: sed quod sic clare vidit ac si nullum esset obstaculum inter medium. Secundum miraculum fuit quod vidit Iesum in gloria patrie: cum secundum naturam impossibile sit ut corpus glorificatum in sua gloria ab oculo corporali non glorificato videri possit. Tertium miraculum fuit quod cum corpus christi sit in celo empirico. videndo ipsum vidit ultra celum fidere aerem et crystallinum Impossibile est autem fidere in natura quod oculus corporalis in tanta distantia possit videre. Si insuper visio stephani fuit mentalis ut predictum

est. tunc factum est ut eius mens esset a deo illuminata ad notitiam glorie dei et domini Iesu christi filii sui. quod nihil aliud posset vel velle desiderare: nec mori: quia omnes naturaliter timet et fugiunt timeret sicut et factus ostendit. Iudei autem cum audissent cum talia dicerent: contumnerunt aures suas secundum gloriam. ne audirent blasphemantem. Sic enim falso extimabant ipsum blasphemare. Quare eductes eum extra civitatem lapidabant: et testes deposuerunt vestimenta sua ut celerius interficerent: ad pedes adolescentis qui vocabatur saulus: postea vero fuit paulus vas electionis. ipse autem lapidatus: vulneratus cruore perfusus. non dicebat heu me dolentem non heu me iuvenem: non heu me quia mortuus absque culpa: relinquo mundum: parentes desero et amicos: morte violenta occisus: non hec vel similia loquebatur. Sed ait hilariter facie ad celum directa. dicit inquit iesu accipe spiritum meum: et ne statuas illis hoc peccatum. quod cum dixisset obdormiuit in domino. ubi gloria pulchre dictus est obdormiuit et non mortuus est: quia obtulit sacrificium dilectionis: et obdormiuit in spe resurrectionis. **¶** Beatus stephanus dicitur primus martyr et qualiter multis miraculis commoveauit: qui iam plene beatificatus est in celis. Capitulum. iij.

Terium privilegium beati stephani dicitur glorie adeptus namque fuit propter eius merita copiosa triplicem gloriam.

Prima dicitur specialis honorationis.

Secunda miraculorum operationis.

Tertia plene beatificationis.

Prima gloria dicitur specialis honorationis: Est enim in ecclesia dei inter martyres primus cuius festum immediate post natiuitatem domini celebratur. Sed plerique dubitare solent: quod stephanus primus martyr dicatur: cum ante ipsum etiam alij martyres predicentur. nam abel martyr: innocentes martyres: iohannes baptista martyr non ergo stephanus prioritas martyrii debet. Ad quod respondemus quod ideo primus martyr dicitur. quia ipse prius ceteris passus est: post noui testamenti consummationem que facta fuit: quando omnino cessarunt legalia dum christus dicit consummatum est. etiam quia primus euoluauit. nam alij longum martyrium fuissent passi ante ipsum: nihilominus quia nondum erat aperta ianua non euolauerunt. Dicitur insuper primus martyr quia passus est propter fidei defensionem et confessionem. Innocentes quippe passi sunt pro christo sed nondum illum confit

teri poterant. **J**oannes baptista passus est quod arguebat herodem. abel propter inuidias fratris. stephanus autem quia christum predicabat filium dei regem regum et dominum dominantium. **N**otandum tamen quod beatus stephanus passus fuit die qua eius inuentio celebratur. inuentum namque fuit tunc corpus eius anno domini cccc. xvij. bonorum principis anno septimo mutauit tamen ecclesia festiuitates ut festum passionis eius cum ampliore deuotione celebraretur immediate post natiuitatem domini quod passio eius dignior est quam inuentio. **S**ecunda ratio beati stephani dicitur miraculorum operationis. dicit enim Augustinus li. xxiij. de ciuitate dei. beatum stephanum innumeris miraculis conuulsasse et mortuo sex suis meritis suscitasse multosque curasse a varijs languoribus. **E**t ut ibi refert: flores de altari sancti stephani assumpti cuiusdam mulieris ecce oculis impositi sunt que continuo lumen recepit. quidam insuper nobilibus marcialis nomine: cum infidelis esset et nequaquam conuerti uellet: cum plurimum e grotaret gener suus ualde fidelis ad ecclesiam beati stephani uenit. **E**t de ipsis floribus qui super altare erant accipiens ad caput foci latenter posuit. **S**uper quos cum ille dormisset protinus ante diluculum clamauit ut ad epulum: teretur: cum autem episcopus ab esset sacerdos ad eum uenit: et cum se credere diceret baptizatus est. **Q**ui quidam uixit hoc uerbum semper in ore habuit. **I**te accipe spiritum meum: cum tamen ignoraret: hec fuisse uerba ultima sancti stephani. **T**ertia gloria dei plene beatificationis. hanc habet in regno celorum dominum clare uidentem: tenendo: atque fruendo: ibi factus est in pace locus eius ibi possessione habundantiam: ibi coronatur auricula: que datur doctoribus: uirginibus: et martyribus de qua plenius in sermonibus de uirginibus disserimus. **Q** igitur felix inuentus beati stephani: que morte et martyrio fuit in melius commutata. **Q**ue preciosa et delicata tollerantia. **Q**ue dulces lapides torrentis quibus tam grande premium eterne uite stephanus ipse promeruit. mortuus fuit pro christo et ecce in eternum regnat cum christo que est benedictus in secula seculorum. Amen.

Sermo quinquagesimus de innocentibus occisis ab herode ascalonita qui christum puerulum extinguere nitebatur.

ARGE ET ACCIPE PUERUM

et fuge in egyptum. angeli ad ioseph loquentis uerba sunt ista oris galiliter. **M**atthei. i. ca. et in euangelio pueri festiuitatis iniquitas male mentis herodis impij et crudelis christum iesum in cuna uagientem persequi cepit. **N**am uolens illum perimere alios paruulos occidi iussit credens in numero eorum christum celudere. **Q**ua de re beatissimis illis innocens ecclesia sancta honore debuit tribuit statuens hanc solennitatem ad eorum reuerentiam a fidelibus celebranda. ut autem mens christiana percipere ualeat quanta sit obligatio infra ad filium uirginis diligendum qui in qualibet etate pro nobis pati non recusauit. in pueri sermone decurrem ea que de illius peregrinatione in egyptum et pueroz interfectione euangelica tradita historia. ubi tria mysteria se offerunt contempera. **P**rimu dei christi peregrinatio. **S**ecundu herodis malignatio. **T**ertiu innocentium coronatio.

Qualiter ioseph momento angelo fugit cum iesu et uirgine in egyptum. **C**apitulum. j.

Rimu mysterium contempera dei christi peregrinatio. **E**t hoc notat in prima parte eui gelij. cu dei angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et. **A**d quorum uerborum explanationem mitiore tria sunt hoc loco dubia disceptanda.

Primu utrum christus habuit angelum ad sui custodiam deputatum.

Secundu cur angelus apparuit ioseph in somnis.

Tertiu quare in sua fuga christus egyptum perijt. **A**d primu dixerunt aliqui quod christus habuit angelum ad sui custodiam. nam luce. ij. scribit quod angelus annunciauit pastoribus christi natiuitatem qui potuit esse angelus eius custos. **E**t luce. xxij. c. dicit. Ecce apparuit ei angelus domini confortans eum. ubi Bedda ait. **I**n testimoniu utriusque nature angelus cum confortasse et angelus ei ministrasse describit. **I**nsup christus iesus secundum humanam naturam et passibilitatis statum fuit paulominus ab angelis minoratus. ut docet magister sententiarum in. i. di. xvi. **U**nde questum ad hoc uidebatur angelico indigere presidio. **A**dhuc angelica custodia facit ad anime dignitates. **U**nde dicitur super. xvij. ca. **M**atthei. **M**agna inquit est dignitas aiaru ut una queque ab ortu natiuitatis sue in sui perfectu et custodiam habeat angelu specialiter

mandū tria de herode consideramus.

Primo differentia.

Secundo sufferentia.

Tertio malitia.

¶ Primo consideremus differentia. vt enim colligimus ex historia scholastica. Tres fuerūt herodes. Primus ascalonita sub quo natus est xps. Secundus antipas qui decollauit Joānē & fuit filius herodis ascalonite. Tertius dicitur est agrippa qui iacobū occidit & petrū in carcerauit & iste fuit nepos antiparis. primus fuit innocentū interfectoz. ¶ Secundo consideremus sufferentia. non enim eo ipso quo delusus fuit a magis pueros occidi mandauit. sed post ali quod tempus vt dicit Nicholaus de lira super Matttheū. cū vellet oēs pueros bethleem interficere ne xps sibi incognitus euaderet. ipeditur est ab executione huius facti. eo q̄ a cesare Augusto per epistolā fuit citatus. filioꝝ accusatoribus responsur⁹. cundo at romā & manēdo in curia & redeundo ad iudeā. apposuit animum & plus & ideo fere post duos annos ad regnum suū reuersus & in regno confirmatus: q̄ sniam pro se contra filios habuit. tunc per fecit necem pueroꝝ prius in mente conceptā. ¶ Tertio consideremus herodis malitia. tan to nanq̄ furoꝝ succensus fuit neq̄ herodes q̄ vt perderet xpm omnes pueros qui erāt in bethleem & in oibus finibus eius occidi mandauerit ab imatu & infra. id est ab infantibus duorum annozum. vsq̄ ad pueros quinq̄ annozum. Qui assertioni fidem facere videntur quedā ossa innocentū adeo grādia q̄ pueroꝝ duos annos hñtum esse nō possunt. nisi dixērimus corpa tūc maioris quātitatis fuisse. vel ab imatu & infra. i. ab infātibus duoz̄ annoz̄ vsq̄ ad pueros vnus noctis. vt enī ait Aug⁹ in sermōe. Timebat herodes ne puer cui astra famulabatur spem suā infra etatē vel supra paulo transformaret. tūc adimpletū est quod dictum est per Jeremiā prophetā. vox in rama audita est ploratus & ululatus multus Rachel plorās filios suos. vbi Hieronymus ait q̄ at dicitur in rama nō putemus nomen loci esse qd̄ est iuxta gabba. Sed rama excelsus interpretat. vt sit sensus. vox in excelsu audita ē longe lateq̄ dispersa. vnde Lirio⁹ super hoc loco ait. ploratus stertum paruuloꝝ osidit. vllatus aut matrū significat lamentū. Et q̄ in euangelio dicitur Rachel plorans filios suos. fm Nicholaū de lira methaphorice ē intelli-

gendum quasi Rachel sit mater bethleem rōne sue sepulture: q̄ ibi sepulta est vt habet Benensis. xxxv. ca. Hinc Hiero⁹ super Matttheū ait. Querit quomodo Rachel filios alteri⁹ tribus. s. filios bethleem quasi suos plorat. Rñde mus breuiter q̄ sepulta fuit iuxta bethleem in effrata & materni corpusculi hospitiū nomen matris accepit sine quā iuda & beniamin qui d Rachel natus est due tribus iuncte erant. Et herodes preceperat non solū in bethleem interfici pueros sed in oibus finibus eius. vnde p̄ occisionē bethleem: intelligimus multos etiā de beniamin fuisse occisos. o quale edictū irrationabile & crudele. o q̄ lugubris & flebilis exccutio. o q̄ iniusta & iniqua occisio. Rapiebatur paruuli quidā a pectoribus matris: quidā in cuna iacentes: quidā blande parentibus aludentes: quidā vibane in vomibus perambulantes: & sine vlla pietate: vel pijciebant ad muros: vel feriebant gladio: vel strictis in gutture manib⁹ suffocabant: vidisses tūc in terra iscere cadauera paruuloꝝ: vidisses & terrā paruuloꝝ sanguine madefactā: vidisses matres in qualibet domo sparsis crinibus tam horredum flagitiū: singultibus lachrymis: & vlulatus acclamantes.

¶ Innocentes patiendo pro xpo meruerūt decorari corona martyrii. Capitulum. liij.

¶ Tertio mysteriū contemplandū dē innocentū coronatio. ipsos vtiq̄ hac die honorat ecclesia: qm̄ in celis coronā hñt martyrii. Sed circa hoc triplex reperit dicendi modus ¶ Primus est coꝝ qui tenent paruulos istos occisos nihil meruisse: eo q̄ in eis nondū erat expeditus rōnis vsus nec voluntarie pro xpo patiebant. Contra quos est auctoritas vniuersalis ecclesie: que illos martyres noiat & appellat. vñ dicit in orōne. De⁹ cuius hodierna die preconiu innocentis martyres: nō loquendo sed moriendo: p̄fessi sunt. Et Aug⁹ in sermōe hodiernē festiuitatis ita pulchre loq̄. Hodie fies charissimi natalem illoꝝ infantū colim⁹ quos ab herode crudelissimo rege interfectos esse euangelij textus eloquit. Et ideo cū sūma exultatione: gaudet terra nra celestiu militum & tantaz̄ parens secunda virtutū. Ecce p̄phana hostis nunq̄ beatis paruulis tantū p̄o desse potuisset obsequio quantū profuit odio nā sicut sacra p̄itis dicta manifestat: quātū 3̄ beatos paruulos iniquitas abūdauit. tā tū in eis grā vniue bñdictionis effulsit. Bñ

es o bethleē terra iuda que herodis regis im-
 nitatē in pucorum extinctione perpessa es: q̄
 sub vno tempore candidataz plebem imbecil-
 lis infantie deo offerre meruisti: vigne tū illo-
 rum natalem colimus quos beatus eterne vi-
 te mundus edidit q̄ quos mundo maternoꝝ
 visceruz partus effudit. hec Aug⁹. qui merita
 innocentū elegantissime perorauit. ¶ Sc̄dus
 modus dicendi est alioꝝ qui tenuerunt. q̄ in
 innocentibus miraculose accelerat⁹ fuit vsus
 liberi arbitrii: ita q̄ voluntarie passi sunt. Sꝫ
 cum hoc nō inueniat⁹ in scripturis expressum
 neq; a doctoribus affirmatū: non est a vobis
 ita leuiter acceptandū. qz vt Hiero⁹ refert in
 epla ad paulinum. Quod de scripturis sanctis
 auctoritatē non habet eadem facilitate contē-
 nitur qua probat⁹. Et propterea est tertius mo-
 dus dicendi s̄m Thō. fa. fe. q. cxxiii. q̄ mar-
 tyrij gloriā quam in alijs ppria voluntas me-
 retur illi paruuli occisi per dei grām sunt asse-
 cuti. nam effusio sanguinis propter xpm vicē
 gerit baptismi. vnde sicut pueris baptizatis
 p̄ grām baptismalē meritū xpi operat⁹ ad glo-
 riam obtinendā. Ita in occisis propter xpm:
 meritū xpi operat⁹ ad palmā martyrij obtinē-
 dam. Et hoc est quod Aug⁹ dicit in quodā ser-
 mone: quasi alloquens innocentes. Ille inquit
 de vestra corona dubitabit in passione. p̄ xpo
 qui etiam paruulis baptismū prodesse nō cōti-
 mat: non habebatis etatē qua in xpm passurū
 crederetis: sed habebatis carnē in qua p̄ xpo
 passuro passionem sustineretis. hec ille. Cum
 itaq; viderimus hos paruulos felicissimos ce-
 licolas esse factos: qz propter xpm passi sunt.
 eos ita veneratione vt etiā pro dño iesu xpo si-
 mul cum eis pati non timeamus. Qui pro se
 laborantes exultat in fine ⁊ beatos facit in re-
 gno gloriozo celoꝝ: in quo viuūt ⁊ regnat per
 infinita secula seculozum. Amen.

¶ Sermo quinquagesimus primus de beato
 georgio martyre qui fortis fuit in bello tem-
 porali ferali ⁊ passionali.

Fortis fuit in bello

Scribunt hec verba originalit̄
 Ecclesiastici. xvi. ca. Gaudet in
 celis beatissimus georgius qm̄
 legitime certauit in terris. Corona quippe vi-
 ctosibus datur vt inquit Aug⁹ in omelia. ⁊ h̄
 paulus expressit. i. ad Thimo. ij. ca. Non coro-
 nabit inquit nisi qui legitime certauit. quāta

no fuerit georgij probitas ⁊ animi fortitudo
 declarat Ambrosius in prefatōe vbi ait. Be-
 orgius fidelissimus miles xpi dum xpianitatē
 professio silentio tegebat: solus inter christi-
 colas dei filium esse confessus: cui ⁊ tantā fidei
 constantiam gratia diuina concessit: vt tyran-
 nice potestatis precepta contemneret ⁊ innu-
 merabiliū non formidaret tormenta penarū.
 hec ille. verūtū vt virtutum eius ⁊ sanctitatis
 excellentiam diffusius explicemus in presenti
 sermone curabimus aperire. in quibus bellis
 inditris hic p̄liator fortis inuentus est ⁊ vi-
 ctoriosus. nam h̄ verba proposita de ioseph
 cantur ad litterā: tñ appropriate cōuenire pos-
 sunt serō georgio xpi militi inuictissimo. Qui
 fortis fuit in triplici bello.

Primo in bello temporalī.

Secdo in bello ferali.

Tertio in bello passionali.

¶ Qualiter beatus georgius miles fuit stren-
 nuus. Et an sit licitum militare: atq; de duo-
 decim conditionibus quas habere debent hi
 qui volunt laudabiliter militiam exercere.

Capitulum. j.

¶ Primo beatus georgius fuit fortis in bel-
 lo tpali. deseruiuit quippe laudabiliter
 exercitio militari. vñ interrogatus a dariano
 p̄fide: vñ esset aut quo noie vocaret. Rndit ge-
 orgius vocor ex nobili capadocū profapia. pa-
 lestinas xpo fauente deuici: sed oia deserui. vt
 seruire possim libricius deo celi. Sed i hac pte
 quereret aliq; vtrū pctm̄ sit militare. Ad qd̄
 rñder Aug⁹ li. de verbis dñi. Et ponit. xxiiij. q.
 i. ca. militare. Ad militare inquit nō est pctm̄: sed
 ppter predā militare pctm̄ est. Et idē ad Bo-
 nisfaciū. ⁊ no. xxiiij. q. i. ca. noli. Noli extimare
 neminē deo placere posse: q̄ armis bellicis mi-
 nistrat. In his erat sc̄tus dauid cui dñs tam
 grande perhibuit testimoniū. In his etiā plu-
 rimi illi⁹ tps iusti. In his erat ille centurio q̄
 dño dixit. Non sū dignus vt intrea sub tectū
 meū. Et idē h̄ manicheos. ⁊ habet. xxiiij. q. i. ca.
 quid culpāt. xps tribura cesari monet reddi qz
 propter bella necessaria militi stipendiū p̄be-
 tur. Et de hoc ita scribit. xxiiij. q. i. ca. paratus i-
 si. Mā si xpiana disciplina oia bella culparet:
 hoc potius consiliū salutis petentibus in euā-
 gelio diceret: vt abicerent arma scq; oīno mi-
 litie subtraherent. dictū ē āt eis. neminē cōcul-
 seritis. Estote contēti stipendijs vestris. Qui

bus ppriū stipendiū sufficere precepit debere militare vtiq; non prohibuit. glo. sup illo verbo concesseritis. Concute est aliquid petere vltra debitū rōne officij alicuius. Notandū tñ q; volēs debite et laudabiliter exercere: duo decim debet conditiones habere.

Prima dī laicalis status.

Secūda virilis sexus.

Tertia dispositum corpus.

Quarta affectus iustus.

Quinta animus magnus.

Sexta precium exercitium.

Septima victus sobrius.

Octava promptum obsequium.

Nonā fidelitas firma.

Decima prudentia circūspecta.

Undecima misericordia benigna.

Duodecima superna confidentia.

Prima conditio dī laicalis status. nam clericis et alijs ad cultū diuinū deputatis interdicit vsus et officij artis militaris. Sicut p; xxiiij. q. viij. ca. i. vbi dī. Cū petrus qui prim⁹ aploz mālem gladiū vellet exercere vt magistrū a iudeoz iniuria defenderet: audiuit. conuerte gladiū tuū in vaginā. Idē confirmatur eadē cā. et qōne. ca. cū a iudeis. ca. nō pila. ca. clericī. ca. quicunq;. Et di. l. ca. clericum. dī. Non conuenit militib⁹ ecclesie militare seculo. Rō est fm Tho. 2a 2e. q. xl. q. i. militari arte multa est inquietudo p̄ia clericali officio: ita q; non sunt compatibilia. p̄pterea dixit ap̄tus. ij. ad thimo. ij. ca. Memo militans deo implicet se negocijs secularibus vt ei placeat cui se p̄bauit. Ad dictū ponit. lxx. di. ca. cōsequens. Et xvi. q. i. ca. sunt nōnulli. Et. xxi. q. iij. ca. placuit Et. xxiiij. q. viij. ca. rep̄ebēibile. et extra ne cle. vlt. mo. ca. multa. et ca. sed nec. Notandū tñ fm Tho. et Alexandrū de ales in. iij. volūe sūme. q; l; clerici nō possint nec debeāt pugnare manu: p̄nt tñ in casu pugnare nutu: iussu: vel auxilio. sicut p̄bas. xxiiij. q. viij. ca. igit. et ca. scire nos oportet. et ca. oī timore. in ca. hortatu dī Hortatu et precib⁹ adriani romani vrbis epi Et hortatus carolus rex bellū p̄ longobardos suscepit. Et in ca. vt pridē habetur. q; beatus gregorius ciuib⁹ iusticie mandauit. vt contra longobardos arma pararent et militibus stipendia decreuit. Nec solum pugnare: sed etiā arma deferre interdicit est clericis. vt patet dī vita et hone. cle. ca. clericī. vbi dī. Clerici arma portantes excommunicentur. glo. tamen ibi di-

cit. Si transitum faciunt per loca periculosa tunc possunt portare arma: ad terrorem latronū: l; percutere nō debeant nisi vim vi repellendo cum moderamine inculpate tutele.

Secunda conditio eius qui militiā habet debite exercere dicit virilis sexus. qui eni vult militare vir esse debet: non mulier. eo q; mulieribus conditio non est apta bellicis artibus. sunt namq; mulieres pauide: timide: molles et delicatę: nec sufficiunt ferre labores qui requiruntur in p̄stantibus. Verū tamen quādoq; inuente sunt alique mulieres bellicose et strenue satis. Judith quidem vidua vt scriptura sc̄tā tradit. truncavit caput holofernis. Dan thasilea amico regina in auxilium troyanozū venit. multaq; in bello cum suis puellis egit strenue ac viriliter dimicando. De thamiri massagetarum regina scribit iustinus et orosius. q; non muliebriter quando cirus bellum sibi intulit: aduentu hostium territa est. nam cum prohibere ipsos transito araris fluminis posset transire permisit: sperans sibi faciliore victoriam inter terminos sui regni: et hostib⁹ fugam difficiliorem obiectu fluminis. Et cū cirus flumē pertransisset firmassetq; aliquantisp̄ castra: simulato metu. quasi fugiēs instructa castra vino epulisq; deseruit. Quod cum regine denunciatum foret. adolescentulum filium ad sequendum eum cum tertia parte copiarum misit. Adolescentem rei militaris ignarus cum venisset ad castra tanq; ad epulas: nō ad p̄elia omisit hostibus pro: ut ad crapulas. cirus autem per exploratores eductus nocte reuertitur cunctosq; cum regine filio interfecit. At virago thamiris: perditō vnico filio et militantium magna parte. non lacrymis sed hostiū sanguine cogitat iniurias vindicare. simulata igitur diffidentia. p̄pter vulnus recenter acceptus. cirum semper refugiebat quousq; hostem in insidias traxit vbi dispositis in insidijs inter montes ducenta milia persarū cum rege deleuit. adeo q; nec tante cladis nuncius superuerit. ciriq; caput amputatū in vtre humano sanguine pleno reponi iussit: dicens. satia te sanguine humano quē triginta ānis sitisti. sanguinē sitisti: sāguinē bibe. Narrat insup Valer⁹ maxim⁹. li. ix. rubrica de ira dicens. S; semiramis assiriorū regia cū et circa cultū capitis sui occupate: nūciatū esset babiloniā defecisse altera pte crinūum adhuc soluta protinus ad eā expugnandā

currunt: nec prius decorē capilloꝝ in ordines
q̄ tantā vrbē in p̄tatem redegit: quo circa sta
tura est i babilo. nec posita illo habitu quo ad
vltionē erigendā celeritate precepti terendit.
Sed cui ista rara in mulieribus sint reperta
respectu tot belloꝝ: que gesta sunt in mundo
non sunt trabenda in consequentia. ¶ Tertia
conditio illius qui militia virtuosē h̄z exerce
re d̄r dispositū corpus. Non enī licet militiaꝝ
assumere his quibus corpora sunt delicata: q̄
vt inquit Hiero⁹ ad demetriadem virginem
Statim corpa delicata frangunt. oportet er
go milites esse robustos: vt ferre possint famē
sitim: frigus: calores: et similia. Ideo Vegeti⁹
li. i. de re militari ait. Nūq̄ credo potuisse du
bitari ap̄toꝝ armis rusticā plebem que in la
boxe nutrit. solis ardorem patiens: vmbre ne
gligens: balneoꝝ nescia: deliciarum ignara:
simplici aiō: paruo contenta: duratis ad oēm
malorum tollerantiam membris: cui gestare
ferrum: ducere fossam: onus ferre: consuetudo
de rure est. Et Seneca ad lucillum ait. Nullū
laborem recusant manus que ad arma ab ara
tro transferuntur. quisnam explicet quot labo
ribus quantuntur. ¶ Persepe hi qui ad bella se
conferunt: si quis homo scire velut legat cesa
ris: pompeii: scipionis: lucilli: marci antonii: et
alioꝝ gesta: imo interrogent eos qui nostris
temporibus sub his qui in rebus bellicis flore
tissimi fucere militauerunt. dicant ipsi quot no
ctes duxerunt infomnes: quot diebus non gu
stauerunt panem: quotiens exigente necessitate
asperrima frigora: caloresq; intentos pertu
lerunt. Recitat frontinus de re militari scipi
onem emilianū in itinere cum amicis ambu
lantem accepto pane vesci solitum. ¶ Quar
ta conditio d̄r affectus iustus. militandū qui
dem est. p̄ iusticia. s. pro patria vel vtilitate rei
publice. nā vt ait Tullius li. i. de officijs. Bel
lum ita suscipiat vt nihil aliud nisi pax queri
videat: non debet miles finem suū constitue
re lucrū temporale: aut pioꝝpiū cōmodus: sed
cōmune bonū. ¶ Propterea Valerius li. iij. ru
brica de abstinentia cōmendat: curiū qui con
sul factus cōtra famnites ab ipsis auro deuin
ci tentatus est. nam dū scamno federet ligneo
legatis famnitū vt erat se spectandū prebuit:
qui paupertatē eius mirati magnum pondus
auri publice missū benignis v̄bis hortati sūt
recipere. risit ille et ait. caꝝ vobis et mihi sup
uacū. metallū in patria reportare: nō enī bre

aurū mihi preciosū existimo sed aurū h̄ntibus
imperare. ¶ Quinta conditio d̄r animus ma
gnus. vt enī inquit Salustius in catillinario.
Semper in bello his maximū est periculū qui
maxime timent audacia p̄ muro habet. ex hoc
Seneca li. iij. de q̄onibus n̄tibus ait. Nullū
p̄nitiosior hostis est: q̄z quē audacē angustie fa
ciunt. Et Vegeti⁹ li. i. de re militari ait. Hoc ē
in quo totius rei publice salus consistit: vt ri
rones non tm̄ corporalibus: sed etiā animis
prestantissimi eligant. Et quidē cavēdū est ne
dubitantem formidantēq; exercitū ad pugna
publicam aliqñ perducas. Et ibidē Vegetius
sequit. Ipsa die qua certaturi sunt milites qd
sentiat diligenter explora. nam fiducia vel for
mido ex vultu: verbis: incessu: moribus cernit
et noueris te oportere differre si exercitati bel
latores metuant dimicare. ¶ Sexta conditio
est p̄uuiū exercitiū. fm̄ enī q; ait Cassiodorus
li. i. epistolaz. Ars bellandi si non preludat: cū
fuerit necessaria non habet. Ex hoc Vegeti⁹
refert. In omni p̄lio: nō tā multitudo et vir
tus: q̄z ars et exercitiū solet prestare victoriam
hoc vtiq; declarant nobis exempla. Scribit
frontinus li. iij. de re militari. q; domit⁹ cor
bulo duabus legionibus et paucissimis auri
lijis disciplina correptis panthos subtrauit.
Alexander macedo quadraginta milibus ho
minū iam ante a philippo patre discipline af
suefactis: orbem terraz agresus: moribus innumeras
hostiū copias supauit. Titus bello aduersus
persas li. iij. milibus armatoꝝ innumerabile
exercitū fudit. Luculus aduersus mitridatem
et tigracem cū quindecim milibus armatoꝝ
hostiū innumerabilem multitudinē inbabile
debellant. Epaminondas dur thebanozum
quattuor milibus hominū ex quibus quadrim
genti tm̄ equites erant lacedemonioꝝ exerci
tū viginti quattuor milium peditū: equitū milium
sexcentoz vitit. ¶ Dico est q; Vegeti⁹ ait. Nul
la alta re videmus populū romanū orbē sube
gisse terrarū nisi armoz exercitio disciplina
castroz vfuq; militie. ¶ Septima cōditio d̄r
victus sobrius. debent milites esse sobrii et tē
perati: neq; licet eis incōtinenter et lasciuē vi
uere. propterea Valerius maximus. li. ij. de vi
sciplina militari cōmendat Quintū cecillum
metellū qui aduersus ingurtā a romanis mis
sus. oia que vires possent effeminare bellatū
de exercitu remouit. Et frontin⁹ li. i. de re mi
litari scipionis continentia magnificat dicēs

Scipio africanus in hispania cum inter captiuas
eximie forme virgo nobilis ad eum esset per-
ducta: que oim oculos in se conuertebat suma
custodia habita spolio reddidit. Insuper quoque au-
rum quod parentes eius redempturi: captiuam
scipioni attulerant eidem psona pro nuptia-
li munere dedit. Qua multiplici gratia vniuersa
gens victa imperio populi romani accessit.
¶ Octaua conditio de promptu obsequium
nihil utique militibus est ita necessarium: sicut
prompta obedientia: qui ubi non est obedi-
entia: non est ordo. Et ubi non est ordo: ibi con-
fusio. Ideo Augustus li. v. de ciui. dei. narrat illud
quod ponit Valerius. qualiter mallius torquat
consul missus Tusculanos precepto edixit. ne
quis extra ordinem pugnaret in hostem: qui cum
oraturus rei gratia in pretorio esset: filius eius i
castris remanens: a tusculanorum duce iniurijs
fuit prouocatus ad iram a quo tandem audiuit
Tu ipse cogredere mecum: ut modo iam hic euen-
tu cernatur: quantum latinus eques prestat ro-
mano: qui verbis prouocatus atque imperij pa-
tris oblitus ad bellum ingreditur et hostem interfecit
spoliisque detractis ad patrem accessit dicens. ut
me pater oes tuo sanguine natum reserant: hec
spolia capta ex hoste celo posito: quod ut prius
cognouit consilio conuocato cum moti tradidit.
sic inquitens. Quum neque imperium consulare: neque
maiestatem paternam veritus aduersus edictum
numquam extra ordinem pugnaui: quantum in te fuit
disciplinam militare qua steteris usque ad hanc diem
res romana solui: meque in eadem necessitate ad-
duristi: ut aut reipublice mibi: aut mecum meorum
que obliuiscendum sit: nos potius nostro delicto
plectemur: quam reipublica tanto suo damno nostra
peccata luar. mandauit igitur lictori ut ipsum mor-
ti traderet: quod tutius erat ipsum interficere: quam
reipublicam militari disciplina carere. ¶ Mo-
na conditio de fidelitas firma. debent milites
esse fideles etiam inimicis: dum eis quicquam pro-
mittitur. Unde Augustus xliij. q. i. ca. noli ait. fi-
des quam promittitur etiam hosti seruanda est. Et
de hoc satis commendant antiqui romani: qui
etiam suis inimicis fidelissimi erant. Unde va-
lerius. li. vi. rubrica de iusticia. dicit camillo fa-
listos obvidenti. ludi magister liberos falistorum
tandem ambulandi causa extra murum eductos: tra-
didit dicens. repetendis obfidibus necessario
ciuitate imperata facturam. camillus non solu-
sprenit perfidiam sed etiam restrictis post ter-
ga manibus: magistrum virginis agendum: ad

parentes tradidit: sic adeptus beneficii victo-
riam: quam fraude non concupierat. nam falisti
ob hanc iusticiam se ei sponte dederunt. multa
etiam valerius refert de fidelitate romanorum ac
de fide publica. ¶ Decima conditio de pruden-
tia circumspecta. debent milites magis pruden-
tie quam viribus corporis imberere: quod ingenium
superat vires. Et maxime prouidentia illis ut
dum est. quod ut dicit Valerius de disciplina mili-
tari. Nihil tam turpe inducit in milite quam dice-
re: non putabam. eo quod cum ois error emendationem
recipiat. error qui in bello committitur emenda-
tionem non recipit sed erroris martis statim
sequitur penitentiam. ¶ Undecima conditio de
misericordia benigna. decet quippe milites et
se clementes atque benignos quam crudelitas ut
tuum est satis primum humane conditioni. Ideo
Augustus li. i. de ci. dei. dicit de romanis. quod ama-
bant sibi in laudibus dici. parcere subiectis et
debellare superbos. Et li. v. laudat clementiam
marci marcelli. Egregius inquit romani nominis
marcus marcellus. qui siracusas urbem orna-
tissimam cepit. fertur eam prius fleuisse ruituram
et ante eius sanguine suas illi lachrymas effu-
disse. gessit et curam pudicitie etiam in hoste seruam
de. nam priusquam oppidum victor iussisset inuadi
constituit edicto. ne quis corpus liberum vio-
laret. Quod exemplum ponit a valerio li. v. ru-
brica de humanitate et clementia. ¶ Duodeci-
ma conditio de superna confidentia in deo
namque fiducia militum est collocanda. quod ut dixit
iudas machabeus. iij. Machabeorum. iij. ca. Non
in multitudine exercitus victoria belli. sed de
celo fortitudo est. Cum his itaque conditionibus
ut valerius refert de disciplina militaris est pre-
cipuum decus et stabilimentum imperij et tenacis-
simum vinculum et pacis tutela firmissima. Et de
hac ait Ambrosius li. i. de officiis. illud quod non. xliij
q. iij. ca. fortitudo. Fortitudo que bello propria tunc
a barbaris vel domi defendit infirmos vel a
latronibus socios plena iusticia est. Igitur beatus
simon gregorius militie tpali laudabiliter de-
seruiuit quousque ad spualem militiam longe
meliozem se transiit.

¶ Qualiter draco est aial terribile et quod beatus
gregorius occiso dracone conuertit populum
ad fidem christi.

Capitulum. ij.

Secundo beatus gregorius fuit fortis in bel-
lo ferali. dum. scilicet. feram pessimam dracone in-
gentem virtuosissime superauit. tamen ut par-
fista clario: sit tria consideremus.

Primum est draconis conditio.

Secundum draconis offensio.

Tertium draconis occisio.

Primum quod considerare debemus est draco nis conditio. Inquit enim **Istidorus** li. xij. et h. draco maior est cunctis serpentibus: siue oib⁹ aiantibus que sunt sup⁹ terram qui sepe a spelu cis abstractus fert in aerem cocitatus ppter eum aer. Est aut cristatus ore paruo et artis fistulis vixit non in dentibus sed in cauda habz gignit aut in ethiopia et in india. in ipso incendio iugis estus. Et vt refert **Plinius** li. viij. de naturali historia. ca. xiiij. draco. xx. cubitoz. magnitudie nascit apud ethiopes. Et ca. xij. asserit. Quod in elephantis et dracones perpetua est dimicatio. Nam draco cauda constringit elephantem et cade re eum facit sed non impune: quod dum interficit elephantem interficit casu eius. Sup⁹ illum autem locum **Jeremie**. xiiij. ca. attraxerunt ventum sicut dracones. **Pterio** ait. draco est animal valde sitibundum in tantum quod vix potest in aqua satiari. Et ideo appetit cum vento vt sic extinguat ardorem sitis unde cum videt nauim in mari et marimum est ventus velu: vt ibi hauriat ventum frigidum volat ad velu. et quicquid propter magnitudinem corporis et propter fortitudo eius impactu subuertit nauem. et nautae qui vident appropinquare draconem: quod percipiunt ex rumore aque: statim deponunt velu et sic enadunt. Idem dicit **Solinus** addens quod ethiopes vtunt sanguine draconis proferuorem estus: vescunt etiam carnibus eius pro diuersos morbos. Sciunt enim separare venenum a carnibus eius. nam solum habet venenum in lingua et in felle. Et ideo amputant ei linguam et felle: que receptiuu sunt veneni. et sic abstracto veneno vtunt corpore reliquo tam in medicina quam in cibo. et hoc videt tangere **Dauid** cum dicit **Deisti** cum escam populis ethiopia. Addit **Plinius** quod vt veneni semper erigit eius lingua. et quicquid ex calore veneni inflammat aere ita quod videtur spirare ex se ignem. Aliquid etiam emittit: dum sibilat statim contagiosum. Et inde corrumpit aer et inficit et morbus pestilens inde generat. in mari quicquid habitat: quicquid in fluminibus natat in speluncis et antris latitat: raro dormit. imo semper vigilat: aues et bestias deuorat. acutissimum habet visum vnde a remotis videt predam suam. Et sic vera sint ista omnia. tunc quo ad magnitudinem nescio an draco reliquos serpentes super. Nam **Plinius** preterea li. viij. ca. xiiij. inquit. **Adegas** tenes scribit in india serpentes et tantam ma-

gnitudinem adolecere vt solidos hauriant ceruos thaurusque. **Aulus Gellius** in sup⁹ li. vi. noctium accipax ait. **Lubero** in historiis scriptum religit bello primo punico. **Attilius** regulum confidit in africa castris apud dragadem flumen positus prelium grande atque facillime aduersus vnum serpentem in illis locis stabulantem: inuistare immanitatis: cumque magna totius exercitus consuetudine balistis atque catapultis: diu oppugnatum eiusque interfecti longum corium: pedes centum et viginti romanis misisse: sed quicquid sit negari non potest magnitudo et imanitas draconum sicut patet non solum relatu sapientium: verum et experientia regum gestarum. **Secundum** quod considerare debemus est draconis offensio. inuenit quidem **georgius** draconem quendam populos grauissime offendente. nam dum peruenisset ad provinciam libie: ad civitatem que sileita dicebatur se conferebat. Et vt scribit **Istidorus**. xiiij. et h. mo. li. **Libia** cireneensis in partes africa prima est: cirene vixit metropoli: que est in eius finibus nuncupata. huic ab oriente egyptus est: ab occasu sires maior et trogodice: a septentrione mare libicum: a meridie ethiopia et barbarorum varie nationes et solitudines inaccessibiles: que etiam basiliscos serpentes creant. Juxta igitur civitatem preteractam sileitam erat stagnus instar maris: in quo draco pestifer latitabat: qui sepe populum contra se armatum in fugam vertebat: statumque suo ad muros civitatis accedens plurimos occidebat: quapropter compulsi ciues duas oues quaterdie sibi dabant: vt ita eius furorem sedarent. Luceo ergo tam oues pene defecissent: in toto consilio ouem cum adiuncto homine tribuebant. Cum ergo forte filium et filie omnem darent et soles neminem exciperet: Quadam vice filia regis vnica sorte est deprehensa: et draconem adiudicata: hanc dum pater liberare non posset. propter furorem populi: induit eam vestibus regalibus et amplexatus eam cum lacrymis et singultibus ad locum deputatum accedere dolens permisit. Nec incredibile videri debet: potuisse draconem civitatem vnam ita grauer obfidere: vt cogere non ciues hominum corpora sibi tradere: quod certum est: nescimus quo dei iudicio: civitates et gentes a minimis animalibus fuisse delatas. Refert namque **Plinius** li. viij. de naturali historia. **A** cuniculis suffossu in hispania oppidum **A** talpis in thesalia. a ranis civitate in gallia pulsam. a locustis in africa. et giaro cicladum insula amidios a muribus fugatos. in italia amidas a serpentibus delatas. circa cinamulgoa

ethiopes late deserta regio est a scorpionibus
et solipigis gente sublata. ¶ Tertium quod considerare debemus est draconis occisio. dum enim beatus georgius appropinquasset ad locum in quo puella draconem prestolabatur: forte ligata vel aliquo modo stricta, interrogata quod ibi sola faceret: cur ut amarissime fieret, illa factum retulit. Qui beatus georgius, nolens inquit timere: quia ego te in christi nomine adiuvabo. Et dum hec loquerentur. Ecce draco veniens caput de aqua leuavit. Tunc georgius draconem pro se venientem audacter aggreditur: et lancea fortiter vibrans: et se deo commendans: ipsum graviter vulneravit: et ad terram deiecit, dixitque puella: proice zonam tuam in collum draconis: nihil dubitans filia. Quod cum fecisset: sequebatur eam velut mansuetissimus canis. Cum ergo populus civitatis terreret nimium: a beato georgio confortatus est. Et cum fide christi plurimum commendasset. Rex et omnes populi baptizati sunt, beatus autem georgius euaginato gladio draconem occidit: quem extra civitatem efferré precepit. Baptizati sunt autem illa die viginti milia hominum: exceptis parvulis et mulieribus. Rex autem in honore beate marie: et beati georgii ecclesiam mire magnitudinis construxit.

¶ Qualiter beatus georgius forti animo tulit se missimos cruciatus: et tandem capitis obruncatione: martyris effectus est. Capitulum. iij.

¶ Tertio beatus georgius fuit fortis in bello passionali, nam propter christum asperrimos cruciatus tormentaque inanimissima passus est, ideo ab ecclesia martyrium eius venerabiliter celebratur. De quo in martyrologio sic scribitur. In perfide civitate diospoli: passio sancti georgii martyris: cuius gesta passiois: et si inter apostolicas connumerat scripturas in illustrissimum eius martyrium ecclesia dei inter coronas martyrum venerabiliter honorat. Fuit autem ut ponitur in eius legenda martyrio coronatus imperantibus diocletiano et maximiano. Sine tempore seuissima erat persecutio christianorum. Beatus itaque georgius militari habitu abiecto: publice se christianum verbo et opere demonstrabat. Quia de re datianus preses: contra eum indignatus: iussit eum in oculum levare: et membrum corpus eius virgulis laniari. Appositis insuper ad latera facibus patentibus viscerum intimis sale plagas eius fricari iussit: sed cum in fide constans et immobilis permaneret: nocte christi dulci visione confortatus est, videns vero datianum

et cum superare non posset quendam maleficum aduocavit: qui bis venenum bibendus georgio propinavit. Quod utique signo crucis factum sine lesione bibit: quare magus ille ad christum conversus: christianum fieri se postulavit. Quae mox iudex decollari fecit: sequenti die iussit georgium poni in rota: bis acutis gladiis undique circumseptam. Sed statim rota frangitur: et georgius inuenitur illesus, tunc iratus iussit eum in sartagine plumbo liquefacto plenam proici: qui remisso signo crucis in eam intravit: in qua stetit sicut in recenti balneo et delectabili. Extractus inde a preside monetur blanditibus: ut christo relicto sacrificet idolis. At georgius ad templum pergere petijt simulans velle idolis immolare. Cumque ibi maxima multitudo populi conuenisset oravit georgius dominum: ut templum cum idolis dissiparet, statim ignis de celo descendens templum cum idolis et sacerdotibus concremavit. Cumque post haec datiano presentaretur, vero datiani christianam se dixit. Quae iussu viri per capillos suspensa et flagellis durissimis cesa emisit spiritus. Tandem georgius capitis abscissione martyrium consumavit, felix autem aia eius ad celos conscendit ubi in eternum dei iocunda visione letabitur atque cum christo et sanctis eius quiescat in deliciis paradisi. Amen. ¶ Sermo quinquagesimus secundus de beato marco euangelista: qui leoni propter dignitatem illius animalis conditiones: merito assimilatur.

Facies leonis a de

rris ipsorum quattuor. Scribunt haec verba Ezechielis, i. ca. 13 oes euangeliste loquantur de christo:

Tamen quia mattheus circa eius humanitates versatur, ut habens faciem hominis pronuntiatus est a propheta. et quia Lucas christi exprimit sacerdotium facies bonis habere dicit quod est aial imolatiuum secundum antiquam legem. quoniam Iohannes diuinitates christi altius intonauit velud habens faciem aquile designatur. Marcus autem christi regnum et resurrectionem ardens pronuntians: leoni aialium regi: merito assimilatur. Dicuntur vero hi quattuor euangeliste: quattuor aialia, quoniam secundum Iosidorum in. vi. et hi. li. Per quattuor mundi partes: fides christiane religionis eorum predicatione disseminata est, animalia autem dicta sunt, quoniam propter animam hominis predicatur euangelium christi. Cum igitur

hodierna die festū beati marci ab ecclesia cele
bref. laudes illius explorari volentes triplices
eius excellentiā: sū tres leonis conditiones
et proprietates explicabimus.

Prima de viuacitatis.

Secunda animositate.

Tertia gratiositate.

Qualiter beatus marcus multos populos
uiuificauit: euangeliū scribendo: predicando
et obseruando. Capitulum. j.

Prima excellentia beati marci de viuaci
tatis. et hec denotat in proprietate seu cō
ditione leonis q̄ filiū dormientē excitat et uiui
ficat. Nā vt scribit Isidorus. xij. etbi. li. Lū ca
tul⁹ leonis nascit. tribus dieb⁹ et trib⁹ noctib⁹
dormire fert. tūc deinde pris fremitu vel rugi
tu veluti tremefactus cubilis locus suscitare
de catulū dormientē: sic q̄stum ad hoc beatis
simus marcus multos pctōres et in pctis mor
tuos excitauit et viuificauit. Et hoc tripliciter
Primo legem euangelicā describendo.

Secundo legem euangelicā predicando.

Tertio legem euangelicā obseruando.

Primo beatus marcus uocauit multos ad
vitā legē euangelicā describendo. Et hic tria
dubia erunt declaranda.

Primū utrū lex euangelica oēm aliam legem
superet et excedat.

Secundū utrū quattuor debuerūt esse legis euā
gelice principales scriptores.

Tertiū utrū btus marcus in descriptione sui
euangelij potuit errare.

Ad primū dubiū rōdo sū Nicholaū de lira
in prologo sup Matttheū. q̄ cuiuslibet legis
cōuenienter date sunt quattuor conditiones.

Prima est vitia extirpare.

Secunda mores seu actus hoīm ordinare.

Tertia inducere ad felicitatem.

Quarta lucide tradere veritatem.

In his quattuor conditionibus: lex euangeli
ca excedit oēm aliā legē et diuinā et humanā
vt patebit p̄ singula discurrendo. Prima igit
conditio legis est. q̄ debet vitia extirpare. Ad
hoc enī leges date sunt vt quos priuata casti
gatio cohibere nō potuit metu penarū que le
gibus infligunt a maleficijs retrabant. Vn i
p̄logo decretalium de. iō lex prodit: vt appetit⁹
noxius sub iuris regula lūmet. Et. di. iij. ca.
facte sunt Isidorus ait. Facere sū aut leges vt
eaz metū humana coherceat audacia: tuta q̄
fit inter improbos innocētia: et in ipsis impro

bis foimidato supplicio refrēnef nocendi fa
cultas. Propter hoc dicit ap̄tus. i. ad. Thimo.
i. ca. Iusto nō ē lex posita sed iniustus et si sub
ditis impijs et peccatoribus sceleratis et cōta
minatis patricidij et matricidij homicidij et
fornicarijs masculoꝝ concubitoribus plagia
rijs mendacibus et periurjs. In hac aut extir
patione vitioꝝ lex humana inuenitur defecti
ua q̄ non punit omnia mala. cuius rō est q̄ lex
cōitati p̄ponit obseruanda. In cōitate autē
pauci inueniunt virtuosos et perfectos: et plures
imperfectos et defectuosos. iō sicut pueris aliqua
permittuntur: que nō pmitterent viris perfe
ctis: ita in legibus que cōitati seruandē impo
nunt: aliqua mala minora p̄mittunt vt maio
ra euitent. Sicut lex civilis meretricē i cūta
tibus permittit: ne res publice propter imper
fectionē multitudinis: que castitatem difficile
obseruare pōt: dissentionibus que propter li
bidinē insurgerent conturbet. vñ dicit Aug⁹
li. de ordie. Aufer meretrices a ciuitatib⁹ oia
conturbabis libidinibus. vcrūtū ista mala q̄
bono modo auferri nō possunt: relinquit diuini
iudicio punienda. vñ Aug⁹. i. de li. arbi. ait
Lex ista que regendis ciuitatib⁹ fertur: multa
cōcedit atq̄ impunita relinquit: que per diu
nam prouidentia vindicantur. Similiter lex
mosayca diuinitus data: aliqua tñ mala per
mittit: sicut permisit dare libellum repudij. vt
habetur Deuteronomi. xliij. ca. ne vxores i
terficerent. Et dare ad vxuram extraneis ne
fratres proprios grauarent. Ratio hui⁹ fuit
quia lex illa data fuit populo dure cernicis et
imperfecto: ideo sunt eis permisa aliqua ma
la minora vt euitentur maiora. Propter q̄
saluator Mattthei. xix. ca. dicit iudeis de per
missione libelli repudij. Ad duritiā cordis ve
stri promisist vobis dimittere vxores vestras
sic ergo patet. q̄ tam lex humana q̄ mosayca
permittit aliqua mala: et q̄stum ad hoc est im
perfecta. Sed lex euangelica nullum malum
permittit tanq̄ perfectissima: sed omnia exclu
dit et punienda predicat: propter quod legilla
tor euangelicus iesus x̄ps dicit Mattthei. xij.
ca. Dico at vobis: q̄ de oi verbo ociofo: mto
grauius de nociuo: quod locuti fuerint hoies
super terrā: reddent rationē in die iudicij. Et
si de verbo multo magis de facto. Secundo ad
legem pertinent mores seu actus humanos ad
bonum ordinare. vñ dicit p̄bus. ij. etbi. Intē
tio cuiuslibet legislatoris ē ciues facere bonos

in hoc aut inuenit lex humana defectiua qz
actibus exterioribus tñ ordinat: lex at diuina
ordinat actus interiores. Silit lex moysaica
in hoc defectiua qz vt habet in glo. sup eplaz ad
Philippenses. iij. ca. Prohibebat manu; nō
aiam. qd dupliciter pot intelligi. Vno mō er-
ronee. Et sic intelligebant doctores in doctum
dicentes voluntatē malā nō esse peccatū: nisi ali-
quo mō creat in actū. vt p3 p. Iosephū. xij. li.
antiquitatū. Et qñ arguebat eos. qz scriptū
est Exodi. xx. Nō concupisces vxorē. primi tui
rñdebant sic. Et hoc pcepto nō prohibet cō-
cupiscentia vitioz: sed manifestatio exterior
quasi dicat. nō concupisces. i. signa concupiscenti-
e nō facias. vt p amplexus et oscula et cōsilia
Sed hoc manifesto p3 falsū. qz actus exterior
nō h3 malitiā vel bonitatē moralē: nisi in qstū
pcedit ab actu interiori. de sen. excō. ca. cū vo-
luntate. Alio mō intelligit predictus verbū. s.
qz lex vetus prohibebat manu nō aiām: recte
et bñ videlicet qz lex vetus in paucis prohibe-
bat aiām et cōcupiscentiā interiorē. videlicet
in vitio: mechie et auaritie tñ. Et adhuc l3 p-
hibet in ista concupiscentiā: nō tñ transgres-
sorius infligebat aliquā penā. Et ideo in ta-
libus inuenit impfecta: lex at euangelica tā qz
pfectissima: generaliter p̄hibet cōcupiscentiā
malā et concupiscentibus indicit penā infligē-
das. Propter qd saluator Matth. v. ca. ait.
audistis qz dictum est antiquis non occides.
Qui at occiderit reus erit iudicio. Ego at vi-
co vobis: qz omis qui irascitur fratri suo: reus
erit iudicio. Et eodem modo dicit de alijs pre-
ceptis. Tertio ad legem p̄inet ad felicitatem
hōies adducere. verū tñ lex humana nō addu-
cit: nisi ad felicitatē politicā: que est tranquill⁹
et pacificus status ciuitatis in vita morali. Sz
ad felicitatē que post hanc vitā habetur ordi-
nat lex diuina: qz felicitas illa: nō habet nisi p
grām sui. qz dr ad Romanos. vi. ca. grā dei vi-
ta eterna. hanc at grām lex moysaica nō dabat
sed ad ipsam disponebat. ppter qd dr ad He-
bricos. vij. ca. Memine ad pfectū adduxit lex
Sed hanc pfectionē a xpo bandā expectabat
fm qz scribit Iohānis. i. ca. Lex p moysen data
est gratia et veritas p iesū xpm facta est. Pro-
pter qd saluator in principio euāgelice doctri-
ne dicit Matth. iij. penitentiam agite appro-
pinquate eni regnum celorum. Quarto ad le-
gem p̄inet veritatē plane et lucide tradere. cu-
ius ratio est. qz lex p̄ponitur multitudini in-

telligenda et seruanda. in multitudine at sunt
plures deficientes ingenio: et pauci subriles et
ingeniosi: propter qd lex que multitudinē p̄-
ponitur debet veritatē plane ac lucide tradere
In hoc aut inuenitur lex humana defectiua:
qz ibi inueniunt multe obscuritates et perple-
xitates: qz patet per legū multitudinē et varie-
tatē et mutationē: et aliquaz arrogationes. vt
patet intuenti iura canonica et ciuilia. Simili-
ter in hoc deficit lex moysaica: qz in velaminibus
et figuris tradidit veritatē de agendis et
credibilibus: in cuius signū moyses velata fa-
cie loquebat ad populū. vt habet Exodi. xxxij.
ca. ideo apostol⁹. i. ad Corinthios. x. ca. dixit.
Dia in figura continebāt illis. Sed lex euā-
gelica in hoc inuenitur pfecta qz veritas que
in veteri testamento latebat occulta per cui-
dentiam facti facta est manifesta. In cuius si-
gnū in passione bñi quando mysteria noue le-
gis fuerunt impleta: velū templi scissū est. me-
dium. vt dicitur Luce. xxij. ca. propter quod
dicit saluator Iohannis. xvi. venit hora cuius ias
non in parabelis loquar vobis: sed palam de
patre annuntiabo vobis. Propter predicta
quattuor dicit. psalmo. xvij. lex dñi. i. lex euā-
gelica: que est dñi nostri iesu xpi immaculata:
quia nullū vitium permittit: conuertens ani-
mas: quia actus interiores anime per dicit or-
dinat et disponit. testimonium domini fidei:
quia ad felicitatem promissam efficaciter per-
ducit: sapientiam prestans paruulis: quia ve-
ritatem omnibus lucide tradidit: facit insup
ad huius legis dignitatem legislatoris excel-
lentia. Nam p̄est omnibus qui leges tulerunt.
imo cunctis angelis et hominibus ceterisqz
creaturis celi et terre. vt enim tradit Ihi-
dorus. v. et himo. li. multi fuerunt legis aucto-
res. nam foroneus grecus: rex primus: leges
iudiciaqz constituit. Mercurius termegistus
primus leges egyptijs tradidit. Solon prim⁹
leges attheniensibus dedit. Ligurgus prim⁹
lacedemonijs iura ex apollinis auctoritate cō-
finxit. Numa pompilius qui romulo successit
in regnū primus leges romanis addidit. De-
inde cum populus seditiosus magistratus
ferre non posset decem viros legibus scriben-
dis creauit: qui leges ex libris scelonis: in lati-
num sermonem translata: duodecim tabulis
exposuerunt. fuerunt autem hi. A pius: L lau-
dius: Denutius: Decerius: Iulius: Adanili⁹
Sulpitius: Sectius: Lurati⁹: Romul⁹: Pro-

flumius. Supradicti tñ oēs dño iesu xpo: nec
in minimo valent cōparari: Adoyfes No gen
tis hebrece primus oim diuinas leges sacrus
lis explicauit verūtamē q̄uis vetus ⁊ no
uū testamētū sint a deo data. Tñ vetus fuit
datum mediantibus angelis. vnde Actū. viij
ca. Stephanus dicebat iudeis. accepistis legē
in dispositione angeloz. Sed nouū testamen
tum dedit per seipsum xps deus p nobis in
carnatus. propter quod Aug⁹ in li. de sermōe
dñi in monte exponens illud Adattbei. v. Et
aperiens os suum dicit. tunc aperuit os suuz
qui in lege veteri aperiebat ora prophetarum
Et hoc est quod ait apostolus ad Hebræos. i.
ca. Multipharte multisq; modis olim deus
loquens patribus in prophetis. nouissime die
bus istis locutus est vobis in filio quem con
stituit heredem vniuersorum per quem fecit
⁊ secula. ¶ Secundum dubiū fuit vtrū legis
euangelice debuerunt esse quattuor principa
les scriptores. Et dicimus q̄ sic. Et hoc. ppter
figuram sacramenti: q̄ iste quaternarius fuit
in veteri lege multipliciter figuratus. Primo
in quattuor fluminibus de paradiso excurrenti
bus de quibus scribitur Genesis. ij. ca. Secū
do in quattuor patriarchis principalibus: a q
bus denominata ē coria tabern. i. ciuitas q̄
tuo que antea dicebatur Ebron. vt patet Jo
sue. xliij. ca. Quia quattuor magni patriarche
sunt ibi sepultri cū vxoribus. s. adam eua: abra
am sara: isaac ⁊ rebecca: iacob ⁊ lia. Tertio in
quattuor circulis archæ testamenti Exodi. xxv
ca. Quarto in quattuor pedibus mensæ. ppo
sitiōis. Exodi. xxv. ca. Quinto in quattuor cor
nibus altaris holocaustoz. Exodi. xxvij. ca.
Sexto in quattuor ordinibus lapidum ratio
nalis. Exodi. xxvij. ca. Septimo in quattuor
decambulatorijs domus salomonis. iij. Regū
vij. ca. Octauo in quattuor ventis mortuos
vniuificantibus. Ezechielis. xxxvij. ca. Nono i
quattuor faciebus q̄ apparuerunt in rota vna
Ezechielis. i. ca. Decimo i quattuor fabris cor
nua hominū deiicientibus. gacharie. i. ca. Vn
decimo in quattuor quadrigis per orbem dis
currentibus. gacharie. vi. ca. Duodecimo in q̄t
tuor animalibus oculatis ante ⁊ retro. Apo
calipsis. iij. ca. que requies non habebunt die
ac nocte dicentia. Sctūs sctūs sctūs dñs deus
omnipotens: nī est honor ⁊ gloria in secula se
culorū. Amen. ¶ Tertium dubium fuit vtruz
beatus marcus euangelium scribendo potuit

errare. Et ad hoc respondemus. q̄ nō. tum q̄
illud quod scripsit a spū sancto accepit. tuz q̄
⁊ a petro aploz pncipe multa didicit. vñ de
ipso ita refert Hiero⁹ in plogo in Adarcum
Adarcus euangelista vci electus ⁊ petri in ba
ptismate filij: atq; i diuino sermōe discipul⁹
sacerdotū in israel agens sm carnē. leuita cō
uersus ad fidem xpi euageliū in italia scripsit
ostendens in eo qd ⁊ generi suo deberet ⁊ xpo
hec Hiero⁹. Vbi ostendit beati marci aucto
ritatē: eū ad officij scribendi euangelij. dicit
cum a deo electū ⁊ assumptū insup ⁊ euz a pe
tro eruditū asserit: enarrans deinde statū eius
ante conuersionem q̄ ad sacerdotes ⁊ leuitas
pertinebat scire pterititas scripturas veteris
testamenti: que de xpo testimoniū perhibent
vt dicit Nicholaus o lira in plogo in Adar
cum. Dñ itaq; cum petro romā venisset: ⁊ pe
tros ibi euangelium predicaret: rogauerūt fi
deles qui erant romē beatū marci: vt euange
lium ad perpetuā memoriā deberet conscribe
re. qd ille fecit. scripsitq; euageliū greco ser
mone. Et postmodū a quilegie iterū scripsit il
lud sermone latino: qd vsq; hodie in a quilegi
ensi ecclesia oñditur. ⁊ deuotione congrua re
seruatur. In hoc aut apparē q̄ spūs sanctus
erat in eo: q̄ cum fuisset bebr⁹ linguis tamē
oim gētū loquebat: quare nec errare neq; mē
tiri poterat: q̄ spūs sanctus spūs est sapiētie
⁊ veritatis. ¶ Secdo beatus marcus vocauit
multos ad vitam legem xangelicam predicā
do. Nam videns petrus ipsū in fide constan
tem a quilegiā illum destinauit. vbi verbū dei
predicās innumeras gentiū multitudines ad
fidem xpi conuertit. Tandē hermogenā ciuē
a quilegiensem quē conuertat romā ad bñm
petrum adduxit: quem petrus a quilegiensem
episcopū consecrauit. Ille No a quilegiam re
uersus cum a quilegiensēz ecclesiā optime gu
bernasset. Tandē ab infidelibus captus mar
tyrio coronatus est. beatus No marcus alexā
driam iussu petri petijt. Et vt dicit filo disser
tissimus iudeoz in primō ingressu eius mari
ma multitudo in fide xpi ⁊ deuotione: ⁊ conti
nentie observatione adunata est. Deinde iux
egyptum: vbi idola destruxit: maximā multi
tudinem conuertit: ⁊ virtutes multas fecit.
venit crenem ⁊ pentapolim: vbi cecos illum
nanit: mo: rnos suscitauit: quos baptizauit: ⁊
in fide xpi confirmauit. ¶ Tertio beatus mar
cus vocauit multos ad vitam legem euange

licam observando. hic terrena oia spernit: celestia desiderat: virtutes amplectitur: vitia detestatur: deum diligit super omnia. ut diximus in primo dubio. hanc marcus pfectus indefinenter vsq; ad mortem coluit et seruauit: p hac insuper polices sibi amputauit. ut Hieronymus refert in plogo in Adarcu. ne ad ordinem sacerdotij posset humano iudicio promoueri. Verum dispositio dei et auctoritas facti petri preualuit qui ipsum alexandria episcopus destinauit. Notandum tamen hic q; ut dicit Nicholaus de lira super. xvij. ca. Adathei. no est amputandum aliquod mebrum ut euitetur peccatum. tu quia per hoc non excludit concupiscentia interior in qua viget peccatum. tum q; per aliam viam potest melius obuiari peccato per rationem et liberum arbitrii coherentem do membrum peccatorum exercitio. Et sic dicit manus abscidi: inquantum prohibetur ab illicito actu: q; manus abscissa non potest aliquid agere. Et eodem modo exponendum est de alijs membris. Et autem marcus amputauit sibi pollicem: potuit esse q; id fecerit instinctu spiritus sancti. ut dicit Nicholaus de lira in prologo in Adarcum.

Qualiter beatus marcus comparatur leoni: ppter magnanimitatem quam habuit intollerantia martyrij: et diuinis consolationibus sibi factis. **Capitulum. ij.**

Secunda excellentia beati marci dicitur animositas que leonis proprietati recte conuenit. Nam ut refert Plinius. leo est aial animosus satis et audax: qui maxime in periculis apparet gloriosus vnde cum persequitur a canibus et venatoribus non latitat nec se occultat: sed sedet in campis vbi videri possit et ad defensionem se parat. vnde vbi virgultum siluasq; penetrauit acerrimo fertur cursu: valde reputans turpitudinem absconsionem: no enim se abscondit eo q; timeat: sed solum ne timeatur. Quando vulneratur mira obseruatione nouit primo se tangentem: etiam in quantalibet multitudine: primo percussorem. Et cum quis telum inserit et cum no tetigerit correptum, raptumq; sternit: sed nequaquam ipsum vulnerat siue ledit que oia ex animi generositate proueniunt. sic beatus marcus inter tormentorum supplicia fuit imperterritus cuius passio fuit valde acerba. Primo q; fuit bis per ciuitatem fune ligato ad collum eius tractus. Tu eni in sollemnitate pascali missa celebraret: conuenerunt illuc oes

et fune in collo eius misso ipsius per ciuitatem trabebant dicentes. Trabamus bubalum ad loca buculi: erat enim locus extra ciuitatem alexandrie iuxta mare: qui sic vocabatur. Secundo fuit toto corpore laceratus: et carnes eius in terra fluebant. Tertio fuit sanguine crucentatus: nam et illo lapides rigabant. Quarto fuit in carcere reclusus: ibiq; vsq; mane dimissus. Adruit tamen in hoc duro prelio multiplici consolatione. Prima fuit diuina confortatio nam ipse dominus iesus xpus cum visitauit confortauitq; dicens. Par tibi marce euangelista meus: noli timere q; ego sum tecum ut eras te. Secunda fuit angelica apparitio. nam angelus ad eum in carcere uenit: et ipsum consolatus fuit dicens. Ecce nomen tuum in celo scriptum est: sociusq; factus es supernarum virtutum: mane igitur factus trabebant eum sicut prius dicentes. trabamus bubalum ad loca buculi: ille autem dum traberet gratias agebat dicens. In manus tuas domine commendo spiritum meum. Et hec dicens. spiritum exhalauit. cum autem pagani corpus uellent comburere: subito aer turbatur: grandis exoritur: tonitrua intonant: fulgura coruscant: ita ut quilibet euadere niteretur. Christiani uero corpus eius rapuerunt: et in ecclesia cum omni reuerentia sepelierunt.

De gratitudine leonis per exempla declarata: in qua sibi beatus marcus assimilatus cuius presidio respublica venetorum sustentat: eiusq; gloria in dies auget. **Capitulum. iij.**

Tertia excellentia beati marci gratiositas nuncupatur. Et in hac cum leone conuenit. nam est animal homini satis amicabile ut inquit Isidorus. xij. libro circa hominem leonum natura est. ut non nisi lesi nequeant irasci. patet enim eorum misericordia exemplis assiduis prostratis enim parcunt. Captiuos obuios repatriare permittunt hominem non nisi in magna fame perimunt. Plinius autem li. viij. de naturali historia refert. q; leo est animal valde gratus cognoscens et diligens beneficientem. nam quantum spectat ad amicitiam demonstratur exemplo mentozis. de quo ita refert mentor: siracusanus. in fira leone obuius: suppliciter voluntate attonitus pauore cum refugienti vndiq; sese fera opponeret et vestigia lamberet adulantem similis animi maduerit in pede eius tumoris vulnerisq;. Et extracto surculo liberauit cruciatu. Mictura casu hunc testatur siracusis. De recognitione

Vo bñficij a leone suscepti sic sequitur **P**linius. **P**elcis samnis natio: e in affricā dclatus manē iuxta littus' cōspecto leone biatu minari: arbozem fuga petijt. At leo procū bēs ad arborē: biatu quo terrucrat miserationem petebat. **D**s enim moſu audioze inbererat dentibus eius: cruciabatq; inedia: quare helpis timoze deposito descendit de arboze & leonem audiuit: liberauitq; eū ab illo impedimēto offe de ipsius ore euulso. **T**raduntq; q̄sdm nauis ea in portu stetit: retulisse grām venat⁹ agregando. **A**ulus gelius **N**o li. v. noctiū acti carum stupendissimū inducit exemplū de leonis gratitudie. **A**ppion inquit litteris homo multis p̄ditus narrat: se rome vidisse: grām leonis exhibitam. **A**ndrodo cuidā erat ipse seruus viri cōsularis: qui ad bestias damnatus fuit: inter quas aderat leo vnus terribilis valde. hic vt androdū vidit procul repente quasi admiratus stetit: ac deinde sensitu atq; placide: tanq; nosciturabundus ad hoiez accedit. **T**ū caudā moze atq; ritu adlantiū canū: clementer & blande mouet: hoisq; sese corpori adiūgit. **L**uraq; eius & manus: propria exanimati metu lingua leuiter demulcet. **A**ndrodus inter illa blandimenta ammissū recipiat animuz paulatimq; oculos ad contuendū leonē refert. **T**um quasi mutua recognitione facta: letos & gratulabundos videns hoicm & leonē. **Q**ues res in cū oēs in admirationē traxisset: educt⁹ androdus: atq; cesari p̄sentatus requiritur. **C**ur sibi leo taz familiarē se p̄buisset. **A**t ille **L**ū inquit affricam pro cōsulari imperio me⁹ dñs obtineret. **E**go ibi iniqu⁹ cotidianis verberibus ad fugā suz coactus: & vt mibi a dño terre illius p̄siede tutiozes latebre forent: in campozū & arenarum solitudines concessi: ac deficiente cibo consiliū fui: mortē aliquo pacto querere. tum sole medio rapido & fragāti specū quandā nactus remotā latebrosāq; in eam me rapio & recondo: neq; multo post ad eandē specū venit hic leo: debili vno & cruento pede gemitus adens & murmura dolozem cruciatumq; vulneris cōmiserantia: atq; illic primo aspectu pauere cepi. **S**ed postq; introgressus leo mitis & mansuetus accessit: & sublatū pedem offendere mibi & porrigere quasi opis petende grā visus est: ibi ego stipem ingentē vestigio pedis eius berentē euulsi: cōceptāq; sanie vulnerē intimo expressi: atq; veterſi cruozem. **I**lle tunc mea opera & medela

lenatus. pede in manibus meis posito recubauit & quieuit. atq; ex eo die tricennū totum ego & leo in eadem specu eodemq; victu viximus nam quas venerat feras mēbra opimioza ad specum mibi suggerebat: que ego ignis copiam non habens sole meridiano torrens edebam. **S**ed vbi me vite illius ferme iam p̄te sum est leone inuenatum p̄fecto. reliqui specum & viam fere tridui permentus a militib⁹ visus apprehensusq; sum. **E**t ad dñm et affricā romam deductus. is me statim rei capitalis damnum dandumq; ad bestias curauit. **I**ntelligo autem hunc quoq; leonem me tunc separato captum. gratiam nunc mibi beneficij & medicine referre. quibus auditis androdus. a pena solutus & leo libertati donatus fuit. **P**ostea inquit appion videbamus androdum & leonem loco tenui reuinctus vbe tota circum tabernas ire. donari ere androdum floribus spargi leonem; omnesq; fere vbiq; obuios dicere. hic est leo hospes hominis. hic est homo medicus leonis. **A**d sanctum marcum iam redeamus qui q̄ sit gratus deuotis suis experientia ipsa declarat. **V**eneri quidez anno dñi. cccc. lxvi. corpus eius de alexandria venetas transfulerunt. vbi ecclesia in honore sancti marci mire pulchritudinis fabricata est. ibiq; sacrū illud pignus reconditum. **E**t licet a cunctis fidelibus beatus marcus veneretur tamen veneti illum deuotione singularissima colunt. illum suum apud deum habent inter celsorem precipuū. illum p̄tectozem & patronum eorum benignissimū predicant & confitentur. quibus q̄ sit ipse beniuolus: q̄q; gratus illius ciuitatis celsitudo manifestat cui recte conuenire potest illud psalmiste dictum. **G**loriosa dicta sunt de te ciuitas dei. **Q**uam suis meritis beatus marcus exaltat in dies: p̄sidio igitur marci gloriosissimū ad quod veneti semper confugiunt: liberant & grauissimis malis & meritis illius coz status immobiliti conseruatur. **S** b quod petrus damianus in sermone dicit **Q**uod es o alexandria triumphali huius sanguine purpurata. **F**elix & tu italia corporis huius thesauro diues effecta. **S**audeant itaq; & letentur veneti: qui apud celestem regem beatum marcum habent sollicitissimū intercessorem sperantes indubitanter per illius suffragia non solum t̄palem gloriā ampliare sed acquirere dei gratiam in presentī & in futuro vitam eternam. **A**men.

Sermo qui quagesimus tertius de beato Luca euangelista q̄ vt bos vel vitulus figurat: eo q̄ a sacerdote incipit zacharie. Et xpi genealogiā p̄ sacerdotes describit.

Lucas medicus

charissimus salutat vos. verba sūt doctoris gētim in epla ad colocenſes. iij. c. In ordine q̄ tuor̄ euangelista: p̄ mattheū & marcū tertio ponit beatus lucas. De quo ita inquit **I**sidorus lib. vi. ethimo. lucas greci sermonis eruditissimus euangelii in greca scripsit sub theophilo ep̄o: in itā a sacerdotali spū dicens. fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidā noīe zacharias: vt manifestaret christū post natiuitatē carnis: & predicationē euangeliū hostiam fuisse effectū. p̄ salute mundi: ipse est enim sacerdos de quo dictū ē i psalmis. Tu es sacerdos in eternū s̄m ordinē melchisedech: vbi. n. xps aduenit sacerdotiū iudeorū obmutuit: lex & p̄phetia cessauit. hec ille. Lum ergo hodie na die huius euangeliste memoriā dignissimā sancta ecclesia celebrat rōnabile est vt laudes ei nō tacemus: p̄nt vtiq; de ipso multa narrari que fidelibus cūctis ob rex magnitudinē iocūda gratissimaq; esse debent: quibus etiā & nos dicimus verba pauli in themate posita: vbi de brō luca tria laude digna ptinentur miseria a nobis contemplanda.

Primū dicitur qualitatis

Secundū virtuositatis.

Tertium vtilitatis.

De gente & patria ac exercitio bti luce atq; qualiter ad medicos est recurrendum. qui isirios ad confessionē inducere tenent. & de salario medicorū.

Capitulum. i.

Rimū misterii a nobis cōtēplandum dē qlitatis qd̄ cōtinet in verbis apli q̄ ait. lucas medicus: ostendens ql̄s p̄ditionis extiterit: anteq; xpi discipulis iungere. Sed hieronymus in. plogo i actus aploz̄ latius id ex primum dicens. lucas natiōe sirus: cuius laus in euāgelio canit: apud anthiochia medicine artis egregius: & aploz̄ xpi discipulus fuit. Et in plogo in lucā ait. lucas natione sirus anthiochenſis: arte medicus: vbi p̄ditionē eius denotat quantum ad tria.

Primo quantum ad gentem.

Secundo quantum ad patriam.

Tertio quantum ad exercitiū.

Primo hieronymus denotat p̄ditionē bti

luce quantum ad gentem: qz dicit eū natione sirum: est autē siria vt **I**sidorus dicit. xiiij. li. etbi. que ab oriente fluuiū eufrate: ab occasu mari mauro & egyptio terminat tangens a seprētrione armeniā & capadociam: a meridie sinuy arabicū. Situs eius porrectus in immensā lōgitudine: i lato angustior: bz enim in se p̄uinitas comagenā: feniciā: & palestina cuius pars est iudea: abq; saracenis & nabathis. Et vt multi verissime tradūt: est siria regio speciosissima: fertilissima frugibus: & fructibus armentis & pccudibus: equis asinis & camelis ditissima. In cedris in speciebus aromaticis & metallis munitissima ciuitatibus & castris. Irrigua nobilissimis fluuijs & lacub; atq; stagnis habēs nobiles portus maris: & hoc p̄cipue in palestina maritimis & fenicijs. Et hoc itaq; beatus lucas originem dicit. **S**ecundo hieronymus denotat p̄ditionē beati luce quantum ad patriam: que fuit anthiochia: de hac ita dicit **I**sidorus li. xv. etbi. silentius vms ex p̄cur̄ alexandri: post mortem cuiusdē occupato regno orientis: vrbē in siria condidit: eāq; ex anthiochia patris sui noīe anthiochia nūcupauit: & sic caput instituit. **T**ertio denotatur conditio beati luce quantum ad exercitiū: quia erat medicus artem exercēs medicine: medicina autez vt inquit **I**sidorus li. iij. etbimo. est que corporis vel tuctur vel restaurat salutem: cuius materia versat in morbis & vulneribus. Et dicit medicina a mō id est a temperamēto: vnde fz buguione medicina quasi medicina: bur; artis auctor aut reperto: apud grecos p̄hibetur apollo: hanc filius eius esculapius laude vel opere ampliauit. Sed postq; fulminis ictu interijt interdicta fertur medēdi ars: & ars simul cum auctore defecit: latuitq; p̄ annos pene quingentos: vsq; ad tps artaxerxis regis persarū: tunc eam renouauit in lucē ipocrates asclepio patre genitus. Inſula cheo. Sz qz de medicis loquuntur tria occurrunt in hac parte dubia solucunda.

Primū vtrum medici vocandi sint ab infirmis ad eorū sanitatem pcurandam.

Secundū vtrum medici teneantur infirmos ad confessionem inducere.

Tertium vtrūz medici possint ppter infirmorum curam pecuniam recipere.

Primū dubiū vtrūz medici vocādi sint vt infirmorum sanitatem pcurant. Et quidā dicunt q̄ non. Nam deus est qui sanat & qui oc

cidere potest et viuificare: vnde sapiens Ecclesia
fici. xxxviij. c. inquit. a deo est ois medela. Et
melius in plogo. sanat solus languores deus.
Et iacobus. v. c. sue canonice. infirmatur quis
in vobis inducat presbyteros ecclesie: et oient
super eum: vngentes eum oleo in noie dñi: et ora
tio fidei sanabit infirmum: et alleviabit eum dñs.
Et iob. v. c. increpatione dñi ne reprobes: qz ip
se vulnerat et medet: percutit et manus eius sa
nat. Et brā agatha dicebat. medicinā carnalē
corpori meo nunqz crebui: sed habeo dñm q
solo sermone restaurat vniuersa. Sed contra
riū pbari potest p auctoritates et crepla. Inquit
eniz sapiens ecclesiastici. xxxviij. c. da locū me
dico: et cum dñs illū creauit: et nō discedat a te
qz opera eius sunt necessaria. et utz ibi. hono
ra medicū: pp necessitatē enī creauit illū altissi
mus. Et itez ibidē. altissimus de terra creauit
medicinā: et vir sapiens nō abhorrebit illam. et
Aug. in regula dicit. si nō est certū de infirmi
tate alicuius fratris medicus psolat. Et. xxiij.
q. viij. c. de thirius. s. seq. gratianus ait. Quis
certissime sciamus nemine vltra terminū sibi
a deo prefixum esse victur: oibus tñ languen
tibus nō incōgrue medemur. Sancti viri usu
per vsū sunt medicinalibus. nā legimus de io
anne euangelista: qz cristes in balneis videns
cherintū hereticū dixit socijs. fugiamus hinc
ne balnea coruant in qbus cherintū filius dia
boli lauatur. Et de hoc habet. xxiij. q. i. c. ois.
Sanctus insuper germanus eps capuan⁹ ad
balnea infirmitatis cā accessit vt refert grego.
in. iij. dyalogoꝝ lib. sic et alij sancti medicinaꝝ
nō recusarūt: quare ad oēm dubietatē amouē
dā dicendū est. qz deus oēs ifirmitates et solus
sanat effectiue: tñ sepius agēs p causas secun
das siue mediantibus causis secundis effectum
sanitatis inducit. Operat quidē deus median
tibus causis secundis nō de necessitate: sed vt
structur ordo sue ineffabilis sapiētie: quannis
igit ppter naturā operari semper possit si vellet
tñ id raro facit tuz iudicat hoc humane salu
ti expedire. si quis igitur medico indigens: cuz
possit illum habere: expectaret a solo deo san
tatē grauter peccaret: qz tētarēt deū nisi sup
hoc haberet familiare psiliū spūs sancti: sicut
habuit brā agatha: erat. n. experta diuinā beni
volentia: vt dicit tho. 2a se. q. lxxxiij. articulo
i. in rñsione ad tertiu ar. Et sic patet qz lz a deo
sit semp salus expectanda: pncipaliter tñ qz me
dicus est instrumentū dei et artifex nature qre

dius est et psulendus atqz intra ipsius docume
ta subueniendū egrotis. P. d. in cassiodorus. vi.
lib. eplaz. epla. xviii. ait. inter vtilissimas artes:
qz ad sustentandam humane fragilitatis in
digentā diuina clementia tribuit: nulla viderē
presfare aliqd simile ei: qd potest auxiliatrix me
dicina cōferre: ipsa. n. morbo periclitantib⁹ ma
terna grā semp assisit: ipsa ptra dolores p no
stra imbecillitate psurgit. Et ibi nos miti sub
leuar: vbi mille diuitie nulla potest dignitas
subuenire. Jurisperiti palmites habent q ne
gocia defendūt singuloꝝ: sed quanto gloriof⁹
est defendere vel depellere qd mortē videatur
inferre: et salutem egrotanti pmittere: de qua
coacti fuerant ceteri desperare. hec ille. ¶ Se
cundum dubiū fuit vtz medici teneant infir
mos ad psessionem inducere. Ad qd rñdeo qz
ipsi tencnt seruare illud qd scribit extra de pe
nitentijs et remissionibus. c. cū infirmitas. vbi
sic habet. cum infirmitas corporalis nōnunqz
ex peccato pueniat: dicente dño languido quē
sanauerat. vade et amplius noli peccare ne de
terius tibi contingat. pñi decreto statimms
et districte precipimus medicis corpoꝝ: vt cuz
eos ad infirmos vocari ptingerit: ipsos ante
omnia moneant et inducat: vt medicos aduo
cent aiay: vt postqz fuerit infirmo de spiritua
li salute puissum: ad corporalis medicine reme
diū salubius. pcedat: cū cessante cā cesser effe
ctus. vbi dicit io. an. in nouella qz signanter di
cit decretalis nōnunqz. qz nō semp sed aliqñ.
vnde. vii. q. i. gregorius ait. cū pcussio corpora
lis iminet: vtrū p vindicta vel purgatione cō
tingat iudiciū dei in hoc ignoratur. cōstitutio
igitur illa medicis iniūgt ex precepto in qua
cunqz infirmitate siue mortali siue nō mortali
Sed dubiū est an sufficiat medicis tñ admo
nere infirmos qz vocent psellores quibus cōfi
teant: an etiā requirat qz ita inducat vt etiā se
quaf effectus. s. qz infirmus psiteat: als medi
cus derelinquat eū. Et de hoc videt sentire ho
sien. qz sic: sed dura opinio talis opinio cum in
piculo psitutus quantūcunqz ēt obstinatis sit
subueniendū fm ordinē charitatis. nec textus
hoc dicit. ideo petrus de palude dicit qz tencnt
mediei tñ ad monendum. ¶ Tertium dubiū
fuit vtrum medici pro infirmoꝝ cura possint
stipendium siue salarium recipere. Ad quod re
spondetur ex dictis aug. xliij. q. v. c. non sanc.
qz sic. quia vt dixit christus luce. x. c. dignus est
operarius mercede sua: nec ex hoc qz medicus

accipit & petit salariū dicitur vendere scientiam suā vel sanitatē: que spūalia sunt sed lo-
cat operas suas p suo labore habito: tunc vel
prius in studendo. nam vt scribit. r. q. ii. c. pre-
caric. Memo de suo cogit facere beneficiū. Et
autem sancti medici cosmas & damianus nil
susceperint cum curabant infirmos: hoc ideo
fecerunt ne viderentur vendere gratiam sani-
tatum: quia non virtute et industria humana:
sed in infusione diuina docti fuerant illam artes
& miraculose sanabant. Sicut etiam heliseus
ppbcta post naaman curatum a lepra nil tem-
porale accipere voluit. & giecā qui ex auaritia
precium occulte accepit sine scitu helisei: lepra
percutus est vt scribitur. iiii. regum. v. c. Licet
igitur moderatū salariū medicis petere & acci-
pere: quod intelligendū est ab his qui possunt
nam pauperibus nō valentibus soluere. gratis
debent mederi: et non se ab eorū cura subtrabe-
re: qz hoc eēt indire. te occidere: mortē enim p
bar languentibus inferre qui hanc cum potest
nō excludit vt dicit Simach⁹ papa. lxxiii. di.
c. i. butinus omnia supradicta tū ad laudē me-
dicorū de quoz numero sanctus lucas fuisse p-
dicat. tum etiā vt & superstitiosos dānemus
qui dum possunt in suis infirmitatibus medi-
corū auxilio sanari illos negligunt & contēnūt:
tum insuper vt medicis pauperes & ipotentes
ad soluendum cōmendatos efficiamus.

**De virtutibus sancti luce in quo nullū pec-
catū. s. mortale fuit post conuersionē ad xpm:**
quoniam in eo erat spiritus sanctus: ob quod
pseruauit in scitate vsqz ad mortē. Cap. ii.

**Secundū mysterium a nobis contēplā-
duz de beato luca dī virtuositatis. fuit**
quidem virtuosus: ideo paulo & ceteris charis-
simus: quia ciccone teste. Nihil est amabilius
virtute. Quantum vero t virtuosus & sanct⁹
ertiterit beatus lucas: osidit Hieronymus i p
logo in lucā dicens. Et lucas discipulus apo-
stolorū fuit q paulū secutus est vsqz ad psumā-
tionem eius per martyriū. s. in vbe roma ser-
uiens dño sine crimine: nam neqz vxorē vn-
qz habens neqz filios: septuagita quattuor: an-
noꝝ obiit in bithimia plenus spiritu sancto:
ex quibus verbis colligimus tres conditiones
virtutum beati luce.

Prima dicitur puritatis.

Secunda veritatis.

Tertia firmitatis.

Prima conditio dicitur puritatis qz virtu-

tes eius fuerunt sine aliqua admixtione alicuius peccati. Nam inquit Hiero. q seruiuit do-
mino sine crimine: hoc est sine peccato mortali
saltem post conuersionē suā s̄m Nicholauū de-
lira. Sed pleriqz dubitant vtrū beatus lucas
fuit vnus de septuaginta duobus discipulis
christi: vt enim ait damasus papa. lxviii. di. c.
Lor. epi. Non amplius qz duos ordines inter
discipulos dñi eēt cognouimus: id est. xii. apo-
stolorū & septuaginta duorū discipulorū. Et ana-
cletus papa. xxi. di. c. In nouo testamēto. dicit.
videntes autem ipsi apostoli messem esse mul-
tam & operarios paucos: rogauerunt domi-
nū messis vt mitteret operarios in messez suā
vnde ab eis electi sunt septuaginta duo disci-
puli. Et de his dicitur luce. r. c. designauit dñs
& alios septuaginta duos: sicut deus accepit d
spiritu moysi: & dedit septuaginta duobus vi-
ris qui regerent populum cū moysi: vt dī Nu-
meri. xi. c. iste etiam numerus figuratus fuit i
septuaginta duobus palmis quas inuenerunt
filii israel in deserto. Exodi. xl. c. insuper ille nu-
merus conueniebat septuaginta duabus lin-
guis in quas mundus diuisus est: quibus pre-
dicandum erat euangelium xpi. Adodo de lu-
ca varia est opinio. Nam quidam asserunt euz
fuisse discipulum apostolorū & non domini: ita
qz domino predicanti non adhesit: sed post re-
surrectionem eius ad fidem venit. Alii autē re-
ferunt ipsum fuisse vnum de septuaginta duo-
bus discipulis: quoniā dum narrat apparitio-
nem christi factam duobus discipulis euntib⁹
in emaus nomen vnus. s. cleoppe explicat: al-
terius vero tacet: quod ex humilitate fecit: qz
ipse fuerat secundus. Et istud communiter te-
net a doctorib⁹. Et quāuis dicat Hiero. ipsuz
discipulū aploꝝ fuisse: hoc est: qz paulo in oib⁹
tribulationibus semp adhesit: & ab eo nūqz dis-
cedēs eidē i pdicationib⁹ subsidiū fuit: de q
scdē ad Timotheū. iiii. c. Paulus dixit: lucas ē
mecū solus. s. tanqz adiutor & defensor. & se ad
Corinthios. viii. c. Ordinatus est. s. lucas ab ec-
clesiis comes peregrinationis nostre in hanc
gratiam que ministratur a vobis. ¶ Secunda
conditio virtutum beati luce dicitur veritatis
fuerunt quippe in eo virtutes vere: quia cha-
ritate informate: quod probatur qñ fuit ple-
nus spiritu sancto. Sed hic insistendum est &
disputādū. Vtz absqz charitate possit eē ali-
qua vera virtus. Et qz sic videt. nam p̄ser in
li. sententiaꝝ ait. oīs virtus p̄ter charitatem po-

test esse cōis bonis et malis. Et Hiero. xxviii. q. i. §. Et bis inquit virtutibus romani p̄m̄c rucurrit imperiū. Nā virtutis est bonus actū p̄ducere: et h̄ fieri potest sine charitate. Quis enim antiquorū romanorū gesta virtuosa non reputabit: de quibus tanta laude digna narrā tur: et tamē cū infideles eēt et ydola colerēt absq; charitate talia facere poterūt: ex quib⁹ ali qua exempla delegimus ex multis valerium publicolam Aug. li. v. de ci. dei. de paupertate cōmendat. Is vt valerius recitat li. iiii. finito regio imperio in vrbē intū p̄sulatus accepit et tres p̄sulatus acceptissime rexit et tante fuit paupertatis q; patrimoniū eius ad impensas exequiarū defecit. De catone vtricūq; ferē q; flo ruit tanta rigiditate: vt vitia hominum rigide expugnaret et condēnaret. put refert Doctius li. de p̄solatione: et Salustius in catilinario. Quid dicemus de iustitia bruti. de constantia muci: de p̄nencia scipionis: de fidelitate mar cij reguli: et de magnanimitate pauli emilij: ac reliquis virtutibus quibus floruerūt antiqui romani vtiq; sine charitate tales virtutes com plectebant. S; p̄trariū p̄bari p̄or: qm̄ Aug⁹. i. glosa ad romanos ait: illud qd̄ notat. xxviii. q. i. c. oēs. §. ex bis. vbi deest agnitio eterne et incō mutabilis veritatis. Falsa virtus est etiā i op timis moribus: et loquit de cognitione n̄ soluz intellectiva: sed affectiva que iuncta ē charita ti. Hec p̄oēct ergo scūs tho. fa. se. q. xxiii. et pri ma se. q. lxviii. Et virtutes morales put sunt operatiue boni in ordine quantū ad finē q; nō excedit facultatem naturalē hoīs possunt per opera humana acquiri: et sic acquisite sine cha ritate esse possunt: et sic fuerunt in multis gen tibus. Scdm̄ autē q; virtutes sūt opatiue boni in ordine ad vltimū finē supernaturalē: sic p̄fe cte et vere habēt rationē virtutis: et nō possunt humanis actibus acqri sed a deo infundunt. Et huiusmodi virtutes morales: sine charita te esse nō p̄t. Quare sole virtutes iuse sūt p̄fecte et simpliciter dicende virtutes: quia bene ordināt hominē ad finē vltimum simpliciter. Alie vero virtutes acqsite sūt s̄m̄ quid virtutes nō autē simpliciter q; ordināt oīes ad ali quē bonū finē particularem nō ordinatum ad bonū vniuersale. ¶ Tertia cōditio virtutū b̄ri luce d̄ firmitatis. Nam firmiter in illis perse uerant: qd̄ nō multi faciunt. Inquit enī. Hieronymus ad lucianū heremitam. Epistle mul toꝝ etiā calcē x̄o p̄uenisse paucoꝝ. Vt̄is ve

ro lucas in via et lege d̄ni p̄ficiens iuit de vir tute in virtutē. Et vt sup̄ius dictū ē. lxxiii. an num etatis agēs genit in pace. Sed hic dubi tant nōnulli de numero annoꝝ beati luce: qm̄ Hiero. in p̄logo in actibus ap̄loꝝ ait dicit: vi delicet. Et lxxiii. annos etatis agēs in bitbi nia de seculo noscūt emigrasse. Adruꝝ ergo q; Hiero. ibi dixerit q; lxxiii. annoꝝ: hic q; lxxiii sp̄m̄ deo dederit. Ad qd̄ r̄idēt quidā. q; Hiero. in p̄logo in actus ap̄loꝝ computat oēs an nos sue etatis. In p̄logo x̄o in lucā cōputat annos sue p̄uersionis ad fidē catholicā: sed h̄ nō vidēt verisimile: qm̄ ante p̄uersionem fuit ar te medicus: et p̄u. x. annoꝝ nō p̄t illam artē scire neq; exercē: q; tñ op̄teret dicere s; istos et p̄p̄terea vt inquit Nicholaus de lira. Alij al seruerūt et melius q; varietas illa annoꝝ nō fu it ex obliuioe vel ignauia hieronymi. s; potius vitio et defectu scriptoꝝ. Igit̄ aut. lxxiii. aut lxxiiii. annoꝝ erat dū iuegit in pace. Sepul tus aut fuit in bitbinia. De bitbinia refert sic Hidorus li. xiiii. et bi. Bitbinia ex p̄ori exordio ad partē solis oriētis aduersa tracie iacet: mul tis antea noīb⁹ appellata. Nā prius bebricia dicta: deinde migdoma: mox a bitbino rege bi thinia nuncupata. Ipsa ē et maior: frigida nico media vbi in ea est: vbi hānibal fugiēs venci ni baustu animā expiravit. hec Hidorus. Tpe x̄o cōstantini ossa b̄ri luce in cōstantinopolim sunt trās lata: deinde vt f̄r̄ in italia ducta: et padue in ecclia scē iustine collocata: brachius vero eius ondit i scā maria maiore in vrbē.

¶ Quantū p̄fuit ecclie dei beatus lucas scri bendo euangeliū ad quod indurēt eū volun tas diuina vtilitas ecclie et falsitas hereticorū. Capitulum. iij.

¶ Tertium mysteriū a nobis cōtēplandū de beato luca d̄ vtilitatis: vberriūm quippe fructum attulit ecclie dei nō solum p̄ dicatione sua qua multos populos attraxit ad christū s; etiā euangelij descriptione. De ā ita scripsit paulus se ad corinthios. viii. c. Lūis laus est in euangelio per omnes ecclē as: qd̄ h̄ aliqui erponāt de beato barnaba vt dicit Ni cholaus de lira qui fuit comes peregrinatiois apli cuius laus est in euangelio ab eo predica to tñ communiter verbum illud de sancto lu ca alij asserunt intelligendum: cuius laus est in euangelio ab eo descripto: ad illud vero scribē dū tria induxere eum.

¶ Prīmū dei voluntas. s. ad multos populos.

Secundum ecclesie utilitas.

Tertium hereticorum falsitas.

Primum fuit voluntas dei et instigatio spiritus sancti: unde Hieronymus in prologo ait. Cum iam scripta essent euangelia per mattheum quippe in iudea; per marcum in italia; sancto instigante spiritu lucas in achayae partibus scripsit euangelium: unde enim inquit Augustinus. voluit dominus duos testes habere de visis. scilicet mattheum et iohannem. Et duos de auditis. scilicet marcum et lucam. Et quoniam testis monis quod est de visis firmus est et certus quod il lud quod est de auditis: ideo duo euangelia quae sunt de visis ponuntur extrema: et alia duo quae sunt de auditis ponuntur media: ut hec media tanquam infirmiora ab illis extremis que sunt certiora hinc inde fulciantur et roborentur. Neque propterea inualidum est marci et lucas testimonium: quia audita non visa referunt: cum illi a quibus audierunt fuerint qui cum christo conversati fuerant et veritatis defensores falsa nequaquam dicere potuissent. Et hoc est quod lucas ait in prologo sui euangelii. sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis. Et dicit insuper absque dubio quod beatus lucas de multis a virgine virginum instructus fuit. nam ipsa comscrubabat omnia conferens in corde suo: ut illa postmodum scriptoribus reseraret. ubi glo. ibi dem ait. Quia quod de domino vel a domino facta vel dea cognouit in memoria recondidit ut cum tempore predicande vel scribende incarnationis aduenisset sufficienter vniuersa putarentur gesta posset explicare querentibus. Et bernardus assiggnans rationem quare angelus annunciat beate virgini conceptum belisabeth inquit. ideo conceptum belisabeth nunciatur marie: ut dum nunc saluatoris nunc precursoris edoceri aduenirentur tempore et ordine tenens ipsa postmodum multis scriptoribus predicatoribus euangelii reserret veritatem que plene de omnibus a principio celsus fuit instructa mysteriis. Reddit igitur quod euangeliste eam de multis interrogabant et ipsa eos certificabat. Et precipue tenet de beato luca quod ad eam tanquam ad archam testamenti recurrit: et ab ea didicit multa quae ipsi virgini soli prestabant. Sicut mysteria annunciationis natiuitatis et huiusmodi de quibus lucas solus tractat. ¶ Secundum quod inducit beatum lucam ad scribendum euangelium fuit utilitas ecclesie. Nam Iohannes mattheus et marcus vera scripsissent tamen aliqua de christo omiserant: quorum notitia est valde utilis: imo necessaria. sicut agnoscere christi conceptionem na-

turalitatem cum laudibus et ingenti lumine ab angelo annunciatam et huiusmodi que per lucam fuerunt suppleta ut sic quattuor euangeliste in describendo veritatem euangelii in multis concordaret in nullo discordarent: et tamen singuli aliqua propria dicerent. ¶ Tertium quod inducit beatum lucam ad scribendum euangelium fuit hereticorum falsitas ut enim refert nicolaus de lira. Quidam pseudo euangeliste sub nomine discipulorum christi in ipso tempore tempore me et matthei scripserunt euangelia inserentes hereses ut sub nomine discipulorum christi facili seducerent simplices quae falsitas et descriptio euangelii luce dependitur: sicut per alia euangelia a mattheo marco et iohanne descripta. Et ut Hieronymus asserit in prologo in Actus apostolorum. postquam lucas in achayae partibus euangelium scribens grecis fidelibus incarnationem domini fideli narratione ostendit eundemque et sturpe dauid descendisse monstravit sibi non in merito scribendorum apostolorum actuum potestas et mysterium datur. In prologo ad hoc in epistola ad hebreos Hieronymus lucam commendat de illius epistole translatione. ait enim hanc epistolam scripsit apostolus ad hebreos scriptam hebraica lingua misisse. Cuius sensum et ordinem retinens lucas euangelista post excessum beati pauli apostoli greco sermone composuit. Tandem Hieronymus ad paulinum lucam ita extollit. actus inquit apostolorum nudam quidem videret sonare historiam et nascentis ecclesie infantiam terere. Sed si nouerim scriptorem eorum lucam esse medicum: cuius laus est in euangelio animaduertimus pariter omnia christi vultus ac languentis esse medicinam. Et in prologo Actuum apostolorum ita Hieronymus sequitur. lucam ita diuina subsecuta est gratia ut non solum corporibus sed etiam animabus eius proficeret medicina. Salutat ergo lucas fideles et credentes in christum. i. eternam in ipsis omnibus salutem exoptat quodam instruit et monet doctrina exemplo et euangelio scripto ut dominum iesum verbis et factis profiteantur: qui a mortuis resurgens videntibus post discipulis ascendit in celum ubi cum suis angelis sanctis ac beatissimo luca viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo quinquagesimus quartus de beato laurentio martyre qui probatus a deo triplici igne inuentus est sine iniquitate.

In me examina

sti et non est inuenta in me iniquitas. Scribuntur hec verba psalmo xvj. Satis superque pia est passio beati laurentii

lij que ab ecclesia cū grandi veneratione cele-
bratur: nā inter martyres facit ipsum singula-
rē in ieiunio qz in vigilia eius statuit ieiunan-
dū: in officio ad huc ipsū honorat dū p octauā
de ipso laurentio: sicut z de stephano singulis
canonicis hōis eius memoriā facit festumqz
illius solēnter obseruandum ac sanctificandū
cunctis fidelibus sub precepto iubet. **¶** Propterea
in matutinis legit sermo venustissimus bī
augustini qui ait. **¶** Ū oēs brōs martyres quos
nobis tradidit antiquitas honorificentia di-
gna veneremur: scīpue tñ bīn laurentiū mar-
tyrē debemus tota deuotione suscipere. hec ille.
¶ Merito itaqz hodierna die huius martyris lau-
dibus est incumbēdū: vt sic valeant efficacius
ad illius reuerentiā corda fidelīū inflammari.
Quapp de ipso Xba facturi de illius examina-
tione z pbatione facta p ignē dicemus. nā in-
troducitur quasi ad deū loquens laurentius glō-
sus in verbis premisis in thēmate in quibus
triplicē ignē pbationis z examinationis sue
distinguemus ostēdentes q nō fuit in illo in-
uenta iniquitas qui se totū ardentissime obtu-
lit saluatori nostro iesu xpo patiens quecunqz
dura z seuisima illata sibi supplicia.

¶ Primus ignis dicitur diuine dilectionis.
Secundus ignis primals miseracionis.
Tertius ignis tirānic psecutionis.
¶ Qualiter brōs laurentius examinatus fuit
igne diuini amoris: z de perfectione diuine di-
lectionis z magnitudine illius precepti: atqz de
inductiuis ad amorē dei. **Capitulum. j.**

¶ **Rum⁹** ignis i q̄ examiat⁹ ē z pbat⁹ iuct⁹
ē absqz dfectu inq̄rat⁹ brōs laurētius dī
diuine dilectionis: amor enī dei ignis est de q̄
dicebat rps Luce. xij. c. Ignē veni mittere i ter-
rā: z qd volo nisi vt ardeat. Et de isto mystice
dixit deus leuiti. vj. c. Ignis in altari meo sēp
ardebit: hic ignis amor dei intelligit⁹: q̄ iugiter
ardere dī in altari. i. in aīa: que aīa alta ē eo qz
ad imaginē z dei similitudinem creata. Altare
quippe quasi alta res interpretatur: dum ergo
ignis diuini amoris in aīa est succensus facit
temporalia cuncta contēnere z deū sūmū bo-
nū diligere super oīa vitāqz pntem oī pericu-
lo mortis libenter exponere: sic factū legitimus
in beato laurentio vt videbis in sequētib⁹ qui
nec tormēta timuit nec morē acerbissimā hor-
ruit: de q̄ sic inq̄t Ambro. in sermone hui⁹ dici.
fortissimū martyre seuisima psecutoris flāma
supare nō potuit qz lōge ardetus viritatis radi-

is mens ei⁹ accēsa seruebat. S3 b̄ loco cū loq̄-
mur de dilectōe dei tria crunt dubia soluēda.
¶ Primū vtrū possit aliqua creatura deū perfe-
cte z totaliter diligere.

Secundū quare preceptū de dilectione dei di-
citur primū z maximū.

Tertiū que sunt illa que incitāt nos vt diliga-
mus sup omnia deum.

¶ Ad primū dubiū rīdet tho. sa. se. q. xliij. qz
pfectio dilectionis pōt dupliciter intelligi vno
modo ex parte diligibilis: alio modo ex parte
diligentis. **¶** Ex parte diligibilis perfecta ē di-
lectio: cū aliquid diligitur quantum diligibile est
deus aut tñ diligibilis est quantum est bonus
bonitas aut eius est infinita vnde infinite di-
ligibilis est: nulla aut creatura pōt eū diligere
infinite cū quelibet virtus creata sit finita. vñ
per hunc modū nulla creatura pōt deū perfe-
cte z totaliter diligere. Secundo perfectio dile-
ctionis pōt p̄siderari ex parte diligentis: z sic
dicitur esse perfecta qñ aliquis fm totū suum
posse diligit: qd quidem cōtingit in dilectione
dei tripliciter. Vno mō sic qz totū cor hominis
actualiter semp seruat in deū. z hec est pfectio
dilectionis p̄mē que non est possibilis in hac
vita in qua impossibile est pp humane condi-
tionis infirmitatē semp actu cogitare de deo
z moueri dilectione ad ipsū. Secundo p̄tingit
vt homo fm suū posse diligit deū: ita vt omne
suum studiū depuret ad vacandū deo z reb⁹
diuinis pretermisiss alijs nisi quantū necessi-
tas vite presentis requirit. z ista ē pfectio dile-
ctionis: que est possibilis in via non tñ est cōis
omnibus nec oēs obligant ad illā. Tertio p̄in-
git vt hō fm suū posse diligit deū sic qz habi-
tualiter aliqs cor suū ponat in deo: ita. s. qz ni-
hil cogitet vl velit qd sit diuine dilectioni p̄iū
z hec est perfectio cōis oibus possibilis ad quā
oēs tenent. **¶** Ex his p̄cludimus cū dno bonan-
tura in tercio di. xvij. qz perfectio charitatis
z dilectionis diuine que i hac p̄senti vita ex par-
te hominū diligentīū deum erigit tñ vt etia
dat oēm affectū p̄iūm nō aut omnē affectum
extraneū. **¶** Secundū dubiū fuit quare prece-
ptū de dilectione dei dicit primū z maximū: sicut
dicit rps matt. xij. c. Ad quod rīdem⁹
qz hoc est multiplici ratiōe. **¶** Prima qz dilectio
dei est vita aīe: vnde Deuteronomi. iij. c. dicit
Elige tibi vitam vt tu viuas z semen tuū: dili-
gas dñm deū tuum. **¶** Et iōānes prima Lanoni-
ca. c. iij. Qui nō diligit manet in morte. z Apo-

caliphs. iij. c. de illo. qui sine dei dilectione pu-
tat se vivere habes virtutes alias: nomen bes
q. viuas et mortuos es. Secunda ro est q. oes
virtutes absq. amore dei sunt imperfecte: nec
pot. aliquis sine dei amore simpliciter virtu-
tas teneri: ideo ap. ad Romanos. xij. dicit.
plenitudo legi est dilectio. et greg. i. homel. i. q. n. o.
bz aliq. viriditas ram? boi opis si n. m. aserit
i radice charitatis. Tertia ro est q. dilectio dei du-
e i corde roalis creature fac. ea. p. m. pra. forte et
expeditissima ad q. cuq. ardua et difficilia tole-
randa. io. Brego. in Homelia ait. Amor dei
num. q. est ociosus: operat enim magna si e. Si
aut. operari negligit amor non est. Et Hiero.
ad Iacobu. ita scribit. Amemus xpm et eius
semp. queramus amplexus: et facile videbit. o. e.
difficile benia. q. putabimus. vniuersa que lo-
ga sunt: et iaculo illius vulnerati p. horax mo-
meta dicemus. heu mihi q. incolatus meus p.
longatus e. Quarta ratio e. q. dilectio dei ma-
gis vnit anim. cu. deo q. quilibet alia virtus.
vnde ap. ad Corinthios. vij. c. dicit. Qui
adheret deo vnus sp. s. est cu. deo. et Hugo in
li. de arra. sp. o. dicit. Scio aia mea q. du. aliu. di-
ligis in eius similitudine transformaris. et Au-
gu. sup. iohann. ingt. Talis est vnusquisq. qua-
lis est dilectio sua: si deu. diligis deus es: si ho-
mine. ho. si terram terra. Quinta ro q. dilectio
dei magis letificat et delectat aiam q. quocun-
q. virtus. et vt inquit ap. ad Romanos. viij.
c. Diligentibus deu. oia cooperant i bonu. q. i
p. spitate et aduersitate sep. sut i letitia. io. br. s.
iacob. de tuctedo dicebat. Amore diuio amo-
re. amore che. no. sey. amato amore la tua ami-
cicia et piena di delicia no. cade may in tristitia
lo. cor. chi te ha assagiato. Tertiu. dubiu. fuit q.
sunt illa que nos incitant vt diligamus deum
super oia: et lz. sint mlta. tn. nos dicim. de q. n. q.
Primum est scriptura.

Secundum est factura.

Tertium creatura.

Quartum gratia:

Quintum amicitia.

Primum est ipsa scriptura: vnde Deuterono-
mi. vij. c. scribit. Audi israel d. s. deus tu? vn-
e. diliges d. n. m. deum tuum ex toto corde tuo:
et tota anima tua et ex. tota fortitudine tua. Et
eiusdem. xj. c. Ama d. n. m. deu. tuu. et Marti. c.
xxij. Marci. xij. et Luc. x. Diliges d. n. m. deum
tuum et p. mu. tuu. sicut te ipsum. In his duo-
bus preceptis tota lex pendet et prophete. Se-

cundum quod nos inducit vt diligamus de-
um est factura: quia ipse fecit nos. Si enim
naturaliter amat filius patrem a quo ha-
bet partem corporis: sicut quanto magis ama-
re debet deum qui corpus et animam fecit. Io.
sapiens Ecclesiastici. vij. ca. ait. In tota anima
tua diliges eum qui te fecit. Nam si diligeret
quis attendat quantum est beneficium quod
illi deus tribuit dum corpus dedit vtiq. di-
grum amore censet. Quot enim mem-
bra in corpore tot dei beneficia inueniuntur et
magna. Et pro minimo membro plus debe-
tur homo amare deum q. ament cum multi
pro cunctis beneficiis que ab eo receperunt.
Si quis enim amiserit oculum: quantum ama-
ret cum qui sibi restitueret. Et si quis meruis-
set amittere eum: quantum diligeret illum qui
sibi oculum conseruaret. Non minus ergo a-
mandus est qui cum ab initio dedit et datum
conseruauit cum se penumero vtendo illo con-
tra deum eum amittere meruerit homo. Sic
referre possumus de singulis membris. Et si
tantum amandus est qui dedit corpus: quan-
to fortius qui dedit animam. A lamant igitur
omnia que in homine sunt a deo facta. Ama-
deum. A lamant oculi: ama deum. A lamant au-
res: ama deum. A lamant lingua: ama deum. cla-
mant dentes: ama deus. clamant manus: ama
deum. clamant pedes: ama deum. clamant ratio
ama deum. clamant memoria: ama deum. cla-
mat intellectus: ama deum. clamant voluntas
ama deum: quia ab ipso sunt omnia. Ob quod
Bernardus inquit. Valde omnino mihi ama-
ndus est per quem sum: viuio et sapio. Tertium
quod nos inducit vt diligamus deum est om-
nis creatura. ait eni. de hoc Aug. lib. x. cofes-
sionu. E lum. et terra et omnia que in eis sunt:
ecce vndiq. mihi dicunt vt te amem: nec ces-
sant dicere omnibus vt sint incredulabiles. Du-
pliciter dicunt creature nobis vt deum ame-
mus. vno modo offendendo euz dignissimum
amore nostro. Bonitas enim vniuersitat. crea-
turarum ostendit creatorum esse optimuz: et io
amore dignissimum. Alio modo dicunt nobis
vt amemus deum exhibendo nobis tot inu-
mera beneficia. Na terra et fructus eius aqua
et pisces maris. Aer et volucres celi. Ignis et
claritas solis: et splendor stellarum et luna: et
omnia alia que homini prestant non cessant
suo modo homini dicere. Ama deu: ama deus
ama deum: qui cuncta ad vsum tuum ordina-

uit. Quartū qđ nos inducit vt diligamus deū est gratia. s. nobis tributa: cū deus p nobis incarnatus trigintatribus annis cū cibis puerfando pati pro nobis voluit fame: sitim: frig: calor: et tandem subijt iugum grauissime crucis in qua sanguinem fundens morte preciosa genus humanum redemit. **I**stā si puerulum ipsum in presepio nascentē inspiciamus: audim⁹ illum dicentē. amor tuus o aia facit me deū celi carne vestitus hoc vili loco teneri. Si pānis inuolutum vel vagientē in cuna: aut herodis iram pegrinando in vlnis matris fugientē miramur. **A**dor et ipse rēdit. **O** aia mea amor tuus ad hec oia me compellit. Si singulos eius actus subtiliter meditamur oēs ab amore ardentissimo emanare videm⁹. **Q**uid plura vlnicula: spura: ludibria: verbera: cōtumelie: derisiones: flagella: corona spinea: crur: clauit: spongia: lancea. nōne suo modo sonum faciunt amoris. **O** insensibilis rōnalis creatura. **O** mens ferrea omni adamante durior. **O** deniqz ingratisima aia quā nō inflāmant nō adurūt xpi iesu amoris incendia. ppter hec oia bernardus i li. de diligendo deū ait. **Q**uid retribuā dño p oibus que retribuit mihi. in primo opere me mihi dedit: i fecūdo se et vbi se dedit me mihi reddidit: datus ergo et redditus me p me debeo et bis debeo. **Q**uid deo retribuā pro senā ctā si me milites rependere possem quid suū ego ad dñm. **E**t idem super **L**an. **S**uper oia reddit te mihi amabile bonie iesu calix que bibisti: opus redemptionis nostre hoc amorē nostruz facile vendicat: totū sibi hoc inquam est quod nostrā deuotionē et blādus allicit et iusti⁹ exigit et artius stringit et afficit vehementius. **E**t iterum in sermionibus **B**ernar. dicit. **O** duri et idurati filij adam quos nō emollit tāta benignitas tāta flāma tā ingēs ardor amoris tā vehemens amator: qui p vilibus sarcinulis tā preciosas merces expendit. **Q**uintū qđ nos icitat ad amorē dei dñi amicitia. de solo quippe deo certi eē valemus: et si eū diligim⁹ nobis sit fidelis et verus amicus. **A**lij vtro amia inuicium tripliciter infideles. **P**rimo qz aliqn nō amat lz amēf sed nō sic ē de deo qui **P**rouerbioz. viii. c. ait. **E**go diligēs me diligo. et de hoc xps dixit ioānis. xxiij. c. **Q**ui diligit me diliget a pte meo: ego diligā eū. **S**cdo qz multi sunt amici tpe p speritatis et in aduersitate deficiūt: ideo sapiēs **E**cclēstici. vj. c. ait. ē amicus sūi tps suū: et si pmanebit in tēpore tribulationis. **S**cd non sic

est i deo de quo dñi in psalmo. **I**uxta ē dñs his qui tribulato sūt corde et quāuis amicos suos et eoz vtilitatez flagellari sepe permittat: illos tñ nunqz deserit quos in tribulatione confortat. **T**ertio pleriqz amant amicos dñi viuūt sed in morte inimici efficiuntur: mortuos expoliant et bona eoz pauperibus dispensanda tanqz lupi rapiētes. **S**ed deus spm a corpore exentem ad se suscipit: illūqz delicijs ac diuitijs eterne vite facit participē. **O** siderans oia supradicta beatus laurentius patriā. s. hispaniaz et parentes reliquit: terrena oia calcavit spreuit qz hereditatem: cū filius fuisset vt aiunt nobilissimi ducis: atqz beatus sicutū papā secutus romā vsqz peruenit: ibi a bto fixto factus est archidiaconus: qui tanto fidei celo ductus fuit: vt nec cōminatōē nec vbera dura nec ignis i cēdiū horeret. **I**ō Ambro. i. smōe sic scripsit d illo. ardebat extrinsecus martyr laurentius tū rāni seuiētis incendijs: sed maior illū intrinsecus christi amoris flāma torcebat.

Qualiter beatus laurentius pbat⁹ fuit igne pimalis miserationis: et an possit clemosyna dari absqz charitate: et si fieri potest de illicitis acquisitis: et quomodo pōt causare spiritualē effectum. **C**apitulum. ij.

Ecundus ignis quo examinatus est et pbat⁹ inuentus absqz crimine beat⁹ laurentius dicit pimalis miserationis: nam ad pmos misericors fuit: quibus thesauros ecclesie dispensauit: nā vt recitat in legēda. **T**ēpore beati sicuti philippus iperator: et filius suōie philippus fide xpi receperāt: et ecclesiam sublimare plurimū intendebāt. **R**egnavit autē iste philippus anno millesimo ab vbe cōdita: vt millesimus rome ānus xpo pot⁹ qz ydolis dicarē: qz annus millesimus fuit a romanis cū ingēti ludoz et spectaculoz apparatu celebrat⁹. **E**rat at cū philippo iperatore miles qdā noie decius: que misit in galliā vt eā rebellāte iperio romano subiugaret. **Q**ui pergens cū exercitu pspere cūcta gessit: victorqz ad vbe redibat. **A**udies imperator eius aduentū honorare eū volēs eidē a roma vsqz veronā obuius iuit nec videri d3 cuiqz durū hoc qđ dicit de verona: quasi vellet eā nouam fore ciuitatē: quoniā vt in cronica ricobaldi scribit tpe tarquinij psci quinti regis romanoz: condite fuerunt in italia agallie vbe. s. mediolanū buria verona videntia. decius igitur ambitio imperij papulentiā imperatoris latenter introiuit et dor

non quidem quia ipsa acquisitio sit illicita: sed quia id ex quo acquiritur est illicitum. Sicut patet de eo quod mulier acquirit per meretricium et hoc proprie vocatur turpe lucrum. Quia enim mulier meretricium exercet turpiter agit et contra legem dei. Sed in eo quod accipit non iniuste agit nec contra legem unde licite retineri potest et de eo elemosyna fieri: non tamen sit de tali lucro oblatio ad altare. iuxta illud Deutero. nomi. xliiij. c. Non offeres mercedem prostibuli in domum dei tuam propter scandalum: tamen propter sacrorum reverentiam. Tertium dubium fuit utrum elemosyna corporalis habeat spirituales effectus. et arguitur quod non. Nam effectus non est potior sua causa: sed bona spiritualia sunt potiora corporalibus: non ergo elemosyna corporalis habet spirituales effectus. Secundo multiplicata causa multiplicat effectus. Si ergo elemosyna corporalis causaret spirituales effectus: sequeretur quod maior elemosyna magis spiritualiter proficeret. Quod est contra id quod salvator dicit Luca. xij. c. de vidua ponente duo cra in gaeophilatiu. Respondet tamen ubi supra: quod elemosyna corporalis potest tripliciter considerari. Uno modo secundum substantiam et secundum hoc non habet nisi corporalem effectum in quantum. scilicet supplet corporales defectus proximorum. Alio modo potest considerari ex parte cause eius in quantum. scilicet aliquis elemosynam dat propter dilectionem dei et proximi. Et quantum ad hoc affert fructum spirituales: unde sapiens Ecclesiastici. xxix. c. ait. Elemosyna viri gratiam hominis quasi pupillam conferuabit. Tertio potest considerari ex parte illius cui datur: et sic habet spirituales effectus in quantum scilicet primus cui per corporalem elemosynam subvenitur mouetur ad orandum pro benefactore. Ad primum itaque argumentum dicendum quod ratio illa procedit de corporali elemosyna secundum substantiam. Ad secundum vero dicitur quod vidua que minus dedit secundum quantitatem plus dedit secundum suam proportionem: ex quo pensat in ipsa maior charitatis affectus: ex quo charitate elemosyna corporalis spirituales efficaciam habet. Igitur beatus laurentius ex hoc maxime comedatur quia totus charitate successus thesauros pauperibus dispensauit. Nec obstat quod sui non crant quos si voluisset potuisset pro se retinere: cum etiam si semper illos possedisset: adhuc distribuisset pauperibus propter diuinum amorem.

Qualiter beatus laurentius examinatus est igne tiranice persecutionis et de gratia constantia et gloria beati laurentij. Capitulum. iij.

tertius ignis quo examinatus est beatus laurentius: et non est inuenta in illo iniquitas impaciencie: dicitur tiranice persecuti omnia: nam decius persecutus est eum usque ad mortem: quam ipse letanter pro christo suscepit: de hac tamen illius persecutione considerare debemus tria.

Primo gratiam.

Secundo constantiam.

Tertio gloriam.

Primo consideremus gratiam quam deus contulit beato laurentio in miraculis faciendis et conuertendis gentilibus. veniens namque ad domum cuiusdam vidue que multos christianos in domo sua absconderat: quare longus dolor capitis detinebat: imposita manu super caput eius eam a dolore capitis liberauit et pauperum pedes lauans omnibus elemosynam dedit. Eadem nocte in domo cuiusdam christiani veniens quendam cecum ibi repperit et facto signo crucis eum illuminauit: unde ecclesia cantat de eo. Laurentius bonorum opus operatus est: qui per signum crucis cecos illuminauit. Cum autem beatus fixus decio nollet consentire nec ydolis imolare ipsum decollari precepit accurrens autem beatus laurentius post ipsius exclamabat. noli me derelinquere pater sancte quod thesauros tuos iam expendi: quos tradidisti mihi. Tunc milites audientes thesauros laurantium tenuerunt. et perthemio tribuuo tradiderunt. Ipse autem decio eum presentauit. Qui tradidit eum Valeriano prefecto ut aut thesauros prodam et sacrificet ydolis: aut diuersis eum interire faciat supplicij et tormentis. Valerianus autem cuidam vicario nomine bipolito in custodia eum tradidit: quem ille cum multis alijs in carcere reclusit. Erat autem ibi in custodia quidam gentilis nomine lucillus qui plorando lumen oculorum amiserat. Cui beatus laurentius lumen se restaurare promisit: si in christum crederet et baptismum susciperet: at ille se baptizare instantius postulauit. Accipiens ergo laurentius aquam dixit ei: omnia in confessione mundant. Luceo illum de articulis fidei interrogasset diligenter. Et ille omnia se credere confessus fuisset: aquam super eius caput effudit et ipsum in christi nomine baptizauit. Sta-

timꝫ qui cecus fuerat lumen recepit. Quapropter multi ad eum ceci ueniebant: et ab eo illuminati redibant. Interrogatꝫ ab hipolito de thesauris: ita respondit qꝫ ipsum ad fidem cōuertitꝫ cum omni familia baptizauit. Secundo consideremus beati laurentij constantiaz quā habuit in tormentis: post omnia quidē supra dicta mandauit valerianus ad hipolitū vt laurentium presentaret: cui laurentius ait: ambulemus pariter quia mihi et tibi gloria preparatur. ad tribunal igitur ambo ueniunt et fit iterum inquisitio de thesauris: laurentius autez triduo indurias petijt: quas valerianus eidem sub hipolitij sollicitatione cōcessit: in hoc triduo laurentius pauperes claudos cecos et alios collegit: et eos in palatio salustiano corā decio presentauit dicens. Ecce isti sunt thesauri eterni qui nunquam minuuntur sed crescunt: qui in singulis disperguntur et in omnibus inueniuntur. horum enim manus thesauros in celum deportauerunt. Valerianus presēte decio dixit. Quid variaris per multa: iam nūc sacrificica et magicam artem depone. Cui laurentius. Quis debet adorari qui factus est an qui fecit. Fratres decius iussit cum scorpionibus cecidi: et omne genus tormentorum ante ipsum ad ferri: quem cum sacrificare iuberet vt hec tormenta euaderet. respondit infelix: has epulas semper optaui. Tunc iubente decio nudus sustibus ceditur et ardentibus laminae ad latera apponuntur. Dixitqꝫ laurentius. Domine iesu christe deus de deo miserere mihi seruis tuo: quia accusatus non negaui: interrogatus te dominum confessus sum. Dixitqꝫ ei decius. scio qꝫ per artem magicam tormenta deludis: me tamen deludere non ualebis. Iussitqꝫ euz plūbatis durissime cedi: laurentius autem orauit dicens. Domine iesu christe accipe spiritū meum: tunc audiente decio vox insonuit: Adhuc multa certamina tibi debentur. Tunc decius furore repletus dixit: uiri romani audistis demones istum sacrilegum consolantes: qui nec deos colit nec tormenta metuit: nec iratos principes expauescit. Iussitqꝫ iterum eum scorpionibus cedi. Subridens autem laurentius gratias egit: et prostantibus exorauit: eadem hora romanus in xpm credidit. Reclusus pꝫ hec iterum laurentius in custodia hipoliti: nocte sequenti laurentius ad decium adducitur. cui decius: aut inquit dijs sacrificabis aut nox ista i

te cum supplicijs expendet. Cui laurentius meam obsecrum non habet: sed omnia in luce clarescunt. Dixitqꝫ decius: asseratur lectus ferreus vt requiescat in eo: contumax laurentius ministri ergo cum eruentis super craticulam ferream ercendunt: et prunis suppositis eū euz furcis ferreis compreserunt. Dixitqꝫ laurentius valeriano. disce miser: qꝫ carbones tui mihi refrigerium: tibi autem eternum supplicium prestant: quia ipse dominus nouit qꝫ accusatus non negaui cum: interrogatus christum cōfessus suz: assatus gratias ago: dixitqꝫ hilaritatu ad decium. Ecce miser assasti unam partem gira aliam et manduca. deinde subdidit: gratias ago tibi domine quia ianuas tuas ingredi merui: et sic spiritum emisit. Confusus decius cum valeriano ambulauit in palatium tiberij relicto corpore super ignem. Quod hipolitus mane rapuit et cum iustino presbytero in agro uerano conditum aromatibꝫ sepeliuit. ¶ Tertio consideremus gloriam quam assecutus est beatus laurentius post susceptum martyrium et illa que in celis est et nobis est imperscrutabilis obmissa tantum ad eam dirigamus mentem quam tribuit illi deus in sua ecclesia militante fecit quidem deus sanctum suuz martyre multis miraculis coruscare: de quibus pro deuotione nostra alij pauca narremus. Refert gregorius turonensis. qꝫ dum quidam sacerdos quandam ecclesiam sancti laurentij repararet et trabes quedam nimium breuis esset. rogauit beatum laurentium vt qui pauperes fonerat sue inopie subueniret. Que subito sic excreuit vt pars non modica abundaret. Quam partem sacerdos minutatim incidit et multas inde infirmitates sanabat. Quidam insuper presbyter nomine Santulus beati laurentij ecclesiam a longobardis inuulsaz reparare uolens artifices multos conduxit. Quadam autem vice dum quid eis apponeret nō haberet premissa oratione respexit in cibarium et ibidem candidissimum panem inuenit. Sed cum uix ad unius prandij escum tribus personis sufficere uideretur laurentius artifices suos nolens deficere sic predictum panem multiplicari fecit qꝫ in alimentum decem dierum ot crarijs cūctis sufficit. Sit et alia huiꝫ sei miracula que causa breuitatis omittimus. igitꝫ deuotione qua possumꝫ bñm laurentiū deprecemur vt sua intercessione nos dignos efficiat qꝫ mediā.

ne peruenire valeamus ad illam gloriam sempiternam in qua ipse letatur cum domino iesu xpo. Qui sit honor et gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo quinquagesimus quintus de sancto Augustino per clarissimum lumen ecclesie sacre dei.

Christus purga

uit peccata ipsius et extraxit ieteru cornu eius. Sapiētis verba sūt

ista originaliter Ecclesiastici. xlvij. c. Ex omni parte resonant laudes eumque augustini doctoris prestantissimum. Tanta ex verbo illarū copia est vt non nisi longissimis orationibus explicari queant: verūtamen ne in solēnitare ipsi⁹ ab eius deuotione mens nostra seiunct aliqua de ipso patre celebratissimo breuiter differemus. Daudent quippe breuitate moderni. vt notat ff. q. metus cau. l. i. c. de appellationibus. Lampliorē. §. in refutatorijs. Colligimusq; aliqua ex multis que sancti augustini et merita et gloriam exprimunt verba sapientis in themate i qb⁹ tria mysteria de brō augustino distiguem⁹.

Primum dicitur conuersionis.

Secundum cōmendationis.

Tertium magnificationis.

¶ De cōuersione beati augustini et de his que induxerunt eum ad heresim et de errorib⁹ manicheorum. Capitulum. i.

Primum mysteriū declarandū de brō augustino dicitur conuersionis de quo dicitur. xps purgauit peccata ipsius. hoc vtiq; factum fuit: dū relictā vanitate phox: abiecta q; impiissima heresi manicheoz in christus perfecte credidit et sacru bap̄isma suscepit ad qd plenius intelligendum tria in hac parte dubia proponemus.

Primum que fuerint cause augustini ad heresim manicheoz inducētes.

Secundū qui sunt manicheoz errores principaliē et detestandi.

Tertium que fuerunt media ad penitentiaz et conuersionem augustini cooperantia.

¶ Ad primum dubium rīdemus q; fuerint tres cause precipue que induxerunt augustinum in errores manicheoz.

Prima dicit intellectus existimatio.

Secunda affectus inordinatio.

Tertia cordis obduratio.

¶ Prima cā fuit existimatio intellectus: habu

it namq; ex dono nature tantā ingenij sublimitatē tantq; intellectus acumen vt videat qd dāmodo ipossibile qd ipse de se i xitate fateat. At enī sic in li. p̄fessionū. Des libros artūz q; liberales vocat tūc negissimam cupiditatē iniquaz seruus p me ipsū legi et itelleri q̄sciq; legere potui. Quicqd. n. ē de arte discendi et loquēdi. Quicqd de dimensionibus figuraz et de musicis et de numeris sine magna difficultate nullo hominū tradēte itelleri. Scis tu dic de meus q; celeritas intelligendi et discēdi acumē donū tuū est: sed nō idē sacrificabā tibi: s̄ ideo sic p̄cludit qm nō se humiliabat deo neq; scripturis sanctis prebere volebat assensū. Et vt bernardus super cantica asserit. Superbo loco veritas non videt. Et sup illud Jerem. xlviij. arrogancia tua et superbia cordis tui deceptit te. glo. ait. omnīs hereticus arrogans quia superbia facit hereticum nō ignorantia. Bre go. insuper dicit: Tanto a dei luce superbi lōge sunt quanto apud se humiles nō sunt. Ad hāc itaq; dementiā superbi deueniunt vt intellectum eoz minime limitatū arbitrent: credit q; illum propria vi attingere posse omnia intelligibilia. Sic et augustinus putabat se absq; deo suo intellectu omnia penetrare: ob quod si nebat cum deus ruere in tenebras errorū: vnde in lib. cōfessionum loquens ad deum dicit. timore meo separabar a te et nimis inflata facies claudēbat oculos meos. Et iterum in eodem libro. institui animū intendere in scripturis sacris: sed visa est mihi scriptura indigna quam tuliane dignitati compararem. Timor enim mentis fugiebat modum eius. Illa autē erat que cresceret cum paruulis: sed ego dedi gnabar esse paruulus et tumidus faustu grandis mihi videbar. ¶ Secunda causa que induxit augustinum in errores fuit affectus inordinatio. inclinauerat gpe affectū suū iordiate ad ista temporalia bona ad diuitias ad gloriaz vanam et similia. Nam de cartagine roma; et de roma mediolanum perrexit: vt rethoricā vendere illaz scilicet legēdo et sue cupiditatē et glorie satisfaceret: vnde ipse ait in lib. confessionū. Docebam artes rethoricam et victoriosam loquacitatem victus cupiditate vendebam. Et iterum in eodem libro. Erabant nebule de li mōsa concupiscentia carnis et scatebra pubertatis et obnubilabant eoz meum vt non discerneret rethoricam dulcedinis a caligie libidinis: Adulti enim tāto ardore ad hęc tēporalia

inflammat ut omnino ceci facti in variis la-
bant errozes. hij s; iterdū christianos suo ore se
fore dicant: tñ in corde nil credit de vita futu-
ræ nec penas timēt. nec desiderāt gloriā sem-
piternā. ¶ Tertia cā q̄ indurit Augustinū ier-
fozes dicit cordis obduratio: vocatus nanq; a
deo multoties et tactus gratia illius nolebat
aperire cor suū: imo claudēbat illud. vnde in li-
bro cōfessionū dicebat. Vocasti me et nō erat
qui rīderet tibi dicēti mihi. Surge q; dormis
et exurge a mortuis: ligatus enī eram nō alie-
no ferro sed mea ferrea volūtate. Volutabat ḡ
Augustinus in perditissimis erroribus manē-
re: nec nō et alioꝝ. Nam ad has nugas ad-
ductus est vt arborē fici plorare diceret: cu; ab
ea ficus vel foliū tolleret.

¶ Secundū dubiū fuit q; sunt manicheoꝝ er-
rozes principales et detestandi: et ad hoc dici-
mus q; sunt tres.

Prīmus est contra principij veritatem.

Secundus ḡ incarnationis xpi veritatem.

Tertius contra legis antique bonitatem.

¶ Prīmus error manicheoꝝ ē cōtra pncipij
veritatē: nam vt dicit in. c. i. de summa trinita-
te et fide catholica. vnum vniuersoꝝ pncipiū
qd̄ Ari. et pbi. viij. pbsicoꝝ. vnum mouens: et
in libro de causis vnam primā causā; et in. xij.
metaphisice. vnum pncipē appellat. Sed Au-
gustinus cōscribit in li. de natura boni. mani-
chei duo pncipia ponūt vnum mali aliud bo-
ni: vnus fm̄ eos pnceps lucis est. Lūius ha-
bitatio regio lucis super ista visibilia. Alter ē
pnceps tenebrarum et aduerso: cuius habita-
tio est regio tenebrarū: et vterq; pnceps habz
populū suū et a pncipio tenebrarū dicunt esse
corruptibilia et mutabilia. Iste error valde pni-
meliosus ē: et creatori et creaturis. Creatori q̄
pe quia magnā partē sui regni et glorie sue au-
ferit ei dominū creaturarū visibilibus alteri tri-
buit. Creaturis etiam cōrumeliosus est: quas
retrahit a domino tā honorabili et subdit eas
tam vili seruituti: vt est seruitus diaboli. Sed
vt appareat huius erroris. falsitas subdemus
auctoritates et rationes quibus inuitur vt sic
debilitas eius facilius corruat. Arguunt ergo
primo manichei. q; matthei. vi. c. dixit xps. ne-
mo pōt duobus dñis seruire: vocans diabolū
dominū eo q; ipse sit dominus mundi: vt ipsi
aiunt: ergo ipse est deus vel creator ipsius. Sz
argumentū nō pcludit. cū reges gentiū domi-
nentur. luce. xxij. sed tamē nō sunt dii vel crea-

tores. Secundo arguunt q; matthei. vij. c. scri-
bitur. nō potest arbor bona fructus malos fa-
cere. Ex quo inferunt: ergo mala nō possunt ēē
ab eodē pncipio a quo sunt bona. Ergo sunt
duo pncipia vnū bonoꝝ: aliud maloꝝ. Qui-
bus rīdemus q; s; arbor bona nō faciat malū
fructū: tñ nihil p̄hibet fructū quē arbor bona
bonū p̄durit posse putrefieri et corumpi: et ne-
mo adeo fatuus est vt cū videt diuersa pira in
archa vel in mensa: quoꝝ alia putrida sūt: alia
sana q; p̄pter hoc nō credit ea non posse ēē ex
eadem arborē: nec aliquis credat duas mulie-
res nō posse habere vnā matrē: eo q; vna vir-
go alia corrupta. Sic nihil p̄hibet diaboli
bonū creationē et factū a deo: malū vō sua vo-
luntate. ¶ Tertio arguunt manichei q; ioānis
viij. c. scribitur. vos ex patre diabolo estis: er-
go diabolus est creator illoꝝ: quibus verba il-
la sic dicta sunt. R̄spōdet q; nō sequitur: nam
pater dicitur aliquis alterius: vel q; ab eo ha-
bet substantiā: vel quia ab eo habet mores su-
scipiendo eius doctrinā: vel imitando vitā: s;
secundo modo diabolus erat pater p̄phariseoꝝ

¶ Quarto arguunt ioānis. xiiij. c. christus dixit
de diabolo. venit enim pnceps mundi huius
et in me nō habet quicq; diabolus pnceps mū-
di vocatur: ergo mundus est ab eo. respondet
q; nō omnes pncipes sunt dii vel creatores:
p̄terea ipse pnceps erat vsurpatione: vnde in
iudicio a mundo erat eiciendus: fm̄ illud ioānis
xij. Nunc iudicium est mundi: nunc pnceps
mundi huius eicietur foras. ¶ Quinto arguunt
quia ioānis. xvij. dixit xps. regnū meū nō est
de hoc mundo. ergo xps nō est rex huius mun-
di: ergo mundus est regnū diaboli. R̄spō-
detur q; regnū xpi fideles vocant: qui nō sunt
de hoc mundo: quia nō sunt dediti mundanis
sunt tamē in mundo: sed quasi exulantes et eter-
num regnū dei desiderantes. ¶ Sexto arguit
quia ap̄s fa ad corinthios. iij. c. ait. deus hu-
ius seculi crecaunt mentes infidelium: diabolus
ergo deus huius seculi est. R̄spōdetur q; dia-
bolus nūcpatione deus est vel dñs et non fm̄
veritatē. Nam et venter deus vocat ad phili-
pens. iij. c. quoꝝ deus venter est: tamen venter
nō est creator: offendendum est igit manicheis
q; omnia sunt creata ab ipso deo visibilia et i-
visibilia. Scribit nāq; matthei. vi. c. R̄spicite
volatilia celi et. Et subditur pater vester cele-
stis pascit illa: ergo cibus corruptibilis q̄ auēs
pascuntur a patre celesti est. Et matthei. v. c. di-

etur de pane celesti. pluit super iustos & iniu-
stos: ergo pluuia est ab eo. Et matthei. viij. c.
scribitur de xpo q̄ vēti & mare tanq̄m dño obe-
diebant ei. & iohannis. i. c. Omnia per ipsū facta
sunt. & itē ibi. In ppria venit & sui cum non
repperunt. Sed nō erant per creatiā sui: cum
essent mali: ergo sui erant per creatiōem. Item
mutatur aquā in uinū corruptibile. iohannis. ij.
c. ergo & corruptibilia sunt ab ipso. Et ap̄ls ad
romanos. ij. c. ait. ex ipso & per ipsum & in ipso
sūt omnia. Et primum ad Rōm̄thios. x. c. Et deo
oīa. & ad Ep̄heos. ij. c. ipsi factura sumus. &
eiusdem. iij. c. In deo qui creauit oīa. & ad col-
locens. iij. In ipso condita sunt vniuersa que
sunt in celo & in terra visibilia & inuisibilia. Et
ad Hebr̄eos. i. c. In initio tu dñe terrā fūdasti: &
opera manū tuarū sunt celi. & Actus. iij. c. di-
citur. Tu fecisti celū & terrā. & eiusdē. xv. c. de
us qui fecit mundū & omnia que in eo sunt. &
apocalipsis. x. c. iurauit per viuētē in secula se-
culorū qui creauit celū & terram mare & oīa q̄
ī eis sūt. mouēt itaq̄ manichei absq̄ vlla ra-
tione docentes multas fatuitates. ¶ Secun-
dus error manicheorū est contra incarnatiōis
xpi veritatem: dicunt enim xpm non habuisse
veram humanā naturā. Sed contra istos est
scriptura sacra: que christum affirmat deum &
hominē: hominē No perfectū ex aīa rationali
& humana carne subsistentē: atq̄ vix redem-
ptorē mundi affirmat qui nos redemit precio
suo sanguine suo. ¶ Tertius error manicheorū
est: cōtra legis antiquę bonitatem. dicunt enī
patres veteris testamenti fuisse dānatos quia
legunt aliq̄m peccasse. Sed similiter dicendum
foret de petro & paulo qui aliq̄m peccauerunt.
qd̄ ipsi negant. Sed nos pbamus testimonijs
noui testamenti qd̄ ipsi recipiunt antiquos pa-
tres bonos fuisse atq̄ saluatos: nam legit mat-
thēi. viij. c. Multi ab oriente & occidentē veni-
ent & recumbēt cū abraam isaac & iacob in re-
gno celorū: ergo abraam isaac & iacob sunt in re-
gno celorū. Item matthei. vij. c. in transfigura-
tione dñi apparuerunt moyses & helias cū eo
loquentes: si damnati fuissent in transfigurati-
one illa nō affuissent. Insuper luce. xvj. lazarus
mortuus portatus est ab angelis in sinū abraę
Tenēt adhuc manichei legē veterē datam esse
a p̄ncipe tenebrarū & malam esse. Lūi erro-
ri occasionem dedit primo legis grauitas. Vi-
sum est enim aliquibus nō fuisse deū benignū
qui tam graue onus populo imposuerit. Ad

quod dicendum q̄ corda iudeorū erecta e-
rant per presumptionem. Nam dicebant Ero-
di. xviii. ca. Non deest qui impleat: sed deest
qui imbeat. Et Erodi. xviii. capi. Respondit
vniuersus populus simul cuncta que locutus
est domini faciemus. ideo humiliandi erant
gravi onere legis: vt ad auxiliū gratie curre-
ret Secundo dedit occasionem huic errori iusti-
tia qua puniebant criminosi. vnde dicunt non
fuisse deum benignū qui legem tā crudelem de-
dit. Ad quod dicendū q̄ cum principum sapi-
entie sit timor dei: vt scribit Proverbiorū. i. c.
perfectio vero sapiētie sit amor dei. prima lex de-
bit inchoare a timore malos acriter puniendo
secūda lex debuit sapientiā perficere cū amo-
re multis amonitionibus & promissionibus &
beneficiorum exhibitionibus incitando. Ter-
tio huic errori occasionem dedit verbum apo-
stoli ad romanos. vi. c. vbi ait. nunc soluti su-
mus a lege mortis: & vocat ab apostolo lex ve-
tus lex mortis. Ad quod dicendū q̄ lex mortis
fuit suis transgressoribus: sed lex vite fuit in-
tentione dantis: sed lex mortis vitio transgre-
dientis. vnde subdit ibi apostolus. Quid ergo
dicimus: lex peccatorū est abstit. Sunt & alii ma-
nicheorū errores ridendi: quos cā breuitatē
omittimus. Siquis autem de illis plenius edo-
ceri velit legat sumam de virtutibus & ibi ma-
teria istā bene copiosēq̄ digestam inueniet.
¶ Tertium dubium fuit. Que fuerunt media
ad penitentiam & conuersionem augustini: co-
operantia. Et dicimus q̄ tria: p̄imum fuit pie-
tatis lachrymosa oratio. Secundū ambrosii
facunda predicatio. Tertium exemplorum p̄-
uocatio. Primum fuit pietatis lachrymosa
oratio. Ipse nāq̄ in p̄uincia africe ciuitate ve-
ro cartaginensi ortus honestis parentibus ge-
nitus est ex patre. s. patritio: matre vero moni-
cha nuncupata: hec religiosa valde: & in christi
amore fundata plurimū flebat pro filio: & ipsū
ad vnitatē fidei reducere satagebat. Quadam
autem vice & ipse in libro p̄fessionū testat: ma-
ter illa sancta vidit se stare in quadam line li-
gna h̄ tristēm: & quidam ei pulcherrimus iu-
uenis affuit & causam tante tristitie requisit
Que cum diceret perditionē filii mei augusti-
ni depro. Ille respondit: esto secura: quia vbi
tu ibi ille: & ecce continuo filium suum iuxta se
stare vidit: hec post dum augustino retulisset.
Ille ait falleris mater non tibi sic dictum est.
Sed vbi ego ibi tu. econtra illa dicebat. Non

filii mihi dictum est ubi ille ibi tu. Sed ubi tu
ibi ille. Rogabat ergo secula mater quasi im-
portuna quendam episcopum ut pro suo filio
intercedere dignaretur. Cui tanta quodam-
modo importunitate deuictus prophetica voce
respondit: vale secura quia impossibile est ut
filius tantarum iachymarum pereat. De ipsa
itaque referre possumus illud quod christus in
sermone qui legitur in festo beati iacobi maio-
ris dicit. non sentiebat inquit illa sicut ceterae
matres quae corpus natorum amant animam
autem continent. Desiderant enim illos vale-
re in hoc seculo: et non curant quod in alio sint pas-
suri. Alii militiam filiis prouident alii honores
et nemo filiis prouidet dominum: perditiones
illorum cum magno precio comparant: et salutem
illis nec dono accipere volunt. Si vident illos
pauperes tristantur et suspirant. Si autem vi-
derint peccantes nemo tristat: ut ostendat quod
corporum sunt parentes non animarum. hec ille.
Secundum medium quod concurret ad peniten-
tiam et conuersionem augustini fuit ambrosii faci-
da predicatio. Cum enim augustinus apud car-
taginem multis annis rethoricam docuisset oculi
de mare nesciente roma venit: et ibidem mul-
tos discipulos congregauit: his temporibus
mediolanenses a synaco prefecto romanorum
petere sibi doctorem in rethorica destinari. Erat
ibi tunc presul vir deus ambrosius et ad preces
mediolanensium illum mittitur augustinus: ma-
ter autem eius quiescere non valens cum mul-
ta difficultate ad eum venit: et ipsum iam nec
vere manicheum: nec vere catholicum reperit.
cepit autem augustinus bro ambrosio adbe-
rere et eius predicationes frequenter audire.
Erat. n. in pdicatione satis suspensus ne quid
pro ipsa manicheorum heresim vel pro ipsa di-
ceret. quadam vice pro illius errore ambrosius
ritus disputauit et ipsi aptis rationibus et aucto-
ritatibus pfutauit: ita ut error a corde augu-
stini penitus pelleretur. Tertium medium quod
concurrit ad penitentiam et conuersionem augustini
de exemplorum puocatio et inflamatio. Cum. n.
sicut ipse narrat in li. pfessionis iam via christi sibi
placere sibi per ipsam angustam adhuc ire pigeret
inmisit deus in mentem eius ut ad simplicianum
in quo lucebat gratia diuina pergeret ut sibi
estus suos conferret. pferret quicquid esset aptus
modus ambulandi in via dei in qua alius sic
alius sic ibat: displicebat enim ei quicquid age-
bat in seculo pro dulcedine dei et decore domi-

eius quam dilexit. Simplicianus autem cepit eum
hortari ipse quoque cepit seipsum hortari ac di-
cere. Quot pueri et puellae intra ecclesiam deo ser-
uunt. tu non poteris quod isti et iste: an vero isti et
iste in seipsis possunt et non in deo suo: quid in
te stas et non stas: proice te in cum et excipiet te
sanabit te. Inter horum colloquia memoria vi-
ctorini in medium venit: unde exbilaratus sim-
plicianus narrat. Qualiter idem adhuc genti-
lis ob sui sapientiam roma quod maximum erat
tunc statum meruisset. Et qualiter se sepius
christianum dicebat: cui cum simplicianus di-
ceret: non credo nisi videro te in ecclesia: ille io-
cundo dicebat: nunquid parietes faciunt ho-
minem christianum: tandem dum ad ecclesiam
venisset et ei tamquam verecundo occulte libi ubi erat
symbolum fidei ad legendum datus fuisset: il-
le in altum ascendit et alta voce pronunciauit.
Tunc etiam ab africa quidam amicus augusti-
ni nomine pontianus superuenit et vitam et mi-
racula ipsius magistri antonii qui nuper in egypto
sub Constantino imperatore defunctus
fuerat recitauit. horum exemplis augustinus ve-
hementer exarsit: ita quod socium suum alippium
tam vultu quam mente turbatus iuasit et fortiter
exclamauit. Quid patimur quid audimus? Sur-
gunt indocti et caeli rapiunt et nos cum doctri-
nis nostris in infernum demergimur: et accu-
rens in quendam hortum sub quodam sicu se-
piceit ut ipse narrat in li. confessionum et ama-
rissime flens lamentabiles voces dabat. Cum
autem amarissime fleret audiuit vocem dicen-
tem sibi. Tolle lege: aperuitque statim codicem ap-
ostolicum et coniecit oculis ad primum cap. legit. I-
dumini dum iesum christum. et statim ab eo omnes du-
bietatis tenebrae diffugerunt: interim autem tam
vehementissimo dolore dentium torquere cepit: ut
fere ad credendam opinionem corneli philippi succed-
deretur quod summum bonum a se in sapientia: summum
vero bonum corpus in nullam sentiendo dolore
posuerat. tam vehemens autem ille dolor fuit quod
etiam loquelam amisit. Quo circa ut in li. confes-
sionum refert in tabulis cereis scripsit ut omnes pro
eo oraret ut dolore illum deus mitigaret: ipse ve-
ro cum aliis genua flexit et subito sanum se se-
sit. insinuauit ergo per litteras sancto viro am-
brosio votum suum ut moneret quid sibi de li-
bris sanctis legendum esset: quo acriter fieret
fidei christianae ille iussit. Isayam prophetam eo-
que euangelii et uocationis gentium pronuncia-
to: apertio: videatur. Cuius principium in

augustinus nō intelligeret totum aliud tale eē
arbitrans distulit vt illud reclegeret cum i scri-
pturis sanctis magis exercitatus esset. Aduc-
niente vero pasicali tempore augustinus cum
esset annoz triginta cum filio suo a deo dato
puero valde ingenioso: quem augustinus i sua
adolescētia vuz adhuc gentilis ⁊ philosoph⁹
esset genuerat: necnō cum alippio amico suo sa-
crum baptisima suscepit: de hac augustini con-
uersione scripsit sanctus datius epus mediola-
nensis li. i. sue cronice. c. x. de quo datio grego-
rius meminit in libris dialogoz. Tunc in illo
baptismate ambrosius cepit. Te deum lauda-
mus. ⁊ augustinus rñdit. te dñm confitemur.
Et sic ipsi duo hu c bymnū alternatim cōpo-
suerūt: ⁊ vsqz i finē decātauerūt: prius aut i
fide chatolica mirabilr pfirmatus spes omnē
quā hēbat i hoc seculo dereliquit: ⁊ scholis quas
regebat abrenūciavit. o miranda dextere dei ex
celsi mutatio que augustinū nō solum de tene-
bris eduxit in lucē sed illū luminare grande in
sua ecclesia prefecit.

**De humili penitētia ⁊ singulari doctrina
atqz integritate vite beati augustini.** Cap. ij.
Secundum mysteriū declarandū de bea-
to augustino dicit cōmendatio. Cōmē-
datur quidem maxime de tribus.

Primo de penitētie humilitate.
Secundo de doctrine singularitate.
Tertio de vite integritate.

Primo cōmendatur de penitētie humi-
tate. nam hz peccata grauiā amarissime de-
uiler: tamen ex ipsa humilitate de peccatis q
nos minima reputamus in li. p̄fessionum deo
se dolenter accusat. Sicut de eo q cū puer eēt
ludebat ad pilā cū ad scholas ire deberet. Item
de eo q n̄ volebat legere v. l. addiscere nisi vi a
parētibz vigeretur. Item de eo q fabulas poe-
tarum sicut fabulā enee cū adhuc esset puer li-
benter legebat: ⁊ didonē mortuā ppter amo-
rē plorabat. Item de hoc q de celario vel men-
sa parentum aliqua furabatur vt pueris ludē-
tibz daret. Item de eo q in ludos puerorum
fraudentas victorias exercebat. Item de eo
q pira de quadam arbore vicina vinee sue cū
esset annoz sedecim furatus fuerat. Accusat
etiam se de eo q aliquando nimis libenter ca-
nē vidit currentē. Et de eo q per agrū trāsflēs
venationem libenter p̄spexit: ⁊ de eo q domi
erisens arancas muscas suis retibus capien-
tes nimis attente p̄spexit. Idco autē de his

coram domino confitebat vt ipse dicit. Quia
aliquando a bonis meditationibus auertunt
⁊ orationes interrumpunt. Si qd vō seruiorē cō-
punctionis deuotionē p̄titionem augustinū
penitentis plene scire desiderat legat libros cō-
fessionum qui vndiqz resonant liquefactionē
cordis ipsius. Secūdo cōmendatur augustin⁹
de doctrine singularitate. Qz singularis ⁊ excel-
lentissimus fuerit in doctrina ostendūt nobis
libri quos cōposuit: sed ad eius gloriāz accedit
alioz sanctor⁹ doctoꝝ testimonium: qui de au-
gustino loquentes ipsū copiosissimus laudi-
bus attollunt. Vnde p̄sper in li. de vita cōtē-
platiua inquit Augustinus ep̄s acer erat inge-
nio: suauis eloquio: secularibus litteris perit⁹:
in ecclesiasticis laboribus studiosus: in quoti-
dianis disputationibus clarus: i omni sua acti-
one compositus: in questionibus soluēdis acu-
tus: in conuincendis hereticis circumspectus: i
expositioe fidei nostre catholicis: in explanan-
dis scripturis canonicis cantus. Quem i libel-
lis meis pro possibilitate mea sum secutus. Et
anselmus in prologo monologio. nihil potui
inuenire me dixisse qd nō catholicoz patrum
⁊ maxime beati augustini dictis cohercat. Et
policrates libro. ij. c. xvij. narrationis auctore
magnum tenco augustinum. Et possidonius. au-
gustinus sapientie lumen p̄fugidum p̄pu-
gnaculum veritatis omnes ecclesie doctores
tam ingenio q̄ scientia vicit. Incomparabil-
ter florens tam virtutum moribus q̄ influen-
tia doctrinarum. Hugo in didascalō. lib. iij. ⁊
Isidorus lib. vi. c. bimo. De nostris apud gre-
cos q̄ origenes in scripturarum labore tam gre-
cos q̄ latinos operū suoz numero superauit:
demqz hironimus sex milia libroꝝ eius legif-
se fatef: boꝝ tamen omnū studia augustinus
ingenio ⁊ scientia sua vicit. nam tanta scripsit
vt diebus ac noctibus non scribere quisqz va-
leat libros suos: sed nec legere quidem occur-
rat. Et egeffippus in p̄logo libri de floribus pa-
radisi. Inter magnos ⁊ egregios catholice do-
ctores ecclesie p̄clarum fuisse ⁊ esse augusti-
num quis ignoret: quem cū diuina ⁊ humana
eruditione mirabilem omnes orthodoxi in to-
to terrarum orbe venerant: p̄cipue cum apo-
stolice sedis antistes scripta eius sua probabi-
li auctoritate firmantes: tanto maiore studio
semper ampliori sum: quanto amplioꝝ solatio-
cis vsuros se fuisse testantur. Et cassiodorus. i
prologo sup psalteriū. Ad augustini facundis-

himi patris pfugij opulentissimā lectionē: quo
circa memor isirinitatis mee mare ipsius quo/
rundā psalmoz fontib⁹ pfusus; diuina misericor/
dia largiente in riuiolos vadolos misericordiose
brcuitatis deduci vno codice tot diffusa cōple/
ctens quot ille in decades gndecim mirabili
explicauit. Sed vt quidā de homero ait. Tale
est de eius sensu aliquid subripere quale brcu/
li clauā de manu tollere. Et. n. l'rarum omniū
egregius magister decurrēs tanq̄ fons puris/
simus nulla fecec pollutus. Sed in integritate
fidei perseuerās: nescit hereticis locū dare: vn/
de se possint aliqua collectatiōe defendere. To/
tus catholicus: totus ortodoxus inuenit: et i ec/
clesia dñi suauissimō nitore resplicēdēs: sup̄ lu/
minis claritate radiat. Et haymo in cōmenta/
rio super secūda epla ad Corinthios: fm̄ brūz
augustinū: necesse ē ad altiora conscendere: et p/
fundiora scrutari: qui in lucidandis questionib⁹
oēs doctores excellit. Et itez haymo ibi/
dem. Sicut sol in lumine excedit oēs plantas
ita augustinus omnes excessit in sacris expo/
nendis scripturis. Et volustianus cui augusti/
nus eplas scripsit. Legi dei deest quicquid au/
gustini cogitit ignozare. Et grego. in epla ad in/
nocentiū prefectū africē. Expositiōne sancti
iob vobis trāsmitti voluistis: vestro studio cō/
gaudimus: sed si dclitioso cupitis pabulo sagi/
nari: beati augustinū cōpatriote vestri opuscu/
la legit: et ad cōparationē illius similitudinē
strū fursurē nō queratis. Et idem in registro
legit q̄ brūz augustinus nec cū sorore habitare
p'senscrit dices. Que cū sorore mea sunt foro/
res mee nō sūt. docti ḡ viri cautela magna no/
bis dycē istructio. Et Hiero. in li. de duodeciz
doctozib⁹. Augustinus ep̄s volans per mō/
tium cacumina: quasi aquila multa celoz spa/
tia terrarūq̄ situs et aquaz circūlaro smō
ne pnuncianit. Et idē in epla ad augustinū.
duob⁹ libellis tuis cruditissimus: et oīs eloque/
tie splendore fulgentib⁹ respōdere non potui.
Ecce quicquid dici potuit: et assum ingenio et
de scripturaz hauriri fontibus a te positum ē
atq̄ disertum: sed queso reuerentiā tuam parū/
per patiaris me tuū laudare ingeniū. Sunt et
alia tam hieronymi q̄ alioz doctoz testimo/
nia de laudibus augustinū que nos brcuitatis
causa pertrāsimus. Et Terno cōmendat augu/
stinus de vite integritate: post cōmersionē qui/
dē integerrimā vitā atq̄ sanctissimā duxit: nā
e mediolano discedens assumptis secum nebrī

dio et euodio et matre ad africā remeabat. Sz
cum essent apud hostiā tiberinā: pia mater ei⁹
defuncta est: post cuius mortē reuersus est au/
gustinus ad agros pprioz: vbi cū his qui sibi
adherēbāt ieiunijs et orationibus deo vacabat
scribebat libros et in doctos docebat. Fama autē
cuius vbiq̄ defundebat et in oibus libris suis et
actibus admirabilis habebat. Refugiebat autē
ad aliquā ciuitatē accedere que careret ep̄o: ne
ipsū in predicto officio occupari contingeret.
Eodē tpe apud ypponem erat quidā vir ma/
gnaz opum: qui augustino misit q̄ si ad eū ac/
cederet et verbum ex ore suo audiret seculo re/
nunciare posset. Ad augustinus vbi cōperit: il/
luc concitus iuit. audicēs autē valerius ypponē/
sis ep̄s famā eius ipsum plurimū reuincit: in
ecclesia sua presbyterum ordinauit: nonnullis
quidē lachrymas suas superbe interpretatib⁹:
et tanq̄ cū psolantibus: et dicentibus quia et lo/
cus presbyterij h̄ ipse maiori dignus esset ap/
propinquaret tñ ep̄atū. Qui statim monaste/
riū clericoz instituit. Et cepit viuere fm̄ regu/
lam sub sanctis aplis p'stitutam vbi nullus ali/
quid pprium habebat: sed oēs in cōi viuebāt
De cuius monasterio decem ep̄i fuerunt cle/
cti. Fratrib⁹ autē suis quos canonicos regula
res vocauit regulā tradidit sub qua militāt p/
dicatores heremitani: seruire: ordo sancte bizi/
gide: ordo sancti hieronymi: ordo sancti ioan/
nis ierosolomitani: ordo sancti antonii: ordo
cruciferoz. Eum vero valerius ep̄s esset gre/
cus: et minus in latina lingua et litteris doctus
augustino potestare tribuit: vt cōtra morē ori/
entalis ecclesie coram se in ecclesia predicaret: vñ
cum multi ep̄i cōtradicerēt ille de hoc nō cura/
bat: dūmodo per cū fieret: quod per se fieri nō
valebat. Eodem tpe presbyterz fortunatū ma/
nicheū et alios hereticos: p̄cipue rebaptizatos
donatistas et manicheos concitit abstulit et su/
gavit. Cepit autē brūz valerius formidare ne
sibi augustinus tolleret et ab alta ciuitate i ep̄s
peteret: nam sibi aliquando ablatas fuisset: ni/
si cum ad locum secretum transire curasset: ita
vt insceni minime potuisset. impetrant igitē
ab archiep̄scopo cartaginensi: vt ipse cederet:
et augustinū ypponēsi ecclesie pficeret i ep̄s. h̄
cum hic augustinus omnimode recusaret: eō/
pullus tamē succubuit et ep̄atus curā suscepit
Quod in se postea fieri nō debuisset. vt mo vi/
uente ep̄scopo ordinaret: et dixit et scripsit pp/
concilij vniuersalis p̄hibitionem. Quā post

modū ordinatus didicit: q̄ sancte in ep̄atu se
habuit videre poteris i legēda. in dieb⁹ aut ei⁹
vādalū totā africe p̄uincā occuparūt: vastā
tes oīa: nec parcētē serui ordinū vī etati. Et vt
plēriq; tradūt vandali poloni esse creduntur a
flumine vandalo polonie dicti. in li. No histo
ric hispanice scribitur. q̄ tpe agensiorici regis
vādaloꝝ facta est ab ip̄o grauis ecclie perse
cutio in hispania ⁊ africa. nam multos marty
rea fecit: cōfessorib⁹q; linguas abscidit: q̄ vt
Hidorus narrat abscissis linguas perfecte loq̄
bant. ⁊ de his fit mentio. C. de offi. prefec. p̄to
rio africe. cū tandē vandali ad ypponensē ciui
tate venissent: augustinus puocatis fratribus
dixit. Ecce rogami dñi vt aut nos ab his peri
culis cruat: aut patientiam tribuat: aut me de
hac vita suscipiat ne tot calamitates videre cō
pellar. Et ecce tertius qd̄ petijt obtinuit. Tertio
nanq; obsidionis mense febrib⁹ laborans le
cto decubuit in quo septē psalmos cū lachry
mis legens: sumptaq; eucharistia: reuerēdissi
me integro aspectu atq; auditu corā posit⁹ fra
tribus ⁊ orantibus migravit ad deū anno era
tis sue. lxxvj. ep̄atus No sui. rlv.

¶ De miraculis ⁊ translatione corporis beati
augustini: de quo fit officium duplex in ecclē
sia.

Capitulum. iij.

¶ Tertiu mysteriu declarandum de beato
augustino dicit magnificatio. placuit q
dem omnipotenti deo hunc sanctū magnifica
re precipue in tribus.

¶ Primo in miraculoꝝ rutilatione.

¶ Secundo in corporis translatione.

¶ Tertio in officij celebratione.

¶ Primo magnificauit eū deus in miraculo
rū rutilatione. Nam in vita ⁊ in morte mira
culis claruit. In li. nāq; xxij. de ci. dei. dicit de
se nomē ex humilitate non exprimens. Scio
ep̄m sc̄mel pro adolescente quē nō vidit orasse
illūq; illico demonio caruisse. Quē etiam quidā
infirmus incidi deberet: ⁊ de eius morte ob in
cisionē plurimū timentur: cū ifirmus cū mul
tis lachrymis deū exorasset: cū eo ⁊ pro eo au
gustinus orauit: ⁊ sine aliqua incisioe integrā
sanitatē recepit. hec ⁊ alia in vita sua facta le
gunt. post mortē No cōpertū est illū miracu
lis plurimis conuasse. Ex quibus aliqua enar
rabimus. Adolendinaris quidā in beat⁹ au
gustinū speciale deuotionē habens: cum quan
dam infirmitatē que dī flegma falsū i tibia pa
teretur: bñm augustinū deuote in sui adiutoriū

inuoocabat. Qui per visū sanctus augusti
nus apparuit: ⁊ tibiā manu palpans itegre re
stituit sanitati: qui excitatus se liberatum inue
nit: ⁊ deo ⁊ b̄to augustino gr̄as reddidit. Qui
dam puer cū vicio lapidis premere: ⁊ de cōsi
lio medicoꝝ incidi deberet: mater p̄ueri mort⁹
sibi timentis periculū bñm augustinū deuote in
sui filij subsidij inuocauit. Stratin⁹ fusa ora
tione vanā cū lap. de emisit ⁊ plenā sanitates
recepit. ¶ Depositus cuiusdam ecclie in bñm
augustinū multā deuotionē habēs: cū per tres
annos graue infirmitatē passus fuisset: ita vt
de lecto surgere nō valeret aduenientem solē
nitatem bñi augustini cūz tā in eius vigilia ad
vesperas pulsaret ad rogandūz sanctū augu
stinū tota deuotione se cōtulit. Qui in albis sā
ctus augustinus apparēs dixit. Ecce assum to
tiens ad te vocatus: surge cito ⁊ celebra mihi
officiū vespertinū. Qui sanus surgens cun
ctis stupentibus eccliam intrauit: ⁊ officium
deuote peregit. ¶ Secundo magnificauit de
us beatum augustinū in corporis translatione
Nam postq; gens barbara africaz occupauit
fideles corpus augustinū ceperūt: ⁊ ipsum i sar
dinā transtulerunt. Transactis autē ab eius
obitu annis ducentis octoginta. Lupriandus
denotus longobardoꝝ rex audiens sardiniam
a sarracenis depopulatā solēns illic nūcios
misit vt doctoris sancti reliquias papiam de
ferret. Qui magno precio dato corp⁹ sancti au
gustini rulerūt: ⁊ vsq; ianuas portauerunt. ¶
Deuotus rex audiens vsq; ad predictā ciuitatē
cum magno gaudio cidē obuauit ⁊ reuerēter
excepit. Quam autem mane vellēt corpus illud
ōducere: nullo modo moneri potuit: donec rex
votū emisit q̄ si se inde deduci permitteret: ibi
de in suo noie ecclēsiā fabricaret: cū aut votūz
fecisset statim sine difficultate inde deductum
est. Rex aut qd̄ voverat impleuit. Et ibidē in
honore beati augustini ecclēsiā fabricauit. Idē
miraculū die sequenti in quadam villa ep̄atus
terdonens⁹ que dicit caselle p̄tigit. Et eo mo
do ibidē in honore bñi augustini eccliam fabri
cauit. Insuper villā ipsaz cū oibus appēditijs
p̄petuo possidendā. Sicq; cū magno gaudio pa
piā deducitur: ⁊ in ecclēsiā sancti petri que ce
lū aureū dī honorifice colloca. ¶ Tertio ma
gnificauit deus beatum augustinum in officij
celebratione. Nam non nisi deo inspirante fa
ctum est vt ecclēsiā statuit vt officij quattuor

doctoꝝ principalium Augustini videlicet hieronymi & ambrosij atq; gregozij solēniter seu dupliciter celebrat: sicut ps. li. vi. de reliquijs & veneratione sanctorum. in. c. gloriosus deus igitur augustinū doctozē magnū veneremur in terris: vt sic p̄ illius merita cū ipso regnare possimus in celis. Vbi x̄po iesu fruemur cum gaudio q̄ ē benedictus in secula seculoz. Amē

Sermo quinquagesimussertus de brō hieronymo: qui gloriam ingentem adeptus est p̄pter scientiam penitentiam & patientiam.

Latificauit illum

in gloria & circūcirrit illū cona glorie. Scribuntur hec verba Ecclesia

sti. xxxv. c. Nescio qua copia & facultate dicendi laudē Hieronymi gloriosi perozari possint qui tum doctrine vbertate: tum erime sanctitatis merito admirabilem ac venerandū se cūctis mortalibus prebet. Is nanq; est quem ecclesia sancta dei p̄clarissimū veritatis doctorē fatetur: cuiusq; scripta roborat & firmat atq; cōprobat & acceptat: sicut ps. xv. di. decretoꝝ. c. sancta romana ecclesia. Is est qui in toto orbe a cunctis fidelibus summa & singularissimā deuotione colitur: cuius nomē latitudinis terre cōpleuit. Is deniq; est qui inter angeloz choros non mediocri gloria fulget in regno celoz quē deus benedictis stola immortalitatis decorauit. Quis igitur audebit de hieronymo non nisi balbutiendo loqui. Verūtamen vt de bito satisfaciā: cū in solemnitate ipsius de eo verba facere opus sit: cū omni qua poterimus affectione de illius gloria tractabimus: de qua dicuntur verba p̄posita. In quibus exprimit magnitudo glorie hieronymi quā assecutus est tam in beata vita q̄ etiam in presenti seculo: Quare autem hieronymus sit a deo gloriosus effectus: Triplex pot̄ ratio assignari.

Prima dicit scientie.

Secunda patientie.

Tertia penitentie.

Qualiter scientia hieronymi fuit a magistris eū docētibus causata: & q̄ simul cū illa habuit scientiam infusā: & qualiter alios doctozes superauit in notitia diuersoz ydeomatus & multitudine historiaꝝ & in vitii scripture translatione.

Capitulū. j.

Prima ratio quare hieronymus gloriosus effectus est: & nomen grāde sibi vē-

dicauit in celo & in terra dicitur scientie: nam effluit in eo scientia rex humanaz & diuinaz. Et illa verbo & litteris comunicauit. hinc danielis. xij. capi. scribitur. Qui docti fuerint fulgebant quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiā erudiunt multos: quasi stelle in perpetuas eternitates. Verūtamen in hac parte tria se ingerunt dubia declaranda.

Primū vtz scientia beati hieronymi fuit i co a magistris eū docētibus causata.

Secūm vtz scia hieronymi fuit acquisita.

Tertiū vtz scia hieronymi fuit excellētissima.

Ad primū dubiū respōdere possumus q̄ scientia hieronymi fuit in eo causata a magistris eū docētibus. Nam vt colligitur ex dictis ei⁹ in libro de viris illustribus: cum ipse genitus esset patre cusebio. xv. anno imperij magni Constantini: in oppido stridonio q̄ a gothis euersū dalmatica quōdam pannonicq; confini um fuit cum parentibus in pueritia ueniens romam: viris insignibus traditur instruēdus nam in grāmatica donatū habuit preceptorē: in rethorica victorinū. Quātū vero in discendo laborauerit: ipse asserit in epistola ad oceanū: vbi scribit. Dum essem iuuenis nimio seruebam amore discendi: nec iuxta quorundam presumptionem ipse me docuit: apollinarē autē antiochie frequētē & colui. Jam canis spargebat caput & magistrum porius debebat q̄ discipulum: perrexi tamen alexandriam. autē didinum in multis ei gratias ago: q̄ q̄ nesciebā didici: & q̄ sciebam illo docente non perdidici: vni rursus hierosolimā & bethleem: quo labore: quo precio baraniā nocturnum habui preceptorē. Timebat. n. iudeos: & alterū mihi exhibebat nicodemum. Et in epistola ad rusticum monachū inquit. Dum essem iuuenis: & me solitudinis deserta vallarent incontinua vitiorum: ardozemq; nature ferre non poterā. Quam cum crebris ieiunijs frangerem: mens tamen cogitationibus estuabat: ad quaz ebdomadā cuidam fratri qui ex hebreis crediderat me in disciplinam dedi: vt post quintilianū ac mina. Cicronisq; fluuios grauitatemq; frōtons & leuitatem. Prīmū alphabetum discerem stridentia anbelantiaq; verba mediteret: quid ibi laboris sumpserim: quid sustinerim difficultatis: quoties desperauerim: quotiensq; cessauerim: & contentione discendi rursus inceperim testis est cōsciētia tam mea: qui passus sum q̄ eoz qui mecum vitā duxerunt:

et gratias ago dño q̄ de amaro semine litera-
rũ dulcedinis fructus capio. hoc ibi. **P**errexerit
etiã cōstantinopolim vbi audiuit gregoriũ na-
zarenũ: vt ipse testat̄ in tertio istac̄ explanatio-
nũ libro. Sed obuiare quis potest q̄ vnus ho-
mo alium docere nequeat. dicit nã q̄ dñs mat-
thci. xxiij. c. Nolite vocari rabbi vbi dicit glo.
Piero. ne diuinũ honorẽ hoibus tribuatis eẽ
ergo magistrũ pertinet pp̄ic ad diuinũ bono-
rem. Sed docere est pp̄ium magistrũ: hõ ergo
nõ pot̄ docere. Sed hoc eẽ pp̄ium dei. **R**ñdet̄
tho. i. p. q. cẽtesima. xvij. **Q** circa h̄ diuerse fue-
runt opinioniones. Auerrẽs. n. in cõmẽto tertij
de aia posuit vnũ intellectũ possibilem eẽ oĩũ
hominũ. Et ex hoc sequeret̄ q̄ cedẽ sp̄s intelli-
gibiles sunt oĩũ hominũ. Et s̄m h̄ ponit q̄
vnus hõ p̄ doctrinã nõ causat aliam scientiã
in altero ab ea quam ipse habet: sed cõicat ei
eandẽ scientiã quam ipse habet p̄ hoc q̄ mo-
uet cũ ad ordinandũz fantasmata in aia sua. ad
hoc q̄ sit disposita conuenienter ad intelligibi-
lem apprehensionẽ. **Q**ue quidẽ opinio quantũ
ad hoc vera est: q̄ est eadẽ scientia in discipulo
et magistro si consideret̄ idẽtitas s̄m vnitatem
rei scite. Eadẽ enim rei veritas est: quã cogno-
scit et discipulus et magister. Sed quantũ ad h̄
q̄ ponit vnũ intellectũ possibilem oĩũ homi-
nũ et eadẽ sp̄s intelligibi les differentes solũ
s̄m diuersa fantasmata: falsa est eius opinio.
Alia est opinio platonicoꝝ: qui posuerũt q̄ sci-
entia inest a principio aiabus nris per partici-
pationẽ formaz separataz: sicut etiã ponitur
i. parte. q. lxxxiij. sed aia ex vnione corporis i-
pedit̄ ne possit p̄siderare libere ea quoz scientiã
h̄z. Et h̄z hoc discipulus a magistro non acquirit
scientiã de nouo: sed ab eo exercet̄ ad p̄sideran-
dũ ea quoz scientiã habet: vt sic addiscere nil
aliud est q̄ quodãmodo reminisci. **S**z hoc fal-
sum eẽ q̄ intellectus possibilis anime hũane est
in potẽtia pura ad intelligibilia. vt dicit **A**ri-
stõ. in tertio de aia. Et ideo aliter ducendũ eẽ. **Q**z
docens causat scientiã in discipulo reduendo
ipsũ de potẽtia in actũ: sicut dñ. viij. phisicoꝝ.
Ad cuius euidẽtiã p̄siderandũ eẽ: q̄ effectũ qui
sunt ab exteriori principio: alijs est ab exteriori
principio tm̄: sicut forma domus causat i ma-
teria solã ab arte. Aliquis aut̄ est effectus: q̄
q̄z quidẽ ab exteriori principio: quãdoq̄ autẽz
ab interiori: sicut sanitas causatur in infirmo:
q̄z q̄z quidẽ ab exteriori principio. s. ab arte me-
dicinẽ: q̄z q̄z autẽm ab interiori principio. cum

aliquis sanat̄ virtute nature. Et in talibus effe-
ctibus duo sunt attendenda. **P**rimo quidẽ q̄
ars imitat̄ naturam in sua operatione. Sicut
eni natura sanat infirmũ alterando: digerẽdo:
et expellendo materiam que causat morbus. ita
et ars. **S**ecundo attendendũ est: q̄ principium
exterioris. s. ars nõ operat̄ sicut principale agẽs
sed sicut coadiuuans principale agens: quod eẽ
principium interioris: confortando ipsũ et mini-
strando ei instrumenta et auxilia quibus vtat̄
ad producendum. Sicut medicus p̄fortat na-
turam et adhibet ei cibos et medicinas quibus
natura vtatur ad finẽ intentum. **S**cientia aut̄
acquir̄ in homine: et ab interiori prin. vt patz
in eo qui per inuentionem propriã scientiã acq-
rit. Et a prin. exteriori: vt p̄z in eo qui addiscit.
Inest enim vniciq̄z homini quoddã prin-
cipiũ scientie. s. lumen intellectus agẽtis p̄ q̄b̄ eo
gnoscut̄ statim a principio naturaliter quedã
vniuersalia principia omnũ scientiaz. **E**t si an-
tem aliquis huiusmodi vniuersalia principia
applicat ad aliqua particularia: quoz memori-
am et experimentũ per sensum accipit: per inue-
ntionẽ propriã acquirit scientiã eoz que nescie-
bat ex notis ad ignota p̄cedens. **V**nde et qui-
libet docens ex his que discipulus nouit: dicit
eum in cognitionem eoz que ignorabat s̄z q̄
dicit in primo posterioroz: q̄ ois doctrina et ois
disciplina ex p̄sistenti sit cognitioe. **D**ucit au-
tẽ magister scientiã ex p̄cognit̄: i. cognitiones
ignotoꝝ dupliciter. **P**rimo quidẽ p̄ponẽdo ei ali-
qua auxilia vel instrumenta quibus intellectus ei
vtat̄ ad scientiã acquirendã. puta cũ p̄ponit ei
aliquas p̄positiones minus vniuersales: quas
tm̄ ex p̄cognitis discipulus diiudicare pot̄: vel
cũ p̄ponit ei aliqua sensibilia exẽpla vel simi-
lia vel opposita vel aliqua huiusmodi ex quibus
intellectus addiscẽtis manu ducit̄ ad cogniti-
onẽ veritatis ignote. **A**lio modo cũ p̄fortat in-
tellectum addiscẽtis: nõ quidẽ aliqua virtute
actiua: quasi superioris nature: q̄ ois intellectus
humani sunt vnus gradus in ordine nature.
Sed inquantũ p̄ponit discipulo ordinẽ prin-
cipioꝝ ad cõclusiones: qui forte per seipsum nõ
haberet tantam virtutem collatĩna: vt ex prin-
cipijs posset cõclusiones deducere. Et ideo dicit̄
tur in primo posterioroz: q̄ sillogismũ est demõ-
stratio faciẽs scire: et per hunc modũ ille q̄ de
monstrat auditore scire facit: homo ergo doc-
ens solũmodo exterioris ministerũ adhibet si-
cut medicus sanãs. Sed natura interiori eẽ prin-

cipalis eſt ſanationis. Ita ⁊ interi⁹ lumē intel-
lectus eſt principalis cā ſciētīe: vtrunq; autem
horū eſt a deo. Et ideo ſicut de deo dī. Qui ſa-
nat oēs infirmitates tuas: ita de eo dicit qd
cet hominē ſciētīā inquantū lumen vult⁹ ei⁹
ſaper nos ſignat. ¶ Secundū dubiū fuit vtz
ſciētīa hieronymi fuit acquiſita. Ad qd rōde-
mus q; rperiuñſ tria hominū genera: quida;
habēt ſciētīā ſimpliciter acquiſitā ſicut hi q
ea que humanam rationē nō transcendūt ſue-
ſtigādo ⁊ ab alijs audiendo didicerunt. Tales
fuerunt illi de quibus hieronymus in epla ad
paulinū ait. Legimus in veterib⁹ hitorijs qſ-
dam luſtraſſe puincias nouos adiiſſe populos
maria tranſiſſe: vt eos quos ex libris nouerat
corā quoq; viderent: ſic pictagoras mēſiticoſ
vates: ſic plato egyptum: ⁊ architā tarentinū;
eādēq; orā italie que quondā magna grecia
dicebat laborioſiſſime peragravit: vt qui athe-
nis magiſter erat ⁊ potens cuiuſq; doctrinas
acadēmic gymnafia perſonabant fieret pere-
grinus atq; diſcipulus: malens aliena verēcun-
de diſcere q; ſua impudenter ingerere: demq;
cū lſas toto quali orbe ſugientes pſequitur ca-
ptus a piratis ⁊ venundatus tirāno crudeliſſi-
mo: paruit captiuus vinctus ⁊ ſeruus. Tamen
q; pbus maior emente ſe fuit. Ad titū liuiū la-
cteo eloquentie fonte manantē ex vltimis hi-
ſpanie galliāq; ſinibus quoda; veniſſe nobi-
les legimus. Et quos ad ſui cōtemplationē ro-
mā non traxerat vnus hois fama pduxit: ha-
buit illa etas inauditū oibus ſeculis celebrādū
q; miraculū: vt vrbē tantā ingreſſi aliud pter
v:beni querecent. Apollonius ille ſiue magus
vt vulgus loquit ſiue pbus vt pictagorici tra-
dunt intravit perſas: pertranſiuit caucaſū;
albanos: ſcitas: maſſagetas opuētīſſima indie
regna penetravit ⁊ ad extremū latīſſime phy-
ſon anime tranſmiſſo puenit ad bragmanas vt
hiarē in trono ſedentē aureo ⁊ de tantali fon-
te potantem: inter paucos diſcipulos de natu-
ra: de moribus: de curſu dierū ⁊ ſydey audiret
docentē: inde per elamitas: babilonios: chalde-
os: medos: aſſirios: parthos: ſenices: arabes: pa-
keſtinoſ. reuerſus alexandriā: puenit ethiopi-
am: vt gymnopoſtiſtas ⁊ famoſiſſimā menſā
ſolis videret in ſabulo. Inuenit vbiq; vir ille
qd diſcere: vt ſemp pſiciēs ſemp ſe melior fieret.
Scripti ſup hoc pleniſſime octo volumini-
bus philoſtratus. hec Hiero. Qui oñdit q̄to
labore ⁊ ſtudio pictagoras ⁊ plato ac apollo-

nus ſciētīā adepti fuerūt. Sunt ⁊ alij q ſciē-
tiam hūt ſimplr inſuſam: ſicut de apoſtoliſ di-
ximus: qui a ſpū ſancto didicerunt oēm verita-
tē ad ſalutē neceſſariā. Tertij vero hūt ſciētīaz
acquiſitā: ⁊ pter illā adhuc habent ſciētiam
inſuſā. hi fuerunt doctores eccleſie ſanctę: qui
lz humano ſtudio liberales diſciplinaz didice-
rit: tñ de rebus diuinis nō niſi a fonte ſpiri-
ſci acceperūt tā multa tāq; ſtupēda que docue-
rūt ⁊ redederūt in ſcriptis: ⁊ vt de ceteris tace-
amus inſpiciant libri quos Hierony. ſcripſit ⁊
aperte patebit ipſū ſpū ſcō inſpiratū locutus
fuiſſe. ¶ Tertij dubiū fuit vtz ſciētīa hie-
ronymi fuit excellentiſſima: ⁊ ad hoc rōdere poſ-
ſumus: q; in tribus hieronymus alios docto-
res exceſſit.

Primo in linguaz varietate.

Secūdo in hitoriaz multiplicitate.

Tertio in translationis vtilitate.

¶ Prmo fuit excellentiſſima ſcia hieronymi: q;
doctores alios ſuperavit in linguaz ſeu lſariū
varietate. Fuit. n. piſiſſimus in lſis latinis gre-
cis ⁊ hebraicis. Vnde de eo ſic ſcribit Augu.
Sanctus hieronymus preſbyter greco latino
⁊ hebreo eloquio eruditus in locis ſacris atq;
in litteris ſacris vſq; ad decrepitā vixit etatez
cuius nobis eloquiū ab oriente vſq; in occiden-
tem inſtar ſolis lāpas reſplenduit. Et Iſidor⁹
in lib. et. h. ait. Hieronymus triū linguaz pe-
ritus extitit: cuius itēperatio ceteris antēferē
qm ⁊ verborū tenatio: eſt ⁊ perſpicuitate ſnic-
clarioz atq; vtpote a xpiano interprete verior.
in dialogo No ſeucri ſic d hieronymo dī. Hie-
ronymus pter fidei meritū: dotēq; virtutū nō
ſolū latinis ſed grecis atq; hebraicis litteris
iſtructus ē: ita vt ſe illi in oi ſcia nemo audeat
comparare. ¶ Secūdo fuit excellēs doctrina hie-
ronymi in hitoriaz multiplicitate. Qd quod
ipſe in expoſitione danielis pphete ait. Ad itel-
ligendas extremes danielis partes multiplex
grecoz hitoria neceſſaria eſt. Sutorij videlicet
⁊ callimici: diodoro: polibio: poliſidonij: theoniſ ⁊
andronici: ioſephi quoq; ⁊ coz quos ponit io-
ſephus: noſtriq; liuij ac ppei trogi: qui oēs ex-
treme viſionis narrāt hitoria. Et poſt alexan-
drum vſq; ad ceſarē auguſtū Scelenci ⁊ antbi
ocbi ſirie ⁊ egypti ac prolomeoz bella deſcri-
bunt. Et ſi quando cogimur ſeculariū litteraz
recordari: ⁊ aliqua dicere ex his que olim obmi-
ſimus: non noſtre eſt voluntatis: ſed grauīſ-
ſime vt ita dicam neceſſitatis vt probemus ea

que a sanctis pphetis ante secula multa predicta sunt tam grecorum quam latinorum ac aliarum gentium litteris contineri. hoc ibi. vbi Hieronymus ostendit se historiarum notitiam copiosissime habuisse.

Tertio fuit excellens scientia hieronymi in translationis utilitate. Lucta namque volumina veteris testamenti prius de greco: postea vero veritate editione de hebraico transiit in latinum. Et qua translatione lucet ecclesie dei veritas scripturarum sanctarum ordinavit insuper officium ecclesiasticum: ut n. refert iohannes beletb. Cum olim unusquisque caueret quod volebat: theodosius imperator rogavit damasum papam ut alicui viro docto officium ecclesiasticum committeret ordinandum. Qui sciens hieronymum in omni scientia summum: eisdem officium predictum commisit. Hieronymus itaque psalterium per ferias distinxit. Et unicuique ferie nocturnum proprium assignavit ac gloria patri in fine cuiuslibet psalmi dicendum instituit. Deinde epistolam et euangelia per annum circulum decantandas: ceterasque ad officium pertinentias preter cantum rationabiliter ordinavit misit quod fecerat de bertheleem ad summum pontificem et ab eo auctoritatum preteritus fuit et approbatum.

De patientia hieronymi in persecutionibus malorum clericorum et aliorum qui sibi inuidebant ac hereticorum quos conuincebat. Capitulum. ij.

Secunda ratio quare hieronymus gloria grandem adeptus est dicitur patientie probatus quippe fuit et examinatus in fornace persecutionis quas iniuste passus est: que in triplici differentia distingui possunt. s.

Lericorum.

Emulozum.

Hereticorum.

In primo passus est persecutiones clericorum. Nam ut in sua legenda narratur: dum esset annorum triginta vel paulo plus in romana ecclesia presbyter cardinalis ordinatus est. Adortuo vero liberio papa: hieronymus dignus summo sacerdote ab omnibus acclamabatur. Sed dum quorundam clericorum et monachorum lasciuiam increparet: illi nimium indignati invidias ei parauerunt: et per vestem muliebrem: ut ait iohannes beletb. turpiter est derisus. Nam cum hieronymus ad matutinum solito more surgeret vestem mulieris quam emuli iuxta lectum posuerant reperit: suamque credens esse induit et in ecclesia sic processit verisimile est quod vestis illa aliqua conformitate ad vestem eius habuisset. Et in ecclesia sic processit: hoc autem illi nequam faciebant ut mulierem in thala

mo habere crederet. Quod ille videns locum ire dare disposuit. Itaque ex urbe discessit: et de suo recessu sic ipse scribit in epistola ad rufinum. Adhuc se augusto statibus tiberis cum sancto vincencio presbytero et adolescente fratre et alijs monachis qui nunc hierosolyme commorant: nauem in romano portu conscendi: maxima me sacrorum frequentia presequente veni regium: in siculo litore paululum steti: vbi veteres didici fabulas: et precipite fallacis vlyris cursu: et sirenarum cantica et insatiabile caribdis voraginem. Deinde ut ibidem allerit perrexit ciprum: et post profectus est antheochiam: de post media: inde itrauit hierosolimam: inde conscendit egyptum: et tandem venit constantinopolim ad gregorium nazanzenum. **S**ecundo passus est beatus hieronymus persecutiones emulorum: qui invidia moti: non laudari quam necessario et utilissimo: quem in translatione scripture subijt semper detrabebant. Nam plerique damnabant eum quoniam superflue egisset transfratrendo ea que iam per septuaginta interpretes translata fuerant: per quibus ipse dicit in prologo in libris paralipomenon scribens ad cromatium. Si septuaginta interpretum pura et ut ab eis in greco versa est editio: permaneret superflue mi cromatium episcoporum sanctissime atque doctissime impelleres ut hebreæ volumina latino sermone transfraterrere. Quod n. semel aures hominum occupauerat et nascentis ecclesie roborauerat fide: insuper erat etiam nostro silentio comprobata. Nunc vero cum per varietate regionum: diuersa ferant creptaria et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata: nostri arbitrij pntas aut pluribus indicare quid verum sit: aut nouum opus in veteri opere eudere: illudentibusque iudeis contumtum ut dicitur oculos confingere. hoc ibi. vbi ostendit quod translatio septuaginta per multos corrupta fuerat. Insuper et sequitur in eadem epistola ostendens quod erat diminuta inquit. Scripsi nunc librum de optimo genere interpretandi: ostendens illa de euangelio. Et egypto vocauit filium meum. Et quoniam nazarcus vocabitur: videbunt in quem conpunterunt. Et illud apostoli. Que oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in corde hominis ascenderunt: que perparauit deus diligentibus se: ceteraque his similia hebreorum libris inuenire certe apostoli et euangeliste septuaginta interpretes nouerant. Et vnum eis hoc dicere que in septuaginta non habentur. **H**ic dicit deus noster vtriusque testamenti conditor: in euangelio secundum iohannem. Qui credit inquit in me sicut dicit scriptura: flumina de ventre

uis fluent aque viue: vtiq; scriptū est qđ salua
to: scriptum esse testat. vbi scriptum est septua
ginta non habet: apocryfa nescit ecclesia. ad he
breos ergo reuertendū est: vñ z dñs loquitur z
discipuli exempla psumunt: hec pace veterū
loquor: z obtreccionibus meis tm rñdeo: qui
canino dente me rodunt. Et in epla ad domni
onē z rogatianum ita scribit. Quō grecoz hi
stozias magis intelligunt qui atbenas viderit
Et tertū virgilij libz qui a troade lenchaten:
z a crocherauma ad siciliam: z inde ad hostia ti
berina nauigarunt. Ita scām scripturā lucidī
intuebitur qui iudeam oculis contemplatus ē
Et antiquarum vbiū memorias locorumq;
vel cadez vocabula: vel mutata cognouerit: vñ
z nobis cure fuit cū eruditissimis hebreoz hūc
laborē subire vt circuiremus puinciam quam
vniuerse christi eccleie sonant. Fateor eni mi do
mnion z rogatiane carissimi nunq; me in diu
nis voluminibus ppijs virib; credidisse: nec
habuisse magistrā opinionē meā. Sed etiā ea
de quibus scire me arbitrabar: interrogare me
solitum. Quāto magis de his super quib; an
cep̄s cram. Deniq; cum a me nuper lris flagi
tassetis: vt vobis paralipomenion latino fmo
ne transferre de tiberiade legis quendas au
ctozē qui apud hebreos admirationi habebat
assumpti. Et contuli eam eo a vertice vt aiunt
vñq; ad extremum vñquē. Et sic cōfirmatus
ausus sum facere quod inebetis. libere. n. v/
bis loquor: ita z in grecis z in latinis codicib;
hic noium liber vitiosus est: vt non tā hebreā
q; barbarā quedā z samaritica noia congesta
arbitrandum sit. Nec hoc septuaginta interp/
tibus qui spū sancto pleni erant ea q; vera fue
runt transfulerunt: sed scriptoz culpe ascriben
dum: dū de incemendatis incemendanda scripti
tant: z sepe tria noia subtraxit e medio sylla
bis in vnum vocabulum cogunt: vel e regione
vnum nomē ppter latitudinē suāz in duo vel
tria vocabula diuidunt. hec ibi. Item in prolo
go in libro iob inquit. Logo: per singulos di
uine scripture libros aduersarioz rñdere male
dictis. Et infra. Ademini me ob intelligentiaz
huius voluminis iudez quenda pceptozē qui
apud hebreos p̄muis haberi putabatur: non
paruis redemisse nūmis. Cuius doctria an ali
quid p̄fecerim nescio: hoc vnum scio non po
tuisse me interpretari: nisi q; ante intellexeram
Et post multa ait ibi Hiero. Audiant quapro
pter canes mei: iccirco me in hoc volumine la

borasse: n̄ vt interpretationē antiquam repre
benderem: sed vt ea que in illa aut obscura sūt
aut obmissa: aut certe scriptoz vitio deprava
ta manifestiora nostra interpretatione ficerent
qui z hebrei sermone ex parte didicimus. Et i
latino p̄ne ab ipsis cunabulis inter grāmati
cos z rhetozes z p̄hos nutriti vel doctri sum;
q; si apud grecos post septuaginta editionem
iam xpi euangelio comuscante iudeus aquila. z
simach; ac theodorion iudaicātes heretici sūt
recepti: qui multa mysteria saluatoris subdola
interpretatione celarunt. Et tamen in exēpla
rijs habentur apud ecclesias z explanantur ab
ecclesiasticis viris: quāto magis ego christia
nus de parentibus xpianis z vcrillū crucis in
mea fronte portans: cuius studij fuit om̄ni
sa repeterē z deprauata corrigere z sacramēta
eccleie puro ac fidei aperire sermone: vel a fa
stidiosis vel a malignis lectoribus non debeo
reprobare. Tertio passus ē btūs hieronym;
p̄secutiones hereticoz: arrianoz videlicet: vt
ipse scribit in epla ad bamasū papā: quos oēs
potenter curit z xpiana documēta publice de
sensauit: quāta vero hieronymus passus sit a
fictis amicis ipse declarat in epla ad asellam.
In omnibus tamen modestiam seruan non
nisi pp̄ deū z primoz vtilitatē sibi falso detra
hentes rōnabiliter obiurgabat.

**De Austeritate penitētie hieronymēi qua
quatrienio p̄secrauit: ob quam accepit merce
dē celestis regni.**

Capitū. iij.

Tertia ratio quia hieronymus gloriā
copiosā obtinuit dicē penitētie: de
qua consideremus tria.

Primo austeritatem.

Secundo diuitiarum tatem.

Tertio vtilitatem.

**Primo consideremus de penitētia Hiero
nyomi austeritatem.** Hanc ipse declarat in
epistola ad Eustochium: vbi sic scribit. Quo
tens in heremo constitutus in illa vasta solitu
dine: que crusta solis ardoibus: horridum mo
nachis prestat habitaculum: putabam me ro
manis delictis interesse: horrebāt sacco mem
bra: de formis squallida cutis fitu ethiopice car
nis obdurerat: quotidie lachryme: quotidie
gemitus. Et si qñ repugnantē somnus iminē
oppressisset: nuda humo vir ossa herentia col
lidebam: de cibis vero z potu taceo: cum etiāz
languentes monachi: aqua frigida vir vtant:

et cocū aliquid accepisse: luxuria fit. Ille igitur ego qui ob gehēne metū tali me carceri ipse dā naueraz: scopionū tū socius et ferax sepe chorif itererā puellaz: pallēbāt ora iciumis: et mēs desideria estuabat i frigidō corpe: et ante hōminē iā sua carne p̄mortuū: sola libidū incē dia bullicbāt. Itaq; omni auxilio desitit ad iesu iacēbā pedes: rigabā lachrymis et crine tergebaz: et repugnātē carnē ebdomadaz: inedia subiugabā. Et infra memini me diē crebro iūxissē cū nocce: nec prius a pectoris cessasse verberibus q̄ rediret d̄no increpante tranquillitas: ipsam quoq; cellulā meam quasi cogitationū meaz consciām prunescebā: et mibimet iratus et rigidus solus deserta penetrabā. Sicut ubi p̄caia vallium: aspera montiū: rupiū preupta cernebā. Ibi nice orationis locus: ibi illud miserrime carnis ergastulus. Et ut mibi restus est d̄nis post multas lachrymas: post celoculos inherentes: nōnunq; videbāt mibi interesse agmibus angeloꝝ. **Secūdo cōsideremus de penitentiā hieronymi diurnitatē.** Nā h̄ fuisse omnibus diebus vite sue in laboribus et penitentiā: tñ in illa penitentiā sic dura quadriennio p̄curauit. Quā pacta ad bebblec oppidum remeaur: ipetrauitq; ad ep̄o cirillo locū habitandi: vbi monasteriū p̄struxit: et cū monachis habitauit: multos autē ibidē discipulos coadunans in sancto p̄posito et trāslatiōe scripturaz quinquaginta annis et sex mēsisibus defudauit. Tanta deniq; lassitudine fatigatus ē: vt in stratu suo iacēs: funiculo ad trabē suspēso sup̄p̄inis manibus se leuaret. **Tertio p̄sideremus de penitētiā hieronymi vtilitatē: assecutus nanq; est p̄ illa suisq; laboribus mercedē perpetuā celestis regni.** Nā octuagesimo octauo āno etatis sue. Duodecimo v̄o āno i perij iunioris Theodosij: in senectute bona miganit ad d̄nm. Si quis vero aliquid de transitu eius noscere cupiat: legat transitū eius: qui i h̄ inter scripturas apocrifas numerat: tamen multa sunt ibi verisimilia que in felici dormitōne hieronymi occurrere potuerunt. Sicut ē deuota sacramenti eucharistie susceptio: circūstantiū exhortatio: et i terra obdormitio: atq; aie illius ad eclū deductio. Felix igit aia illius que in bebblec onere carnis deposita: indubitāter p̄perauit ad xpm cū quo letat in eterna requie. Ad quam nos meritis eius perducet clementia saluatoris qui viuit et regnat in secula seculoz. Amen.

Sermo quinquagesimus septimus de sancto Benedicto gloriosissimo patre monachoz.

Flectus deo et

hominibus eius memoria in benedictione est. Scribuntur hec verba originaliter Ecclesiastica. xlv. c. Legit me factitas crima beati benedicti: vt eius amplissimas laudes perorare debeam. De quo h̄ scripserit abunde grego. in. ij. dialogoz: libro: tamen vt hoc dicēdi ordine: quo ad populū loqui consueuimus: eius p̄conia audientibus illucescant: p̄nti p̄mone aliq; ex multis breuiū explicabim. Nam vt in sequentibus apparebit inter sanctorum ordines: nō mediocrem aut infimū obtinet locū: p̄p̄e cū eius nomini opera et facta concordēt: p̄pterea de ipso dicunt verba p̄posita in quibus ofiditur q; memoria illius in benedictione est. quia scilicet benedictus ē a deo et hoibus. Vtq; vtiq; ofidere possumus marie p̄tria: q̄ dici possum tres eius p̄rogatiue.

Prima dicit religionis institutio.

Secunda sanctitatis perfectio.

Tertia vite p̄ntis consumatio.

Quot modis accipit religio: et de magnificentijs religionis: et quantum exaltata ē religio sancti benedicti.

Lapitulum. j.

Prima p̄rogatiua sancti benedicti: q; re eius memoria in benedictione est dicitur religionis institutio. Instituit quidē inspirante deo religionē: et regulā sanctā monachorum ipse scripsit. Tamē vt pars ista clario sit: tris occurrūt de religione p̄sideranda.

Primum dicit acceptio.

Secundum magnificatio.

Tertium exaltatio.

Primum de religione considerandū dicitur acceptio: quot. s. modis religio accipitur. Et ad hoc dicit Jo. an. sup rubrica de regularibus et transeuntibus ad religionē. Q; accipitur quadrupliciter. Primo modo solum pro debito cultu veri dei: quo ad fidē: et sic cōprehēdit totā christianitatē que dicitur christiana religio. Et de hac acceptioe habet. lxxxvij. dist. c. i. extra de diuoz. c. gaudemus. et c. de summa trini. et fide catho. In epistola Inter claras. circa prin. Secundo sumitur religio pro cultu veri dei non solum p̄ fidē: sed per opera bona. Et sic cōprehendit vniuersitatē bonoz christianoꝝ: et de hac scribit. xv. q. i. c. Juxta et. xxxij. q. v. c. quod deo. et extra de consti. c. ecclesia. Tertio sumitur

religio p̄ statu clericali. sicut patet. l. i. q. iij. c. saluatoz. r. ij. q. i. c. i. r. in aut. de san. epif. §. dam⁹
Quarto religio capitur strictissime p̄ statu illo in quo quis per p̄fessionem subdit se imperio prelati: dedicans se totum deo: vt notat̄ extra de voto r. voti redempti. c. et multa. ¶ Secūdu considerandū de religione dicitur magnificatio. Et in hoc confutare debemus stultitiā q̄rundam: qui status religionis irrationabiliter dānant: asserentes posse multa fieri in seculo meritoria r. salutem anime concernentia ob q̄ fatuum esse videt̄ vt quis religionis cuiuscunq; vitam aut regulam p̄fiteatur. Et̄ra quos probabimus statum religionis excedere status secularis quadruplici ratione.
Primo ratione superationis.
Secundo ratione absolutionis.
Tertio ratione dissolutionis.
Quarto ratione derelictionis.

¶ Primo status religionis excedit statum secularem ratione superationis: Nam lz i seculo possit quis elemosynas pauperibus erogare: vestire nudos: pascere famelicos r. huiusmodi: tamen ingrediens religionem r. in ea p̄fessionem faciens: superat omnia huiusmodi pietatis opera. ¶ Propterea Hiero. in epla ad iulianum ait. Nolo tū ea offeras dño que potest fur rapere: hostis inuadere: p̄scriptio tollere: que accedere possunt r. recedere: atq; instar vndarum r. fluctuum a succedentibus sibi dominis occupantur: atq; vt vno cuncta cōplectar sermone: que nolens in morte dimissurus es. Illud offerre magnum est qd nullus tibi possit hostis auferre: nulla eripere tirānis: qd tecū pergat ad inferos: immo ad regna celoꝝ r. paradisi delicias. Extruis monasteria: multus a te per insulas dalmatie monachoz numerus sustentatur. Sed melius faceres si r. ipse scūs inter sanctos viueres. Sancti estote quia ego sanctus sum: dicit dñs. A postoli gloriatur qz omnia dimiserūt r. secuti sunt saluatoꝝ: r. certe p̄ter retia r. nauē nihil eos legimus dimississe: r. tamen testimonio futuri iudicis coronantur: quia se offerentes torū dimiserant qd habebant. r. in epistola ad palmachiū ait. Zachē diues erat: apostoli pauperes. ¶ Reddidit ille q̄ druplum quod rapuerat: dimisitq; pauperibus partem substantie que remanserat. Tamen qz paruus erat: r. in apostolicam peccitatem non se potuit extendere: non fuit in duodecim apostoloꝝ numero. A postoli autem quantū ad vi-

uitias nihil: quantum ad voluntatem totum mundum pariter reliquerunt. Et glo. super tertio. c. Numerorum inquit. Alij vouent vitulos: alij arietes: illi domos. Nazarcus semetipsum: hoc est enim votum nazarci quod est super omne votum. Filius enim vel filia: aut peccus: aut p̄dium extra nos est. semetipsum deo offerre: nec alicui labore sed proprio placere p̄fectius r. eminentius est oibus votis. Hec ibi. Elemosyna itaq; illa qua seipsum quisq; donat deo in religione p̄eminet quibuscūq; generibus elemosynaz que fieri possent in seculo. Qd̄ adhuc Hieronymus i epistola ad paulinum confirmat dicens. ¶ Philosophos glorie animal r. popularis aurē vile mancipiū totam semel sarcinam deposuit. Et tu reputas in virtutum culmine constitutum si partem ex toto offerat: te vult dominus: non tua. Te inquit vult hostiam viuam placentem deo. Superat insuper status religionis omne genus penitentie: quam quis possit in seculo facere. Ob qd̄ ingrediendi religionem nulla est penitentia alia pro peccatis p̄teritis iniungenda: de peccatis tamen commissis post ingressum religionis imponenda est penitentia. vt notatur extra de regularibus r. transeuntibus ad religionem. c. vlti. Hic deuotus bernardus in libro de p̄cepto r. dispensatione ait. Audire vultis a me: vnde inter cetera penitentie instituta monasterialis disciplina hanc meruerit prerogatiuam: r. secundum baptismum nuncupetur. Arbitroz ob perfectam mundi renunciationem r. singulari ex cellentiam vite spiritualis: que p̄eminet vniuersis vite humane generibus huiusmodi conuersatio. ¶ Professores r. amatores suos distimiles hominib⁹: similes angelis facit: immo viuam in homine reformat imaginem: configrans christo instar baptismi: dum per id quod mortificamus membra nostra que sunt super terram: rursus christum induimus: sicut plantam ti similitudinem mortis eius. Hec ille. ¶ Propter dicta non videtur inconueniens: vt ingredienti religionem consequerentur eandem gratiam. s. quo ad peccatorum remissionem quam consequuntur baptizati: vt ponit rdo. sa. sc. q. vltima. ¶ Secundo status religionis excedit statum secularis ratione absolutionis: nā absoluit ab omni voto temporalis: quod quis i seculo implere possit: vnde scribitur extra de voto r. voti redempti. c. scripture. Re⁹ fracti voti aliquatenus: non habetur qui temporalis ob

sequim in perpetuam religionis obseruantiam noluit commutasse. Et vt ait richardus in. iij. di. xxvij. c. xceptis personis alicuius dignitatis: que debent consulere sumum pontificem: quilibet alius obligatur voto ad visitandam terram sanctam: potest absq; alia absolute religione ingredi: et professione illa absolute est a voto ita absoluit: vt predictum est ab omni alio voto. Nam cum obedientia sit maximum votorum pro omni voto sufficientissime recopensat. ¶ Tertio status religionis excedit statum secularem ratione dissolutionis. nam dissoluit matrimonium contractum per vba de pñti non consummatum. In tali eniz casu potest aliter coniugum etiam altero inuito intrare religionem. Et facta professione ille qui remanet in seculo: potest libere nubere. vt notat extra de conuersione coniuga. c. veruz. c. ex parte. cl. ij. c. Ex publico. ¶ Quarto stat? religionis excedit statum secularem ratione derelictiois. Nam lz filijs parentes relinquere: dummodo no sint in extrema necessitate positi: atq; ipsi inuitis religionem intrare. Lius ratio est: q; magis vnusquisq; tenetur deum et animam priam q; parentes diligere. Ex hoc inquit hieronymus in epistola ad furiam de viduitate seruanda. Sola causa pietatis est vbi carnis nulla noticia est: honora patrem tuum: sed si te a repro patre non separat: tamdiu scito sanguinis copulam q; diu nouerit conditor. Alioquin tibi dauid prius clamat. Audi filia et vide et inclina aurem tuam: et obliuiscere populū tuum et domum patris tui: et concupiscet rex decoret tuum. Et in epistola ad heliodorū de contemptu mundi ait. Lz paruulus ex collo pendeat nepos: lz in limine iacet pater: lz sparso cruce et scissis vestibus vbera quib? te nutricat mater ostendat: percalcato perge patreficis oculis ad verillū crucis euola. Solū pietas gen? ē in hac re fuisse crudelem. hec ille. Et cuz ista de religione loquimur: quidā nobis obiecit solēt. Quid si omnes religiosi essemus esset de mundo: que obiectio non nisi ex fatuitate procedit eum gubernatio mundi spectat ad deum. Adic est q; hieronymus aduersus vigilantium ait. Argumentaris et dicis. Si omnes se clauerit et fuerint in solitudine: quis celebrabit ecclesias: quis secularis homines lucrificat. Et quis peccantes ad penitentiam poterit cohortare. Hoc enim modo si omnes tecum fatui essent: sapi-

ens quis esse poterit. Infantes in curia no vident: obstetrices absq; mercedibus mendicant: et in lectulo suo frigidus atq; contractus dormitans vigilabit. Ratio virtus est nec a pluribus appetitur atq; vtiuam hoc oēs eēt q; pauci sunt de quibus dicitur. Multi sūt vocati pauci vero electi. ¶ Tertium considerandum de religione dicitur exaltatio. Naz vt de religione beati benedicti loquamur exaltatā illam videmus quadruplici ratione.

Primo ratione dignitatis. Secundo ratione sanctitatis. Tertio ratione numerositatis. Quarto ratione gratiositatis.

¶ Prō exaltata fuit religio sancti benedicti ratione dignitatis. Habuit enim viros in dignitatibus ecclesiasticis constitutos pene innumeros. Nam iohannes vigesimuscundus extra bi illos fecit de archibus summorum pontificum: et inuenit q; a tēpore sancti benedicti vsq; ad pontificatum eius fuerant de ordine sancti benedicti quindecim milia septingenti et quatuor abbates quoz confirmatio spectat ad papam. Et epi gnoz milia et quatuor. Archiepi septingenti. cardiales tricentriginta. Summi Pontifices viginti quinq;. ¶ Secundo exaltata fuit religio sancti benedicti ratione sacritatis. vt em̄ comprobatum est in catalogo sanctorū fuerunt in ea trīgintaquatuor milia canonicati. ¶ Tertio exaltata fuit religio sancti benedicti ratione numerositatis. Sub ista namq; sancti benedicti militāt monachi nigri: de quibus fit mentio in clementina Ne in agro. Qui cum essent relaxati reformati sunt in congregatione que dicitur sancte iustine habentes speciales constitutiones et exemptiones per Eugenii papā quātum confirmatas. Sub regula insuper sci benedicti militant cistercienses: quos beatus bernardus mirabiliter dilatavit: camaldulenses instituti per beatum Roncaldum. Ordo vallis umbrosae: Ordo humiliatorum: Ordo montis oliuarum: Lumnacēses: Siluestriini: et Celestini. quorum ordinem instituit sanctus petrus de murrone. ¶ Quarto exaltata fuit religio sancti benedicti ratione gratiositatis. Nam summi pontifices eidem concesserūt amplissimas gratias: indulgentias et exemptiones. Religionem ipsam semper affectu paterno fouentes.

¶ Qualiter Sanctus Benedictus fuit etiam sanctitate perfectus: qd ostendūt eius miracula

la: & spiritus prophetie atq; commotio mundi.
Capitulum. ij.

Secunda prerogatiua sancti benedicti: quare memoria eius in benedictione est: dicitur sanctitatis perfectio: qua colligere possumus ex tribus.

Primo ex miraculorum rutilatione.

Secundo ex prophetica illustratione.

Tertio ex mundi commotione.

¶ Primo colligimus perfectionem sanctitatis beati benedicti ex miraculosa conuulsione. Fecit enim deus illum conuulsare multis miraculis: ex quibus aliqua recitabimus que Brege. in secundo dyalogoy libro fideliter descripsit. Et primum est de capisterio fracto & conuulsato. Maurus enim benedictus ex nuria pnuincia: cum rome liberalibus studijs traditus esset: in ipsa sui infantia litteras descurit: & de seruum petere decreuit. Quem nutritrix sua que eum tenerrime diligebat vsq; in quendam locum qui dicitur effide secuta est. Vbi ad purgandum triticum mutuo capisterium petijt. Sed super mensam incaute ponens: & cornes in duabus partibus fractum vidit: quam benedictus flere prospiciens partes capisterij accepit: & ab oratione surgens integre solidatum inuenit. Postmodum nutritricem occulte fugiens in quendam locum venit: vbi tribus annis hominibus incognitus mansit. Excepto quodam monacho romano nomine: qui sibi sedule necessaria ministrabat. ¶ Secundum miraculum fuit de aquaeducta in monte. Nam duodecim monasteria construxisset: ex quibus tria sursum in rupibus montis erant. Fratres deorsum cum magno labore aquas hauriebant. Quosq; virum dei sepe rogarent vt monasteria illa mutaret: quadam nocte cum quodam puero montem ascendit: vbi diutius orans petras in eodem loco pro signo posuit. Quosq; domum rediisset: & fratres pro eadem aqua ad eum venissent dixit. Ite in illam rupem in qua tres petras inuenietis: in modico cauate. Valet dominus inde vobis aquam producere. Qui cunctes & iam rupem illam sudantem inuenientes concauum locum fecerunt: & mox aqua repletum inueniunt. Que vsq; nunc tam sufficienter emanat: vt ab illo montis cacumine vsq; ad inferiora descendat. ¶ Tertium miraculum fuit de ferro natante & redeunte ad manubi-

um. Quadam enim vice: cum circa monasterium viri dei: quidam cum falcastro vepes abscinderet: ferrum de manubrio cecidit in quendam lacum profundissimum cecidit. Quosq; de hoc ille nimium angustaretur: vir dei pietate motus manubrium in lacum posuit. & mox ferrum vsq; ad suum manubrium enatauit. Quatum miraculum fuit de puero mortuo resuscitato. Dum enim faciente hoste maligno cecidisset pars cuiusdam parietis: interfecissetq; monachum quendam: vir dei puerum illum mortuum & laceratum ad se i sacco adduci fecit. Et oratione facta ipsum a mortuis suscitauit. ¶ Quintum miraculum fuit de vase vitreo proiecto: & oleo multiplicato. Quodam tempore dum totam prouinciam in qua erat sanctus benedictus fames valida occuparet. Et vir dei omnia que inuenire poterat egentibus ministraret. Itaq; nihil in monasterio preter modicum olei in quodam vase vitreo remansisset. Iussit cellerario: vt illud modicum olei cuiusdam egenti daret. Ille vero ibidem pauperem audiuit: sed obedire contempsit. Quod vir dei vbi comperijt vas vitreum cum oleo per fenestram proiecti iussit: ne quid in monasterio per inobedientiam remaneret. Proiectum itaq; cum per saxa ingentia cecidisset: nec vas fractum: nec oleum est effusum. Quod ille lenari iussit: & dari integrum egenti postulanti. Monachus autem illum de inobedientia & diffidentia increpans se in oratione dedit & continuo quodam magnum dolium quod ibi erat vacuum oleo plenum fuit. Quod adeo creuit: vt per pavementum effunderetur. Sunt & alia eius miracula que pretermittimus ne prolixitate dicendi tedium audientibus ingeramus. ¶ Secundo colligimus perfectionem sanctitatis beati benedicti ex prophetica illustratione: habuit quidem lumen prophetiarum: vt cognosceret ea que naturaliter cognosci non possunt. Sicut probatur multis exemplis. ¶ Primum exemplum est de placido quem rapuerant aque. Quod enim ille puer & monachus ad haurienda aqua egressus in fluuium cecidisset: & pene aqua illi in vnus cursu sagitte retraxisset: vir dei in cela consistens hoc in spiritu statim cognouit. Et maurum vocans: quid puero acciderit indicauit: ac vt ad ipsum eripiendum pergeret imperauit. Accepta benedictione concitus maurus surrexit: & quasi per terram se existi-

mans ambulare super aquas vsq; ad puerum venit: eumq; per capillos tenēs de aqua extraxit. Qui ad virum dei veniēs retulit quid acciderat. Quod benedictus non suis meritis sed obedientie mauri deputat. ¶ Secundū exemplū fuit de pane venenato quem cognouit. nā quidam presbyter florentin⁹ nomine: viro dei inuidens ad tantam deuenit insaniam siue malitiam: vt panē veneno infectum viro dei tanq; pro benedictione transmitteret: quem scūs gratanter accepit: et coeno qui de ei⁹ manu panem accipere psueuerat ipsuz picit dicēs. In nomine iesu christi hunc panem tolle: et euz in tali loco vbi a nullo homine sumi valeat pice. Tunc coenus aperto ore et expansis alis circa eundem panem cepit discurrere atq; clamare: ac si aperte diceret. et obedire se velle et iussa implere non posse. Cui sanctus iterum atq; itez precipiebat dicens. Veni leua eum securus ac ipsum vt dixi proiece. Qui eum tollens p⁹ tres horas redijt: et de manu eius annonam quam confueuerat accepit. ¶ Tertium exempluz fuit de spatario totile. Totila enim rex gothorū experiri volens: vtrum vir dei spiritum pphetic habere: cuidam suo spatario vestimenta regalia tribuit et cum omni apparatu regio euz ad monasterium sancti benedicti destinauit: quez ille venientem conspiciens dixit. Fili pone pone: quod portas non est tuum. qui protinus in terra cecidit: et q; tanto viro illudere presumpsisset expauit. Cūq; redijisset ad totilam retulit q; viderat et audierat. Tunc accessit totilas ad sanctum benedictum: cui ille multa predixit: sicut diffusius ponit Brego. in. ij. lib. dyalozorum. ¶ Quartum exemplum fuit de puero abscondente flasconem vini. Quidam. n. vir duos flascones vini per quendam puerum misit sancto benedicto. Sed ille vnuz in via abscondit et alium detulit. vir autem dei vinum cum gratiaz actione suscepit: et descendente puerū admouit dicens. Vide fili ne de illo flascone quem abscondisti bibas. Sed inclina eum caute et inuenias quid intus habes. Qui confusus valde ab eo exiuit: et reuersus volens adhuc probare quod audierat eū flascone inclinasset de eo prius serpens exiuit. ¶ Quintum exemplum fuit de monacho tenente lucernam. Dum enim quadam vice vir dei sero cenaret: quidam monachus nobilis genere ei assilens et lucernā tenens p spiritū superbie intra se cogitare cepit. Quis est hic cui manducanti assisto: lucernam

teneo: seruitium impendo: quis sum ego vt isti seruiam. Cui statim vir dei ait. Signa cor tuū frater quid est quod cogitas: vocatūq; fratribus lucernam iussit de manibus eius tolli ipsum vero ad monasterium accedere et quietuz sedere. ¶ Tertio colligimus sanctitatem beati benedicti ex mundi commotione: mira res est profecto q; audito nomine sancti benedicti reges principes et populi christiani ad tantam deuotionem erga illum exarserint: vt in toto terrarum orbe tam sumptuosa et dotibus copiosissimis ditata struxerint monasteria. Quoz p̄mū et alioz caput est monasteriuz mōtis casini. Nam ad illum montem peruenit sanctus benedictus. Et templum apollinis quod ibi situm erat in honorem sancti iohannis baptiste oratorium fabricauit: et circum adiacentem populum ad ydolatria conuertit. Illum autem montem totum ex integro cum omnibus pertinentijs eius: et castra villas et possessiones donauit sancto benedicto tertullus nobilissimus romanus ex gente flauia pater placidi. Nam ex vtroque sua que erat ex familia octauie gentis habuit tres filios. s. placidum euticum et victorinū et vnam filiaz nomine flauiam. Qui audita fama sancti benedicti qui apud sublacum morabatur: accessit ad eum: obtulitq; sibi placidum iam septennem: eoq; relicto et benedictione accepta a sancto viro dei romam redijt. Postq; vero sensit beatum benedictum ad montē casinum perrexisse iuit ad eum cum multis nobilissimis romanis. Et tunc fecit donationē prefatam. Donauit etiam et multas possessiones quas habebat in sicilia. Cum autem placidus ad eum peruenit virilem misit illum beatus benedictus in siciliam cum quibusdam alijs: qui capuan veniens a sancto germano episcopo benigne susceptus multa ibi miracula fecit. Nam primicerium ecclesie capuane dolbre capitis oppressum sanauit: rogatus quidem ab eo vt pro se oraret: dixit ei. In nomine iesu xpi cuius virtute ab aquis quibus trabebar creptus sum: adiutusq; meritis patris mei benedicti: si fidem habes tante credulitatis restituat te deus pustine sanitati. Liberavit et vnu eū atq; filiū cuiusdā mulieris in vltimis laborantem: venit deinde benecentum susceptus a sancto mariano episcopo vbi liberauit claudum cum scabellans ambulantem super genua: postea trāstulit se canusū ad sanctū sabinnū episcopum: inde accessit regium ad sanctum

fimum episcopum: tandem applicuit messa
 nam. Et ibi de redditib⁹ portus & possessionū
 patris quas donauerat sancto benedicto fecit
 edificari monasterium in honorem sancti io/
 annis baptiste. Quo completo post multa si/
 gna que deus per illum fecerat martyrii coro/
 nam adeptus est. Nam venerant ad eum vi/
 dendum fratres eius cuticius & victorinus ac
 soror flauia cum multis alijs ex vrbē. Et ecce
 quidam manucha capitaneus: abdale saraceni
 qui tunc toti hispanie presidebat cum classi mi/
 nutissima cepit portum messane fregit mona/
 sterium. Et captos placidum & fratres ac soro/
 rem virginem: cogebat abnegare fidez. Quod
 cum illi facere renuissent post dies aliquos fla/
 gellatos & cesos iussit tandem decollari. Dixi/
 mus ista vt agnoscat vnusquisq; q̄ admira/
 bilis fuit sanctitas patris Benedicti: quoniam vt
 superius enarrauimus tot insignes viri deuo/
 tione precipua coluerunt.

**De felici transitu patris benedicti: qui diez
 sui obitus predicti: & de mira ipsius deuotioe
 & qualiter eius gloria fuit duobus monachis
 reuelata.**

Capitulum. iij.

Tertia prerogatiua sancti benedicti qua
 re eius memoria in benedictione est di/
 citur vite presentis consumatio. Nam sicut s̄
 etc vixit: ita & sanctissime vite presentis cursuz
 expleuit. In eius quippe felici transitu: tria oc/
 curunt sanctitatem eius presignantia.

Primum fuit vera p̄nunciatio.

Secundū singularis deuotio.

Tertium diuina reuelatio.

Primum fuit vera p̄nunciatio. Eodem qui/
 dem anno: quo de hac vita vir dei erat exitu/
 rus: obitus sui diem fratribus nunciauit. An/
 te sextum vero diem sui exitus aperiri sibi se/
 pulchrum iussit. Et h̄ sapiens dicat Ecclesia/
 stes. ix. c. Nescit homo finē suū. Et cōis ectat
 sententia q; nil incertius hora mortis: illud ni/
 bilominus intelligendū est fm eodem lege. S;̄
 pleriq; deus ex p̄uilegio speciali voluit diez
 sui exitus reuelare. Secundū qđ occurrit in
 transitu beati benedicti dicat singularis deuo/
 tio. Sebibus nāq; conceptus euz per singulos
 dies languor ingrauesceret: sexto die in oratori/
 um se portari fecit. Ibiq; exitum suū dominici
 corporis & sanguinis perceptione munuit. at/
 q; inter discipuloꝝ manus imbecilla mēbra
 sustentans erectis in celū manibus stetit & vlti/
 mum spiritum inter verba oratiōis efflauit

Tertium quod occurrit in transitu b̄i bene/
 dicti dicitur diuina reuelatio. Ipsa quippe die
 duobus fratribus vni in cella moranti: alteri
 longe posito reuelatio eadem monstrata est: vi/
 derunt namq; viam pallijs stratam atq; inuis/
 meris coruscantem lampadibus a cella sci be/
 nedicti versus orientem vsq; ad celū tendentē
 Eui venerando habitu viri quidam clarus as/
 sissens: cuius cēt via quam cereret inquisiuit.
 Qui cum nescire se diceret ait. hec est via qua
 dilectus deo benedictus celum ascendit. Sepul/
 tus vero est in oratorio sancti iocannis clarus as/
 sissens: quod destructa ecclesia apollinis ipse p̄stru/
 xit. anima vero illa tantis redimita virtutibus
 de quibus predicum ē cū t̄po letat in vita bea/
 ta: ad quam nos ipse iesus perducit qui est be/
 nedictus in secula seculoz. Amen.

Sermo quinquagesimus octauus de sancto
 dominico in situore ordinis sacri predicatoroz

Agno vocabitur

in regno celoz. Scribuntur hec ver
 ba mathei. v. c. que tamē factō do

minico appropriari possunt. Fuit quondā salu/
 tatus magnus a grecis alexander macedo. q;̄
 breui spatio & parua manu totum fere subegit
 orientē. P̄p̄cus etiam vni p̄clarissimus di/
 ctus est magnus a romanis ob rex gestaz ma/
 gnitudinē. Nam fm horosiu viginti duos re/
 ges orientales & populos innumerales sub/
 didit romane reipublice. ob quod Lucanus ip/
 sum de se sic inducit loquentem.

Ante bis exactū q̄ cinthia cōderet orbem.

Omne fretū mctuens pelagi p̄strata reliquit.

Angustāq; domū terraz a sede poposcit.

Idē per sibici querens diuortia ponti.

Indomitū regē romanazq; fata morantē.

Ad mortē scijlla felicio: ire coegi.

Mars mihi nulla vacat mūdi: s;̄ tota tenetur

Terra meis quocūq; iacet sub sole trop̄beis

Hinc me victorē gelidas ad fassidas vndas

Artros h;̄ calida medijs mihi p̄ditus aris

Egypto atq; vmbas nusq; flectente siene.

Occasus mea iura timet: r̄berhis fugacem.

Qui ferit ceptus post oia flumina betbis.

Abdomit̄ cognouit arabs in marte ferocē

Emoti. notisq; crepto vellere colchi.

Lappadoces mea signa timet & dedita sacris.

Incertum dea dei mollesq; sup bene.

Armenios cilicasq; feros taurefzq; subegi.

Quid focero bellum p̄ter civile reliq;.

Hec ille. Propter q̄ oia Lucan⁹ de eodē dicit
Brundisij tucas conscendit magnus in arces
Sed Alexandri atq; pompeij memoria perijt
cū sonitu: ⁊ dñs in eternū permanet: qui volu-
it longe melius honorare sanctos eius q̄ po-
puli suos p̄cipes ⁊ dños terre. Ideo nos ma-
gnū inter sanctos dominicū gloriosū vocam⁹
qui post deicūtū mundū dominat⁹ vitia co-
ronatus residet in regno celoꝝ. Eū aut̄ hodie
na die festiuitas eius ab ecclesia celebret: equū
esse arbitror: vt tāti patris laudes explicemus
de quo verba in themate dicunt: q; magn⁹ vo-
cabitur in regno celoꝝ id est in ecclesia militā-
te. vt. n. ait grego. in omel. Regnū celoꝝ pre-
sentis t̄pis ecclia dicitur in qua p̄fecto beatus
dominicus magnus merito p̄dicat. Et marie
p̄pter triplicē illius excellentiam.

Prima dicit diuina reuelatio.

Secunda virtuosa decoratio.

Tertia sublimis priuilegiatio.

Qualiter sanctus dñicus fuit multipliciter
reuelatus tanq̄ is qui a deo electus fuit: vt ec-
clesiam predicatione sua ⁊ floꝝ illustraret.

Capitulum. j.

Prima excellentia beati dñici quare ma-
gnus predicat dicit diuina reuelatio q; o-
cius sanctitas fuit diuinitus reuelata: qd̄ ostē-
dimus in septem reuelationibus de eo factis.
Prima reuelatio fuit facta sibylle bertree: q; p̄-
dixit sanctū dominicū velut stellā mundo
irradiantē venturum: sicut diximus in sermo-
ne s̄o de beato fr̄acisco. Et p̄ter illa que ibi po-
suimus subdidit ipsa sibylla loquens de beato
dñico ⁊ de br̄o fr̄acisco. Erūt in dieb⁹ vitimis
due stelle lucidissime quibus erūt quattuor ani
malū facies. Tubam prioris stelle resumēt in
paupertate ⁊ directione sp̄netes diuitias: voci-
ferabunt nomē agni. Secūda reuelatio fuit fa-
cta abbati iochim: hic p̄ter illa que diximus i
sermone de br̄o fr̄acisco sup̄ Ieremiā ait. Si-
cut per moysen ⁊ ioh̄es chananeos dñs israeli-
tis subiecerat: christiani p̄ paulū ⁊ ioh̄nē euā-
gelistam strauit ydolatrās: sic ⁊ nūc p̄ duos fu-
tuos ordines signatos: in illis gentes incredū-
las subieciēt ⁊ cōuertēt. Et itē ibidē. Expecta-
bit̄ lucē id est duos futuros ordines in moysē
⁊ heliā in mōtē ecclie cū dño apparētēs: q; si nō
agueritis veritatis p̄torabit in abscondito aia
mea. Et itē ibidē refert. Sicut ydōmas duo
angeli euerterūt. ⁊ sinagogā similit̄ duo ange-
li iohannes ⁊ xp̄s: sic ⁊ nunc oportet vt duo an-

geli offm̄ p̄dicationis habeant in duobus ordi-
nibus designati in moysē ⁊ heliā. Et ibidē ad-
huc sequit̄. Necessē ē vt qd̄ linguis igneis apo-
stolis ē onsum plerōq; misterio in futuris vi-
ris euāgelicis reuelādis in mūdo tpe isto secto
cōpleat. Et i codē li. ita loquit̄. Adob ⁊ amon
duo filij loth qui nati sunt de incestu duos or-
dines extremos in proximo reuelandos insinu-
ant quos tāto durius afflictio seculi deprimeret
quanto instantius p̄ ipsū coꝝ veratio sub ec-
clesie fluctuatione p̄surget. Et rursus ibidē: in-
quit. Sicut deficientibus patrib⁹ i deserto: sub
ioseph ⁊ caleph terrā sunt filij israel p̄missiōis
ingressi: ita nūc sub euāgelicantibus testib⁹ se-
cutoris sp̄ualiu⁹ intelligētia ascendent: vita. n. il-
loꝝ p̄ virtusq; scientiā testamētū in melle si-
mul ⁊ lacte versabit: vt de verbis simplicib⁹ p̄-
ficiat iustus: ⁊ de eloquijs mysticis stupcat cru-
ditus. Tertia reuelatio fuit facta matri ip̄h̄ sc̄i
dñici. fuit. n. ipse ex hispanie partib⁹ villa que
dicitur calaroga cromēsis dioecesis: patre felice
matre aut̄ ioanna. hęc añq; paruulus naceret
vidit in sōnia se gestare catulū in suo vtero ar-
dentē in ore faculam baiulantē: qui egressus ex
vtero totū mundū incēdere videbat: nec iam
fuit huiusmodi visio cū p̄dicatores i scriptu-
ra canes vocent̄. sicut patz. xliij. di. c. sit recetoz.
Quarta reuelatio facta fuit cuidam matrone
que cū de sacro fonte leuauerat: videbat figdē
illū p̄ sōnum puer dñicus: quasi stellā habēs in
fronte: q; totaz terrā suo lumine perlustrabat.
Quinta reuelatio fuit cuidā m̄gro in theolo-
gia famosissimo apud tholosā: hic dū quodam
mane ante diēs suas lectiones p̄videret: oppres-
sus graui sōno caput suum in cathedra reclia-
uit ⁊ dormire cepit: visumq; ē sibi q; septē stel-
le sibi presentarent̄. Qui dū de nouitate talis
emēnī plurimū miraretur subito in lumine ⁊
quāritate tātū excreuerūt q; totā patriā ⁊ mū-
dū illuminabant. Qui cuiq; dñs qd̄ nā sibi h̄
vellet plurimū mirabat: ⁊ ecce dum scholas in
trasset ⁊ legeret br̄us dñicus cū sex socijs eius
dē habitus ad ipsū magistrū humiliter accessē-
runt: intimantes eidē q; fratres essent qui euā-
gelii dē in partibus tholosanis p̄dicarent:
significantes adhuc q; scholas suas venerant
frequentare ⁊ lectiones audire: qd̄ multo tpe. fa-
ctum est. Recolens ergo magister ille visionē
ip̄os esse septē stellas q; viderat nullatenus
dubitauit. Sexta reuelatio fuit facta innocen-
tio papē. dum. n. a deo inspiratus ad ipsū pon-

tificem accessisset ipse dominicus: postulatetque confirmari sibi suisque successoribus ordine qui predicatores diceret et eum aliquantulum potius difficile se exhiberet: nocte quadam ipse potius videbat in somnis quod lateranensis ecclesia subitominaret ruinam. Quod dum tremens aspiceret: et aduerso vir dei dominicus occurrebat humerisque suppositis totam illam casuram fabricam sustentabat: quare exinde virum dei pontifex libenter audiuit: annuitque volente deo vocis eius per omnia. Septima reuelatio fuit facta ipsi patri sancto dominico. dum enim ipse romae moraretur in istis per sui ordinis confirmationem: nocte vidit in spiritu christum in aere existentem et tres lanceas in manu tenentem et contra mundum eas vibrare: cui velociter mater occurrens quidnam vellet facere inquisiuit. Et ille ecce totus mundus tribus vicijs plenus est. scilicet superbia luxuria et auaritia. Et ideo his tribus lanceis ipsum volo perimere. Tunc virgo ad eius genua pedes ait. fili charissime miserere et tuam iniustitiam tepera. cui christus. Nonne vides quante iniurie irrogatur. cui illa. Tempera fili furor et paulisper expecta: habeo enim fidelem seruum et pugilem strenuum qui vbiq; diffusis urens mundum et vitia expugna bit et tuo dominio subiugabit. Alium quoque seruum tuum sibi in adiutorium dabo: qui secus similiter decertabit. et christus ridebat. Vellem videre quos vis ad tantum officium destinare. Tunc illa christo sanctum dominicum praestitit. Cui christus vere bonus est et strenuus pugil iste et studiose faciet que dixisti: obtulit etiam sanctum franciscum. Et hunc christus sicut et primum pariter commendauit. Sanctus ergo dominicus socium suum in visione sua diligenter considerans quem ante non viderat in crastino in ecclesia inuentum ex his que nocte viderat sine indicio recognouit. Et in eius amplexibus et oscula sancta rucens ait. Tu es socius meus: ita pariter curres mecum: stemus simul et nullus aduersarius preualebit: visionem quoque predictam sibi per ordinem enarrauit. Et extunc factum est eis cor unum: et anima una in domino.

De septem precipuis virtutibus beati dominici.
Capitulum. ij.

Secunda excellentia beati dominici quare magnus vocatur dicitur virtuosus decoratus. Fuit enim septem virtutibus precipuis decoratus.

Prima dicitur corporis mortificatio.

Secunda primalis compassio.

Tertia seruens oratio.

Quarta mundialis despectio.

Quinta martyrii desideratio.

Sexta euangelica predicatio.

Septima virginittatis professio.

Prima virtus beati dominici dicitur corporis mortificatio: voluit enim corpus castigare et in seruitutem redigere: ne anima sensualibus delectationibus pollueretur. Et ut in legenda eius narratur. Dum esset adhuc puerulus: nondum a nutricia diligentia segregatus: deprehensus est sepe lectulum dimittere: quasi carnis iam delicias abhorreret: quare declinata stratus mollitiam frequentissime super terram dormiebat. Insuper dum esset palentis in studio: vinum per decennium non bibit: postmodum laescente stomacho compulsus est a bone memorie didaco eronicensis episcopo modico vino uti. Quid plura per multa tempora singulis noctibus: recipiebat manu sua propria de quadam cathena ferrea tres disciplinas: vna pro se: alteram pro peccatoribus qui versantur in mundo: tertiam pro his qui in purgatorio cruciantur. Tholose cum socio in pane et aqua quotidie totam quadragesimam pertransiuit super tabulas dormiendo. Idem fecit aliam quadragesimam apud carcasenam.

Secunda virtus beati dominici dicitur primalis compassio: cum esset palentis et fames valida multos affligeret: dum adhuc erat in seculo venditis libris et omni suppellectili acceptum precium: Dispersit dedit pauperibus. Quo exemplo magnos clericos et diuites ac magistros ad misericordie opera prouocauit. Narratur adhuc de ipso quod dum in propria patria moraretur: quaedam mulier conquesta est ei fratrem suum apud sarracenos detineri captiuum. Ille vero nimia compassione commotus: seipsum pro redemptione captiui vendendum obtulit. Sed deus hoc non permisit qui eum ad alia maiora reseruabat: nam illi mulieri aliter prouisum fuit: sanctus dominicus non fuit precio venditus.

Tertia virtus beati dominici dicitur seruens oratio: nocturnus quidem horis nemo vigilans et obsecrationibus per omnem modum instantior die imprecabat. primis nocte deo. Sepe etiam pringit: ut in via superuenientibus pluujs sua sociorumque vestimenta madererent: cumque post cenam socij eius remanerent ad ignem ut vestes ad exiccandum extenderent et corpora recrearent vir dei sic cum vestibus maderet: ad orandum intrabat ecclesiam.

Quarta virtus beati dominici dicitur mū/
 diatis defectio. Nam sperto mundo adhefit
 eromenis episcopo a quo in sua ecclesia factus
 est canonicus regularis: biq; lz inuitus factus
 est superior monasterij. **Q**uinta virtus dici
 tur martyrij desideratio. desiderabat quippe
 effici martyr pro xpo. Et dum ptra hereticos
 predicaret: illi necem sibi minabant. Ipse xpo
 intrepidus permanebat: pertransibat loca i q/
 bus infidie sibi parate erant securus. Et dum
 semel heretici diriscent sibi. quid faceres si cō/
 pēderemus te? Respondit rogare. vos ne mi
 hi breui compendio mortem elerem inferretis
 sed paulatim et successiue membra singula mul
 tilantes: deinde oculos meos cruentes ad vlti
 mum semiuinū laceratūq; corpus permittere:
 tis sic cruentatum i suo sanguine volutari: vl
 p̄sus ad libitum necaretis: ad que verba here
 tici cōpūcti destiterunt vltra insidiari ei. **¶** Se
 xta virtus dicitur euangelica predicatio. predi
 cavit namq; lōgo tpe p̄ hereticos: et p̄pterea ordi
 nem predicatorū instituit de quo ipse talez ha
 buit visionem. Dum romē in ecclesia sancti pe
 tri. p̄ dilatiōe sui ordinis oraret gloriosos apo
 stolos petrū et paulum ad se venientes aspexit
 quoz p̄mū petrus videlicet baculū: paulus
 vero sibi librum tradere videbatur: addebātq;
 dicentes: vade predica: qm̄ a deo ad hoc mini
 sterium es electus. Adorq; in momento tēpo
 ris videbatur ei q; filios suos per totum mun
 dum dispersos aspiceret incedētes binos et bi
 nos: et verbū dei populis predicantes: qua
 p̄pter tholosaz rediēs fratres suos dispersit.
 Et quosdā quidem in hispaniā: et quosdā xpo
 parisiū: alios tādē bononiā destinauit. **¶** Se
 prima virtus beati dominici dicitur virginitatē
 professio. professus quidē est virginitate: quā
 corde et opere amplectus ē: illamq; vsq; ad mor
 tem seruauit: ob quod ex osculo manus eius q
 dan a stimulo carnis valde veratus liberatus
 ē. Erat ille scholarius qui missā audiēs beati do
 minici manū eius cū reuerētia et deuotiōe oscu
 lari poposcit. Quā deosculās mirā odoris fra
 grantiā sensit. Et certunc estus libidinis mira
 biliter in eo refriguit: vt qui ante erat vanus et
 lubricus efficeretur postmodū p̄ticens atq; ca
 stus. **¶** Quāta munditiē puritate eius caro pol
 lebat: cuius odor tam mirabiliter sordes men
 tis purgabat.

¶ De septem priuilegijs in quibus deus sub
 limem fecit b̄m dominicū. Capitulum. iij.

Tertia excellentia beati dominici quare
 magnus vocatur dicitur sublimis priuile
 giatio: sublimem quippe fecit illum deus in
 septem priuilegijs.

Primū dicit ordinis approbatio.

Secundū fratrum multiplicatio.

Tertium prophetica illuminatio.

Quartū miraculosa conuulsio.

Quintum diabolica effugatio.

Sextum felicē consumatio.

Septimū ecclesiastica veneratio.

¶ Primū priuilegiū b̄i dominici dicitur ordi
 nis approbatio. Instituit enim ipse ordinē p̄
 dicatoz ad docendū predicandū et confessioz
 audientidū: ad vtilitatem proximoz ad obse
 quium dei: ad expugnationē hereticoz: ad de
 fensionem fidei: et ad conseruationē diuini cul
 tus. Lepit autē ordo ille: Anno dñi. M. cc. xvi.
¶ Illū approbavit innocentiū: et p̄firmavit
 honorius: ab isto ordine secutus fuit ordo soro
 rum inclusarum. Quaz caput fuit monasteriū
 de montargis. Cui p̄fuit beata anutia de io
 uiniaco. Et monasteriū sancte agnetis de bo
 nonia: cui p̄fuit quedā beata cecilia. Est etiā
 alius ordo soroz de p̄ua beati dominici: qua
 rum religionem confirmauit ecclesia romana et
 multis priuilegijs dotauit: in quo ordine flo
 ruerunt beata margarita filia regis vngarie.
 scā chaterina de senis: beata ioanna de castel
 lo: beata bencuenuta de ciuitate austria: et mul
 te alie. **¶** Secundū priuilegium beati domini
 ci dicitur fratrum multiplicatio. nō enī fieri po
 tuit absq; virtute dei: vt in ordine sancti dñi
 ci tā breui spatio tot fratres multiplicarentur
¶ Quoz aliqui excellentes fuerunt ratione mar
 tyrij: sicut sanctus petrus martyr: frater domi
 nicus socius eius: frater corradus theotonicus
 frater guillelmus: et frater bernardus de rupe
 forti: frater stephanus de narbona: frater ray
 mundus carboni. qui in castro auinioneti dio
 cesis tholosane ab hereticis p̄ fide christi et obe
 dientia sancte romane eccleie occisi fuerunt cā
 tando. Te deum laudamus. Alij fuerunt p̄stā
 tes merito vite: qui et miraculis conuulsarūt. si
 cut frater reginaldus sancti quiani: frater ben
 ricus altifiodorēnsis: frater iordanus: frater pe
 lagius hispanus: frater petrus gossalini hispa
 nus: frater mauritius toletanus: frater dñicus
 de vallerica: frater bernardus de cantro: frater
 galterus basilensis: frater bernardus de va

scania: ff iohanes de valentia: ff cabertus lug-
dunensis: ff dñicus segobienſis: ff ambrosius
ſenenſis: ff iacobus de anagnia: ff iacobus de
venetijs: ff marcolinus ſurluuenſis: ff ſimon
ariminēſis. Nonnulli inſup fratres ordinis ſcī
dñici ſingulariſſimi habitū ſunt, ppter ſciam ⁊
doctrinā quoz noīa explicabimus in ſermōe
de cōceptiōe virginis glorioſe, vltra quos ad-
duc peritiſſimi iuris conſulti de illo ordine p-
dierunt. Sicut raymund⁹ de pēna forti cōpi-
latoꝝ decretaliū, ff iohanes colonienſis: cōpila-
toꝝ ſūme cōſeſoz, ff brocardus theotonicus
ff rogerius buriēſis, ff bartholomeus piſan⁹
ff vlticus argentinēſis: ⁊ alij plurimi. **D**b qđ
⁊ pleriq; aſſumpti fuerunt ad eccleſie dignitateſ
Sicut bugo: poſtillatoꝝ totius bible. **R**ober-
tus angelic⁹, nicholaus de prato. Et alij mul-
ti qui fuerunt cardinales. Pontifices **X**o ma-
ximi fuerunt petrus de carantaſia dictus in-
nocentius quintus nicholaus de treuiſio vi-
ctus benedictus vndecimus, iohanes de ver-
cellis qui electus ſūmus pontifex morte preuē-
tus non fuit coronatus. ¶ Tertiu⁹ priuilegiuz
beati dñici dī propheticū illuminario, habuit
quidē dñici dī, pphetie, Sic pbatū eſt iudicij
manifeſta, predicante nanq; ipſo pfe glorio-
ſo in partibus tholoſanis, cum quidā heretici
eſſent incendio deputati: aſperit ſcūs dñicus
vni eoz: ⁊ officialibus curie dixit, Iſtū reſer-
uate, qđ factū eſt, cōuerſuſq; ad eū blandeq; al-
loquens. Scio inquit ſili mi q; adhuc licet tar-
debon⁹ hō cris ⁊ ſcūs, dimiſſus ille p annos
multos in hereti permaſit. Tandem dei grā
illuſtratus ad lumen veritatis venit. Et fact⁹
frater ordinis predicatoꝝ vitam ſuā laudabi-
liter duxit ⁊ feliciter conſūmavit. Rome inſu-
per dum habitaret in ſcō Sixto quadaz die
fratribus ad capitulū cōuocatis palam oibus
nunciauit, quattuor fratres ex ipſis in breui
duos in aīa duos in corpore mouituros. Inde
ad aliquos dies duo fratres migrauerunt ad
dñm, duo **X**o ad ſeculū tendentes penitus de
ordine reſceſerūt. ¶ Quartū priuilegiū beati
dñici dī miraculoſa cōuſcario, voluit enī de
illū coz: iuſcare miraculis. Ex quibus aliqua ex-
plicabimus, Rome die quadā adoleſcens cō-
ſanguineus dñi Stephani cardinalis de ſo-
ſanqua lapſus equo p̄cipiti grauit̄ colliſus
deſerebat cranio: plangentibus cunctis cō-
tigit illic bñm dñicum properare Quidā bo-
nus frater **T**ranchedus noie bñm dñicum ex-

orauit vt oraret p illo. Quare bñs dñicus ſe-
cit illud corpus in cōclauē reponari. Et facta
oratione, p̄tinus eū vite reſtituit. In loco ſcī
ſixti architectū contritū ſub quadā ruina de
caerna ſubductū ofoniſ ſue ſuffragio vite ſi-
mul ⁊ ſanitati reſtituit. In eodē loco cū eſſent
fratres circiter quinquaginta, die quadā im-
minente refectionis hora, pcuratoꝝ, ſ. frater iaco-
bus romanus ad ſcīm dñicum acceſſit. Epo-
ſuitq; non eſſe panē ad ſufficiētiā. At ſanc⁹
dñicus id qđ erat diuiſi ⁊ ſup menſā poni mā-
dauit. **L**ouenerūt ergo fratres dūq; p ordinē
reſiderent ⁊ vnusquisq; bucellā cū gaudio ſu-
ſcipret. Ecce duo iuuenes eiuſdē habitus for-
neq; conſimilis reſectoriū intrauerūt pallioſ
plenos panibus ſerentes ⁊ beato dñico in ca-
pite menſe ſilenter obtulerunt ⁊ ſubito diſceſ-
ſerūt ita q; null⁹ vnq; ſcire potuit vnde vene-
runt vel quo diuerſiſſent. In eodē loco dū pre-
noiatus frater iacobus vnctione ſuſceptis la-
boraret in extremis, dolentibus fratribus q;
vtilē hoicm pdebant, dñicus cōpaſſione mo-
tus excluſio oibus clauſoz ofſio ofoni ſe de-
dit: fratribuſq; vocatis incolūm ſicm ipſis
p manū preſentauit. In partibus tholoſanis
cū tranſiſſet nauigio quadā aquā: naua im-
portune preciū petebat: cui bñs dñicus, mer-
cedē eterne vite pollicebat aſſerens. **A**rgenti
⁊ aurū nō eſt mihi. At ille ad irā prouocatus
p cappā eū apprehendit iniquis: niſi ſoluerſ,
non te dimittā. Tunc vir dei erectis in celum
oculis paululū intra ſeipſi orans, mor in ter-
ram, pſpiciens denariū diuino nutu, pcuratū
aſperit dixitq; illi Tolle ⁊ me dimitte. Sunt ⁊
alia eius miracula multa in vita ipſi⁹ ⁊ in mor-
te veriſſime cōprobata. ¶ Quintū priuilegiū
bñi dñici dī diabolica effugatio. Ad ſancitātē
nāq; eius cōprobandā voluit deus vir demo-
nes ab obſeſſa corporebus ad eius imperium
diſcederēt. **D**ñi multos a demōnib⁹ liberauit
¶ Sextū priuilegiū bñi dñici dī felix cōſuma-
tio, appropinquante nāq; ſue peregrinatioſ
termino conſtitutus apud bononiā, graui ce-
pit corpore inſirmitate lāguere vbi poſt mul-
ta deuotionis ſigna ad extremā horā veniens
Anno dñi, **M**.cc. xxi. dormiuit in dño. **E**a die
ff Duale prior brixie poſt modū eiuſdē ciuita-
tis ep̄s, cū ſe ſopoz paululū dediſſet vidit in
ſōnis quaſi apertū celū ⁊ duas ſcalas quaruz
vnā in ſūmitate retinebat xp̄s, alā virgo ma-
ter, **A**ngeli autē aſcendebant ⁊ deſcendebant.

Et in imo scalaz sedes posita erat in qua se-
debat quidā fr̄ predicatoꝝ facie h̄is velatā ca-
putio ficut solent fr̄es sepeliri. Iesus at̄ r̄ m̄
eius scalas sursum trahabant donec sedente in
celū eleuato aptura celi clausa est. Intellexit ex
post predictus fr̄ sc̄ti d̄nicum eadem die r̄ ho-
ra ex hac vita migrasse. Eadē die fr̄ Raboti-
bure existens q̄ audierat sc̄ti pat̄re bononie
egrotare celebrans missā cū venisset ad illū lo-
cū in quo de vitiis cōmemoratio fieri consue-
uit orans p̄ p̄re factus est in extasi. Raptusq̄
in spū vidit virū dei d̄nicū corona quadā lau-
reatū totūq̄ mirabili splendorē fulgentē duo-
bus quibusdā reuerendis viris comitatū hic
inde extra bononiā via regia p̄cedentē. Intel-
lexitq̄ q̄ cadē hora d̄nicus ad celos migran-
rat. s. hora sexta feria sexta. ¶ Septimū p̄ui-
legiū b̄ti d̄nici d̄r eccl̄iastica veneratio. Max
eccl̄esia sc̄tā dei statuit d̄nicū ab oībus xp̄i fide-
libus venerandū cui⁹ festū celebrat annuatim
ordinēq̄ suū multis fauoribus r̄ gratijs spūa
libus p̄sequit. Sic enim placet sumo deo qui vt
prediximus in prima parte elegit d̄nicū ducē
populi sui r̄ predicatōrē euangelice doctrine.
Hic igit̄ est ille p̄r r̄ patriarcha erimius qui
retrū r̄ horridū seculū sua vita r̄ scientia illu-
strauit. Lūiusq̄ filij in dies prauitate hereti-
cam validissime p̄sequunt. Hunc deuotione
singulari colamus p̄ quē deus tāta magnalia
dignatus est opari: qui onere carnis deposito
nunc gaudet atq̄ letat̄ inter agmina angeloz
laudans r̄ benedicens xp̄m per infinita secula
seculoz. Amen.

¶ Sermo quinquagesimus nonus de sancto
vincētio doctore erimio ac celeberrimo famo-
sissimoq̄ predicatore ordinis predicatoꝝ.

In medio ecclesie q̄

peruit os ei⁹. Sapientie verba sūt
ista originalit̄ Ecclesiastici. xv. ca.
In statu necessitate hoz̄ t̄p̄m qui-
bus mūdus quasi totus vitijs erat obrutus: r̄
xp̄iana religio naufragiū pati videbat. susci-
tauit deus spū sc̄ti vincētij: qui sua predica-
tione innumerabiles populos auertit r̄ refoz
mauit. hunc nō ab re sc̄tā romana ecclesia ca-
talago sc̄toꝝ ascripsit. Quē Alaricus tertius
in vite maxima solemniter canonicauit. statu-
itq̄ illū a cunctis fidelib⁹ venerādū. Quapro-
pter vt eius festiuitas deuotione feruētissima
celebrat̄: dignū duxi in hoc sermone illius p̄e-

dicatōis laudes erimias recensere. de q̄ pueni-
entissime dici p̄nt verba in themate posita: in
quibus tria mysteria p̄ponimus p̄templāda.

Primū d̄r idoneitatis.

Secōm singularitatis.

Tertiū vtilitatis.

¶ Q̄ b̄tus vincēti⁹ fuit idone⁹ ad p̄dicandū
tū q̄ gra dei fuit in illo: tum p̄pter sciam: tūz
etiā p̄pter sc̄tatem vite. Capitulū. j.

¶ Rīmū mysteriū cōtemplādū de predica-
tione sc̄ti vincētij d̄r idoneitatis. Fuit
quippe ipse idoneus ad p̄dicandū euāgelii
xp̄i triplici rōne.

Primo rōne gr̄e inspirantis.

Secō rōne scientie excellentis.

Tertio rōne vite resplendentis.

¶ Primo fuit idone⁹ ad p̄dicandū rōne gr̄e
inspirantis. p̄e qd̄ tenere possum⁹ b̄m̄ vin-
cētū fuisse inspiratū a deo: vt ordinē sc̄ti d̄ni-
ci ingredere. Max vt in eius legenda narratur
ipse natus est valentis ex familia ferrario: um
parentibus clarissimis: r̄ honestis. Qui tres
filios genuerūt. s. petrū vincētiū r̄ bonifaciū
hic bonifacius fuit iuris vtriusq̄ doctor: peri-
tissimus: qui ex tincta vxore suasa b̄ti vincētij
cartusienis habitū suscepit: in quodā mona-
sterio extra muros valentis: qd̄ ab incolis vo-
cat porta celi. Et ob hoc vite granitātēq̄ mo-
rū: post quattuor annos illius ordinis electus
fuit rector generalis. Et vt de b̄to vincētio
dicamus quibusdā indicijs quantus euasur⁹
esset ostensū est. Patri namq̄ eius dormienti
nocte quadā visū est q̄ cū in ecclesia firm̄ p̄-
dicatoꝝ esset: quēdā virū venerabitē in habitu
sc̄ti d̄nici p̄dicantē audiebat. Lūq̄ illū artēte
deuotissime audiret. Ille dicebat. Lōgratu-
lo: tibi d̄ fili dilectissime. p̄ paucoz enī dies
vxor tua pariet tibi filiū: cuius erit tanta vite
integritas: tanta doctrine vtilitas: tāta fame
ac mirabiliū operū claritas: q̄ oēs hispaniarū
galliarūq̄ ppl̄: eū tāq̄ vnū ex veterib⁹ apl̄is
venerabunt. Erigz fr̄ ordis cui⁹ me cē vides
post que dicta multitudine q̄ tibi adesse videbat
magnis vocib⁹ deo gr̄as referebat. Itaq̄ dū
r̄ ipse in illi⁹ modi gr̄az actione sese multitudi-
ni cōformē reddere conaret̄: statim excitat⁹ ē
conatuq̄ vocis dormientē vxorem excitauit:
Adter insup ipsi⁹ vincētij dū p̄cepisset satis
leuis eū portauit. Et dū eū gestabat i vtero au-
diebat sepe tāq̄ voces canis latrantis emitti
qd̄ a multib⁹ dei seruis p̄cipue a iōāne valēntine

vrbis ep̄o: Interpretatur est q̄ filius quē reti-
nebat in vtero futurus esset euangeliū xpi ser-
uentissimus predicator. Dū āt ex vtero infās
prodijit: r ad baptizandus delatus esset: multa
erat inter suos de noie ei imponēdo dissensio.
At sacerdos illū baptizans. Vincentius inqt
vocet. qd̄ r factū est. In infantia sua quietus
erat r aspectu decor: r grandiusculus fact⁹
freq̄ntabat ecclesias: audiebatq; libētē pdicā
tes: quoꝝ gesta r vocē motusq; quasi pdicās
alijs pueris referebat. Adē lris traditus eua-
ngelii in virū doctissimū. Ita vt inter eos qui va-
lentie pbiaz: theologiamq; pfitebant. sumus
oim haberef. Dū āt decimū octauū attigit an-
niū: p̄ eius allocutus est eū dicens: vt ex trib⁹
eligeret vni: aut vxorē duceret: aut ad roma-
nā curiā pergeret: vt ibi exaltaret: aut ordinē
fām predicatoꝝ intraret. Tū vincti⁹ r̄ndit
aio iam diu concepisse vt sc̄i dñici susciperet
habitū: quē p̄ ad m̄sem duxit: eiq; filij. p̄posi-
tū indicauit. Lū b̄dictione itaq; vtriusq; pa-
rentis: ad cōuentū fratrum predicatorū accessit:
qui eū letantes ad sacrum suū ordinē recepe-
runt. ¶ Sc̄do fuit idoneus beatus vincti⁹
ad predicandū verbū dei rōne sc̄ie excellentis
Quanta debeat esse predicantiū sc̄ia. dixi in
quadragesimali n̄ro: in sermone de verbo dei
Sufficiat igit in hoc loco exprimere: q̄ fuit
doctus beatus vinctus. Ipse nāq; post su-
ceptū habitū ofoni r lectioni se totum dedit
Et cū eius doctrina nota esset a priorē cōuen-
tus iniunctū fuit ei: vt p̄ fratrum adolescentū
p̄fecta de dialectica r de pb̄ia aliquid legeret.
q̄ cū humiliter iocundeq; acceptasset: rumor
impleuit aures multoꝝ ciniū. Et ad e⁹ lectio-
nem multi seculares confugerūt audiebantq;
eū legēte supra septuaginta. In quo exercitio
trēs continuos annos consūpsit. postmodum
missus fuit barebinonā: r inde bilericidā in q̄-
bus cuitatibus eo tpe florebat studia libera-
liū disciplinarū. Tandē cū theologie dedisset
operā: vigesimū octauū annū agens magistra-
li corona fuit insignitus: postea redijt valētīā
Vbi honorifice susceptus est: r p̄ sex ānos pu-
blic legit r predicauit. Ad quē etiā ex vicinis
ciuitatibus multi confluebant vt eum r predi-
cantem audirent: r sub tam insigni f̄ax r mo-
rū preceptore pficerent. Inter hec tpa venit
valentiā: petrus de luna cardinalis. s. clemens
qui clemens electus fuerat in fundensi ciuita-
te: ab illa parte cardinaliū: que discesserat ab

vrbano sexto. Is ergo Petrus missus erat le-
gatus ad Carolū francorū regem qui audita
fama beati vinctiū cum secū duxit: ac tā-
diu tenuit donec peracto legationis tempore
ad ipsū pontificem redijt. Tantū aut fuit gra-
ta cardinali vinctiū conuersatio: q̄ vir mul-
tis precibus impetrare potuit licentiā: vt redi-
ret valentiā ad consueta legendi r predicandi
exercitia. ¶ Tertio fuit idoneus beatus vinct-
tius ad predicandū verbū dei: rōne vite res-
plendentis. fuit equidē vita ei⁹ virtutū splē-
dore decorata. Maz q̄tum pertinet ad carnis
mortificationē. xliij. annis cōtinuis ieiunauit
exceptis dñicis diebus. Et sextis r quartis se-
rijs in pane r aqua: quo ieiunio nunq̄ absti-
nit: nisi quāq; ex corporis infirmitate. Itine-
rabat discurrendo nō equitans: sed proprijs
pedibus: contentus solo baculo que manu ge-
stabat. Idq; fecit viginti dnobus annis. Sed
postea ex quadā infirmitate superueniente in
tibia grauior effectus fecit sibi perquiri asinū
quo veheretur quotiens de ciuitate in ciuita-
tem volebat proficisci. A tpe autem quo cepit
euangelicando discurre: vsq; ad extremū vi-
te sue terminū: nunq̄ nisi aut super sarmento
rū: aut palearū: aut huiusmodi rerū stramini-
bus: aut paupere sacco modica lana p̄do-
miebat. A prima insuper adolescentia vsq; ad
vite sue terminū: singulis noctibus corpus su-
um disciplinis flagellabat. Et si forte egritudi-
nis impedimento illud facere nequississet: hoc
a suis fidelibus socijs fieri volebat. Quid de
illius hūilitate dicemus: que tanta fuit: vt q̄s-
cunq; dignitates ecclesiasticas animosus effu-
gerit. Mā nec dignitates cardinalatus voluit
acceptare. Defuncto nāq; clemēte annūmioni:
creatus fuit petrus de luna: qui fuit b̄dictus
xij. A quo p̄ lras vocatus fuit sc̄tus vincti⁹
r confessor eius factus: ac mgr̄ sacri palatii.
Et qm̄ romana ecclesia tunc sc̄ismate fluctua-
bat. Erātq; tres pontifices. videlicet ipse Be-
nedictus. xij. Gregorius. xij. r Joannes. xiiij.
Facto concilio constantiensi in quo creatus
fuit papa Martinus quintus. Lū renūciasset
greg⁹ r iohānes: b̄tus vincti⁹ p̄ pace r vni-
tate eccl̄ie suavit b̄dicto. vt r ipse cederet. qd̄
cū ille facere recusaret licentiā petijt discedē-
di. Pontifex v̄o aduocatus multis ex prelat⁹
qui eius curias sequebantur. paratoꝝ rubeo
pileo: voluit eū facere cardinalē: at ille gr̄tias

ei referens oblatū sibi honore penitus recusa-
uit: licentiā petijt quā tandem obtinuit: vt p-
geret ad diuersas mudi partes predicans re-
gnū dei quate āt fuerint mūditiē ⁊ puritates
quantūc castitatē dilexerit: ostendunt preci-
pue duo exempla: que de ipso verissime recitā-
tur. Prīmū est: qd̄ dū ipse predicabat valentie
Mulier quedā capta fuit amore ipsi: que fin-
gens aduersā valitudinē atq; i lecto decubās
vincentiū vt ei confiterē postulat aduoca-
ri: qui veniens ad eam intransq; camerā eius
excurrentibus alijs remansit ipse solus: qui ad-
pniā cepit puellā exhortari. At illa blandis
verbis ei suū secretū; apperuit: in bonisq; o-
gestus corporis ei exhibuit: que oīa ille abhor-
rens: prius cā charitatē cōmonuit. inde ab
illa secessit: que cōfusa cogitauit clamando vi-
ro dei infamiā inferre. Et q̄p: imū vocē volu-
it emittere: diabolus eius corpus grauissime
verare cepit: ⁊ cū id fecisset dieb⁹ multis. Tan-
dem cepit dicere. Et hoc corpore nūq; me po-
teritis pellerē: nisi huc veniret vir ille qui i me-
dio positus igni: non potuit ab igne comburi.
Et cū audientes nescirent quid vellēt hec ver-
ba significare. quidā de circūstantibus dixit.
Ad hoc est fr̄ vincentius qui cōfessionē eius au-
diuit: ⁊ est vir serū ⁊ sapiens: ⁊ intelligit hec
qui vocatus aduenit. Et ecce demon vllulatū
teterrimū emittens. heu adest inquit vir ille q
in medio ignis positus nō fuit ab igne cōbu-
stus. Et hec dicens protinus abiit. Et corpus
semimortuū dereliquit. Scdm̄ qd̄ de illo com-
pertū est dum adhuc valentie fuisset narratur
Suggestit enī diabol⁹ nōnullis inuidis ⁊ ma-
lignis: vt mulierē quandā meretricē speciosis-
simā precio ductā i cellā eius nocte introduce-
rent. Lapto ergo oportuno tpe q̄ videlz vin-
centius ipse ex more in ecclesia orōni instabat
Admonata femina in cellā eius introducta ē
Vincentius ab orōne regrediens clauso ostio
⁊ in locū vbi dormire solebat veniens: reperit
mulierē sedentē: ⁊ in primo aspectu vehemen-
ter obstupuit: ⁊ anteq; eā alloqueret multa co-
gitauit. Sed tū nō exīmauit illā esse mulierē
quin imo putabat diabolum esse: qui in specie
mulieris cū decipere voluisset. Vnde hoc pa-
cto locutus ē. Que tibi cā fuit vt huc venires
in tali forma maledicte diabole: qui seruis dei
nouis dolis semp̄ infidiaris. Admeritrix rēdit
Semina sum nō diabolum. Sed obscuro te vt
me patienter audias. fere quattuor mēses sūt

q̄ tuo amore sū capta: frequēti tentauit vt vel
dici vel nocere tpe: ad te venire potuisset. Sed
nunq; mihi misere sese obtulit oportunitas.
Nunc āt a nemine hoim̄ visa: huc ingressa sū.
Et necessariū est vt hoc in lectulo sil' hac nocte
dormiamus. Erōq; de cetero: tibi deditissima
⁊ famā tuā cū silentio conseruabo. hec ⁊ filia
loquens in oscula ⁊ in obscenos amplexus ru-
ere voluit. Ac vincentius viriliter ei resistens
dure illā increpauit. Que cō puncta. prupit in
lachrymas ⁊ cām quare ad ipsū tentandū ac-
cesserat: referauit. petijtq; humiliter veniā p-
missiq; meretriciū relinquere. Sicq; ab eo cū
multa mentis cōtritione discessit atq; relicta
spurcitia meretriciū relinquere. Sicq; ab eo cū
modestissime vixit. Quib⁹ exemplis facile in-
ducimur vt eū virginitalis corona credamus
redimiri. Sed adhuc mansuetudinē illius co-
gimur admirari: que tanta fuit vt iniurias ⁊
infdias malon; equo aio ferret: illisq; p̄issi-
me indulgeret. Inter cetera tū stupenda que
ai sui benignitate ostendūt occurrit vnū expli-
candū. q̄ in ciuitate valentie euenit. Frater q̄
dam theologie magister lasciuus ⁊ dissolutus
inuidens fame ⁊ opinioni scti vincentij. post
multas detractiones: voluit nomen scti viri
mō qui sequit maculare. Introductū quidem
nocte in cōuentu meretricē quandā que secū
dormiuit. Erat mulier hec aduena: que ⁊ illis
diebus valentiā aduenerat. Adane āt p̄sulto
precio meretrici: non tū qualē se habiturā spe-
rabat: cā vt potuit secreto emisit. Illa No vul-
tū fratris intuita vt videlicet eū p̄ effigie pos-
set agnoscere: anteq; cellā egredere euz obse-
cravit: vt sibi suū nomen indicaret. At ille vo-
co: ingt mgr̄ vincēti⁹. Abijt meretrix ⁊ lenoni
eius multisq; alijs dixit. q̄ in cōuentu fratru
predicatore p̄ integrā noctē cū magistro vin-
centio dormisset: nec tū dignam laboris merce-
dem accepisset: ita factū est: vt turpis hec fama
p̄ vniuersā vrbē diuulgaret. p̄ idem tempus
erat valentie germanus ille scti vincentij bo-
nifacius: de quo in precedentib⁹ fecimus mē-
tionē: qui ⁊ in illo anno p̄ patrie illius veteri
cōsuetudine migratū gererat pat̄r̄ iurato: n;.
Quic multi que de beato vincentio dicebant
narrauerūt: que tū ipse credere nec voluit nec
potuit: sed existimauit oīa ex inuidia emuloꝝ
p̄cedere. Et ex p̄taq; p̄sulto fieri qui secū ingra-
tū gerebant: statuerūt vt flecterent in vrbē genera-
lis processio: in qua oēs religiosi conuenirent.

Statuto aut die bonifaci⁹ ipse et vniuersa nobilitas vrbis sese collocauerunt in loco quodam vbi meretricem illam stare voluerunt. Proxeditibus ergo singulis fratibus tandem transiit in agro vincetio: illi nobiles interrogauerunt eam an ille esset cui quo dormierat: non: inquit illa. Et adueniente illo qui scelus perpetraverat. Illa digito cum demonstras. Ecce inquit iste est ille si ingratus. finita itaque processione bonifaci⁹ ceterique nobiles: infamatores aduocauerunt Qui p^octm suum celare non valens: publice confessus est. pergensque ad b^om vincetium qui ad huc factum ignorabat: ab eo cum lachrymis veniam postulauit et obtinuit.

¶ De singulari excellentia predicationis b^oi vincetij: qui et multis annis et diuersis pplis predicauit d^ono cooperante: et sermone miraculis confirmante. Capitulum. ij.

¶ Eundem mysterium contemplandum de predicatione sancti vincetij: ubi singularitatis. Fuit quidem predicatio eius singularis et excellentissima valde marime propter tria.

¶ Primo propter continuationem.

¶ Secundo propter communicationem.

¶ Tertio propter confirmationem.

¶ Primo predicatio eius fuit continuata per plures annos. Nam h^o ante in multis locis verbum dei euangelizasset. t^o a tricesimo octauo sue cratis anno: cepit suarum predicationum continuu exercitium perseueravit usque ad septuagesimum quintum annum vite sue: quo ex hac luce migravit. In hoc autem discursu rerum suarum ordo talis fuit. Nocte quinq; horas quieti tribuebat: reliquas partes noctis aut orationibus: aut sacris lectionibus occupabat. Ad hanc vero ad locum quo populum euangelizaturum expectabat se conferebat. primumque ipse missam cantando celebrabat: deinde predicabat: postea volens satisfacere deuotioni populorum: eis manus osculandas prebebat. oblatosque sibi infirmos cruce signabat. Dicebatque. Signa autem eos que crediderit hec sequentur. Super egros manus imponentur bene habebunt. deinde adiebat. Jesus marie filius mundi salus et dominus. qui te trahit ad fidei catholicam te seruet in ea et b^om faciat et ab hac infirmitate te liberare dignetur. Amē. Postea cibum cum dei benedictione sumebat. nunquam voluit nisi vno ferculo vti. ab eo anno que religio non ingressus est. usque ad terminum vite a carnibus se abstinent. vinum multa aqua commixtum se sumebat. ¶ Secundo predicatio sancti vincetij fuit

excellens et singularis: ratione conuocationis. quod fuit multis populis et gentibus conuocata. Regionem enim in quibus predicauit: hec fuerunt. Catalonia: Regnum valentie: Aragonia: vniuersa hispania in qua sunt portugalicia: gallitia: nauarra. Predicauit et in gallia: in comitatu tholosano: in hispania: in delphinatu: in aninone: in sabaudia: in aluernia: in hibernia: in burgundia: in normandia. Igitur ad insulam maioricarum: ad angliam: ad scotiam descendit. In italia: et vniuersam regionem pedis montis iustrans: demum venit usque iannam semper euangelicans. Preterea dicauit et alexandrie: ubi interfuit sanctus bernardinus. Et sanctus bernardinus canonizatus est quinq; annis priusquam sanctus vincetius. ¶ Tertio predicatio sancti vincetij fuit singularis ratione confirmationis. quod fuit multis miraculis confirmata. Ex quibus aliquid referamus. Discedente viro dei ex vico que est ciuitas catalonie: et versus barchinonam se conferente ad quoddam hospitium declinavit. Illi vero quibus erat cura de refectione: interrogauerunt hospitem: si quid sibi esset quod viro dei ceterisque eius comitantibus comedendum apponeret. Hospes respondit. nihil sibi esse nisi parum farine parumque vini in dolio. Illi riserunt: ex farina que tibi est conficiat tot panes: que potes: ut saltem cibari possit hic seruus dei: et aliqui nobiles qui cum comitant: vinum quoque de dolio extractum iusserunt reponi: quoddam ligneo vase: quod ab illius loci incolis portatoria vocant. Porritio itaque tunc cepit b^om vincetius sese ad discubendum accingere. At viri predicti ei nunciarunt neque panem neque vinum vniuersae multitudi possent sufficere. Quod cum audiret vir sanctus de summa dei liberalitate confusus: iussit eis ne cui dicerent aliud: sed panes quos habebant quomodo melius possent multitudi distribuere: vinum vero in portatoria positum: ab omnibus quemadmodum conueuerant sumi permitterent. Lepit inde benedictione facta cum vniuersa multitudine serme trium militum hominum discubere. Adorant dum panes qui erant quindecim distribuere: vniquemque sumere: non solum eorum multiplicatione est illa multitudo satiata: sed etiam ipsum vinum quod fere acetum erat: in optimum mutatum est. Quod ubi percipit hospes humi prostratus a b^o vincetio benedicti postulauit: quo viso miraculo omnes deo

gras retulerunt. Altera No die hospes prima luce cōsurgens; paransq; p farina z vino ad vrbē velle p̄stiterat; archā farina z doliū optio vno vsq; ad sūmū plēnū cōperijt. Aduocatis veinde nōnullis transcentibus cis rē gestam narrat. P̄dicatē brō vinctio in quadaz villa cōtigit vt narraret factū illud mirabile q̄ fecit: sc̄a margarita diabolū in hūana specie sibi apparētē hūmī p̄strauisse. Erat inter eos qui virū dei sequebant: adolescens quidā lom bardus cuius erat multa simplicitas. Iō audi ens duellū illud cepit intra se dicere. Si deus aliqū p̄miserit vt visibili specie diabol⁹ mecū certare voluerit cū cōsiliū mō sternaz; tantūq; pedibus calcabo quousq; cū supauero. Igitur circa primā z vigesimā horā ex villa egrediēs captato q; sibi oportuno loco ad orādū genua flectens perijt a deo sibi cōcedi vt diabolū visibili forma ei apparere p̄mittat: de quo postet victoriā reportare. Inter hec venit mulier q̄ dā falcē manu deferens missa ad metendū fer raginē qua ibidē cāpus plenus erat. hec autē mulier erat a natiuitate muta. Que veniens i locū vidensq; adolescentē inter segetes genu flexū vehementer expauit ac aliquantulū; re trocedens cepit vocē sine expressione sermōis emittere: z ipsi adolescētī quibusdā signis manuū z capitis minabat. Ille cernens feminaz esse decrepitā corpore oblongā facie macilentā laceratas vestes habentes; voces altas sine expressione verborū emittentē sibi falce quam manu portabat minantē: diabolū esse est imauit: crediditq; suas preces exauditas. quare in ledicte diabole venisti. Non certe me visibili tentatione sepissime. Hec dicens cranibus eā hēc z illic trabēs mō manib⁹ aliqū falce quā ipsa portauerat tandiū verberauit totq; sibi vulnēra in facie z in ceteris corporis partib⁹ intulit: q; eā seminecē reliquit. Ad vocē autez vtriusq; magna multitudo cucurrit: z videntes qd factū fuerat adolescentē captū carceri detruserūt. Relata sunt hec beato vinctio: qui corpus fere exanime ad se illico ferri iussit mor frontē deinde pectus vltimo cor mulieris cruce signauit. Et ecce corpus qd extinctū videbat respirare cepit: z femina quā a natiuitate ois catalonia mutā cognouerat: locuta est. Et sacerdotē petijt: cui cōfiteri: qui dū venisset cōfessa est singula p̄ferendo distincte: ac si

nunq; muta fuisset. Deinde petijt cetera sacra sibi cōferri: postremo se morientē dño cōmendauit: z loqui nunq; desijt quousq; spm̄ eralauit. Adolescens No bti vinctij piccib⁹ a suo sp̄ndio liberat: z iussu vinctij in italiā remeant. In villa sc̄i matthei nō longe distan- te ab vrbē valencie: in qua brūs vinctio alii quos dies cōmoratus fuerat. visus est vir quidā venerabilis sp̄m̄ z habitū gerens hois de remite: qui se vltro obtulit brm̄ vinctioz vna cū alijs secuturū. Fuit q; a cūctis magna cū lo cundrate z hūanitate suscepius. Itaq; in initio fuit eius cōuersatio oibus gratissima. post paucos No dies cepit detrabere doctrine brī vinctioz: ita vt aliquos subuerteret: venerūt hec ad aures officialiū. Qui cū captū ac carbenis vinctū carceri manciparūt. Altera No die volentes eū examinare: missi ad carcerē ministris qui eū adducerent neminē nisi catenas inuenerūt. Ador ad virū dei venientes res gestam narrauerūt: q; furridens nō hō inquit vt putabatis sed diabolus fuit: volens impedire fructū quē ex predicatōe mea multi p̄sequunt. Ratione sua in barbāsen sedata fuit tempestas que mota est: dū volebat populo predicare in festo aploz petri z pauli. Idem factū est tholose in festo sc̄i martini. In ciuitate carca sone a mēse iunio vsq; ad ianuariū tāta fuit terre siccitas vt oēs de fructibus colligendis desperarent. Aduocauerūt ciues brm̄ vinctioz qui tholose predicabat: ad quos cū venisset quarto die quo fuerat ciuitatem ingressus finito sermone: monuit populū vt oēs genua flecteret: z dei misericordiā implorarent: ipse etiā orauit. Deinde se erexit z in acre fecit salutare signū: habito inquiens z dño gras referatis. Et audite sunt orōnes vestre: vir verba finierat cum subito aer nubibus plenus est: z tanta aqurum abundantia est e celo dimissa quantā incole illarū regionū sese vidisse meminert. In ciuitate castrēli que est in gallia in festo ascensionis xp̄i: oblarū sibi hoicm̄ qui paralysim septem annis passus fuerat: benedixit z sanatus est. In qua ciuitate proxima die maximā tempestatē morā dū predicaret crucis signo facto penitus fugauit. In montesq; nō si longe a tholosa. vir quidā gerardus nomine: morbum caducum pariens: accepta benedictiōe a viro dei liberatus est. In loco quē dicunt de monte olui prope carca sōnā: quendam mercatorem cui nomen guilclmus: trib⁹

annis visu orbatū post factam benedictionem ad oculorum officium restituit. Valente du-
crum ad se hominem qui fuerat mutus qua-
draginta annis cruce in ore signauit: et ille sta-
tim locutus est: semperq; lingue officio vsus
fuit q̄dū vixit. Sordum alium qui octo an-
nis nanq; audierat: factu in eius auribus si-
gno crucis perfectissime audire fecit. Apud
mursiam hispante ciuitatem: quodam estatis
tempore: tanta fuit locustarum et brucoꝝ mul-
tudo. q; in quattuor dierum spatio fere con-
sūperant quicquid viride habebatur in cam-
pis. Vincentius illis diebus in ipsam urbem
venerat: queꝫ cines lachrymantes requisierūt
vt pro ipsis oraret. Qui statim iussit aquam
afferri: eamq; benedixit. deinde extra urbem
egressus contra locustas et brucoꝝ ipsas aquā
asperxit. Altera hō die mortua comperta sūt
illius generis animalia. Voluit etiam deus
beatum vincentium spiritu illustrari prophe-
tico. Nam et de calixto sicut etiam et mihi re-
sult sanctitas sua: predixit matri cum filium
futurum pontificem maximū. Barchinone
tempore quo erat maxima penuria predicans
populo: predixit duas naues es die onustas
fore venturas de quibus nulla erat mentio.
Pronunciavit mortem cuiusdam fratris he-
remitani. Et etiam cuiusdam alterius mona-
chi. Cum apud cesaris angustam nobileꝫ ara-
gonie ciuitatem predicaret medium sermonē
interrupit: cepitq; vehementer flere: deinde la-
chrymas terxit: demum ad populum iocun-
do vultu conuersus. Hac inquit hora mater
mea valentie extincta est: et ad requiem celestis
regni perducta. Que verba audientes notaue-
runt. Et ex facti postea euidentia vera sui
comperta sunt.

Quam fructuosa fuit predicatio sancti vi-
centij in conuersione peccatoꝝ et bap̄ticatione
infidelium: ob q̄d gloriā ingentē adeptus est.

Capitulum. iij.

Trius mysterium contemplandum de
predicatione beati vincentij: dī vtilita-
tis. Ex eius nanq; predicatione triplex vtili-
tas est exorta.

Prima dī pctōꝝ conuersionis.

Secunda infidelium bap̄ticationis.

Tertia sui ipsius glorificationis.

Prima vtilitas q̄ exorta est ex predicatione
sc̄i vincentij: dī pctōꝝ conuersionis. Quisnā
explicet q̄t pctōres audientes verba vite ab ore

vincentij pueri sunt ad dñm deū suū: fuerūt
fere innumerabiles: int̄ q̄s fuerat capitale odiū
multoꝝ annoꝝ pp̄ necē: aut amicuꝝ aut affi-
niū aut p̄ sanguineoꝝ generatū: qui co- p̄dicā-
te cū magna cōpunctōe: in mediū surrexerūt:
clamantes se velle parcere inimicis: et homici-
dis: vir at̄ dei in his multa cautela vti solebat
Nā hōmō penitentes iubebat primū oscula
pacis dare inimicis. Deinde p̄spectate vniuer-
so populo: a notario publico queꝫ ad hoc ipse
secum ducere cōsueuerat: illoꝝ in remissiones
annotari faciebat. Adretrices: lenones: homi-
cidas: piratas: dei et sc̄toꝝ blasfemos: et bu-
iusmōi generis hoies q̄draginta fere milia re-
durit ex scelex p̄funditate: nō solū ad mentiū
p̄tritioneꝫ sed et ad agendā p̄niam publicam
Nec durū videri d̄z q̄ tātū fructū fecerit aia-
rum: q̄n̄ vt predictū est predicabat dño coope-
rante et sermonē cōfirmante sc̄q̄ntibus signis
Inter que erat mirabile valde. q; apud vniuer-
sos hispanie gallicq; et italie populos: sua
predicatio fuerit et sp̄ sua lingua materna fuerit
locutus: omēs tñ sic loquentem intelligebant:
fructūq; sue doctrine capiebant: perinde ac si
singulorum auditoꝝ lingua loqueret̄. Quis
rei testes fuerunt plurimi theotonicī et angli-
ci: quoꝝ idioma quantū distet a lingua valen-
tinorum: nouit populus vniuersus. Testis est
et illa gallic regio que nris t̄pibus britania ap-
pellatur. In qua duobus annis stetit et ibi felā-
cem cursum vite consumauit. Sunt in illa pa-
tria hoies vtriusq; sexus innumerabiles: quos
vocant britones britonicantes quoꝝ idioma
obscurissimū est: vt pote nullis nisi ipsis cog-
nitum: et qui sunt non nisi se inuicem intelligen-
tes: qui tñ virū dei nō min⁹ intelligebant: q̄ si
in eorū lingua predicasset. Ibi multa deus per
illū miracula fecit. Proꝝ quippe duā britanie
et francie regis filia religioſissima: multis an-
nis infecūda fuit. Sed postq̄ a vincentio be-
nedictionem accepit: concepit: peperit: filios
quorum vnus fuit petrus: vir magne probita-
tis: qui patri successit: fuitq; dux britanorum.
Maxima itaq; multitudo ex: p̄ta est de mani-
bus diaboli: mucrone predicationis sue. Erat
enī in vitioꝝum reprobensione terribilis: adeo
q; frequentissime accidit vt multi in peccatis
obstinati eius predicationē audientes: sic cō-
moti sunt vt in terrā tremebundi prostrati co-
rā vniuersa multitudine veniā precarent. Et
q̄uis ipsis pctōribus sic terribilis videret̄: nā

sua verba cū tanta moderatōne mitigabat: q̄ ip̄os miro quodā mō alliciebat vt ad cū audie dū traherent. ¶ Sedā vtilitas que puenit ex predicatione sc̄i vincētij d̄r infidelīū baptisatio. Contra iudeos nanq; ita acutus ac copiosus acerq; disputator fuit: eisq; ita scripturaz sacraz sensū aperiebat: vt in diuersis ciuitatibus sup̄ viginti quinq; milia fecerit baptisari. Ad istū quoq; farraceni quoz in hispania magna copia est: sacrilegā ip̄soz sectā abnegantes suasionē eius sacrū baptisima suscepērūt: quoz numerus octomiliū ferme fuit. Laz gratiosa erat doctrina eius: vt et ipsi infideles q̄ sepe vltro curreret ad ip̄sū audie dū. Apud carthā catalonie ciuitatē: cū ascendisset ad predicandū nō statim cepit vt solebat. Quāobrem expectans pplus admirabat: quid sibi veller illa mora in silentio. Ip̄se at hoc aiaduerens. Nulla inquit sit in vobis admiratō. Expecto enī grām dei vobis aduenturā. venient nāq; huc hoies quoz aduentus vobis oibus erit gratissim⁹. vix verba finierat. Et ecce iudeoz multitudo illuc veniens dixit: se velle vincētij doctrinā audire. At vincētij corā oī multitudine eos interrogabat: quisnā eis suaserat vt illuc pficiscerent. Illi ruderunt q̄ nemine suadente sed sua pp̄ia sponte venerant. Igit̄ vincētij dicendi principiū fecit: t̄ tāta grā diffusā est in labijs ei⁹ vt illa die multi ex illis iudeis ad fidē xp̄i conuerterent. Rex granate audita suoz op̄ez celeberrima fama misso legato quodā viro in sua lege doctissimo eū ad suū regnū ire obsecrauit: vt nō solū videre sed etiā predicantē audire poruisset: fide publica sibi promittens: vt in eius regno posset legem xp̄i libere predicare: q̄ factū est. At ip̄e rex vidēs ex ea re multos ex suis sacrū baptisima suscepturos timens ne ex hoc pelleret a regno si est passus: vt vir dei ibi sermonē diuinū effunderet: ob qd̄ ip̄se ad xp̄ianos rediit. ¶ Tertia vtilitas q̄ exorta est ex predicatione sc̄i vincētij d̄r sui ip̄sū glorificatione. Voluit enī de ip̄s gloriofius reddere: nō solū in beata vita: sed in hoc mūdo tā in morte q̄ et p̄ morte. Eū enī ex britania decedere decreuisset. Ex venetensi vrbē asino vt solebat vectus nocte iter arripuit: p̄gensq; multa milia passū demū lucefecit te die ante portas ciuitatis se eē deprehendit. Quā exire ad socios cōuersus. Redeamus inquit fratres in vrbē q̄ dei voluntas est: vt hoc loco vite nostre cursus peragat. Paucis post

diebus occupatus grauissimis febribus fr̄cas suos conuocauit: eisq; dixit se ex hac vita migraturū. Factaq; p̄ eū humili confessione absolutioneq; plenaria absolutus sūm p̄cessionē sibi factā a martino quinto salutaria sacramēta venerabilis sc̄ner oīa religiose suscepit. Ap̄ propinquante hō termino vite petijt vt lege ret passio xp̄i: iuxta narrationē quattuor euangelistatum. Postea voluit audire septē psalmos penitentiales. In fine hō totus locutus et hilaris iunctis eleuatisq; manibus ac oculis in celum felix illa anima ad dñm euolauit. Monas ap̄ulis anno dñi millesimoquadringentesimo decimonono. Et quēadmodū dum viueret multis claruit miraculis. sic post eius mortem vsq; in hodiernū diem miraculis tutulare non cessat. Hunc calixtus tertius in die et in festo sancti petri cathalago sanctorum pro consuetudine xp̄iane religionis ascripsit. Hunc omnis ecclesia dei merito veneratur. Hunc fideles precipuum patronum habent: et aduocatum: qui eius p̄sidium implozantib⁹ cum fide et deuotione liberalissime subuenit. Cuius meritis deprecemur xp̄m vt nobis tribuat eternam pacem. Amen.

¶ Sermo sexagesimus de corona beati petri martyris ordinis predicatoz.

Monabitur qui le:

gitime certauerit. Doctoris gentiū verba sunt ista: originaliter .ij. ad Timotheum .ij. ca. Nullus formidare debet inire quodcunq; p̄lium pro xp̄i amore: qui et opem ferre pugnantibus est paratus: et victoribus coronam largitur. Hinc Jacobus .i. ca. ait. Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus dilectis suis. Et paulus de se dicebat .ij. ad Timotheū .v. ca. Bonum certamen certauit: cursum consummaui: fidem seruaui. In reliquo reposita ē mihi corona iusticie: quā reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. Propterea gloriosus petrus martyr audacter euz hostibus anime congressus est: quem dominus gloria et honore coronauit. Eum autem hodierna die sit festum eius ad eius laudes enarrandas inuigilare debemus: de quo locuturi ad coronam sue victorie verremus sermones. De qua tria mysteria proponimus contemplanā.

Primum de conditionis.
Secundum multiplicationis.
Tertium ostensionis.

Corona beati petri martyris longe preciosa fuit: quae quocumque imperatorum et regum et de ipsa aureola. **Capitulum. j.**

Primum mysterium contemplandum de corona beati petri martyris: de conditione. Non enim fuit talis quales consueverunt deferre hi qui in bellis temporalibus victores evaserunt: de quibus mentione facit **Psalmus** in li. xvi. de naturali historia. Dicit enim quod antiquitus nulla nisi deo dabatur gestanda corona. additque primum omnium liberum patrem suo capiti coronam ex hedera imposuisse. Romanus autem ut etiam attestatur **Aulus Gellius** libro. v. nocturnum actiarum. Dabant coronas triumphalem: obsidionalem: civicam: municipalem: et navalem. Triumphales corone erant aureae. quae ob honorem triumphi mittebantur imperatoribus: haec antiquitus ex lauro vel mirto erant. Sed crescente potentia romanorum ex auro factae sunt. Obsidionalis corona erat quam liberati ab obsidione dabant duci qui ipsos liberavit. Et talis erat gramminea ex eo facta grammine quod eo loco generatum esset intra quem clausi essent obsessi. Corona civica dicebatur. ut etiam **Valerius** scribit rubrica de iure triumphandi: quam civis viuis a quo fuerat servatus in prelio in testem duci solitusque sibi dabatur. Et talis ex quercu erat: quoniam civis victusque antiquissimum ex quercu fuerat: hac corona civica. **L. Gellius** vir censorius in senatu **Licronem** consulem donari a republica censuit eo quod eius opera fuisset atrocissima illa coniuratio carilina detecta: et vindicata. Aduralis corona erat aurea quae donabatur ab imperatore qui primo scandebant muros hostium. Castrensis corona erat aurea. hanc imperator illi donabat qui primum castra hostium intrabat. Navalis similiter aurea erat. rostris navium insignita: quae donari consueverat quod primum in navali prelio armatus in nave hostium transisset. Lepitque in bellis piraticis eam dante pompeio magno. Erat etiam corona ovalis. et postea oleagina quae et supradicte cum incredibili gloria portabantur. Sed corona beati petri martyris omnes illas incomparabiliter excedit quae nihil aliud est nisi premium illud eterne beatitudinis quod adeptus est post cursum peritiae vite. In quo assecutus est aureolam cum virgini-

bus: martyribus et predicatoribus. Sed ut ista melius intelligantur: de ipsa aureola tria sunt consideranda.

Primum quid est aureola.

Secundum a quibus differt aureola.

Tertium quibus debetur aureola.

Ad primum respondetur ex dictis in compendio theologiae li. vii. Aureola est mentis speciale gaudium: veniens ex opere excellenti et privilegiato. Vbi sciendum quod sicut ex gaudio essentialis premium quod est aurea redundat in corpore beatorum quidam decor qui est in gloria corporis. Sic aureola principaliter fit in mente: per quam tamen redundans fulget in carne. Ne propter hoc decor cicatricum qui in martyrum corporibus apparebit potest dici aureola: quia martyres aliqui cicatrices non habebunt: ut pote qui sunt submersi in aquis: vel consumpti famis inedia: vel squalore carceris interempti tamen istam aureolam habebunt. **S**ecundum considerandum a quibus differt aureola. Et respondetur quod ab aurea et a palma. Aurea enim est premium substantiale quod metaphorice dicitur corona: tum ex parte meriti: quia non respondet generi operis: sed radici charitatis: cum ex parte premium quod fit aia particeps divinitatis. Palma est premium accidentale: quod nec radici charitatis nec generi operis debet: sed tamen voluntati. Tale premium habuit sanctus martinus: eo quod martyrium desideravit: sed opus non fuerit subsecutus. Vnde cantatur de ipso. **Quae** et si gladius persecutoris non abstulit: tamen palmam martyrii non amisit. Aureola vero est premium accidentale quod respondet operi excellenti et privilegiato. scilicet martyrio virginitati et predicatorio. **T**ertium considerandum quibus debet aureola. et iam praediximus quod tribus generibus personarum et hoc triplici ratione.

Primo excellentis operationis.

Secundo ratione excellentis superationis.

Tertio ratione excellentis conformationis.

Primo debet aureola aliquibus ratione excellentis operationis. quia in virginibus: martyribus et predicatoribus invenimus tria excellentissima operum potentiarum aie. Excellentissimum enim opus rationale est predicatio veritatis. Excellentissimum opus percipibile est observatio virginis tatis. Excellentissimum autem opus irascibile est tolerantia mortis. Secundo debet aureola virginibus predicatoribus et martyribus. ratione excellentis superationis: ipsi namque superant magnifice hostes aie. scilicet carnem mundam et demoniam. **M**ax

martyres vincunt mundum: virgines carne: predicator: es diaboli. In martyribus est est pfectissima victoria de impugnatione exteriorum. Et hec pfectio victorie considerat ex duobus. Primo ex magnitudine passionis. quod inter omnes passiones illatas exterioris mors est oibus principallior. Secundo ex causa pugne quod ipse christus est. martyr enim non facit pena: sed causa. in mors suscepta propter christum. Ad martyrio namque non debet premiū sicut in bellis quod ab exteriori infligit. sed propter hoc quod pro christi nomine voluntarie suscipit: quod non meremur nisi pro ea que sunt in nobis. et non pro ea que extra nos. sic nec demeremur nisi pro ea que sunt intra nos. quanto autem id quod quis sustinet voluntarie difficilius est id voluntati sustinere. tanto voluntas que pro christo illud sustinet ostendit in christo magis firma. et ideo excellentius ei premiū debet. Virgines insuper singulariter victoriā de carne obtinent. Quis autem et vidue pugnant contra carnem pfectius tamen virgines triumphant: quod nobilissimum victorie genus est nunquam hosti cessisse. Predicator: es ad huc veritatis: diaboli sublimiter impugnant quem non solum a se sed etiam ab aliis eiciunt. Nec est dicendum ut quidam volebat quod aureola predicator: es debeatur prelati: tamen: quibus competit et officio predicare: sed quibus qui exercent licite actum istum. Prelatis autem non debet hec aureola quibus habeatur officium predicandi nisi actu p'dicant: quod aureola non debet habitum sed actum. Tercio debet aureola virginibus predicatoribus et martyribus ratione excellentis conformacionis. hi equidem nobilissime conformant christo qui fuit virgo et virginitate illibata seruavit. fuit martyr in sua passione acerbissima. fuit predicator: et veritate mundo manifestavit. Petrus aureola triplex aureola coronatur ex eo quod fuit virgo: predicator: et martyr.

Capitulum. ij.

Secundum mysterium contemplantur de corona beati petri martyris: de multiplicacione. Sibi namque non vna aureola: sed omnes tres simul debentur.

Prima. scilicet propter virginitatem.

Secunda. propter predicationem.

Tertia. propter martyrium.

Prima aureola debet sancto petro martyri propter virginitatem. fuit equidem corpore ac voluntate virgo mundissimus. de quo sic ait Innocentius papa in littera canonicationis eius. Virginitate mentis et corporis semper illibata seruavit: nec alicuius mortalitatis criminis unquam scia-

fit contagiū: sicut suorum p'fessorum fideli testimonio est probatum. Et b'anno sui officij sic de eo canit. Petrus hos pulchritudinis et virtutum sacrarium: nulli mortalitatis criminis sensit unquam contagiū. Quare autem sic munde vixit. Non est. Ex parte dei auxiliū gratie sue illi porrigentis: et ex parte ipsius quod in se fuit facientis. Nam ut dicit presertim Innocentius papa. Carnem suam assidua cibi et potus parcitate restrinxit: ne propter oculi desideria hostilibus pateret insidijs. in iustificationibus domini exercebat assidue. ut eo circa licite totaliter occupato: locum in ipso illiciti non haberent: et a spualibus nequitijs tutus esset. Nocturna quidem silentia: humane deputata quieti: post dormitionem bene decurabat in studijs lectionum: et somni tempora vigilijs occupabat. Dies autem impendebat comodis aiarum vel sedulis imminendo predicationibus: vel confessionum audientie insistendo: aut hereticorum dogmata pestiferum validis rationibus confutando. Secunda aureola debet sancto petro martyri propter predicationem. Nam predicanit constanter fidem christi: quam suo tempore heretici validissime impugnant. Ad predicandum autem videtur a deo fuisse misericorditer electus: tum quod ex parentibus hereticis ortus: illo tempore labe non fuit pollutus: tum quod ordine predicatorum p'fessus est: tum et quod hereticos multos reduxit ad lumen veritatis. Natus enim in ciuitate veronensi parentes suos hereticos et infideles habuit. Eum autem adhuc septem esset annorum: et a scholis rediret a patre qui heresim sapiebat: quid nam in scholis didicerat interrogatur. Qui respondit se didicisse. Credo in deum patrem. celi et terre. Et ille. noli dicere creatori. celi et terre: cum ipse visibilium creator non fuerit. At petrus contrarium affirmabat et cum veritate confundebat illum: ita ut ei ridere neciret. Tandem cum adultus factus esset: ordine predicatorum intravit. Hinc Innocentius papa inquit. Gaudeat insignis ordo predicatorum. quod ex eo p'dicti stella micans. Hic est arcus positus in nubibus: qui est signum federis fidei catholice et subleuacione sancte matris ecclesie. Et iterum idem pontifex dicit de eo. Ingressus ordine fratrum predicatorum: conuersatione conspicuus: spectabilis fama: opinione mirabilis: deuotione gratus: humilitate lenis: obediencia placidus: benignitate suavis: pietate copatiens: pacientia constans: charitate prestabilis et in cunctis morum maturitate fuit copositus. fuit autem in ipso predicatorum ordine. xxx. annorum spatio. fulsus

chaterus virtutū. Et predicans euangeliū xp̄i
velud fidei pugil egregius; hereticorū dogma
pessifex in vita sua plurimū cradicauit. post
mortē in suā ei⁹ meritū ⁊ conuictib⁹ miracu
lis fuit adeo extirpata; ⁊ plurimū suo erroꝛe
relicto ad gremiū ecclesie conuolarent. Ita vt
ciuitas mediolani ⁊ comitatus ei⁹ vbi tot cō
uenticula hereticorū residebant. adeo sic pur
gata vt alijs extirpata; ⁊ alijs ad fidem conuer
sis; null⁹ ibi fuerit ausus de cetero apparere.
Plures et de cis marini ⁊ famosi ordinē pre
dicatoꝝ intrarunt. Tertia aureola debetur
sc̄to petro martyri propter martyriū. Mas vt
inquit Innocen. papa. P̄mo defensione fidei
⁊ obedientia romane ecclesie; vir ille venerabi
lis acerrimā mortē tulit. Sacrus nāq; in qui
sitor heretice prauiditatis; iniunctū sibi officiu
diligenter exercēs; hereticos vbiq; pquirebat
nullam eis requiem tribuens; sed mirabiliter
omnes confundens patenter expellens; sapiē
ter conuincens; ita vt non possent resistere sa
pientie ⁊ spiritui qui per eum loquebat. Que
videntes heretici de ipsius morte tractare ce
perunt. Cum ergo de ciuitate cumana; vbi fra
trum sui ordinis ibi morantur; p̄to: erat; me
diolanū pergeret; p̄to exequenda inquisitione
contra hereticos sibi ab apostolica sede cōmis
sa. Quidā de ipsorum hereticorū credentibus
prece illorum inductus ⁊ p̄to: in eum iter sa
lutaris propositi prosequendum functus in si
lij in agnum; vtq; lupus serus in mitem; in
p̄tum impius; iribundus in mansuetum. in
modestum; effrenis profanus; in sanctum pre
sumit insultum; exercet conatum; mortem in
tentat. Sacrum autem illius caput gladio
crudeliter impetens; diris in ipsū impressis
vulneribus; ⁊ faciato sanguine iusti ense; ve
nerandum illum non diuertentē ab hoste; sed
erbidentem se prorinus hostiam; ⁊ cesoris su
stinente; in patientia truces ictus dimisit spi
ritu petente superna in ipso loco passionis oc
cisum. Ille non querula voce murmurans; suf
ferens oia patienter; suū dño cōmendabat spi
ritū. dicens. In man⁹ tuas dñe cōmendo sp̄m
meū. Symbolū et incepit dicere fidei; cui⁹ nec
in hoc articulo desijt esse p̄co; put ipse nephā
dus occisor. Et qdā fr̄ dñicus eius socius qui
ab ipso licite p̄cusus; diebus aliquibus vixit
postea; retulerit. sed cū adhuc martyr dñi pal
pitaret; cultellū licite; crudelis arripuit; ⁊ p̄ la
tera eius transfirit. Fuit aut̄ eius passio vene

randa similis bñice passioni. X̄pus enī passus
est p̄ veritate quā predicabat. Petrus p̄ ve
ritate fidei quā defendebat. X̄pus passus est ab
infideli populo iudeoz. petrus ab infideli tur
ba hereticorū. Et x̄pus in pascale tpe crucifixus
petrus eodem tpe martyriū patitur. X̄pus cū
pateretur. in manus tuas dñe cōmendo sp̄m
meū dicebat. petrus dum occideretur eadem
verba clamabat. X̄pus p̄ triginta denarijs fu
it traditus; vt crucifigeretur. petrus p̄ libris
quadraginta fuit venditus.

De miraculis quibus claruit beatus petr⁹
martyr; in vita; in morte; ⁊ post morte; in qui
bus cognoscere possumus q̄ magna sunt ei⁹
merita apud deum. Capitulum. iij.

tertium mysterium contemplantium de
cozona beati petri martyris; dñi ostensio
nis. Ostendit namq; deus merita ⁊ gloriā ipsi
us per miracula ⁊ signa. in quibus cum clarus
fecit. Et hoc tripliciter.

Primo in vita.

Secdo in morte.

Tertio post mortem.

Primo deus fecit clarum signis ⁊ miracu
lis bñi petrus in vita. Et quibus aliqua enar
remus. Cum apud mediolanū quendā hereti
cum a fidelibus captum; beatus petrus exami
naret. Et multi episcopi ⁊ religiosi ⁊ maxima
multitudo ppli ibi cōuenisset. ⁊ dies tam ex
p̄dicatione q̄ illa examinatione in longum
protracta fuisset. ⁊ maximus estus cunctos af
figeret. Dixit hereticus ille coram omnibus
D̄ petre peruerse ⁊ si tu es ita sanctus; sicut
hic stultus populus te affirmat. Cum estu
affligi permittis. ⁊ non rogas deum vt nubes
aliquā interponat. ne affigatur ista tāta mul
titude. Ad quem beatus Petrus respondit.
Si vis promittere te abnegaturum heresim
tuam. ⁊ fidem catholicam receptorum. rogo
dominū ⁊ faciet quod dixisti. Tunc fautores
hereticorum conclamantes dicebant. promit
te promitte. Et redebant enī q̄ fieri non posset.
Quod beatus petrus coram omnibus se factu
rum sponddit. ⁊ maxime cum nulla nubecula
etiam minima apparet in aere. Catholici
autē sup obligatione beati petri contristari ce
perunt. timentes ne fides catholica ex hoc cō
fusionem pateretur. Cum ergo hereticus obli
gari se nollet. Br̄s petrus cū fiducia magna
dixit. Ad hoc q̄ verus deus visibilū ⁊ inuisi
bilium creator; monstratur. ⁊ ad consolationē

fideliū: et cōfusione hereticorū. Rogo dñm vt
aliqua nubecula ascendat: et se inter solē et po-
pulū interponat. Quōd premisso crucis signa-
culo factū fuit p magnā horam in modū pa-
pillionis populū nubecula protegente. Cōtra-
ctus quidā noie aſſerbas cū p quinq; ānos sic
manſiſſet: vt per terrā in ſextario traheret: me-
diolanū ad bñm petrū ductus fuit. Quē cum
bñs petrus signaſſet. continuo ſanatus ſurre-
xit. Cuiusdā nobilis filiū p nimio et horribili
totius gule timore: nec loqui nec ſpirare valē-
tē: leuatis ad dñm manibus et crucis in eo fa-
cto ſignaculo. illoq; accipiente ipſius cappā et
in infirmo ſupponente loco ſanauit. Euidam
etiā iuueni muto imiſſo digito in os eius: ſue-
q; ligue ſoluto ligamine bñficiū loquele cōceſ-
ſit. Leſene in platea ciuitatis quidā nobiles iu-
ueneſ quorū domus erat cōtigua palatio dñi
cū eſſent heretici iaciebant lapillos p ſctm pre-
dicantē. Quorū malignitatē ſepius increpans
nihil profecit. Tandē publice illi domū male-
dixit: que ſtatim corruit et q̄ plures interfecit
et illis. deinceps domus predicta nunq; repe-
rari potuit etiā vſq; in preſentē diē. C. Scdō
deus fecit clarū bñm petrū martyrē in morte.
nā lampades ad ſepulchri eius pendētes plu-
ries per ſciptas abſq; oi hūano ſtudio et mini-
ſterio diuinitus ſunt accenſe. Apud florentiā
in monaſterio de ripolis. ſctimonialis quedā
in ofone poſita ea diē qua bñs petrus mortē
ſuſtinuit. vidit bñm virginē in excelſo trono
in gloria reſidere: et duos fr̄es de ordine predi-
catoꝝ in celū ascendere: et hincinde iuxta eam
collocatos eſſe. Et cū inquireret: qui nā eſſent
audiuit vocē dicētē ſibi. Adc eſt fr̄ petrus q̄
pſpectu dñi tanq; fumus aromatu glorioſus
aſcendit. Reptūq; p certo eſt q; eadē diē mor-
tē ſubiit: q̄ dicta ſctimonialis viſionem vidit
Dñi cum graui et longa infirmitate laboraret
ad rogandū bñm petrū tota deuotione ſe cōtu-
lit: et ſanitatē integrā mor̄ recepit. Sup̄ locū
inſup paſſiois ſcti petri ſepe luminaria d̄ celo
deſcendentia et ad celū aſcendentia: plures reli-
gioſi viſibiliter aſpererūt. inter que luminaria
duos fr̄es in habitu pdicatoꝝ ſe vidiffe teſtari
ſunt. Adropica quedā ad locū paſſionis illius
pueniē: fuſa ibi ofone ſanitatē integrā mor̄ re-
cepit. Quidā puer ex caſu grauiſſimo ſic oppreſ-
ſus: vt motū et ſenſu penitus deſtitutus tāq;
mortuus deſereret: mor̄ appoſita de terra: ſuo
pectori ſacro cuiusdē martiris cruore contra-

eta incolumis exſurrexit. Quidam etiam cui
carnem canceredar ſedula corroſioe vorabat
linitis huiſmodi terra vulneribus eſt curat⁹
Alij adhuc diuerſis infirmitatibus occupati
qui ſepulchrum in vehiculis et alijs ſuſtenta-
culis adierunt plenam incolumitatem recepe-
runt. Cum autem ſummus pontifex innocen-
tius quartus beatum petrum ſanctorūz mar-
tyrūz cathalago aſcripſiſſet. Fratres apud me-
diolanū ad capitulū conuenerūt. volentes ei⁹
corpus ad altiorē locū tranſferre. cum pluſq;
per annum ſub terra iaciſſet: ita ſanū et inte-
grū ac ſine alicuius exalatione fetoris reptū
eſt: ac ſi eadem diē fuiſſet ſepult⁹. Fratres er-
go ſuper magnum pulpitum iuxta plateam
corpus eius cum magna reuerentia deduxe-
runt: et ibidem ſic ſanum et integrum omni
populo eſt oſtenſum. C. Tertio deus fecit cla-
rum miraculis beatum petrum martyrē poſt
mortē. Quidam iuuenis de ciuitate cumena
cum de panno tunice ſcti petri haberet: et qui-
dam hereticus eidem deridendo diceret. vt ſi
ſanctum eum credebat in ignem pannuz ipſū
proijceret: et ſi comburi non contingeret: abſ-
q; dubio ſanctus eſſet: et ipſe ſue fidei ad here-
ret. Ador ſup carbones accenſos pannū pro-
iecit: ſed ab ipſo igne altius reſiliuit. Deinde p
ſe ſuper carbones rediens ipſos ardentēſ peni-
tus extirxit. qd̄ videns hereticus ad viam
veritatis redijt. Apud florentiam iuuenis he-
retica prauitate corrupt⁹: cum in eccleſia fra-
trum de florentia: cum quibuſdam alijs iuue-
nibus ante quandam tabulam vbi erat depi-
ctum martiriūz ſcti petri: ſtaret videns ibi
licetorem percuſſentem: ipſe dixit. vtinam ego
ibi fuiſſez: quia validius percuſſiſſem: quo di-
cto ſtatim mutus effectus eſt. Lenq; ſocij re-
quirerent quid haberet: et ipſe eis nihil reſpō-
dere poſſet: cum domum reducere voluerunt.
Sed cum in via eccleſiam ſancti michaelis vi-
diſſet: elapſus de manibus ſociorum eccleſiaz
intranſit: et ſelect⁹s genua corde ſanctum pe-
trū rogauit: vt ſibi parceret: voto ſicut potuit
ſe obligans q; ſi liberaretur: conſeſſoꝝ ſua con-
fiteretur: et omnem herēſim abnegaret. Tunc
ſubito loquelam recuperauit: et veniens ad do-
mum fratrum et abnegata herēſi peccata ſua
conſeſſus eſt: data licentia conſeſſoꝝ q; hoc po-
pulo predicaret. Ipſe quoq; in publica predi-
catione ſurgens coram omni multitudine hec
conſeſſus eſt. Mulier quedam in ſlandrūz

cū iā tres filios mortuos peperisset: atq; ex b̄ viro cōtēptibilis redderet: rogauit sc̄m̄ pet̄z vt sibi auxiliū sc̄ret. Lū ḡ quartū filiū pepis̄ ser. mortuus est reptus: q̄c̄ m̄ accipies ad rogandū sc̄m̄ petrū totā se cōtulit: vir orōnem cōpleuerat et puerulus viuus apparuit. Lū ḡ ad baptisimū portatus fuisse: et vt iōānes vo caret esset: ostēditū. Sacerdos cū eius nomē dicere deberet: dixit petrus. q̄d nomē semp̄ retinuit. Frater iōānes pelonus cū apud bononiā quartana laboraret: et i festo b̄i petri mar tyris sermōe ad clerū facere deberet: accessio nē eadē nocte iuxta cursū nālē expectans: time re valde cepit: ne in inuiso sibi sermone des̄ ceret: ad sc̄i petri ḡ uersus suffragia ad alta re ipsius cū deuotōe accessit: orans vt ei⁹ p̄c̄c̄ibus iuaret̄ cuius debebat gloriā predicare sicq; factū est q̄ illa nocte penitus febris cessa uit. Multos liberauit a spir̄itib⁹ imūdiis: a q̄bus erant verati. Scholaris quidā cū p̄geret ad montē p̄sulanū ex quodā saltu ad eo fuit ruptus in inguine: vt dolore nimio veraret̄: et incedere nō valeret. hic aliq̄ audiens predica ri q̄ quedā mulier terrā sanguine b̄i petri re spersā iunḡ cancri corrosione p̄onēs fuerat libe rata: dixit. h̄c deus de terra illa nō habeo. S̄z qui illi terre meritis b̄i petri tantā dedisti vir tutē potes t isti dare. Accipiens ḡ de terra cū signo crucis et in veneratione martyris: loco supposuit: et statim curat⁹ fuit. In ciuitate cō postella fuit quidā vir b̄ndictus noie: q̄ tibias inflatas hēbat in modū vtrius: ventrē tumētē instar pregnantis: faciē p̄e nimio tumore hor ribilē: totūq; corpus inflatū: ita vt nō hō sed monst̄r aliq̄d videreret. H̄ic cū a quadā ma trona sup baculū se sustentans elemosinā pe tijsset. Illa r̄ndit. magis fossa q̄ elemosina in diges: sed meo cōsilio arcesce: et ad domū s̄m̄i predicatoris p̄gens: b̄i petri martyris patroci niū quere. Ille cū mane ad domū frat̄z venis set: et ostiū ecclesie clausū esset: secus portā se posuit et dormiuit. Et ecce qdā vir reuerend⁹ in habitu predicatoris ei apparuit: et cappa ip̄z cooperiens: in ecclesia introduxit. Ille at cui gi lans et intus in ecclesia se reperit: et p̄fecte se fa natū inuenit. Qui mltis admirationē intulit et stuporē: cū viderent hoīem pene mortuū: tā subito liberatū. Nauis qdā dū i medio maris pene naufragiū pateret: seuā fluctuū inūdatō ne qualisata: oēsq; naute caligine nocti tenerēt vniuersi multoz sc̄oz suffragia postulabant

Quidā No natione ianuenfis facto silentio. Audistis inquit o fratres: qualis quidā de or dine predicatorū noie f̄ petrus: nūq; ob defen sionē fidei catholice: ab hereticis sit interfect⁹ p̄ cui⁹ merita deus multa miracula facit. Nūc ḡ deuote eius patrocinū implorem⁹: q̄ spero q̄ liberabimur. Assentiūt vniuersi inuocātes in suū auxiliū b̄m̄ petrū. Ador antēna nauis cereis accensa tota p̄spicit. Et respicientes vi derūt quendā in habitu predicatorū sup veloz stantē: statimq; mare quieuit: et tranquillitas magna fuit. Lū ergo predicti naute ianuā in columas aduenissent ad domū s̄m̄i predicatorū venerunt: et deo et beato petro gr̄as referen tes: eisdē fratribus totus miraculi scriē nar rauerunt. In puincia francie ciuitate sc̄nonē si: puella quedā cū in aqua raptim transeūdo cecidisset: et p̄ magnū spatiū t̄pis stetisset: tan dez de flumine mortua est extracta. mortis at eius erant quattuor argumenta. s. magnū spa tiū t̄pis: et rigiditas corpis: et frigiditas: et ni gredo. delata est ergo a quibusdā ad ecclesiam frat̄rū: qui cū eā sc̄o petro deuote ac fideliter cōmendassent: cōtinuo vite est reddita et salu ti. Sunt et alia innumera vt sic dicā: hui⁹ glo riosissimi sc̄i miracula: que nos breuitatis cā p̄transimus. Q̄ stendūt aut̄ illa cere imagines et alia sanitatū signa: que in capellis ad hono rem ipsius cōstructis vbiq; locoq; cernuntur. Quare illū pie veneratione: sperantes suo pa trocinio liberari ab iminentibus malis et tan dem dei gratiā obtinere. Quā nobis cōcedat Iesus filius dei: qui est benedictus in secula se culorum. Amen.

¶ Sermo seragesimus primus de sancto Am brofio doctore sc̄e ecclesie Ep̄o mediolanensi.

Anctum fecit illum

Scribunt̄ hec verba ad laudē bea tissimi Ambrosij assūpta originaliter Ecclesiast̄. xlv. ca. Sūmi dei sapientia ineffabilis ecclesiam suā varietate sc̄oz voluit decorare. In qua alios cōstituit p̄p̄betas: alios ap̄los: alios predicatores et doctores alios euangelistas: oibus aut̄ s̄m̄ sui status cō decentiā: gr̄e sue dona distribuit. Mā p̄p̄bet̄ dedit lūmē futura p̄uidentē. Ap̄lis linguaz et sc̄ie et vsūm. Euangelistis auctoritatē scribē di. Et ip̄is doctorib⁹ sp̄ledorē sp̄ualis doctrine. Et at̄ eēt receptacula mūda. q̄ vt scribit̄ Sa piēt̄ic. l. ca. In maluiolā aiāz n̄ introibit sapia

nec habitabit in corpore subdito peccatis. Copio
sa illis munera gr̄e tue cōcessit. fuerunt quidē
ipsi nō solū in rebus diuinis cruditissimi: sed
et oī sanctitatis p̄fecti et ceteri obmissi: ad am
brosiū mentis oculos reuoluamus: qui ob me
rita sanctitatis: et admirabilē prerogatiuā vir
tutū: in celis gaudet cū xp̄o. Et in terris a cun
ctis fidelibus colit̄ et ceteri. Incirco in p̄nti
sermone laudes eius promere cupientes: sub
titulo de illius sc̄titate dicem⁹: de qua tria my
steria proponimus contemplanda.

Prīmū dī digne assimilationis.

Secūdo virtuosae perfectionis.

Tertiū lucide manifestationis.

¶ Sanctitas beati ambrosij assimilata san
ctitati quinq; personarū dignissimarū veteris
testamenti. Capitulū. j.

¶ Primū mysteriū cōtemplandū de sancti
tate beati ambrosij dī digne assimilatio
nis. Assimilata nāq; sanctitati quinq; p̄sonarū
dignissimarū veteris testamenti.

Primo sc̄titati abel in virginitate.

Secūdo sc̄titati abrahe in fidei sinceritate.

Tertio sc̄titati moysi in pietate.

Quarto sc̄titati belie in victus paritate.

Quinto sc̄titati dauid in humilitate.

¶ Primo sanctitas beati ambrosij assimilata
sc̄titati abel in virginitate. Sicut quidē abel vir
go purissim⁹. vt refert Aug⁹ i. li. de mirabili
bus sacre scripture. Erat enī fm cōputationē
methodij: quī occidit eū chaym annoꝝ. xl. Nā
vt ipse ait chaym natus est āno trigesimo ade
cū sorore sua calmana: et post annos. xxx. alios
nat⁹ est abel cū delbora sorore sua. Centesimo
No anno ade interfecit est abel. Vtrū autē si
longiore tpe virisset fr̄isset m̄monū. Aug⁹
in predicto libro videt opinari q; sic. vt imple
ret preceptū dñi quo dixerat. Crescite et multi
plicamini. nisi deus secū dispensasset. Sed no
bis esse satis debet: q; cū virginitate innocen
tiā suā obtulit deo. Sic et br̄s ambrosius in
virginitate perpetua deo seruiuit. Nā vt Pie
ro⁹ testat. Ambrosius ipse de se dixit. Virgi
nitatē nō solū efferimus: sed custodimus. hic
est q; de ipsa sp̄ magnifice loquebat. q; non se
cūser nisi virginitate diligeret. Inquit enim
Virgino⁹ ad siltam mauricij: de cōmendatione
virginitatis. Luxurioso verbū castitatis offē
sio est: quoz venter deus: cultū nolunt amare
ieiunij. Et Crisost⁹ ait. Eū audis aliquez de
deo loquentē: intellige q; cor illius amore dei

repletū est. qui libidinis thesaurū h̄: in corde
de puellis dicere delectat et audire. Igitur am
brosius et d̄ virginitate amplissimē dixit. atq;
in laudē virginitatis de virginibus librū co
piosissimū scripsit. ¶ Secūdo sanctitas b̄i am
brosij assimilata sc̄titati abrahe: in fidei sinceri
tate. fuit ipse abraha deo charissimus marie
p̄pter fides. Vñ Genes. xv. ca. dī. Credidit
abraha deo et reputatū est ei ad iusticiā. Cre
didit vtiq; qd̄ illi. pmiserat deus. f. q; nō esset
egressurus ex vtero suo: ex quo multiplicandū
foret semē eius ad similitudinē stellarū celi. Sic
et br̄s ambrosius in fide firmus inuentus est
atq; sincerus qui credidit oēs articulos fidei.
et heresim arrianorū validissime expugnauit.
Et q̄ ipse dicebat de imperatore petente ab eo
basilicā. vt notat. xxij. q. viij. ca. cōuenior. pri
us est vt aiaz mibi q̄ fides auferat. ¶ Tertio
sanctitas b̄i ambrosij assimilata sc̄titati moysi
in pietate et compassione. Nam vt scribit Er.
odi. xxij. ca. Iratum deū contra populū idola
trantē lachrymis suis et orōne placauit. Erat
enī populo illi. pius et mansuetus. vt patet. xl. v
di. ca. disciplina. Et. xxij. q. iij. ca. quid crudele.
Sic et br̄s ambrosius lachrymabat sepius
ex pietate. Nā dū aliquis lapsū sibi cōfitebat
sic amarissime flebat: q; illū flere sicut cōpel
lebat. Vñ et p̄tracto ca. cōuenior. ipse dicebat
Aduersus arma milites gothos quoq; lachry
me mee arma mea sunt. Et. xxij. q. viij. ca. nō
pila ait. Non pila querūt ferrea. nō arma xp̄i
milites coactus repugnare nō noui: sed dolor
fletus: et orōnes: lachryme fuerūt mibi arma ad
uersus milites. Talia enī sunt munimenta sa
cerdotis. preter h̄mōi lachrymas erant in eo la
chryme deuotionis. p̄ eternis desiderijs. Luz
enī alicui⁹ sancti sacerdotis vel ep̄i obitus nū
ciabat. sic amarissime flebat vt vir cōsolari va
leret. Luz interrogaret. Cur viros sc̄tōs: qui
ad gloriā p̄fiscabant sic fletet. aiebat. Ne pu
tetis me flere q; recessit sed q; me precessit
et q; difficile inueniet qui tam dignus eius of
ficio habeat. ¶ Quarto sanctitas beati am
brosij: assimilata sc̄titati belie in paritate: et ab
stinencia. vt enī scribit. iij. Regū. xix. ca. Ieiun
auit h̄lias q̄draginta diebus et xl. noctibus
Br̄s No ambrosio⁹ tante abstinentie fuit q;
q̄tidie nisi in sabbato et die dñica et festis preci
pūis ieiunabat. Vñ in historia ecclesiastica dī
de eo. Aduersus luxurie furorē n̄ se manu de

fenfabat: vel telo. Sed icinijs & continuatis
vigilijs: sub altari positus: p obsecratōes de-
fenforē sibi atq; ecclie deū parabat. ¶ Quito
scitis bti ambrosij assimilā scitatis dauid in
humilitate. Qui vt scribit. ij. Regū. vi. ca. Vi-
dens ocam pculū a dñio: eo q; tetigerat archā
presūptuose extimuit in die illa dicens. Quō
ingrediet ad me archa dñi. Et noluit diuertere
re archā dñi in ciuitatē dauid: sed diuertit eā
i domū obededō gethei. Et habitauit archa
dñi in domo obededom gethei tribus mēsb⁹
& benedixit dñs obededom & oēm domū eius
Nūciatūq; est regi dauid: q; benedixisset dñs
obededō: & oia ei⁹ ppter archā dñi. dixit. Ibo
& reducā archā dñi cū bñdictōe in domū meā
qđ & fecit. Ad dicitq; archā cū gaudio: ipsecq;
saltabat corā dño. Lūq; pactis oibus reprobē
deref a nichol filia saul vxore sua q; saltasset
corā dño. Dixit dauid viuit dñs: q; ludā ante
dñm: q; elegit me potius q; patrē tuū: & q; oēs
domū eius: & precepit mihi vt essem dur sup
populū dñi israel: & ludā & vltior: fiam plusq;
factus sū & ero humilis in oculis meis. Sic be-
atus ambrosius ex humilitate timuit accepta-
re dignitatē epalem. ¶ Stenditq; se hñc tria q;
sunt officio prelacionis inimica. Primo cru-
delitatē. Nā tribunal cōscēdit & cōsuetudi-
nē suā tormenta psonis adhiberi iussit. Secō
vanitatē pbicam. Cū eni populū acclamaret
pctiū tuū super nos. turbatus domū rediit. &
pbiam pfiteri voluit. Tertio ostendit se hñc
inbonestātē. Nā publicas mulieres ad se ve-
nire fecit: vt sic populū a sua intentione reuo-
caret. Sed cū nec sic pficeret populo acclamā-
te pctiū tuū sup nos. fugam media nocte pe-
rijt. cūq; ticiū pgerē se putaret: mane ad por-
tam ciuitatis mediolanensis q; romana dñ se
inuenit: qui inuentus cū custodiret a populo:
missa est relatio ad clementissimū imperatorē
Valentinianū: Qui cū sumo gaudio accepit
& iudices a se directi ad sacerdotiū peterent.
Letabatur etiā pbus pfectus q; verbū suū in
eo fuerat adimpletū. Dixerat eni cū pficiscen-
ti mandata daret. Vade: age nō vt iudex: sed
vt epus. pendente relatione itez absconditur
sed inuentus cū ad huc esset cathedraus ba-
lunator. Auduimus iam q; humiliter post
tot contradictiones Ambrosius curam epalē
suscepit. Si ita fieret temporib⁹ istis vtiq; for-
didis & obcuris: populi abundantius in vias

dñi dirigerentur. Ecclesie in diebus in ornamen-
tis & reparationibus magis proficerent: & di-
uinus cultus deuotius sanctiusq; celebraret.
Sed nunc corrupta est omnis iusticia & virt⁹
contempnibilis facta. omnes que sua sunt que-
runt: non que iesu xpī. Ideo lugebit terra cūq;
populis.

¶ De quinq; pceptis virtutibus sancti am-
brosij: ex quibus colligitur quantum fuerit in
sanctitate perfectus. Capitulum. ij.

Secundū mysterium contemplandū de
sanctitate beati ambrosij dñ virtuosē p-
fectionis. Nā pter ea que dicta sunt in quin-
q; pceptis virtutibus perfectus fuit.

¶ Primo in liberalitate.

¶ Secō in rigiditate.

¶ Tertio in magnanimitate.

¶ Quarto in charitate.

¶ Quinto in veritate.

¶ Primo beatus Ambrosius fuit perfectus
in liberalitate. quia oia que habebat pauperū
erant: quibus liberalissime subnecbat. Et h
vitiq; episcopo conuenit qui pater esse debet
pauperum. Vnde Hieronymus. xij. q. ij. ca.
gloria. inquit: gloria episcopi est pauperum
opibus prouidere: ignominia sacerdotis pro-
prij studere diuitijs. Ideo vicebat Ambro-
sius. xliij. q. viij. in ca. superius allegato. con-
uenio. Omnia que mica sunt pauperū sunt.
Et cum suo tempore radicem omnium malorum
auaritiā magis ac magis in hominib⁹ incre-
scere vidisset: maxime in his quierāt in prāte
constituti: apud quos precio oia vendebantur
nec nō etiā in his qui crāt sacris mysterijs de-
putati vehement ingemuit: & se de hui⁹ seculi
erūpna liberari instantius exorauit. ¶ Secō
btus ambrosij fuit pfectus in rigiditate. Nā
sicut cato vticensis. vt refert Salustius in ca-
tullinatio. Vita hoim rigide expugnabat & cō-
dēnabat. Ita & Ambro⁹. Nā & theodosiū im-
peratorē de crudelitate occisorū innocentum
dure redarguit: ab ingressu ecclesie suspēdit: &
publicā pniām eidem iniunxit: prout postē in
historia triptita. & xi. q. iij. ca. cū apud theoso-
nica. & ego idē diffusius scripsi in sermone
de diuino cultu: in tractatu de timore iudicio-
rum dei. ¶ Tertio beatus Ambrosius fuit pfe-
ctus in magnanimitate. Nō eni formidabat
picula: neq; morē p defensione fidei & ecclesi-
astice libertat. Vñ dñ in histo:ia ecclesiastica.
¶ iustina m⁹ valentinianū impatoris arriane

heresis alūpna: cōturbare cepit ecclesie status
cōminari sacerdotib⁹ depulsiōnes ⁊ exilia: nō
sī arimīnēsis p̄siliū decreta renocaret. Quo bel
lo ecclie mūr ⁊ turrin validissimā pulsabat
ambrosiū: q̄ in oibus imperterritus māsit. Ad
huc vt dī in sepius allegato ca. cōuenior. Luz
impator valentinianus quandā basilicā vsur
pare vellet. Ambrosi⁹ sic rīdit. Noli grauari
te impator: vt putas te i ca que dei sur impia/
le ius vllū habere. Tributū cesaris est: non ne
getur. Ecclesia dei est: cesari vtq; non dōnēt.
Et dū prepositus valentinianū dixisset ambro
sio. Tu premnis valentinianū: caput tibi tollo
Nō dicit. deus p̄mittat tibi vt facias qd̄ minari
atq; vtnā deus auertat milites ab ecclesia. ⁊
in me oia tela sua cōuertant. ⁊ sanguine meo
situm suū expleant. In eius Xo p̄fatione sic
de eo cantat. Tāta ambrosiū virtute solidasti
constantie tanto munere celitus decorasti vt
p̄ eū exclusa torquerent demonia. arrianorū
impictas. p̄pulsā tabesceret. ac seculariū p̄m
cipum colla tuo iugo subacta redderent humi
lima. ¶ Quarto brūs ambrosius p̄fectus fuit
in charitate. p̄ dei quippe amore ⁊ p̄ximorū
salute sepius clero ⁊ populo predicabat. Id
facere debent p̄lati. vt dī in ca. inter cetera.
de officio iudic. ordinarij. Hoc exercitio vsus
est xps. Istud insuper docuit aplos exercere.
Inquit enī Lucas de xpo. viij ca. Iter faciebat
p̄ ciuitates ⁊ castella predicans ⁊ euangelicās
regnū dei. Et post resurrectionē die qua glori
osus celū p̄scendit. dixit ap̄lis Adarci vltimo
ca. Euntes in mundū vniuersū predicare euā
geliz oi creature. predicatio enī diuini verbi
lux est humanax mentū. iuxta illud psalmist⁹
Lucerna pedibus meis verbū tuū: ⁊ lumen se
mitis meis. Et iterū. declaratio inquit sermo
nū tnoꝝ illuminat ⁊ intellectū dat paruulis.
Et ne multa loquamur cū cessabūt in ecclesia
dei voces predicatū eringuet in populis lux
veritat. ⁊ bonorū moꝝ. Rogate o fideles xpi
cole rogare dñm messis: vt mittat operarios i
vinea suā: messis quidē multa operarij autē
pauci. Nescio quid futura pariet dies. verū tū
rimos satis: ⁊ valde p̄mescio: ne p̄pter ingra
titudinē ⁊ obstinationē xpianorū p̄t silentiū
iā terra. Suerunt siquidē diebus meis in italia
et oibus ordinib⁹ religiosorū ⁊ precipue ex or
d̄ ne minorū multi eruditissimi predicatores
quorū sonus extulit in oibus finibus ei⁹. Pre
dicauit ille dur verbi sc̄tus bernardinus. pre

dicauerūt ⁊ alij stilū eius imitantes in oibus
italie ciuitatibus. Et tū nunq; mūdus fuit ita
positus in maligno sicut est hodie. D̄ p̄ssime
deus: o benignissime pater: creator celi ⁊ ter
re: ⁊ vniuersē cōditor creature. Me reminisca
ris delicta mea vel xpianorū delinquentiū. ne
q; vindictā sumas d̄ peccatis nostris. Sed cū
reuerentia ad vos p̄latos dignissimos clami
to: non relinquatis gregem luporū moribus
tradendum. Exaltate quasi tubam vocem ve
stram: ⁊ annunciate quibus vestris pericula
ipsarū. Et quod per vos ipsos non potestis fa
cere vel non vultis: religiosos quibus a sumis
pontificibus predicandi licentia est cōcessa: cū
benedictione dei ⁊ vestra explete sinatis: buc
usq; deuenimus: q; non possum non cōqueri
d̄ aiaꝝ iactura: quā iminere video: ex defectu
predicationū. Sc̄tus ambrosi⁹ igit merito ex
tollendus est: qui populi sibi creditū pauit ci
bo sp̄ialis doctrine. In qua sp̄s sanctus in
dubitanter beati ei⁹ lingue. Qd̄ patet tū ex
cōuersione beati augustini ⁊ aliorū. tum insu
per ex visione cuiusdam heretici. Ille nanq;
acerrimus disputator: ⁊ duras inconuertibi
lis ad fidem: cum audiret ambrosium predi
cantem vidit ad aures eius angelum loquen
tem verba que populo predicabat. Quo viso
fidem quam persequebatur cepit defendere.
¶ Quinto beatus ambrosius p̄fectus fuit in
veritate. hanc vtq; dilexit: hanc predicauit: ⁊
cum hac libros: sermones: ⁊ omelias scripsit.
Quare ⁊ aug⁹ eius dicta in maria veneratiōe
semper habuit. Vñ in libro de nuptijs ⁊ con
cupiscētia inquit. ¶ Sc̄lag⁹ heresiarcha sic lau
dat ambrosiū. vt dicat. Beatus ambrosi⁹ cps
in cuius precipue libris romana lucei fides: q;
si scripto: um inter latinos s̄os quidā emicuit
Et subdit Aug⁹ cuius fidem ⁊ purissimum in
scripturis sensus: nec inimicus quidem ausus
est reprehendere. Et Aug⁹ in epla ad ianuari
um. ⁊ ponif. iij. di. ca. illa ait. Q; cū mater eius
imitata eū fuisset mediolani: inuenissetq; ec
clesiā sabbato nō ieiunāte: ex quo cepit suctu
ase ⁊ admirari. Aug⁹ vt fati faceret matricō
suluit ambrosiū. Vñ rīdit. Lū romā venio ie
iuno sabbato: cū Xo sum mediolani sabbato
non ieiuno. Sic ⁊ tu ad quā forte ecclesiā ve
neris: esse more serua. si cuiq; non vis scanda
lum esse: nec queq; tibi. Et subdit Aug⁹. Ego
de hac snia etiā atq; etiam cogitans ita semp
habui tanq; eam ecclēsi oraculo acceperim.

¶ Quinq; modis manifestata est lucidissime sanctitas bti ambrosij. Capitula. iij.

Primo mysterij contemplandū de sanctitate beati ambrosij dī lucide manifestationis. In quib; n. lucide manifestata est.

Primo in dormitione.

Secundo in electione.

Tertio in expulsiōe.

Quarto in punitione.

Quinto in cōsummatione.

¶ Primo manifestata fuit sanctitas ambrosij in dormitione. Ipse. n. filius ambrosij presertim rome cū in cunabulis in atrio pretorij jesset positus et dormiret: examen apum subito adueniens faciem eius et os ita implevit vt quasi in alveolū suū intrarent pariter et eruerēt: que postea euolātes in tantā acris altitudinem subleuatae sunt: vt vix humanis oculis viderent. Quo pacto territus pater ait. Si vixit ifātulus iste aliquid magni erit: nec impossibile quis h. estimare debet de ambrosio qui sanctus futurus erat: cū et de platone aliquid simile Valerius refferat primo lib. c. iij. Dormierit quippe paruu li platoni in cunis labellis apes mel inseruerat. Quare audita pdigiorū interpretēs singularem eloquij suauitatē ore eius emanaturā dixerunt.

¶ Secūdo fuit manifestata sanctitas ambrosij in electione. fuit. n. electus in epm ex miraculo dei. Nā dū pdigisset rome lris crudelibus: cū causas pretorij splendide posaret a valētina: no imperator: ad regedā liguriā emittāq; punitionem directus est. Lūq; mediolanū venisset: et ibidē epus tūc deesset: cōuenit populus vt sibi de episcopo pvideret. Igitur cū inter arrianos et catholicos de eligēdo epō seditio nō modica oriret: illuc ambrosius cā sedande seditiois, p̄rexit. Et statim vox infantis insonuit dicens: Ambrosij ep̄s. Cui voci oēs vnanimi p̄senserūt ambrosij ep̄m acclamātes. **¶** Tertio manifestata fuit sc̄itas ambrosij in expulsiōe. Nā a multis eiecit demones q̄ illos verabāt. Accidit autē q̄ multi demones p̄ ora illoꝝ quos hōs̄idebāt clamare et dicerēt ab ambrosio se torqueri. In ista autē et multi arrianozum dicebāt pecunia ambrosij hoies cōparare: q̄ se ab inuidiis sp̄iritibus verari mētirent: et ab ambrosio dicerēt se torqueri. Tunc subito vnus ex illis arrianis q̄ astabat arreptus a demone in mediū p̄siliuit: atq; clamare cepit. Vtinā sic torquantur vt torqueor qui nō credūt ambrosio. At illi cōfusi in piscinā demeritū hominem necauerunt.

¶ Quarto manifestata fuit sanctitas bti ambrosij in punitione. Nā deus multos acriter puniuit q̄ illū vel in vita sua vel post mortē p̄sumpserunt. Dū ad quādā ciuitatē p̄ quodā epō ordinādo iussit: et eius electioni iustina imperatrix et alij heretici p̄dicerēt. Vna de arrianozū virginitibus ipudentior: ceteris bti ambrosij p̄ vestimentū app̄hēdit: volēs ipsū ad partē mulieris trahere: vt ab eis cesus de ecclesia cum iniuriā expelleret. Cui ambrosius ait. Et si ego indignus tanto sacerdotē sū: tū nō puenit te in quacūq; sacerdotē manus iniicere vñ timere debuisti iudicij dei: ne aliqd mali tibi p̄tingat: qd factū eritius p̄firmavit. Nā die altera mortuā ad sepulchrū deduxerūt. Lū mlti instaret cū iustina imperatrice vt ambrosium in exiliū mitterēt. vnus eoz ceteris infelicioꝝ in tantū furorē excitatus ē: vt iuxta ecclesias domū sibi locaret: ac in eadē quadrigā paratā hēret: quo p̄curate iustitia facilius raptū ad exiliū deportaret. Sed dei iudicio ipso die quo se cū rapere arbitrabat in eadem quadriga de eadē domo exilio dānatus ē. Quidā presbyter duz in puinio cū multis cēt. et sancto ambrosio de trahere cepisset eū p̄tinuo plaga pulsit: de cōuuiuo ad lectū adductus finiuit vitam. In vrbē cartaginēsi cā tres ep̄i insimul puinarent: et vnus eoz bti ambrosio detraxisset: relatu ē: il li quid illi p̄sbytero qui sibi detraxerat accidisset. Qd cū ille vilipēderet: subito letale vulnus accepit: et ad extremū p̄tinuo diem clausit.

¶ Quinto manifestata fuit sc̄itas bti ambrosij i cōsummatione. Nā obitus sui die añ p̄ficiuit: reuclauitq; fratribus cū gaudio: qualē vsq; ad resurrectionē dñicā cēt cū eis mansurus. Ante X̄o paucos dies q̄ lectulo detinere: cū quā dragmū quartū psalmū cū notario dicitaret: subito vidēte notario in modum scuti: b̄ cuius ignis caput eius cooperuit: et facies eius tāq; nix effecta ē: et postmodū ad suā speciem reuerfa. Ipso q̄ die scribēdi et dicitādi finē fecit. nec ip̄s psalmū exple re potuit. Lū X̄o infirmitate grauari cepisset: Lomes italie qui tunc mediolani erat nobiles puocauit dicens. Q̄ tāto viro recedēte periculū esset: ne italie interitus immineret. Rogauitq; vt ad vix dei accederēt deprecātes vt adhuc spatij viuēdi sibi a dño iperaret: qd ille vbi audiuit r̄ndit. Nō ita inter vos vixi vt me viuere pudeat: nec mori timeo: cū bonū domnū habeamus. Eo tpe q̄ tuoz eius dyaconi iniucē p̄uenerūt: tractātes in se q̄s post ei? obi

tum bonus esset. **L**ū ergo a loco i quo vir dei iacebat lōge cēt: vt simplicianū ita plane nominassent vt vir iniucē se audirent. Ille ab eis lōge posit⁹ p̄tino exclamauit. sener s̄ bon⁹: qd̄ illi audientes territi fugerūt: ⁊ nō nisi illū post eius obitū elegerūt. Honoratus vō eps vcel lensis q̄ beati ambrosij exitū expectabat: cuz se sopori dedisset: vocē tertio se clamante audiuit Surge q: mō est recessurus. Qui p̄surgēs mediolanū cōcitus venit: ⁊ ei dñici corpis sacramentū dedit. Adorq; ille manus in modū crucis expādit: ⁊ vltimū sp̄m̄ inter v̄ba oratōis efflauit. Floruit autē circa annos dñi. ccc. lxxx. **L**ū autē in nocte pascē corpus eius ad eccliam fuisset delatum: plurimi infantes baptizati cuz viderūt: ita vt aliqui eū scdentē i cathedra vel tribunali dicerēt. Alij ascendētem i cētū parentibus suis digito demōstrarēt. Nōnulli vero stellā sup corpus eius se vidisse narrarēt. Anima igit̄ illius ad cthra volauit: ibiq; iter angeloz agmina fruif eterna pace: ad quam nos perducit iesus filius dei. Qui sit benedictus in secula seculozum. Amen.

Sermo seragesimus secundus de sācto Antonio abbate: qui diaboli tentamenta cum dei adiutorio viriliter superauit.

Tentatus vir qui sus-

serat tērationē: qm̄ cum probat⁹ fuerit accipiet coronā vitę: quā repro misit deus diligētib⁹ se. Scribunt̄ hec verba originalit̄ Jacobi. i. c. In toto terraz orbe clarus habet antonius: qui suffragia eius p̄scen tibus: liberalissime p̄descedere p̄suevit. Est q̄ pe magni meriti apud deū: ideo se iuocātes a periculis grauissimis p̄sceliberat. Adort̄ ex s̄ fideles diē festiuitatis eius vbiq; solēni agūt Aliq; p̄iuiua pauperibus p̄parantes. Nōnulli diuina p̄ ministros ecclie celebrari facientes. Quidam vero pia vota exsoluente ieiunioz ⁊ visitationū temploz dei: que vocabulo sci antonij sunt p̄secrata. Recurro in p̄nti sermōe de ipso fore beatissimo dicturi erimus. Lius laudes potissimū extollunt: q; demones p̄sudit atq; deiecit: passus. n. eoꝝ importunas insidias nō succubuit: immo supbia illoꝝ cōtriuuit atq; deuicit. Ideo p̄uenientissime de illo dicūt verba i themate posita. In q̄bus de tērationē illi tria mysteria p̄ponim⁹ p̄templanda **P**rimū dicit verificationis.

Secundum modificationis.

Tertium coronationis.

Quod diabolus tentauit Antonium qui semper tētat ad malū: ⁊ de q̄busdā dubiū tērationis.

Capitulum. i.

Rimū mysteriū p̄tēplandū de tērationē b̄ri antonij d̄ verificationis. vere ap̄pe a diabolis tētat⁹ fuit q̄rentib⁹ eū a via recta deuiare. Sed p̄ ap̄liore b̄ri⁹ partis itelligentia quat tuoz dubia crunt absolueda.

Primū vtz p̄p̄riuz diaboli sit tentare. Secundū vtrum deus p̄mittere debeat homines a diabolo tentari.

Tertium vtrum diabolus semel superatus au deat amplius tentare.

Quartū vtrū tērationis i pulso sit desiderāda.

Ad primū dubiū r̄ndent̄ aliq. q̄ nō sit p̄p̄riū officioꝝ diaboli tentare. Nam tentat deus

Vn̄i genē. xxi. c. d̄. tentauit de⁹ abrahā. Et sapientie. iij. c. scribit̄ de iustis: deus tentauit illos ⁊ inuenit illos dignos se. Et deuterio. xii. c. Tē

rat vos dñs deus v̄r vt palā fiat vtz diligat⁹ euz aut non. Et in psal. **I**udicia me dñe ⁊ tēta

me. Insup tentat caro. vñ Jaco. i. c. sue canoie ce. ait. vnusq; s̄q; tentat a p̄cupiscētia sua. Tētat

ad huc hō. sicut de x̄po legit̄. Joānis. vj. c. **L**uz iterrogauit philippū vñ panes emerēt tērans euz. Ipse nāq; sciebat qd̄ esset factur⁹. Itē nō

p̄uenit diabolo soli tētare. Sed ex p̄te altera v̄r p̄bari posse. q; diaboli officio sit tentare **M**az glo. sup illo v̄bo ad thesolonicēses. ca. iij. p̄ie

ep̄le. nē forte tentauerit vos is q̄ tentat ait. i. diabol⁹ cui⁹ officio ē tētare. Et matth. iij. c. vo

cat̄ diabol⁹ tentator. **R**idendūz ḡ ē s̄m̄ doctri naz dñi bonauerture in. ij. di. xj. Et sancti tho

me p̄ia p̄e. q. cētēsimā q̄rtadecia. q; hoc vocabuluz tentare multas h̄z acceptiōes. Sicut di

cūt illi q̄ significatōes vocabuloꝝ studiose rima ti sunt. Si tñ velim⁹ eius p̄ncipales ⁊ p̄cipuaz

significationē accipere: tentare p̄bare ē. **V**n̄ tēratio dici pōt quidā tact⁹ quo illud q̄ tangit̄ p

bat. Sicut cecus d̄r tentare qm̄ suo tactu vult altquaz certitudinē h̄re de aliq̄ re quā tangit. **P** hunc modū in sp̄ualib⁹ tēratio gdaꝝ tact⁹ d̄r

ad p̄bandū ordinat⁹. **H**oc aut pōt esse m̄t̄pli c̄ter. **A**ut q; ille q̄ tentat intendit p̄bare ⁊ appro

bare: sicut approbatū ondere. ⁊ hoc mō tētat de us q; h̄z sciat bonitatē amicoꝝ suoꝝ. vult nibilo

minus illā per tērationē suā alijs inotescere. **A**ut ille q; pulsat intendit p̄bare ⁊ reprobare si

ne reprobum facere. et sic tentat diabolus q̄ semp
tētat i pctm̄ p̄cipitando. Aut q̄ ille q̄ tētat itē
dīt p̄bare et expimentū sumere. et sic tentat hō
q̄ fieri pōt bñ duz de boie tñi quirit expimen
tū. Pōt etiā fieri male: dñi expimentū q̄ritur
insidiose. Sicut facebat pharisei tentatēs xp̄s
dum interrogabant. Si licet censum dari cesa
ri. Quibus rñdir: quid me tentatis hypocrite.
Matth. xxiij. c. Sed pessime facit homo dum
tentat deum. Et vt dicit glo. super illo verbo
Deutero. vij. c. Nō tētabis dñm deū tuū. deūz
tentat qui habens qd̄ faciat sine rōne cōmittit
se periculo: expiciens vitā possit a deo liberari
Nā h̄z in deo p̄ncipaliter ois spes mortaliū fit
erigenda. Nō d̄z homo facere qd̄ in se est ad q̄
cumq̄ pericula cuitanda. Moluit. n. xp̄s de pi
naculo se eicere qd̄ periculū erat h̄z naturā. Et
miraculū facere tūc nō erat expedies. Sic pau
lus de muro p̄ sportam: vt euaderet dimitti se
iussit: nec expectauit q̄ deus mitteret angeluz
suū. Qd̄ aut̄ brā agartha medicīas carnales cō
tēnebat: et alij sancti multa similia fecerint: nō
erat ex tentatione dei: sed ex familiari insictu
spūs sancti: vt inquit tho. xxiij. q. lxxxvij. Et q̄
a iure cōi exorbitat in p̄sitionē nō sunt traben
da. vt d̄r de regu. iuris. in. vij. Non est itaq̄ tē
tandus deus neq̄z quantū ad suam potentiaz.
Sicut faciunt illi qui in periculo positū: cū via
humana liberari possint nolūt: expectantes li
berationē a deo. Sicut fecit iudas machabeus:
qui cū reperiret se cum paucis: et videret exer
citū bachidis numerosū: cū posset declinare cer
tamen erubescētia ductus cōmittēs se deo bel
lum iniit: in quo occisus est: vt habet in primo
machabe. libro. Quella insup̄ assumere volūta
rie pertinet ad tētationem dei. Ideo p̄hibētur
ij. q. iij. c. monomachiam. Et si obijceret de ba
uid qui iniit singulare certamen cum golia. vt
ponitur primo regum. xvj. c. Respondet Mi
cholans de lura: q̄ hoc fecit ex insunctu spiritū
sancti. Fuit etiā figura duelli qd̄ xp̄s fecit cū
diabolo signato in golia: qui potētia et malitia
sua oēs exercebat. Sed xp̄s figurabat i dauid
qui interpretat manus fortis: qui funda humi
litas et lapide fortitudinis: totus inermis su
stinendo humilimā passionem cum p̄strauit.
Nec tentari debet deus quantum ad suam sa
pientiam. Sicut faciūt hi qui inepti sunt: et po
nunt se ad predicandum legendum disputādū
sperantes a deo sciam sibi infundi. Non ē etiā

tentandus deus quantum ad suam bonitatem
et clementiam: sicut faciunt hi qui peccatis ve
teribus addentes noua expectantes in fine vi
te ad penitentiam redire sperant ex dei miserī
cordia salui fieri. Sed hos dimittamus cōclu
dentes q̄ solus diabolus et semper tentat ad
malum. Caro autem et mundus dicuntur ten
tare instrumentaliter seu materialiter: inquan
tum scilicet potest cognosci qualis sit homo.
Et hoc quod sequitur vel repugnat concupi
scentiis carnis. Et ex hoc q̄ contemnit mundi
prospera et aduersa: quibus etiā diabolus uti
tur ad tentandum. Igitur cōtra diabolum mu
niti esse debemus: de quo inquit Petrus epi
stola prima. c. v. Sobrii estote et vigilate: quia
aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugies
circuit querens quem deuoret: cui resistite for
tes in fide. Et paulus ad Ephesios. c. vij. ait. Cō
fortamini in domino: et in potentia virtutis
eius: induite vos armaturam dei: vt possitis
stare aduersus insidias diaboli: quia non ē col
luctatio aduersus carnem et sanguinem. Sed
aduersus principes et potestates: aduersus mū
di rectores tenentiarum harum. In quibus v
bis admonet nos apostolus confortari in do
mino et inducere armaturā dei. i. que a solo deo
fabricatur: scilicet armatura virtutum. Vnde
signanter dicit. Induite et non facite: quia de
us arma facit. Illa vero nos debemus accepe
re vt possimus resistere in bello grauissimo qd̄
nobis mouet hostis antiquus. Eius grauita
tem designat paulus ex multis. Primo ex pro
pinq̄uitate: quia colluctantur nobiscum ipsi de
mones infernales. Secūdo ex simplicitate. Nō
enim ipsi demones sunt materiales: et nobis cō
municant in materia. Propterea dixit aposto
lus. Aduersus carnem et sanguinem. i. non ha
bemus luctari aduersus homines obiles et fra
giles: vel non habemus luctari aduersus car
nem et sanguinem tñi: id est aduersus vitia car
nalia: que ex carne et sanguine procedunt. Ter
tio ex virtuositate. Vnde subdit. Sed aduer
sus principes et potestates: id est non solūz ad
uersum minores demones: sed etiam aduersus
mediocres q̄ minoribus presunt: quos vocat
principes. Et aduersus etiā maiores quos vo
cat potestates: quia maiores habent potestātē
sup̄ mediocres: qui minoribus p̄ncipantur. Et
vult dicere ap̄ls: q̄ habemus luctas occultas
oēs demones. s. maiores: medios: et infimos.

Propterea sequit̄ aduersus mundi rectoris. i. aduersus multitudinē demonū qui mundū regunt: nō quidē mundū istū sensibile: quē deus creauit atq; regit. Sed mundū. i. mūdānos homines mūdānoz amatores: ppterca subūgit tenebrax̄ hax̄. Et q; ap̄s noiat̄ demones p̄cipēs et potestates. Aduertēdū s̄m̄ th̄celogoz̄ sententiā in sc̄do. distinctiōe. viij. Et̄ inter demones ē ordinū distinctiō. Sed vt̄ inquit̄ bonauertura de angelis possumus loq; quantū ad triplicē statū. s. glorie: et nature institutē: et lapsē. Quantū ad statū glorie: in eis ponere ordinū distinctiōnē p̄fectam. Quantū ad statū nature institutē ordinū distinctiōnē p̄fectā. Quantū ad statū culpe siue nature lapsē: ē ponere in eis ordinū distinctiōnē s; ip̄fectā et p̄uersā. In p̄fectā p̄ priuatiōnē gratiē que habilitatez nature p̄ficit p̄uersā. ppter penitētiā culpe: q; quānis substātiā naturalē nō corūpar: tñ fedat et deordinat. Et hoc manifestū ē si attēdar̄ q; illi q; meliora habuerūt naturalia: alijs grauius peccauerūt et peccāt: tū p̄ hoc q; ardenti us. appetiuerūt: tū q; magis ingrati fuerūt: tū q; modo etiā acris verat̄. Ideo in ipsis est ordo s̄m̄ p̄cellentiā naturaliu s; p̄uersus adiunctione culpax̄. Et sic inter eos ē ordo: ita et platio de qua dixi in tractatu de timore iudiciorū dei. Demones itaq; tētant sc̄mp ad malū iducere nos fatigentes. ¶ Secundū dubium fuit vtz deus debeat p̄mittere hoies a diabolo tētari. Et pleriq; obicere solēt q; nō. Nam nō ē equa cōditio pugne vt̄ infirmus s; fortē: ignarus s; astutus erponat̄ ad bellū. Sed hoies sunt infirmi et ignari: diabolus aut̄ potēs et astutus de quo d̄r̄ Job. xxxj. c. Nō ē potestas sup̄ terrā que cōparet̄ ei. Et h; mille nocendi modos: vt̄ refert̄ Auḡ. Igit̄ nō d; deus auctor ois iustitię p̄mittere vt̄ hoies a diabolis impugnent̄. Ad hoc r̄ndet̄ tho. vbi. s. q; 13. in equaliter sit pugna cōditio inter demōes et hoies ex pte hoium tñ fit recōpensatio ex pte dei: qui tētatis subuenit: et auxilio ḡse sue il.uminātis intellectū: et robōrātis affectū. Et etiā angeloz̄ ministerio: q; nobis in tētationib; assunt: quare ē debilis hostis. vt̄ Bregō. dicat̄: et nō vincit nisi volentes. Ideo deus ad gloriā electoz̄ cōcedit diabolo tētandi facultatē. ¶ Tertiu dubiu fuit vtrum diabolus tētans postq; superat̄ audeat̄ āplius tētare. Ad hoc dicit̄ tho. vbi. s. q; voluerūt qui dā demonē victū: nullū hoiem posse de cetero tētare: nec de eodē nec de alio peccato. nā mat

th̄ci. iij. c. dicit̄ de x̄po superante. Tunc reliquit̄ cum diabolis: sed hoc videt̄ stare non posse: q; x̄ps in prima tētatiōe diabolū vicit: et nibilominus sc̄do et tertio tētauit eundem. Alij aut̄ alserūt q; pōt̄ alios tentare: et etiā eudē: s; q; nō victus tētare cesser̄ ad tēpus. Et hui; ratio duplex est: vna ex parte diuine clementiē: quia vt̄ L̄risost̄. dicit̄ sup̄ matth. Nō tādiu hoies dei diabolus tentat̄ quandiu vult: sed quandiu deus permittit: qui et si permittit paulisper tentare: tamen repellit p̄pter infirmam naturā. Alia rō sumit̄ ex astutia diaboli. Vñ Ambrosio. dicit̄ super Lucā. q; diabolus istare formidat: q; frequēter refugit triumphantem: q; tñ diabolus aliqui redeat̄ ad eū que dimisit: p; p̄ il lud q; scribitur Matth̄ci. xij. Reuertar̄ in domū meā vnde exiui. ¶ Quartū dubiu fuit vtz tētationis impulsio sit desiderāda. Et q; sic videtur. Nā Jacob̄. i. c. ait. Omne gaudiū crisi mate fratres cū in tētationes varias inciditis. Et David̄ i psal. Proba me dñe et tēta me Insup̄ omne illud ē desiderāda q; fac̄ ad exercitacionē virtutis: et p̄motionē gratiē: cōsūmationē meritoz̄. Tētatio ē huiusmōi ergo ē desiderāda. Sed hui; videt̄ q; nihil est desiderādu: cuius cōtrariū ē p̄tinere petēdū. S; oēs dicere debēt. Et ne nos iducas in tētationes. ergo nullus debet illā desiderare. Insuper x̄ps dixit̄ Matth̄ci. xvj. Vigilate et orate ne intretis in tētationem: ergo tētatio ē p̄cauenda nō desideranda. Ad hanc. q; determinandā dupliciter r̄ndere possumus s̄m̄ bonauen. di. xxiij. se cūdi libi. Vno modo sic vt̄ dicamus: q; cū triplex sit tētatio: siue a triplici principio: vna. s. a deo: alia a carne: et tertia a diabolo. Prima tētatio simpliciter appetenda est: q; deus non tentat̄ nos nisi ad bonū. Altera vō tētatio que est a carne simpliciter fugienda est: quia illa nō potest esse absq; peccato: sicut magister docet̄ in sc̄do di. xxi. Tertia vō que ē a diabolo aliquibus sugiēda ē: aliquibus appetēda. his enim qui virtute fortes sunt nec de facili in tētationē induci possunt etiā si tentant̄ appetibū ē tētari ad sue virtutis exercitiū et cumulū meritoz̄. Infirmis vō minime: q; timere p̄nt̄ ne ex ipso impulsu in tētationē inducant̄: q; omnes debēt̄ refugere. Nam si tētari malū nō sit̄ in tētationem induci: sem̄ malum est: quia hoc est a tētatione superari. Et hoc est quod dicit̄ Auḡ. lib. xiiij. de ciui. dei. Sicut se habet firmitas electoz̄ sic metuunt cupiuntq; tētari. Alius mo

duo dicitur: & q̄ dupliciter ē loqui de tētatione: aut sub ratione p̄pria: & sic tētatio est impulsus ad illicitum: s̄m q̄ de ea fit sermo in p̄posito. Loquimur. n. hic de tētatione diaboli: que fit per mali culpe suggestionē: qua diabolus hominē ad malū nitit incurrare: nō de tētatiōe dei que fit p̄ flagellationē illam: ergo tētatiō nē p̄ se p̄sideratā: nullus debet appetere: imo abhorere: & refugere maxime p̄siderando sinez. Aliter ē considerare tētationē: put est materia exerceñde virtutis: & sic a viris iustis desiderari p̄t: ab eis potissime qui in charitate feruē: adeo q̄ ignis deuotiōis ip̄oz potius inflammat ex p̄tita cōtarij q̄s extinguit. Ad eis autē qui modicc sunt charitatis nō sic desiderari debet. Et exēplum ē q̄ ventus p̄flans formacē magis & magis accendit sed candelā extinguit. Et iō tētationis impulsus: & si quantū in se ē refugendus sit ab oibus: & ab infirmis potissime. In quantū tū est virtutis exerceñde materia a viris feruentibus & p̄fectis appeti p̄t. Illud tū genus tētationis potissime appetunt viri iusti q̄d est in flagelloz percellōe. Sicut passus est iob & thobias & sancti martyres ab impijs celo diabolico excutatis. Et p̄ hec solunt obiecta ad vtrāq̄ partem: p̄ tētationū itaq̄ semitam nos ire cōuenit: q̄ regnū celoꝝ vim patitur: & violētī rapiunt illud: sicut dicitur. Mat. xij. c. saluator dixit. Sz p̄fecto volendū ē q̄ rarissimi reperiunt: quos diabolus non subegerit. Quis magna multitudo eoꝝ q̄ dereliquerūt deuz & diabolo adheserunt: omnes declinauerunt p̄ maiori parte: & inutiles facti sunt: nec est q̄ velit perseveranter facere bonū. Antonius vero beatissimus a demonibus multimode tētatus illos spreuit vt audiemus in sequētī mysterio. Et quia firmiter adhesit x̄po: demonibus superatis aggregatus fuit societati iocūdisime, angeloz bonoz.

De quarto: modis tētationū quibus diabolus conatus est antoniū superare. Cap. ij.

Secundum mysterium cōtemplandū de tētatione beati antonii: d̄ modificatiōnis. Quattuor nanq̄ modis diabolus eū inuasit: querēs illū a virtutū amore reuocare.

Primus d̄ naturalis affectionis.

Secundus carnalis stimulationis.

Tertius corporalis flagellationis.

Quartus argenti & auri ostensionis.

Primus modus quo diabolus antoniū inuasit fuit naturalis affectionis: qua inclinaba-

tur forozem suam diligere ac seipsum: vt enim narrat beatus Arhanasius. episcopus qui vitā eius descripsit. Antonius nobilibus parentibus in egypto natus est: tanta suoꝝ nutritura: vt nihil aliud p̄ter parentes domūq̄ cognosceret: & cuz iam puer esset nō se le ris eruditū: nō inceptis infantū iungi passus est fabulis. Ad ecclēsiā cum parentibus sepe conuenientum se deuotioni p̄bebat: post mortem autem parentum: cum esset annoz. xx. cum forozē admodū paruula derelictus: & domus & forozē honestā curā gerebat. Veruntamen vt saluatore rem imitaretur in illa etate florēt: veditis omnibus & pauperibus dispensatis: paruis p̄ forozē seruatis: forozē fidelibus ac deuotis virginibus cōmendata: ad dei seruitium se cōtulit. Lunq̄ vigilijs orationibus & ieiunijs insistere: volens diabolus illum accepto instituto retrahere: imittebat ei memoriam possessionum forozis defensionem: generis nobilitatez: amorem rerum: fluxam seculi gloriā: esse variam delectationem: & reliqua vite remissionis blandimenta: postremo virtutis arduum finem: & maximum perueniendi laborē: necnō & corporis fragilitatem: & etatis spatia p̄rotra: Antonius vero omnia oratione sua fidei a suo corde penitus expellebat. **Secundus modus q̄ diabolus antonium impugnabat dicitur carnalis stimulationis. Consecta quidē aduersus omnes adolescentes arma suscipiēs: nocturnis cum inquietabat illecebris. Conabaturq̄ cogitatione sordidas inserere. Et antonius eas oratu submouebat assiduo. Ille titillabat sensus carnis ardore. Sic fide ac ieiunijs corpus omne vallabat. Ille per noctes in pulchre mulieris vertebatur ornatu: nulla dimittens figmenta lasciuie. Sic vitrices gebenne flāmas & dolorem vermīs recordans: cogitationibus libidinum obiciebat. Ille lubricum adolescentie iter & ad ruinam facile propōebat. Sic eterna futuri iudicij tormenta considerans: illasq̄ anime puritatem seruabat. Ac postremum hostis ille malignus qualis est merito talē se demonstrabat. Apparebat enim puer horridus atq̄ niger: ad eius genua se pronoluens: & quasi desensio dicens. Multos seduxi: plurimos decepi: nunc autem tuo sum labore superatus. Quem cum interrogasset antonius quis esset: ait. Ego sum fornicationis amicus. Ego qui a te semper sum passus repulsam. Cum hec audisset antonius gratias agens deo. Aduersa**

rio rñdit. **A**dultum despectibilis es: multatq;
vilis. Nam t̄ obscuritas tua t̄ etas infirmatq;
signa sunt rerum: nulla mihi iam de te cura ē.
dominus mihi adiutor: t̄ ego despiciam inimi-
cos meos. Et statim ad vocem canentis fan-
tasma quod videbatur euauit. Antonius ve-
ro confortatus magis ac magis suum corpus
anime futuri subdebat. ¶ Tertius modus q̄
diabolus tentauit antonium dicitur corpora-
lis flagellationis. Nam volens antonium arti-
orem docere vitam: ad sepulchra quedā remo-
ta t̄ solitaria prexit: vni fratrum de cognitis
mandans: vt statutis diebus sibi alimenta de-
ferret. Et cum in vna t̄ba marmorea supradī-
ctus frater cum clausisset: solus ibidē morabatur
metuens autem diabolus ne accessu temporis
heremum habitari faceret: ita cum aggregat̄
satellitibus suis varia cede lacerauit: vt dolo-
ris magnitudo motum auferret t̄ vocē. Mas
t̄ ipse postea referebat vulnera fuisse tam gra-
uia: vt vniuersa hominum tormēta superaret.
Sed die sequenti is frater quem supra dixim⁹
venit cibos afferens confusos. Et fractis fo-
ribus inuenit eum in terra iacentē: quasi mor-
tuum: t̄ humeris impositum ad vilulē domi-
cilium reportauit: quo audito ingens vicinorū
atq; affiniū multitudo p̄currēs triste ī medio
positi funeris offiū reddebat. Et itaq; media no-
ctis parte decursa omnium oculos deuicerat
sopor. Tunc antonium anima paululum rede-
iuit suspirans eleuauit caput: t̄ postq̄ ceter̄
dormientibus eum a quo delatus fuerat vigi-
lare cōspexit: nutu aduocās obsecrauit vt nul-
lo penitus excitato ad pristinū se referret habi-
taculū. Relatus ergo iuxta morem solus iterū
permanebat: t̄ stare quidem p̄pter recētes pla-
gas non poterat. Orans vero prostratus post
orationem clara voce dicebat. Ecce hic sū ego
antonius: nō fugio vestra certamina. Tunc so-
nitus repentinus increpuit: ita vt loco fundi-
tus agitator: t̄ parietibus patefactis multiformis
demoniū exinde i: r̄ba se funderet. Nam t̄ be-
stiarum t̄ serpentum formas induentes: oēm
protinus locū repleuerunt: fantasias: leonū: tau-
rorū: luporū: aspidum: scorpionum: visorum: t̄
pardorum. Et hec singulari s̄m suam fremebāt
naturam. Antonius vero iuuenicos deludens
dicebat. Si virius aliquis haberetis sufficeret
vnus ad p̄c. ium. Si dominus vobis me ī po-
testatem dedit: ecce p̄c. suo deuorare. Si ve-
ro non potestis: cur frustra miramini? Deniq;

cum leuasset oculos vidit desuper culmen ape-
riri t̄ deductis tenebris radium ad se lucis istu-
ere. Post cuius splendore aduentum: nec de-
monum aliquis apparuit: t̄ corporis dolor cō-
tinuo cessauit. Edificium quoq; qd paulo an-
te dissolutum videbatur: instauratum est. Illi-
co presentiam domini intellexit antonius: t̄ ex-
imo p̄c. trahens longa suspiria dicebat.
Vbi cras o iesu: vbi cras: quare a p̄ncipio nō
affuisti vt sanares vulnera mea? Et vox ad eū
facta est: Antoni hic eram sed expectabam vi-
dere certamen tuum. Nunc autem quia virili-
ter dimicasti semper auxiliabo: tibi: t̄ faciā te
in omni orbe nominari. his peractis t̄ corpo-
re t̄ animo mirabiliter cōfortatus est. ¶ Quar-
tus modus quo diabolus tentauit antonium
dicitur argenti t̄ auri offensionis. Dolēs nā-
q; antonius mutare locū contendit ad montē
t̄ heremi ad huc monachis ignote: rupto metu-
viam conatus est pandere. Sed nec tunc cessa-
uit importunus aduersarius. Nam argentū
discum in itinere proiecit. Quo viso antonius
diaboli cognouit astutiam: stansq; intrepidus
t̄ discum totius intuens oculis: iter se dicebat
vbi hic in deserto discus: animum hoc iter ē: nul-
la sunt vestigia commeantium: lapsus de sar-
cina p̄e magnitudine latere non potuit. Sed
qui perdidit ad reuerfus ad solitudines locorū
inuenisset p̄fecto qd suum fuerat. hoc artific-
um diabole tuum est: argentum: tuū tecum sit
in perditione. hec illo dicente discus vt fumus
euauit. Dehinc ingentem massam auri iacen-
tem in itinere consperxit: at ille rapido cursu q̄-
si quoddam vitaret incendium ad montē vs-
q; perrexit: vbi flumine transuadato iuenit ca-
stellum desertum: plenum ob tempus t̄ solitu-
dinem venenatorū animalium. In quo se con-
stituens nouus hospes habitauit. Statimq;
ad eius aduentum ingens turba serpentū q̄si
persecutoreum passa profugit.

¶ De quattuor excellentissimis prerogatiuis
beati antonii. In quibus manifestatur gloria
cuius: quā habuit etiam in hoc mundo.

Capitulum. iij.

¶ Etiam mysterium contemplandū de
tentatione sancti antonii dicitur coro-
natio. Coronauit quippe illum deus non solum
in celesti regno gloria t̄ honore. Sed etiam in
hoc mundo admirandis prerogatiuis ex qui-
bus nos quattuor precipue decurrēmus.

Prima dī corporis consecratio.

Secunda mentis illustratio.
Tertia mundialis commotio.
Quarta sancta consummatio.
Prima prerogatiua sancti antonii dicitur
 corporis conseruatio. Nam vt asserit arbana-
 sus cum post viginti annos in solitudine exa-
 ctos inuentus esset: tam ab his qui oppositum
 eius imitari cupiebant: q̄ ab alijs amicis et no-
 tis obstupuerat vniuersi: et oris gratiam et cor-
 poris dignitatem: q̄ nec per quietez intumue-
 rat: nec ieiunijs demonūq̄ certamine decorez
 amiserat: que in eo sine dei gratia fieri minime
 potuissent. Secunda prerogatiua beati anto-
 nij dicitur mentis illustratio. Nam lz litteras
 non didicerit: mira tamen sagacitate pollebat
 ingenij et venustate dicendi. Aliquando phi-
 losophi duo gentiles venerunt ad eum putan-
 tes antonium se posse decipere: quos cum vi-
 disse paganos intellexerit ex vultu. Et procedēs
 ad eos per interpretem ira dicere cepit. Quare
 tam longe stultum hominem sapientes visita-
 re voluerunt. Illis dicentibus non esse illū stul-
 tum sed nummū sapientem: vigilanter respō-
 dit. Si ad stultum venistis superflu⁹ labor ve-
 ster est: si autem puratis me sapientes esset: sa-
 pientia bona est: imitamini que probatis: quia
 bona conuenit imitari: si ego ad vos venissem
 vos imitaret. Sed quia vos ad me quasi ad sa-
 pientem venistis: effore christiani sicut et ego
 sum. Abscesserunt philosophi vtrūq̄ miran-
 tes et acumen ingenij et elegantiam loquendi.
 Alios quoq̄ mundi sapientes qui cum irride-
 re cupiebāt: quia litteras ignoraret: tali dispu-
 tatione colligauit dicens. Respōdete mihi qd
 prius est sensus an littere: et quidez cuius ero-
 dium est. Sensus ex litteris: an littere oriuntur
 et sensu? Illis asserētib⁹ quia sensus esset au-
 etor: litterarum aut. Igis cui sensus incolumis
 est hic litteras non requirit. Obstupuerunt illi
 tantam in viro dei sagacitatem animi admi-
 rantes. Quid plura daruit et spiritu propheti-
 co: et diuinas reuelationes habuit: sicut patet i
 exemplis sequentibus. Virgo quedam que a
 tripolitane regiōis ciuitate busfride erat: mor-
 bo paralitico grauissime verata a parentib⁹ ad
 antonium adducebatur. Erant autem in eorū
 societate monachi quidam qui iter ostēdebāt.
 Illi vero monachi noluerunt puellaz vsq̄ ad
 antonium perducere: sed eam cum parentibus
 dimiserunt apud beatum confessorē mona-
 chū pannuciū: q̄ offosso p̄ xpo oculo sub mari-

mano persecutore: tali deboneffamēto corpo-
 ris plurimū gloriabatur: p̄cnerūt itaq̄ mons-
 chi ad antonium. Lūq̄ de puelle morbo refer-
 re disponerent: relationem eorū semis sermo
 p̄cuenit: et omnē debilitatis et itineris vsq̄ ad
 sanctum pannuciū causam: quasi ipse interfuisset
 exposuit. Rogantibus autem eū monachis
 vt parentibus cum filia permitteretur ingres-
 sus: non consensit: sed ait. Ite et inueniet⁹ puellam
 curatam. Et adiecit: nullus debet ad meaz
 humilitatē venire: quia largitio curationū nō
 est humane misericordie: sed iesu xpi q̄ vbiq̄
 in se credentibus prestare consuevit auxilium
 Quāobrē et illa p̄o qua petistis suis precibus
 liberata est. Et cū ego orarē ad dominūz mihi
 presentia sanitatis eius indulta est. Exeuntes
 igitur monachi foras ad beatum pannuciū et
 filiā sospitem et parentes letos inuenērūt. Nō
 multos autem post dies cū duobus fratrib⁹
 eūtib⁹ ad antoniū: aqua in itinere defecisset:
 vt vno siti mortuo: alter iaceret in terra morte
 expectās. Antonius sedens ad se duos mona-
 chos vocat: et forte ibidē sunt reperti: p̄cepitq̄
 vt lagenā aque assumentes: innaderēt iter qd
 ducit ad egyptū: dicitq̄ vnus e fratrib⁹ huc
 adueniētibus mō migravit ad dñm: alter si nō
 occurrerit addet: hoc. n. mihi nūc oranti reuelatum
 est. Statim monachi festinantes certit⁹
 corpus inueniāt: terraq̄ id operientes alterūz
 refocillatū suo iuxtere comitarūt: dē nāq̄ iudi-
 cū fuit vt vnus moriret: alter supiueret. hoc
 tū i antonio mirabile ē: q̄ i mōte remotissimo
 sedens re illā dño indicatē cognouit. Alio rur-
 sus tpe cū sederet i mōte et oculos subito leuas-
 set i celū vidit quādā aiāz letātib⁹ i eius occur-
 sū āgelis ad celū p̄gere. orauitq̄ vt rei p̄ntis a-
 gnitio paderet: et statī vor ad eū scā ē: igēs istā
 eē Amus monachi animā: q̄ nitric morabatur
 Erat autē Amus vir grādeus qui a pueritia
 vsq̄ ad senectutem domino in sanctitate ser-
 uierat: dierum quoq̄ tredecim a nitria locus i
 quo sedebat antonium diuidebatur. Videntes
 ergo cum admirantur monachi qui venerant
 deprecati sunt vt causam hilaritatis ediceret.
 Quibus ait Amū quiescisse: que illi optime no-
 uerant. At illi notauerunt diem: et venientib⁹
 de nitria fratrib⁹ post dies triginta sciscitan-
 tes reppererunt q̄ illo die illaq̄ hora Amus
 dormierat: qua animum eius ferri senex anto-
 nius viderat. Sepe etiam ad se venientū tur-
 baz ante dies et menses et cās dixit et tempora

Tertia prerogatiua beati antonij dicitur: mundialis comotio. In tantum. n. sanctitatis eius nomen respiciunt: vt etiam pagani et idolorum sacerdotes ad eum videndum conuoluerunt. **L**ostantinus vero augustus et eius liberi: **L**ostantius atque constantius famam eius audientes crebro ad eum quasi ad patrem missis litteris obsecrabant: vt recipere eos scriptis exhiberent. qui ad susceptas eplulas conuenienter rescripsit: laudauit primum quod christum colerent: deinde salutaria persuasit: ne magna putaretur regiam potestate nec preteritis carnis imperio tumentes se boies esse nesciret. Ad postremum clemens circa subiectos et iustitiam curamque in omnibus admonuit: atque vnus septimum esse regem omnium seculorum iesum christum epistolis testatus est. His principes susceptis litteris letabantur. **L**ostuebant ad eum multi: vt doctrina et exemplo illius edificarentur. Alij vt orationibus eius sese committerent: atque sic multi a demonijs obsessi liberabantur: et a varijs intermitibus sanabantur egroti. Archelaus comes rogauit eum vt oraret pro polycratia que in laodicia erat admirabilis et christo decida virgine: patiebatur enim pessimos stomachi et lateris dolores: quos ieiunijs nimijs vigiliisque contraxerat: et erat penitus tota debilis corpore. Oravit antonius: et diem quo oratio erat facta anno notauit. Archelaus redijt laodicia inuenit virginem incolumem percunctatus die sanitatis reperit eoque tempore fuisse a doloribus liberatam: que orans antonius pro ipsa bonitate saluatoris inuocauit.

Quarta prerogatiua sancti antonij dicitur: sancta consumatio. **E**um enim certum quinq; annorum esset: predictum monachis sui corporis dissolutionem iam imminere. **L**icetque mediocre incommodum sena membra turbasset: post exhortationis verba grauissima: vocatis ad se duobus fratribus qui sibi familiares erant. **M**os inquit humo tegite: vos patris operite corpusculum. **E**t ille lud quocumque senis vestri custodite mandatum: vt nemo propter vestram dilectionem locum tumuli nonerit: confidite in domino: que necessario resurrectionis tempore: hoc corpusculum: resurget incorruptum. **V**estimentorum autem meorum sit ista diuisio: melotem et paliu tritum cui supiaceo atbanasio episcopo date: quod mihi nouum ipse detulerat. **S**erapion autem episcopus alium accipiat melotem: vos cilicinum habetote vestimentum: et valete viscera mea: antonius enim migrat: et iam non erit in presenti seculo vobiscum. verba finierat et osculantibus se discipulis extendens paululum

pedes: mortem letus aspercit: ita vt et hilaritate vultus eius angelorum sanctorum qui ad perfectandam animam eius venerant preteritis noscere tur. **S**eruaucrunt mandata discipuli et inuolutum corpus humo operuerunt. **N**ec fuit antonij magni terminus vite: cuius anima gaudet in celis: **M**os vero deuotione ardentissima illum venerari conemur: vt sic eius interuentibus meritis peruenire valeamus ad illam gloriam in qua iesus filius dei viuit et regnat per infinita secula seculorum. **A**men.

Sermo seragismustertius de liberalitate sancti gregozij pape: propter quam deo et hominibus se amabilem exhibuit.

Alarez enim da

torum diligit deus. Doctoris generum verba sunt ista originaliter ad

Corinthios. viiij. c. **D**at deus piissimum propter creaturas beneficia sua affluenter: et non impoeratur: vt **J**acobus asserit primo. c. sue **L**ano. **P**ropterea diligit illos qui eum imitari conantur. est enim similitudo amoris causatiua. **E**t vt inquit **S**eneca in tertio de beneficijs. **A**dagnam animi est et magnifici iuuare prodesse: qui dat beneficia deos imitat. **E**um autem hoc ex liberalitate pueniat: ideo gregozius diuitias quas possidebat liberalissime dispensauit. **E**st autem liberalitas que hominem non tantum deo sed etiam hominibus amabilem reddit. **V**nde **T**ulius in primo de officijs ait. **Q**uanquam omnis virtus nos ad se allicit: facitque vt eos diligamus: in quibus ipsa esse videatur: tamen iustitia et liberalitas id maxime efficit. **P**ropterea beatum gregozium commendare cupientes de ipsius liberalitate in presenti sermone dicemus. **O**b ipsam namque dilexit eum deus: quia vidit eum hilarem in donando. **D**e eius liberalitate tria mysteria proponimus contemplanda.

Primum dicitur oppositionis.

Secundum determinationis.

Tertium retributionis.

Qualiter beatus gregozius opposuit liberalitatem vitio auaritie. **E**t quare liberalitas est virtus: cuius officium est donare. **E**t quomodo est pars iustitie. **C**apitulum i.

Primum mysterium contemplandum de liberalitate beati gregozij dicitur oppositionis. **O**pposuit namque illam auaritie que mater est et radix ceterorum malorum. **V**nde **T**ulius in secundo de officijs dicebat: nulli vitium

Detentius q̄ auaritia: & presertim in principib⁹
& republicam gubernantibus. Et Martia-
lis cocus ait. Non sibi nec alijs prodest dū
uit auarus. Et Sallustius i catilinario inquit.
Auaritia fidem & probitatem ceterasq; bonas
artes subuertit. Et Valerius libro nono. Au-
aritia est latentium indagatrix lucrorum mani-
feste prede vorago auarissima: neq; habēdi fru-
ctus fecit & querendi cupiditate miseria. Et itē
Sallustius in catilinario. Auaritia pecunie stu-
dium habet quam nemo sapiēs amauit v̄l cō-
cupiuit: hec quasi malis venenis imbuta cor-
pus animumq; virilem effeminat: semper in-
finita insatiabilis est: neq; copia neq; inopia
minuitur. Contra istam insatiabilem bestiam
voluit beatissimus gregorius liberalitatis seu
to se munire. Veruntamen vt pars ista iocun-
dius expediat tria dubia declaremus.

Primum vtrum liberalitas sit virtus.
Secundum vtrum ad liberalem maxime per-
tinet dare.

Tertium vtrum liberalitas sit pars iustitie.
Ad primum dubium respondet Tho. fa se
q. cxvij. q̄ sicut dicit Augustinus in libro de li-
bero arbitrio. Bene vti his quibus male vti
possunt: pertinet ad virtutem. Possunt? au-
tem bene & male vti: non solum his que intra
nos sunt. s. potentijs & passionibus anime. Sz
etiam his que extra nos sunt. s. rebus hui⁹ mū-
di concessis nobis ad sustentationem vite. Et
ideo cum bene vti his rebus pertineat ad libe-
ralitatem consequens est vt liberalitas virtus
sit. Est enim liberalitas vt dicit Aristoteles q̄r
to ethico: medietas quedam circa pecunias.
Vnde ad liberalem pertinet emissiuum cē. vn-
de & alio nomine liberalitas largitas nomina-
tur. quia quod largum est non est retentiuum:
sed emissiuum quare materia liberalitatis re-
mota est ipsa pecunia: & quicquid pecunia men-
surari pōt. Nā vt dicit Arist. iij. ethico. De
curias esse dicimus omnia quoz dignitas nu-
mismate mensuratur: materia vero propiua
sunt passionēs interiorēs fm̄ quas homo affi-
citur circa pecuniam. Et ideo ad liberalitatem
precipue pertinet: vt homo propter inordina-
tam affectionem ad pecuniam non prohibea-
tur a quocunq; debito vsu eius. Est autem du-
plex vsus pecunie: vnus autem ad seipsum qui
videtur ad sumptus vel expensas ptinere. Ali⁹
autem quo quis vtitur ad alios quod pertinet
ad donationes: vt videbitur in sequenti dubio.

Is ergo liberalis est qui neq; propter immo-
deratum amorem pecunie impeditur a conue-
nientibus expensis: neq; a conuenientibus da-
tionibus. Ideo Arist. dicit q̄ circa donationes
& sumptus liberalitas consistit. Sed hic oritur
difficultas vtrum liberalitas sit maxima vir-
tutum: & sic posset probari. nam homines ma-
xime amantur & honorantur propter virtutes
Sed Arist. dicit in quarto ethico. q̄ inter vir-
tuosos maxime liberales amantur: ergo libera-
litas est maxima virtutum. In contrarium vi-
detur esse auctoritas ambrosij: qui in primo de
officijs ait. Iustitia excellentior videtur libera-
litate: sed liberalitas gratior. Et Arist. in ter-
tio rhetorice inquit. Fortes & iusti maxime ho-
norantur: & post eos liberales. Dicendum ita-
q; fm̄ Tho. q̄ quelibet virtus tendit in aliq̄
bonum: vnde quanto aliqua virtus in melius
bonum tendit tanto melior est. Liberalitas au-
tem tendit in aliquod bonum dupliciter: vno
modo primo & per se alio modo ex sequenti.
Primo quidem & per se tendit ad ordinandaz
propriam affectionem: circa pecuniarum & pos-
sessionum vsu. Et sic fm̄ hoc preferitur libe-
ralitati temperantia que moderatur concupi-
scentias & delectationes pertinentes ad p̄-
prium corpus. Et etiam liberalitati preferunt: iu-
stitia & fortitudo que ordinantur ad bonuz cō-
mune. Vna in tempore pacis: altera in tempo-
re belli. Et omnibus preferuntur virtutes que
ordinantur ad bonum diuinum. Nam bonuz
diuinum preeminet cuilibet bono humano: &
in bonis humanis bonum publicum preemi-
net bono priuato. In quibus bonum corporis
preeminet bono exteriorum rerum. Alio mo-
do ordinatur liberalitas ad aliquod bonum ex
consequenti. Et fm̄ hoc liberalitas ordinatur
in omnia bona predicta. Ex hoc enim q̄ homo
non est amantius pecunie: sequitur q̄ de facili
vtatur ea: & ad seipsum & ad vtilitatem aliorū
& ad honorem dei. Et fm̄ hoc habet quandam
excellentiā ex hoc q̄ vtilis est ad multa: quia
tamen vnūquodq; magis indicatur fm̄ illud
quod primo & per se competit ei q̄ fm̄ id qd
consequenter se habet. Ideo dicendum est libe-
ralitatem non esse maximam virtutum. Ad ar-
gumentum vero respondendum: q̄ liberales
maxime amantur: non quidem amicitia bone-
sti. s. vt meliores: sed amicitia vtilis: quia sunt
vtiliores in exterioribus bonis: que cōmuniter
homines cupiunt. Et propter eādē etiā causa s

dari redduntur. ¶ Secundum dubiū fuit utrum
ad liberalitatem maxime pertineat dare. Et quod sic
patet per Aristotem. qui dicit in. iiii. ethico. quod libe-
ralis est superabundare in datione. Ratio est quod
proprium est liberalis uti pecunia: usus autem pe-
cunie est in emissione ipsius: nam acquisitio pe-
cunie magis assimilatur generationi quam usui. Emis-
sio autem alicuius rei quanto fit ad aliquam utilita-
tem tanto a maiori virtute procedit. Sicut pa-
ter in his que precipiunt. Et ideo ex maiori vir-
tute procedit quod aliquis emittat pecuniam dan-
do eam alijs quam expendendo eam circa seipsum.
Proprium est autem virtutis ut precipue tendat
in id quod perfectius est. Nam virtus est per-
fectio quodam: ut dicitur in. vii. phisicorum. Et ideo
liberalis maxime laudatur ex datione. Quare iu-
risconsulti donationem liberalitatem vocant:
sicut patet. C. de donationibus. l. si donatio. l. si
aui. et l. si patri. ff. de mandati. l. idemque. §. finali.
Et debet esse donatio ex liberalitate non in ne-
cessitate: quia in necessitatibus nemo liberalis
existit: et donari videtur quod nullo iure cogente
conceditur: ut ff. de donationibus. l. donari. de-
bet etiam qui donat donare de suo non de ali-
eno. Unde Laro in oratione in catalina: quam
Sallustius recitat ait. Jam pidez quidē nos
vera vocabula rerum amissimus: quia bona ali-
ena largiri liberalitas: malorum rerum auda-
cia fortitudo vocatur. Nec ad liberalitatem spe-
ctat donare meretricibus: et histrionibus: ut C.
de donationibus. l. donationibus. et lxxv. di.
c. qui venatoribus. et fit et fo. ¶ Tertium du-
bium fuit utrum liberalitas sit pars iustitie: et
quod sic videtur ex verbis ambrosij: qui in primo
de officijs ait. Iustitia ad societatem generis
humani refertur. Societatis enim ratio divi-
ditur in partes duas iustitia et beneficentiam
quam quidam benignitatem aut liberalitatem vo-
cant. Et si obijceretur: quia iustitia respicit de-
bitum: liberalitas autem non. Respondet theodorus quod libe-
ralitas et si non attendat debitum legale: quod at-
tendit iustitia: attendit tamen quoddam debitum mo-
rale: quod attenditur ex quadam ipsius decentia
non ex hoc quod sit alteri obligatus: unde minimū
habet de ratione debiti. Nam dator non obsta-
tibus omnibus quadam urbanitate donare de-
bet quasi ex debito. vñ in. c. i. de donat. dicit te-
rtius. hanc sibi quādam modo nobilitas legem imposu-
it: ut debere se quod sponte tribuit existimet. Ad
hoc instaret aliquis: puenienter dare pertinet ad
beneficentiam et misericordiam: quod pertinet ad charita-

tem: ergo liberalitas magis est pars charitatis
quam iustitie. Ad hoc dicit theodorus quod datio beneficij
precedit et eo quod homo est aequaliter affectus
circa pecunias dum eas non cupiscit necque amat
sed delectabiliter exponit: unde non solum amicis sed
etiam ignotis dat quod oportet: sed ergo liberalitas
a iustitia differat: per hoc quod iustitia akeri quod est
eius: liberalitas autem exhibet quod est suū: ha-
bet tamen quandam cum iustitia puenientiam. quod prin-
cipaliter est ad alterum: sicut et iustitia sed secundum aliam
rationem. Et predictis dicere possumus: quod qui li-
beralis est voluntaria paupertate non horret:
ex qua vere diuitie et animi libertas sequuntur.
Unde Valerius libro quarto ait. Non plerumque
fabricium faciebat non multa possidere sed pau-
ca desiderare. Liberalitas etiam ad charitates
ad misericordiam ad beneficentiam: et ad magni-
fica queque inclinatur: atque disponit. Sicut clarus
in sequenti mysterio apparebit: in quo liberali-
tas beati gregory plenius explicabitur.

¶ Qualiter beatus gregorius propter liberali-
tatem exposuit pecunias ad construenda mo-
nasteria et subuenit pauperibus et egenis: atque
peregrinos et pauperes benigne cibavit.

Capitulum. ij.

¶ Secundum mysterium contemplandum
de liberalitate beati gregory de deter-
minatione: in quo videre debemus in quo de-
terminata consistit liberalitas beati gregory.
Et quantum possit ostendi quod multa sint que li-
beralitem gregory illustrant: illa tamen pre-
cipua sunt tria.

Primum est magnifica dispensatio.

Secundum pia largitio.

Tertium benigna cibatio.

¶ Primum quod illustrat liberalitatem beati gre-
gory dicitur magnifica dispensatio. Ab ipsa quod
pe liberalitate puenit magnificencia que est
specialis virtus: ut docet Aristoteles. Et Theodorus. fa-
se. q. cxxiii. Et ut Cicero ait in sua rhetorica:
Est magnificencia magnarum rerum et excel-
sarum cum animi ampla quadam et splendida
ppositione cogitatio atque administratio. Lo-
guitatio autem refertur ad interiorum intentio-
nem: Administratio vero ad exteriorum execu-
tionem. propterea inquit Aristoteles. in. iiii. ethicoz
quod non omnis liberalis est magnificus. s. quan-
tum ad actum: quia desinit sibi ea quibus
uti necesse est ad actum magnificum: tamen omnis
liberalis habet habitum magnificencie vel actus vel
in propinqua dispositione. Et ut ait theodorus. adate

ste magnificentie possunt dici & ipsi sumptus
quibus vitur magnificus ad opus magnum.
Et ipsa pecunia qua vitur ad sumptus magnos
faciendos & amor quicquam modera magnificus
ne sumptus magni impediatur. Hec
magnificencia in beato gregorio effulsit. Qui
sive senatoria genitus ex pre cordiano & ma-
tre filius cum summum philosophie apicem in ipsa
sui adolescentia attigisset ac rerum & diuinarum
copia plurimum abundaret cogitauit oia dese-
rere & in religionem se transferre: & patre orba-
tus sex monasteria in sicilia construxit: & septi-
mum intra menia vrbis in honorem sancti an-
dree in propria domo fabricauit: in quo relictis
sericis auro gemisq; radiantibus vili mona-
stico habitu tegebatur: vbi ad tantam perfecti-
onem in beati ouenit vt in ipso sue purificatio-
nis initio posset iam in pfectoꝝ numero computari.
¶ Secundum quod illustrat liberalitate beati gre-
gorij de pia largitio. Nam h; largiri elemosy-
nas sit actus charitatis: vt inquit tho. 2a 2e q.
xxij. tamen pertinet ad liberalitatem inquan-
tum liberalitas aufert impedimentum huius
actus quod esse posset ex superfluo amore diui-
tiaz: ppter quem aliquis efficit nimis retenti-
us earum. Ideo Aristo. dicit. iij. et. bi. q. dare
aliquid ppter bonum est actus liberalitatis. igit
beatus greg. iolubet suo statu ad lar-
giendum elemos. pmissus erat. Quada-
m vice dum in quodam suo monasterio: vbi
abbas erat scriptitaret angelus dñi in specie
naufrazi affuit sibiq; misereri lacrymabili
postulauit. Cui cum gregorius sex argenteos da-
ri precepisset: eadem die iterum redijt scq; mul-
ta perdidisse pauca recepisse perhibuit: qui cum
ab eo totidem argenteos recepisset. Iterum ter-
tia die reuersus misereri sibi importunus voci-
bus & clamoribus postulabat. Sed cum grego-
rius a procuratore sui monasterij didicisset ni-
hil dari posse preter scutellam argenteam quam
mater sua cum ligaminibus mittere solebat illam
statim dari precepit: quam ille libenter accipi-
ens letus abscessit. Hic No angelus dei fuit:
vt in sequentibus declarabit. Dñi vero ponti-
ficalem honorem fuit assecutus: no solu presen-
tibus sed etiam longe positis & in monte sinay
monachis necessaria ministrabat. Nomina v
super indigentium scripta habebat & eis libe-
raliter subueniebat. Ad monasterium microso-
lymis instituit: & dei famulus in illo vegetibus
necessaria mittere procurabat. Tribus quoq;

millib; ancillis dei p quotidianis stipendijs octo-
ginta libras auri annualiter offerebat. ¶ Tertium
quod illustrat liberalitate beati gregoriij de benigna
cibario. Quotidie naq; in sua mensa pegrinos
quoslibet iuitabat. Inter quos die quadam vnus
accessit in cuius manib; duo ipse ex humilitate
aquam fundere vellet: puerus vixit accepit. Sz
repete cum in eius manib; aqua effunderet velu-
it: mor euauit. Lūq; hoc factū secū ipse mira-
retur: eadē nocte dñs p visionē dixit: ceteri die
bus me in mēbris meis: & aduertit gregorij & me
in memetipso suscepisti. Alio autē tpe precepit cācel-
lario vt duodecim pegrinos ad p̄adiū inuita-
ret: qui pergens iussa cōpleuit: dū autē sim n̄l di-
cūberet intuens papa tredecim numerauit & ac-
cessit cancellario: cur p̄uisione sua tredecim
inuitare p̄sūperat requisit: q̄s cācellarius nu-
mcras tū duodecim iuenies ait. Exce mihi n̄
sūt nisi duodecim: & aduertit gregorij vix p-
pius discubere vultū crebro mutare & nūc ado-
lescere: nūc No sibi vetulū venerada q̄dā cani-
cie simulare. Finito autē puio illū in cubiculū
induxit vehemēter aduēsa: vt ei se nomenq;
suū sibi p̄dere vellet. Qui rīdēs ait. & qd ē q; in-
terrogas de noie mico qd ē mirabile. Verūm
scito q; ego sū ille naufragus cui scutellā argē-
teā tribuisti: quā tibi miserat cū leguminibus
mater tua. Et h tibi p certo sit cognitiū: q; ab
illa die q; mihi sic fecisti p̄destinasti te dñs fie-
ri eccle sue p̄sulē & petri apli successorē. Cui
Gregorius. Et tu quomodo hoc nosti. At ille
qm angelus sum: & me tibi dñs nunc remisit:
vt te semp debeā p̄tegere: & omne qd petieris
per me apud ipsū valeas imperare: statimq;
ab eo disparuit. ¶ Quarto quod illustrat liberalitate
beati gregoriij ppter liberalitate. Capitulum. iij.
¶ Tertium mysterium cōtemplandū de libe-
ralitate beati gregoriij de retributione. Do-
luit quidem deus retribuere sancto Gregorio
abundantem mercedem: quia non vult de libe-
ralitate a nobis superari. Accirco cum magni-
ficauit precipue in tribus.
¶ Primo in assumptione.
¶ Secundo in exauditione.
¶ Tertio in cōmendatione.
¶ Primo magnificauit deus beati gregoriū
in assumptione. Nam cum electus fuisset ab om-
ni plebe pontifex maximus mortuo Pelagio
papa fugere voluit. Et cum non posset propte-
rea quia die noctuq; ppter cum postas vrbis

romani custodiebant: mutato habitu a quibusdam negotiatoribus obtinuit: vt in quodam dolio super quadrigas de vrbe educeretur. qui mox siluas exepit et cauernarum latibula requisuit: ibique tribus diebus latuit. Veritatem dñi deo sollicite querebat: colūna lucis pfulgida a celo dependens super locum in quo latitabat apparuit. In qua colūna angelos ascendentes et descendentes quidam reclusus aperit. Adorans ab vniuerso populo capitur trahitur et summus pontifex consecratur. ¶ Secundo magnificauit deus beatum gregorium in exauditione. Nam exauduit illuz pro trayano deprecantes sicut scripsi in quadragesimali nostro in tractatu de iustitia dei. Exaudire insuper fuerunt preces illius: dum pestis urbem crudelissime deuastaret. Ordinauit enim tunc quodam paschali tempore processiones cum letanijs per ciuitatis circuitum fieri. Dum vero deportaret imaginem beate virginis quam beatus lucas depinxerat. Ecce tota aeris infectio et turbulencia imaginem cedebat ac si ipsa imaginē fugeret: et cū p̄sentiam ferre non posset. Sicq̄ post imaginē mira serenitas et aeris puritas remanebat. tūc in aere iuxta imaginem audire sunt voces angelorum canentium. Regina celi letare alleluia: quia quem inuisti portare alleluia. Resurrexit sicut dixit alleluia. Statimq̄ beatus gregorius quō sequitur adiunxit. Ora p̄ nobis deum alleluia. Tunc gregorius vidit super castrum crescentij angeli dñi qui gladium cruentatum detergens in vaginā reuocabat. Intellexitq̄ gregorius quod per istam illa cessasset. Et deinde castrum illud castruz sancti angeli est vocatum. Amplius q̄ grate fuerunt deo orationes eius ostendit angelus qui sibi in missa clara voce ridit. Cum. n. in die pasce apud sanctam mariam maiorem missam celebraret: et par domini pronunciarct. Angelus domini alta voce respondit. Et cum spū tuo. Vnde papa apud illam ecclesiam in die pasce stationem facit: nec sibi cum dicit par domini in huius miraculi testimonium respondetur. ¶ Tertio magnificauit deus beatum gregorium in comendatione. Tempore namq̄ eius fuit quidam heremita vir magne virtutis qui oia reliquerat p̄pter deū: et nihil p̄ter vnam gattam possidebat. Cui blandiens crebro: quasi cohabitaticem in suis gremijs refouebat. Quauit ergo ad dñm vt sibi ostendere dignaret: cū quo future remunerationis mansionem sperare debuisset: qui illius amore nihil ex seculi diuitijs

possideret. Quadam ergo nocte sibi reuelatur vt cum gregorio romano pontifice mansionem sibi sperare deberet. At ille fortiter ingemiscens pax sibi voluntaria paupertate p̄fuisse putabat: si cum eo remunerationem reciperet: gattis mundanis diuitijs abundaret. Cū ergo gregozij diuitias sue paupertati die noctuq̄ suspirando conferret. Alia nocte audiuit deum sibi dicentem: cum diuitem non possessio diuitiaz faciat: sed cupiditas. Cur audes paupertatem tuam gregozij diuitijs comparare: qui magis illam gattam quam habes quottidie palpando diligere cōprobaris q̄ ille tātas diuitias quas non amando sed contēdendo: cunctisq̄ liberaliter largiendo dispergit. Itaq̄ solitarij deo gratias retulit: et qui meritum suuz diminutū putabat: si gregozio compararetur: orare cepit vt cum eo mansionem quandoq̄ accipere mereretur. p̄pter liberalitatem itaq̄ suaz altissimaz virtutes tandem ad celestia regna deus illum perduxit. Cum enī sedisset annis tredecim mensibus sex et diebus decem: plenus operibus bonis migravit a corpore: accepitq̄ coronā eterne vite: ad quam nos perducatur iesus benedictus filius dei. Amen.

¶ Sermo sexagesimusquartus de misericordia sancti martini confessoris.

Si misericordiar pau

peri beatus erit. Scribuntur hec verba originaliter. Proce. bi. xiii. c. Ad laudem sancti martini confessoris assumpta. In collegio confessorū in marina veneratione habita cūctis xp̄icolis beatus martinus: nā et ecclesia festū eius statuit quātū ad opem cessationē solēni fore seruādū: et offitū illi: cū igēti sono eius nois celebrat: quōd i plerisque eccl̄ijs vsq̄ ad diem octauū p̄trabit: p̄pterea dignū et rōnabile ē i solēnitare illius laudibus cū p̄sequi: quōd possumus. In q̄ et si multe virtutes crimine p̄fiterit: nisi hilominus misericordia valde sp̄dul radiatissimū fultis: iccirco i h̄ fmōe sub titulo de misericordia erimus vba facturi. Ob quā de ipso gloriofissimo sancto dicunt vba i themate posita. In quibus tria mysteria pponimus cōtemplāda.

Primum dicit acceptationis.

Secundū exaltationis.

Tertium glorificationis.

¶ De comēdatione misericordie: et de his quod ducunt nos ad illā: atq̄ de misericordia sancti martini. Capitulum. j.

Rimū mysteriū contemplandū de mi-
sericordia bti martini dī deo. **P**ro-
pter illam etenim fuit acceptus deo. **S**z vt me-
lius partē istā p̄rferamus tria sūt p̄siderāda
Prīmū dicit cōmendatio.

Secundum inductio.

Tertium dilatatio.

CPrīmū qđ occurrit p̄siderandum de miseri-
cordia dī cōmendatio: quantū. s. misericordia
in scriptura cōmendat. Sed prius quid sit de-
claremus. Et ad hoc dicit sanctus tho. 2a. 2a. q. 1.
xxxi. sequendo damascenū in scđo li. 7. aug. li.
xiiij. de ci. dei. Ad misericordia ē cōpassio miserie
alterius. a. passio aliene miserie i nro corde. Et
est. pp̄rie ad altē nō ad seipsum. nisi s̄m quā-
dam similitudinē. nā ad se ipsū nō est pp̄rie mi-
sericordia: sed dolor. puta cū patimur aliqđ cru-
dele in nobis. Ita etiā si sint aliq̄e persone no-
bis cōiuncte: vt sint quasi aliqđ nostri. puta su-
lij vel parentes in cor̄ malis nō misercimur: s̄z
dolemus sicut in vulneribus proprijs. Et s̄z h̄
p̄bus dicit q̄nto c̄rbicor. **P**ropter hoc est expulsiuū
miserationis. Ad misericordia itaqz put dicit tri-
stitiā de alienis malis sepissime i scriptur̄ lau-
datur: vñ zacharias. vij. c. ait. **H**ec dicit dñs
exercitū. Judiciū vey iudicate: misericordiaz
z miserationes facite vnusqzqz cū pximo suo
Et sapiēs **P**rouerbior. xxi. c. Facere misericor-
diā z iudiciū magis placet dño q̄ victimē. Et
ecclesiastici. iij. c. Esto pupillis misericors vt
pater z p viro matri illoz: z eris velut fili⁹ al-
tissimi obediens: z miserebit tui. Et **O**see. vij. c.
Ad misericordiā volo z non sacrificiū. Et sapiens
Prouer. xiiij. c. Honorat deū q̄ misereat paupe-
ris. Et dauid in psal. centesimo. xi. **J**ocundus
homo q̄ misereat z cōmodat. Et paul⁹ ad ephe-
sios. iij. c. **E**stote inuicē benigni misericordes.
Et **P**etrus prima sua **L**andica. c. iij. **D**ēs vna
nimes i oratione estote cōpatiētes fraternitatē
amatores misericordes modesti hūiles. Et am-
bro. lxxvi. di. ca. In singulis misericordia ple-
nitudo virtutū ē. Et **H**iero. lxxvi. di. ca. Qui
clementiā nō h̄z: nec indutus viscera misericor-
die: etiā si multū sp̄ialis sit nō adimplet lege-
z christi. Et **A**ug. in. xiiij. de ci. dei. inquit. **L**oge
melius z humani⁹ z pioz sensib⁹ accomodati⁹
Licero in cesar̄ laude locutus ē vbi ait. **N**ulla
de virtutibus tuis nec admirabilior nec grati-
or misericordia. Et saluator noster **L**uce. vij. c.
Estote misericordes sicut z pater vester celest̄.
misericors est. Et **M**atth. v. c. **B**eati miseri-

cordes: quoniā ipsi misericordiaz consequent-
Secundum qđ occurrit p̄siderādū circa mi-
sericordiā dī inductio. **S**unt quippe multa q̄
nos inducūt vt misericordes simus. Et p̄mūz
est p̄ncipij nostri vnitas. **S**um⁹. n. oēs ex vno
patre z vna matre. **Vñ** aug. lib. de disciplina
xp̄iana ait. **S**i putamus nō eē p̄mos: nisi q̄
de eisdē parentibus nascunt: **A**dā z euam in-
tendamus: z oēs fratres sumus. **E**st ad huc
in nobis fraternitas spiritalis in quātū sum⁹ ex
vno patre deo z vna matre ecclia: **S**edm qđ
nos inducit ad misericordiā est nature p̄formi-
tas. **O**ēs quippe boies eiusdē speciei sunt atqz
nature. **P**ropterea dicebat **I**saias. lviij. **L**um
videris nudū operi eū: z carnē tuā ne despere-
ris. **T**ertū est dei cōparitas. **E**ius. n. est p̄o-
p̄riū misereri: vt p̄z in omni scriptura vtriusqz
testamēti: sicut in q̄dragesimali nostro scripsi
i sermone de misericordia dei. **T**ertium confi-
derādūz de misericordia dī dilatatio. **A**d ipsā
nanqz dilatauit cor suū bt̄s martinus: q̄ com-
passus ē triplici pximoz necessitati.
Primo tpali.
Secundo corporali.
Tertio spiritali.
CPrimo cōpassus est bt̄s martinus ex mis-
ericordia necessitati pximoz temporalit: duz. n.
esset adhuc cathecuminus in adolescentiē erat
Quodāz biemali tpe p̄ portā ambiancentium
transiens: pauperē quēdā nudū obuiū habuit:
qui cum a nullo elemosinā accepisset. **M**arti-
nus hunc sibi suatum itelligens. arrepto ense:
qz militie deseruiebat clamidē suam diuidit: z
partem tribuens pauperi: tuū reliqua rursus q̄
supererat induitur. **S**equētī igif nocte xp̄s cla-
midis sue que pauperē texerat parte vestitū
vidit: ipsūqz ad circūastātes angelos sic loquē-
tem audiuit. **M**artinus adhuc cathecuminus
hac me veste cōterit. **Vñ** vir sanctus. nō i glo-
riā est elatus: sed dei bonitatem cognoscēs: cū
esset annoz. xvij. baptizari se fecit. **A**tqz ad in-
stantiā z importunitatem tribuni sui p̄ biēniū
militauit. **D**einde relicta milita ad sanctū **I**sa-
rum pictauiensem ep̄m perit: a quo fuit ac-
lit⁹ ordinatus. **L**egit adhuc in dyalogo seueri
z galli discipuloz beati martini. q̄ martinū in
quādā festiuitate ad ecclesiā tendentē dū ep̄s
erat: pauper quidam nudus secutus est. **M**ar-
tinus autem precepit archidiacono: vt egenrē
vestiret. **S**ed cum hoc ille facere distulisset in-
gressus martinus secretarium. tunicam suam

illi tribuit et continuo abscedere iussit. **L**ū ergo archidiaconus moneret ut ad solēnia pagēda pcederet ille de se loquēns rēdit: se ire nō posse donec paup vestē accipiat. **A**rchiepiscopus? **N**o nō intelligens. qz cū extrinsecō cappa tectō eēt: ipm nudū intērius non videbat: paupere non adesse rēdit. **A**t ille. **M**ibi ingit vestis deferaf et pauper nō deerit vesticendus. **C**ompulsus ille ad for̄ vadit: et quinqz argētis tunicā vilē et curtā rapiēs atē pedes martini iratō piccit. **Q**uā ille secreto iduit cuius manice vsqz ad cubitū et longitudine vsqz ad genu ptēdebat. et sic missam celebraturus pcessit. dū aut missam celebraret globus igneus sup caput eius apparuit: et a multis ibidē visus erat. **S**ecōdo com passus est beatus martin⁹ et abundāti sua misericordia proximoz necessitati corporali. **N**ā inter cetera de ipso narraf. qz parisiis leprosu quendā horribilem satis obuiū habuit: quem osculat⁹ est atqz bñdixit qui statim mūdāt⁹ ē. **T**ertio cōpassus est martin⁹ necessitati proximoz spūali. **N**ā peccatores ad pñiam hortabat: quos ad pñiaz pueros cōpassionis sinu recipiebat. **L**ū aut diabol⁹ ipz repēderet. **L**ur semel lapsos ad pñiam recipet. **R**ēdit. **S**i tu ipse o miserabilis ab hominū infestatōe desisteres et te factorz tuoz peniteret: ego pñsus i domino tibi eius misericordiam pollicer. **Q**ualiter deus exaltat beatū martinum quē uoluit in maria ueneratōe ab hoib⁹ haberi: atqz timeri a demonibus et clarere miraculis.

Capitulū secundum.

Ecundum mysterium pteplandum de misericordia beati martini: dē exaltatōnis pp̄i miam quippe ceterasqz virtutes ei⁹ fuit a deo exaltatus maxime in tribus.

Primo in hostium opinione.

Secundo i demonum fugatione.

Tertio i miraculoz operatione.

Primo exaltat⁹ fuit a deo i hoīz opinioe. deo quidē faciente homines illi⁹ rēpotis martinū uenerari conabant: de quo erat opinio cōmunis et fama ex euidētia facti: qz sanct⁹ erat et a mundo totaliter separatus. **L**ūz aut plebs Turonica episcopo carceret: ipsū plurimū rēntentē sibi ordinari petijt. **Q**uidā aut ex ep̄is qz uenerant eo qz deformis eēt habitu et uultu despectus resistebāt: inter quos precipuus fuit quidā noic defensor. **S**ed quidāz accepto psalmo tertio primū qui sibi occurrit psalmū legit ubi hic vsus erat. **E**x ore infāriū et lactentiū deus

pfecisti laudes: ppter inimicos tuos ut destruas inimicūz et defensorē. **E**t sic iste defensor fuit ab oib⁹ pñtatus. **O**rdinat⁹ itaqz ep̄us eūz poplū tumultū nō ferret duob⁹ uero milib⁹ extra urbem monasteriū cōstituit. ubi cum .lxx. discipulis in mltā abstinentia uixit. **N**ā ibi uinā nemo nouerat nisi quem infirmitas coegisset. **A**dollior habitus ibi pro crimine erat. plurime ciuitates de his ep̄os eligebāt. **Q**uodam tpe martin⁹ ualētianuz impatorē pro quadā necessitate adijt. **S**ed ille sciens eum uelle petere qd ille nolebat dare. fores palatii sibi claudi fecit. **A**t martin⁹ semel et iterū repulsā passus cilitio obuoluit et cinere spersus p vnaz bebdomadā cibi et potus abstinentia maceratur. **T**unc monēte angelo ad palatū uenit et nullo sibi prohibente ad impatorē vsqz puenit. quē cum uenientē uideret: irat⁹: qz fuisset admissus ei assurgere noluit donec cellā regis ignis operiret: et ipsum impatorēz a pte posteriori ignis succenderet. **T**unc sancto irat⁹ assurgens uirtutem diuinā se sensisse cōfessus est. multūqz ipm cōplectens sibi oia anteqz rogaret pcessit: mltaqz munera obtulit. s; martin⁹ nō accepit.

Secūdo exaltat⁹ de⁹ beatū martinū in demonum fugatioe. **S**epe nāqz demones ab obfessis corporib⁹ effugauit. **I**n dyalogo at̄ **S**ueri et galli legitur qz quedam vacca a demōnio agitata cū ubiqz seuiret et multos confoderet: et uersus martinū et socios in itinere furibunda concurreret: ille manu eleuata ipsam fistere iubet: qua immobili permanētē: uidit demōnē dorso illius insidentē: quē increpans: discede inquit funeste de pecude et innoxium animal agitare desiste. **Q**uo protinus discedente vacca ad pedes illius prosternitur et ad eius iuperium cum omni mansuetudine ad gregē effertuerfa. **T**ertio exaltat⁹ deus beatū martinum in miraculoz operatione. **N**ā deus mltā miracula operatus est meritis et fide illius. **N**ā uice quadā uenatā herbam inter alias herbas inaduertenter in cibū sūpsit et uicinam mortē sentiens periculum et dolorem uirtute orationis fugauit. **L**um quidam inuenis defunctus fuisset: et mater eius pro resurrectione filij beatum martinum cū lachrymis exoraret ille i medio cap̄i ubi erat innumerabilis mltitudo gentiliū genua fixit: et cunctis uidentib⁹ puer surrexit. **Q**uapropter omnes illi gentiles ad fidem conuersi sunt. **L**um beatus martin⁹ quoddam templum antiquissimum diruisset:

et arborem pini diabolo dedicatam vellet exci-
dere obfistentibus rusticis et gentilibus vnus
eorum dixit. Si de deo tua fiducia habes nos
hanc arborem succidemus: et tu illam suscipe: et
si tecum deus tuus est vt dicis euades. Quo
annuente succise arbor et iam versus cum ca-
denti signum crucis opposuit: et in aliam par-
tem rediens: rusticos qui in tuto loco erant fe-
re oppressit. Quo viso miraculo ad fidem con-
uersi sunt.

Quod deus assumpsit ad gloriam suam beatus
martinum: qui prenunciavit diem obitus sui: et
cum ingenti deuotione et hac vita discessit: cu-
ius transitus fuit diuinitus reuelatus.

Capitulum. iij.

Tertium mysterium contemplandum de
liberalitate sancti martini dicitur glori-
ficatio Adeptus quippe est gloriam celestis re-
gni in qua perpetuo commorabitur in gaudio
et exultatione critque felix inter sanctos et ange-
los et ipse sanctus. Sanctitas vero eius in cetero
vito vite maxime innouit propter tria.

Primo propter prenunciatiouem.

Secundo propter deuotionem.

Tertio propter reuelationem.

Primo innouit sanctitas beati martini pro-
pter prenunciatiouem. Nam obitum suum lo-
ge ante presciuit que et fratribus prenunciavit.
Interea condacensem dyecesis causa sedande
discordie visitauit. In qua diutius commora-
tus viribus corporis cepit desitit et discipulis
indicat se resolu. Tunc omnes flentes inquit
Lur nos pater deseris: aut cui nos desolatos
reliquis. Inuadent enim gregem tuum lupi ra-
paces. Et ille quoque motus sctibus coru flens
sic orauit. Domine si adhuc populo tuo sum ne
cessarius: non recuso laborem: fiat voluntas tua
Dubitauit enim pene quid vellet. quia nec hos
deserere nec a christo volebat diuini separari.
Secundo innouit sanctitas beati martini pro-
pter deuotionem. Lum enim aliquod molestia
februu tenere et a discipulis rogare vt i lectu-
lo suo vbi i cinere et cilicio decubebat stramen-
tam aliquod poncret. Non decer inquit filij
christianu nisi in cinere et cilicio mori. Cuius
igitur ac manibus in celum semper intentus
inuictum ab oratione spiritum non relinquit.
Et tunc supinus semper iaceret et a presbyteris
rogaretur vt corpusculum mutatione lateris
releuaret. Simite me fratres inquit simite poti-

us celus respicere que terram: vt spiritus ad do-
minum dirigatur. Et hoc dicens vidit diabo-
lum asistere. Quid inquit hic astas cruenta be-
stia: Nihil in me sanctus reperies: abrahe me
simus recipiet. Et i hac voce ano domini. cccc.
xxxvj. vite vero eius. lxxvj. spiritum deo red-
didit. Vultus autem eius tanque angeli respel-
duit: ac chorus angelorum ibidem concinens
a multis auditus fuit. Ad eius autem transitum:
pictani sicut turonij conuenerunt. Ibi que ma-
gna altercatio orta est. Dicebat enim pictani:
noster est monachus. nos requirimus commu-
datum. Quibus illi a nobis est ablatum. nobis
autem a deo datum. Nocte ergo media picta-
ni omnes penitus sopiuntur. et sic a turonicis p-
fenestram cicctu nauigio ad urbem turonicam cu gau-
dio deportat. Tertio innouit sanctitas beati mar-
tini i transitu eius pp reuelationem. Multa quip-
pe fuerunt de ipso reuelata. Scatus namque se-
uerus episcopus coloniensis: cum die domini
ca loca sancta: post matutias more solito circui-
ret: illa hora qua vir sanctus obijt: angelos in
celo cantantes audiuit: vocasque archidiaconem
interrogauit si aliquid audiret: et cu ille audire
nihil diceret. et epus cum diligenter ascultare
moneret: cepit collum sursum extendere: aures
erigere: et super summis articulis baculo suste-
tante stare. Sed du epus p eo orasset: quasda
in celo voces audire se dixit. Lm epus domi-
nus meus martinus est: qui migravit e mun-
do: et nunc angeli cum in celum defrut: demo-
nes autem affuerunt qui cum tenere voluerunt
sed nihil suum in eo repientes confusi recesserunt.
Archidiaconus ergo die et horam notauit
et tunc martinum migrasse cognouit. Seuerus
etiam monachus qui vitam eius scripsit cum
post matutinas leniter obdormisset: sicut ipse
in quadam epistola testatur. Sanctus marti-
nus albis indutus: vultu igneo: stillantibus o-
culis: crine purpureo: tenens librum i manu. de-
xtra: quem de vita eius ides seuerus scripserat
eidem apparuit. Lmque post benedictionem in
celum conscendere ipsum videre: et cum eo a-
scendere cupere: cuigilant. post hec autem nu-
ciji venientibus eadem nocte sanctum. Adar-
tinum migrasse cognouit. Eo quoque die San-
ctus ambrosius mediolanensis episcopus mis-
sam celebrans super altare inter prophetam
am et epistolam obdormiuit: et cum nullus euz
excitare presumeret: et sybdyaconus nisi ipso

innuere auderet eplam legere: tráfacto longo spatio exciderunt eú dicétes. Já hora p̄terijt: & popu⁹ valde lassus expectat: iubear dñs no/ster vt clericus eplam legat. Ad quos ille. Mo lite turbari: frater. n. meus martinus ad dñm migravit. Et ego eius funeri obsequiú p̄bui. Sed vltimá oratione vobis excitáribus exple re nó valui. At illi diē & horá notátes: inuenerunt tūc fáctú martinú migrasse ex hac vita: pp bec oia beatus Ambro. in pfatione ait. Beat⁹ martinus pp̄bani erroris tépla destruxit: véxilla pietatis crexit: mortuos suscitauit: ab obfessis corporib⁹ us demonia exclusit: ac varijs labozátes láguoribus saltris remedio subleuauit. Qui ita p̄fectus innéctus est: vt xpm̄ texisset in pantrate & veste quá egemus acceperat mundi dñm induisse. & seitr largitas qua diuinitas op̄erit. & clamidis gloriola diuifio: que militē texit & regē. & inestimabile donú: qd̄ vestire meruit deitate: digne huic p̄fessionis tue dñe premia ptulisti: digne ci arriauoz subiacuit scritae: Digne amor martini p̄secutoris tormenta nó timuit. Quid erit p̄ oblatiōe corporis integri recepturus: qui p̄ quárite velli crique vestire deū meruit & videri. hec ille. Videt & modo martinus deū in gloria caritatis sue. videt vtiq; & affluit & dilatat cor suú. exultans letitia menarrabili in beata vita: ad quam nos deducat Iesus filius dei cuius nomen sit benedictum in secula seculoz. Amen.

¶ Sermo. sexagesimus quintus de sancta Catharina virgine & martyre sp̄osa xpi p̄dilecta

Mauit eam rex

Scribunt hec Xba originalr. Deser. ij. c. Et his q̄ p̄ rpo beata catharina Xtnose peregit: fides nostra catholica magnopere roborat. Quis. n. in xpm̄ non credit verú deú & hoiem de virgine natú: que catharina tá p̄stantissime p̄dicauit: vt etiá dura queq; supplicia vsq; ad capitis truncationem nó timuerit subire. Adira sunt. p̄fecto ea que de catharina legunt: atq; ab oibus fidelib⁹ nó sine deuotione recolēda. P̄opterea in hoc sermone illa conabimur explicare. Nā Rex regú dñs iesus xps̄ amauit eá: atq; benignissime sibi desposauit: de qua locuturi tria mysteria p̄ponimus cōtéplanda. In quibus tres excellētie sancte catharine continentur.

Primum dicit mundicitie.

Secundú sapiētie.

Tertium patientie.

¶ Quasi brá catharina munda fuit ab infidelitate: a luxuria: & a superbia.

Capitulú. i.

Rimú mysteriú cōtéplandú de brá catharina dñi mundicitie. Hec ē prima excellētia: p̄pter quá amauit eá xps̄. Seruauit equidē se munda a tribus vitijs: que deus maxime odit.

Primo ab infideli stultitia.

Secundo a carnali lascinia.

Tertio a cordiali superbia.

¶ Primo beata catharina seruauit se munda ab infideli stultitia: nā idolatriá spreuit: & credit in xpm̄ iesum filiú dei. Vñ cū marctinus imperator p̄cessisset alexandriá: cōnocassetq; oēs tā diuites q̄ pauperes vt idolis inolarent: & xpianos inolare nolentes puniret. Catharina cū cēt annoz. xvij. audies aialii diuicfoz mugitus & cantantiú plausus: misso illuc nuncio inquiri iussit celeriter quid hoc esset. Qd̄ cū didicisset: assumptis aliq⁹ de palatio: signo crucis se muniēns: illuc accessit: ibiq; multos xpianos metu mortis ad sacrificia duci conspexit. Que vehementi dolore cordis fauciatu ad iperatore se audacter ingessit & ait. Salutationez tibi p̄ferre & ordinis dignitas: & rationis via monebat: si creatorē celoz agnosceres: & a dijs animú reuocares. Stanisq; ante ianuá templi per varias cōclusiones silogisimoz doctissime multa cū celare disputauit. Deinde rediēs ad cōmune colloquiú dixit. Hec tibi tanq; sapienti p̄ferre curá. Nūc autē quare incassú p̄gregasti hanc multitudinē ad colēda stultitiá idoloroz. Adiraris hoc tēplú manu artificú opatus: Adiraris ornámēta preciosa que velut puluis ante faciē venti erūt. Adirare potius celum & terram mare & omnia que in eis sunt. Adirare ornámēta celoz: solē videlicet lunam & stellas. Adirare famulatusq; coz qualiter a mundi initio vsq; ad finem die & nocte currunt ad occidentē: & redeunt ad orientem: nec unq; fatigant. Et cum hec aiaducteris interroga & discere quis sit coz patrator. Eñ autē ipsum cōdonante intellexis: nec illi similit̄ inuenire valueris: ipsú adora: ipsum glorifica. Ipse. n. ē deus deoz & dominus dominantium. Hūc de icarnatione filij sapienter plura disputasset: stupēfactus cesar nó valuit ad hec rñdere: Tandē ad se reuersus dixit ad eá. Sine o mulier: sine nos finire sacrificiú: & post hec tibi rñsa reddemus. Precepit ergo eá ad palatiú duci: & cum

oī diligentia custodiri. Et quibus patet q̄ ser-
uēa erat fides catharinē: quā tūq; infidelitatē
horrebat. Sed vt ea que dicta sunt euz aliqua
doctrinē speculatione auidius capiantur: tria
dubia sunt declaranda.

Prīmū vtrū infidelitas sit peccatum.

Secūm vtrū infidelitas gentiliū sit gr̄uor ceteris

Tertiū vtrū quelibet actio infidelis sit peccū.

Ad primū dubiū rīdet Tho. 2a. 2a. q. 1. q. infi-

delitas est peccū. q; tria virtuti fidei verum

tū pōt dupliciter accipi. Vno mō fm purā ne-

gationē. vt dicat quis infidelis et eo q; nō hz

fide. Alio mō pōt infidelitas intelligi fm tri-

etatē ad fidem q; f. aliqui repugnat auditui

fidei vel et cōtempnit ipsā. Et in hoc proprie

peccat nō infidelitatis. Et fm hoc infidelitas

est peccū. Si at accipiat infidelitas fm purā

negationē sicut in illis qui nihil audierunt de

fide nō hz rōnem peccati: sed magis peccat q; talis

ignorantia diuinor; ex peccō primū parentis est

cōsecuta. Et qui sic sunt infideles dānant qui

dem. ppter alia peccā: que sine fide remitti nō

pōt. nō ppter ipsā infidelitatē. Vñ xps dixit.

Si nō venissem ⁊ eis locutus nō fuisset peccū

nō haberent. Et fm August. loquit de peccō q;

iudei nō crediderūt in xpm. Est ergo infideli-

tas scōdo mō dicta grauissimū peccū: q; euz oē

peccū formaliter p̄ssit in auerhiō a deo tāto

aliq; peccū est grauius quāto p ipsū mag; hō

sepat a deo: p infidelitatē marie a deo hō elon-

gat: q; nec verā dei cognitionē hz. p falsā aut

cognitionē ipsius: nō appropinq; ei: sed mag;

ab eo elongat. Secūm dubiū fuit vtrū infideli-

tas gentiliū siue paganor; sit grauior ceteris: ⁊

ad hoc dicit Tho. q; i infidelitate duo pnt cō-

siderari. quor; vnū est cōpatio ei⁹ ad fidē: ⁊ ex

hac pte grauius ē fides peccat: qui fidei tria

quā suscepit q̄ ille qui eā nō suscepit. Et h; h;

infidelitas hereticor; q; p̄sentē fidē euangelij

⁊ ei tria corūpentē ipsā: grauior est infide-

litate iudeor; q; fidē euangelij nūq; susceperūt

⁊ infidelitas iudeor; q; figurā euāgelij acce-

perūt in veteri lege: ⁊ in male interpretātes cor-

rūpunt: grauior est infidelitate gentiliū. Secūm

q; pōt in infidelitate cōsiderari. est corruptio

eo; q; ad fidē p̄tinet. ⁊ h; h; cū in plurim⁹ erēt

gentiles q̄ iudei: ⁊ iudei q̄ heretici: grauior ē

infidelitas gentiliū q̄ iudeor; ⁊ iudeor; q̄ he-

reticor;. Tertiu dubiū fuit vtrū qlibet actio i-

felis sit peccū. Et quidā dicit q; sic. Mā glo.

sup isto vbo ap̄t ad Romanos. xiiij. ca. Dē

q̄ nō est ex fide: peccū est. ait. Oīs infidelis vi-

ta est peccū: sed ad virā infidelis p̄tinet: oē q̄

agūt: q; oīs actio infidelis est peccū. Alij vō v-

trū asserūt. q; vt habet Actū. x. ca. Accepit fu-

erūt deo elemosine cornelij centurionis in in-

felitate ad huc p̄sētēs. Dic̄ q; Tho. q; peccū

mortale tollit grām gratū faciētē: nō at tota-

liter corrūpit bonū nature. vñ cū infidelitas sit

q̄dā mortale peccū: infideles quidē grā carēt

remanet tū in eis bonū nature. vñ manifestū

est: q; infideles nō pnt opari opa bona: q; sunt

ex grā. f. opa meritoria: tū opa bona ad q; fuffi-

cit nā: opari pnt. vñ nō o; q; in oī suo ope pec-

cent. S; q̄cūq; aliq; opus opant ex infideli-

tate tū peccant. Et sic intelligūt vba glo. su-

pius allat. De cornelio insup sciendū q; infl-

delis nō erat: hēbat at fidē implicitā: nō dum

manifestata veritate euangelij. Vñ ad eū fuit

missus petrus: vt plene de fide ipsū instrueret.

¶ Secūdo itaq; infidelitas tpe brē catharinē mū-

ditus erat insect⁹: quā ipsa refugit i fide xpi fir-

missima p̄seuerans. ¶ Secūdo brā catharina ser-

uauit se mūdā a carnali lasciuia. vñ qdē vir-

go pmanēs in virginitate p̄petua: q; in ea sat;

cōmendabilis fuit: maxime ppter tria.

Primo. ppter formositatem.

Secūdo. ppter libertatem.

Tertio. ppter importunitatem.

Primo fuit cōmēdabilis virginitas catharinē

ppter formositatē. vñ enī de ea q; erat incredi-

bilis pulchritudinē: ⁊ oīm oculis admirabil-

videbat. Est at pulchritudo in inuēcula cā rui-

ne. q; vt inqt Aureol⁹ theo. 1a. 2a. Pulchra cito

adamaf. E sapiēs. puer. vlti. ca. Fallax sp̄s ⁊

vana est pulchritudo. ⁊ Lechebiel. ca. xvi. Nūq;

fiduciā in pulchritudine tua fornicata es. S;

pulchritudo catharinē nō obfuit: q; aium forti-

tudie decorauit vñ de ipsa dicit p̄t illud. puer.

vlti. ca. Fortitudo ⁊ decor indumentū ei⁹. Secūdo

fuit cōmēdabilis virginitas catharinē ppter liber-

tatē. q; sui ⁊ suor; dñā remāserat. tū subdidit

se totā deo vinēs in filiali timore illius. vñ sibi

puenit verba sapientis. puer adhuc vlti. ca.

Mulier timens deū ipsa laudabil. Tertio fuit

cōmēdabilis virginitas catharinē ppter importuni-

tatē. Mā virilit obfuit p̄suasomb⁹ importun-

pmissiq; ipatoris. Tērauit qdē illā vxorē brē

Luī dixit. o virgo generosa: unētuti me p̄sule

⁊ p⁹ reginā in palatio meo sc̄ba vocaberis: ⁊

imaginē tui in medio ciuitatis faciā fabricari

atq; a cūctis adoraberis velut dea. Lut virgo

desine talia dicere: que scelus sunt et cogitare. Ego me ipso sponsa tradidi. Ille gloria mea: ille amator meus: ille dulcedo et dilectio mea: ab eius amore nec blandimenta nec tormeta me poterat reuocare. Et cum iterum post dies aliquos impator ei diceret. Non te quasi famulam possidere cupimus: sed regina potens et electa decore in regno meo triumphabis. Respondit. attende et tu obsecro et iudicij examen veridica sanctione discerne: que magis eligere debeo. Aut potentem eternum gloriosum et deorum: vel infirmum mortalem: ignobile et deformem. Tertio beata catherina seruauit se mundam a cordiali supbia. fuerunt quippe in eo tria ex quibus consueuerunt hoies in superbia crum pere.

Primum fuit nobilitas.

Secundum abundantia.

Tertium scientia.

Primum quod fuit in beata catherina fuit nobilitas originis: nam fuit costis regis filia: et nihilominus impatori eam interroganti et dicenti. progeniem tuam requirimus. humiliter respondit. Scriptum est. Nec te collaudes: nec te culpaueris ipse. hoc factum est stulti quos gloria verax inanis. confiteor tamen meam progeniem non timore iactantem sed humilitatis amore. Ego enim sum catherina costis regis quondam filia: que quousque in purpura nata: et libera libus disciplinis mediocriter instructa. Nec tamen oia contempsit: et ad dominum iesum confugi. Secundum quod fuit in beata catherina: fuit abundantia diuitiarum et bonorum temporalium. ex his puocant hoies ad supbiam. vermis diuitiarum supbia est. Ipsa tamen virgo catherina temporalia oia velut pulcre vilipendit. Tertium quod fuit in beata catherina est scientia. Et de hac dicemus in sequenti mysterio. pro ipsa tamen non intumuit: sed ea ad diuinum utebatur honorem. De sapia sete catherine: cui non potuerunt resistere etiam rhetores et philosophi ad fidem conuertit.

Capitulum. ij.

Secundum mysterium contemplandum de beata catherina dicitur sapientia. et hec est secunda illius excellentia: ad quam plene intelligendam sciendum quod triplex est scientia.

Prima increata.

Secunda condemnata.

Tertia commendata.

Prima sapia increata est ipsius dei. de qua paulus ad romam. xj. ca. ait. O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei. Ista autem sapia nihil aliud est quam ipse deus qui tamen solet attribui filio: pro appropriationem: sic propter potentiam: et spiritum sancto. clemetia. vii. Eccl. i. xxiij. ca. dicitur. Ego sapia prodixi ex ore altissimi primogenita ante omnem creaturam. Et. i. ca. Fons sapientie verbum domini in excelsum. Secunda sapia est condempnata. ut enim colligitur ex dictis. Th. b. s. a. se. q. xv. Sic bonum dicitur dupliciter. aliqui vere illud. scilicet quod est simpliciter bonum. aliqui similitudinarie: vel abusuue. sic cum dicitur. ille est bonus: vel optimus latro: ita sapia aliqui dicitur vere aliqui similitudinarie. Luz. g. q. sapiens est ad male agendum: sapia in eo est pro similitudine dicta. De qua Jerem. iij. ca. scribitur. Sapientes sunt ut faciant mala: boni autem facere nescierunt. Et Jaco. iij. ca. Nolite gloriari et medacesse aduersus veritatem. Non est ista sapia de sursum descendens: sed terrena: aialis: diabolica. Et declarat ista diuisio a seto Th. b. vbi. s. sic. Quia cumque auertit a fine debite: necesse est quod aliquem finem indebitum sibi prestituatur: quod oia agens agit propter finem. Unde si prestituatur sibi finem in bonis exterioribus terrenis vocal sapia terrena. Si in bonis corporalibus: vocal sapia aialis. Si autem in aliquo excellentia aialis: vocal sapia diabolica. Sic fuit sapia tyrannorum et philosophorum. De hac ita loquitur Grego. in moralibus. Quia mundi sapia est cor machinationibus tegere: sensum verbis velare: que falsa sunt vera ostendere: que vera sunt falsa demonstrare. hanc quod sentit: ceteros supbientibus despiciunt. Sed de ipsis philosophis supbientibus: qui sapientes vocari voluerunt: donec pictagoras: philosophi. amator sapientie se noiauit. ut Grego. viij. et. b. meminit. Et Aug. li. xviij. de ci. dei. ita inquit. Aplos ad romam. i. ca. Cum deum cognouisset. scilicet ratione naturali non sic deum glorificauerunt: quod non cogitauerunt. scilicet quod improporcionabiliter excedit cognitionem naturam: et pro consequens super oia est glorificatus: neque gratias egerunt. scilicet de cognitione naturali sibi a deo data. Sed euauerunt in cogitationibus suis. scilicet supbendo de ipsa naturali cognitione dei: et obscuratum est insipiens cor eorum. huiusmodi iudicio dei: et dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Tertiam est sapia commendata. et hec aliqui ponunt virtus intellectualis ab Aristo. in. vi. et. b. que nihil aliud est quam Augustini. in. xiiij. de trinitate. que cognitio diuinorum: que tamen ut inquit Th. b. ratione naturali acquirit vel habet. Aliqua a setis accipit pro gratia gratis data. Juxta illud aplos. i. datur pro spiritu ritum sermo sapientie. scilicet cognitio diuinorum pro lumine infusu: quod quidem possit esse et in peccatoribus. Quia dona gratie gratis date sunt: Alexan. dru. in suo. iij. dicit esse quoniam a spiritu seto: sed non cum spiritu seto. Aliqua ista sapia commendata ponit vnum de septem donis spiritus sancti: que consistit in cognitione diuinorum.

illorumq; saporoso gustu: et esse non potest sine charitate et gratia faciente. Juxta illud Sapientia. In malivolam animam non intrabit sapientia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sapientia igitur fuit in beata catharina: quod non solum in humanis: sed et in divinis illuminatissima fuit: atque ea quae dei sunt: et fidei suae sanctae cognovit et degustavit. Cum hac sapientia superavit mare: et perierit per hos et reginam atque porphyrium: cum ducentis militibus ad christum atraxit. Adarentio quippe dixit. Dixi quae colis nec te nec altos iurare potest. Cui rex. si ita est ut asseris: quod totum mundum errat et tu sola verum dicis: cum tu oes verbum in ore duorum vel trium testium confirmes. Si angelus esses: si caelica virtus: ad huc nemo tibi credere deberet: quanto minus cum femina fragilis esse perberis. Et post multa verba videns cesar quod eius sapientia obtinere non posset: mandavit occidere plures ut oes grammatici et rhetores ad proferendum alexandriae festinantem veniret in mensa munerum recepturi: si concionatrici virginem suis assertoribus superaret. Adhuc tamen sunt igitur de diuersis provinciarum quingenta rhetores: quos oes mortales in omni mundana sapientia exercebant. Quibus interrogantibus cur de tam remotis partibus euocati fuissent cesar respondit. Est apud nos quaedam puella sensu et prudentia incopabilis: quae oes sapientes confutat: et deos nostros demones esse affirmat: quae si superauerit: cum magno honore ad propria redibit. Cui illi dixerunt. Adducat coram nobis puella: ut sua temeritate convicta: nunquam se sapienter vidisse cognoscat. Sed cum virgo certamen quod sibi iminebat didicisset: tota se domino commendavit. Et ecce angelus domini apparuit: et ut constanti stare admonuit asserens: quod non solum ab illis vinci non poterat: sed in super illos ipsa ad palmam martyrii destinaret. Cum ergo coram oratoribus adducta fuisset. Dixit impatori: quod illi iudicio pro una puellam quingenta oratores apponit: et me sine spe mercedis pugnare compellit. Erat tamen mihi merces dominus iesus christus: quae est spes et corona pro se certantibus. Cum vero catharina cum oratoribus sapientissime disputaret: et eos aptis rationibus confutaret. Obstupescerunt illi: et quod dicere non inuenierunt: muti penitus sunt effecti. Tunc impator nimium pro eos furor repletus increpare eos cepit. Cuius ab una puella tam turpi se vinci permitteret. Tunc unus ingratulorum sic ait. Moveris impator quod nullus unquam ante nos stare potuit: quod continuo vinceret. Hec ait puella in quo spiritu dei loquitur: sic nos in admiratione perierit: ut pro christo aliquid dicere: aut

omino nesciamus: aut penitus formidemus. Vnde imperator: constanter fatemur. quod nisi per bellioris sententiam de deo quae visus nunc colimus: per crucis ecce oes ad christum pervertimur. Audies hec tyrannus nimio furor succensus: oes in medio civitatis cremari iussit. At virgo catharina ipsos confortans ad martyrium constantes effecit: et de fide diligenter instruxit. Quis ergo signo crucis muniti flammis fuissent in cetera: ita aias domino reddiderunt: ut nec capilli: nec vestimenta eorum ab igne in aliquo lederentur. Qualiter vero reginam uxorem marentium: et porphyrium cum ducentis militibus ad fidem christi deduxit dicemus in sequenti mysterio.

De patientia sanctae catharinae: et glorioso martyrio eius. Capitulum. iij.

Erant mysterium contemplandum de beata catharina de patientia. Tulit quidem patienter pro christo: maxime tria. Primo incarcerationem. Secundo rotationem. Tertio decollationem.

Primo tulit incarcerationem. Videns namque marentium quod non posset animam catharinae mollire. Iussit eam spoliata scorpionibus cedere: et cesarem in obscurum carcerem trudi. Tribus diebus fame cruciari. Rege autem pro quibusdam causis instantibus extra regionem confiniam procedente. Regina eius nimio amore succensa: cum principe militum nomine porphyrio media nocte ad carcerem virginis properavit. Quo cum regina introisset: vidit carcerem inestimabili claritate fulgentem: et angelos plagas virginis perungentes. Incipiens ergo virgo ei eterna gaudia predicare: et ad fidei convertens martyrii coronam eidem praedixit. Sicque visus ad mediam noctem sermonem protraxerunt: quae cum oia porphyrio audiisset: ad pedes virginis procidit: et cum ducentis militibus fidem recepit: quia vero per duodecim dies sine cibo tyrannus eam esse iusserat: christus per hos dies missa de celo candida colubina celestem eam cibo refouebat. Deinde dominus cum multitudinem angelorum: et virginum eidem apparuit dicens. Agnosce filia creatoris tui pro cuius nomine laboriosum subisti conflictum: constans esto: quia ego tecum sum. Rediens igitur impator: videns eam splendidiorae: quam tanto icunio estimabat afflictam: eos fides carceris torqueri precepit. Illa vero ait. Ego cibum non ab homine accipio: sed christus me per suum angelum nutriti.

Luit cū dixisset multa verba. Imperator videns
 firmitatē eius indignatus ait. & duob⁹ elige
 tibi vnū: aut sacrificare vt viuas: aut exquisita
 subire tormenta vt peas. Et illa. quęcūq; tor-
 menta potes cogitare ne differas: q; carnez &
 sanguinē meū xpo offerre desidero sicut ipse
 p me semetipsum; obtulit. Ipse est deus meus
 amator meus pastor: & sponsus vnicus meus.
 ¶ Secō brā catharina tulit patienter rotatiōez
 Quasit eni qdā prefectus regi furētī vt infra
 tridū quattuor rotas ferris ferreis & clavis
 acutissimis circūtetat ppararet: vt tā terribi-
 le detrimentū virginē dissecaret & ceteros xpi/
 anos tā dire mortis exemplū terreret. Ordina-
 tūq; est vt due rote vno ordine voluerent: due
 āt dno impetu agerent vt ille deorsū laceran-
 do traherent. Iste repugnātes sursū denotā-
 tes ipingerēt. Tūc virgo catharina dnm exora-
 uit vt ad laudē sui nois & cōuersionē ppli cir-
 cūastātis ipsā machinā dissiparet. Et ecce an-
 gelus molā illā cū tanto impetu diuellēdo cō-
 cussit: q; quattuor milia genitū interemit. Re-
 gina āt que desup hoc aspiciēbat & vsq; tunc
 se celauerat: statim descendēte imperatorē de
 tanta feucia vurius increpauit. Rex āt cū re-
 gina sacrificare contēpneret: iussit eā extractis
 pū mamillis decollari. Que cū ad martyriū
 deduceret catharinā rogauit vt p se dnm pre-
 caret. Que rōdit. Ne timeas a deo dilecta re-
 gina: q; tibi hodie p transitorio regno cōmu-
 tabis cte: mū: Et p mortali sponso: tibi imor-
 tale acquies. Educta igit fuit extra ciuitatez
 & ministri mamillas eius ferreis hastilib⁹ cuel-
 lentes: tandē caput preciderunt. Cuius co: p⁹
 porphirius rapiens sepeliuit. Sequētī āt die
 cū de corpore regine questio fieret: & multos
 ex hoc ad supplicū petrabi tyrann⁹ iuberet.
 Porphirius pūmpens in medio exclamauit
 Ego sū qui xpi famulā sepeliuit: & fidē xpi rece-
 pi. Confessi adhuc sunt cōmilitones eius fidē
 suscepisse iesu xpi. Quare pcepit cesar oēs de-
 collari: & corpa coꝝ canib⁹ dimitti. ¶ Tertio
 beata catharina patienter tulit decollationez
 Nā cū nullo terrore nec precibus aut pmissis
 a fide & amore xpi posset amoueri: data super
 eam snia decollari iubetur. Que cū ad locum
 dūcta fuisset erectis in celū oculis orauit dicēs
 D spes & salus credentium. O decus & gloria
 virginū. Iesu rex bone obsecro te: vt quicūq;
 passiois mee memoriā egerit: seu in exitu aie
 sue vel in quacūq; necessitate me inuocauerit

tue propiciationis consequat effectū. Factaq;
 est vor ad eam dicens. Veni dilecta mea: spo-
 sa mea speciosa mea. Ecce tibi celi ianua est a-
 perta. Nam & his qui passionē tuā celebrave-
 rint: oprata p̄fidia, p̄mitto de celis. Deinde cū
 decollata fuisset: de eius corpore p sanguine
 lac emanauit. Angelī āt coꝝ pus eius accipien-
 tes: ab illo loco vsq; ad montem sinay itūce
 dierū viginti deduxerūt: & ibidē honorifice se-
 pelerūt. Ex cuius ossibus oleum indefinenter
 emanat: qd cūctoꝝ debiliū mēbra sanat. Pas-
 sa est āt anno dñi tricentesimo & decimo. Aia
 xpo illius ad etherea regna volauit p̄manens
 leta cū xpo. Qui sit benedictus p oia secula se-
 culozum. Amen.

¶ Sermo sexagesimussertus de fide sancte ce-
 cilie virginis & martyris: ob quā xps eam suā
 sponfam fecit.

Non sabo te mihi in

fide dei viuētis. Verba sunt ista
 originaliter D sec. ij. ca. Eū anīma
 rōnalis fide formata se exo: nat adeo grata ef-
 ficī Regi seculoz immortalē & inuisibilē deo
 vt illam dignetur spiritali castoq; matrimo-
 nio sibi copulare. Nec ret: abibit celsitudie ma-
 iestatis sue: que infinita est. quinimo ex abun-
 danti cbaritate sua creaturā ipsam ad sui vni-
 onem trahit. Facitq; illam extra terminos na-
 ture procedere. Quando enim potuit oprari
 natura illa que de beata yrgine cecilia legunt
 vnde in ea tanta puritas mentis vt virginita-
 tem vnq; voluerit deserere: vnde tanta sapia
 tantaue facundia: vt valerianū sponū suum
 fratremq; eius tiburtium: non solū ad fidem:
 sed etiā ad martyriū triūphū perduxerit. Dñi
 deniq; tanta constantia vt nec tormenta: nec
 violentā mortē horruerit nisi ex p̄sentia spon-
 si iui: qui graz illi porrigebat indefinēt. Pro-
 p̄erea in p̄nti sermone de ipsa puella sanctis-
 sima locuturi: ad fidē eius mētes nr̄as aiosq;
 vertemus. Quā vt verba p̄posita dicunt: de
 sponsata fuit xpo: in f. de perfecta. de qua tria
 mysteria proponimus contemplanda.

Prīmū de cōmendationis.
 Scōm approbationis.
 Tertū defensionis.

¶ Beate maxime cōmendanda est beata cecilia
 eo q; habuit fidem: que virtus est: & prima in
 ordine aliaz virtutū: & in cecilia magna fuit.

Capitulum. j.

Rimū mysteriū contemplandū de fide beate cecile dī cōmendationis. Naz fuit in ea fides xpī: de qua in sua legenda sic cōmē datur. *L*ilia virgo clarissima ex nobili genere exorta ab ipīs eunabulis in fide xpī nutrita absconditū semp euangelū xpī gerebat in pectore: et nō diebus neqz noctibus a colloquijs diuinis et oratione cessabat: suamqz virginitatem pseruata dño exorabat. Sed in hac parte de ipsa fide tria, pponim⁹ dubia declarāda. Prīmū vtrū fides sit virtus.

Secūm vtrū fides sit prima virtutū. Tertium vtrū fides possit esse maior in vno q̄m in alio.

Ad primū dubium respondemus. q̄ fides sit virtus. Et hoc probari potest s̄m Bonaventurā in suo. iij. distin. xxij. Et Thomā s̄a se. q. iij. multiplici rōne. Prīma est. q̄ fides hoīem iustificat. Dñ ad Roma. v. ca. ait. ap̄ls iustificati ex fide pacē hēam⁹. Et vt Aristo. docet in. v. Ethicorū. Iusticia est tota virtus. Secūda rō est. q̄ fides est principiū nre salutis. Dñ xp̄us Luce. vij. ca. Adarci. v. ca. Adartbei. ir. ca. et Luce. xvij. dixit. fides tua saluū te fecit. Et Adarci vlti. ca. Qui crediderit et baptizat⁹ fuerit salu⁹ erit. Tertia rō. q̄ fides placet deo vñ Ecclesiastici. j. ca. scribit. Beneplacit⁹ est deo fides et manufactudo. Et ad Hebrēos. xj. ca. Sine fide impossibile ē placere deo. Et ad Balathas. iij. ca. Qui ex fide sunt hi sunt filij abrahe. Et ioannis. j. ca. Dedit eis p̄tatem filios dei fieri: his qui credūt in noīe ei⁹. Quarta rō quare fides est virtus. q̄ opponit infidelitatē: que est vitiū. Hinc est q̄ fides a sanctis magnificat. vñ. j. Petri dī. Resistite fortes in fide: et ad Ephēseos. vj. ca. In oibus sumentescutū fidei. Et ad Hebrēos. xj. ca. Sancti p̄ fidem vicerant regna: operati sunt iusticiā adēpti sunt repromissiones. Et ibi ap̄lus magnificat fidē sc̄tōꝝ patrū. Sed contra obijciunt aliqui. pbantes q̄ fides non sit virtus. Nam virtus ordinat ad bonū. q̄ vt inquit Aristo. i. ij. etbi. Virt⁹ est q̄ bonū facit habētē. Sed fides ordinat ad verū: ergo non est virtus. Ad hoc rōdet Tho. vbi supra. R̄: verū est: bonum intellectus: cū sit perfectio ipsius: et id in q̄stuz p̄ fidem intellectus determinat in verū: fides habet ordinē in quoddā bonū. Credere nāqz est actus intellectus assentientis vero ex imperio voluntatis. Ad hoc autem q̄ iste actus sit

perfectus duo requiruntur. Quorū vnum est vt infallibiliter intellectus tendat ad suū bonum qd est verū. Aliud est vt infallibiliter ordinetur ad vltimū finem: propter quē voluntas assentit vero. Iterū arguunt q̄ fides non sit virtus: q̄ nulla virtus est in demonibus: sed fides est in demonibus. de quibus dī Jacobi. ij. ca. Demones credunt et cōtremiscunt: ergo fides non est virtus. Ad hoc iterū dicit Tho. q̄ voluntas potest mouere intellectū ad assentiendū que sunt fidei ex duobus. Vno modo ex ordine voluntatis ad bonū: et sic credere est actus laudabilis. Alio modo q̄ intellectus cōuincitur ad hoc q̄ iudicet esse credendum: his qua dicuntur l̄ non conuincatur per euidentiā rei. Sicut si aliquis propheta pronuncia ret in sermone dñi aliquid futurum adhibens signum mortuum suscitando: ex hoc signo cōuinceretur intellectus videntis: vt cognosceret manifeste hec dici a deo: qui non mentitur l̄ futurum quod predictur in se euidens non esset. In fidelibus ergo xpī laudatur fides s̄m primū modū et s̄m hoc non est in demonibus sed solum secundo modo. vident enim multa manifesta iudicia ex quibus percipiunt doctrinam ecclesie esse a deo: q̄uis ipsi res ipsas q̄s ecclesia docet non vident: puta deus esse trinū et vnum: vel aliqua diuini modi. Quare fides demonū est quodammodo coacta ex signorū euidentiā: et ideo non pertinet ad laudem voluntatis ipsorum quod credunt. Secūduz dubium fuit vtrum fides sit prima virtutum. Et ad hoc respondet Tho. q̄ aliquid potest eē prius altero duplici. Vno modo per se. Alio modo per accidens. Per se quidem inter omnes virtutes prima est fides. Cum enī in agibilibus finis sit principiuz necesse est virtutes theologicas quorum obiectum est vltimus finis esse priores ceteris virtutibus. Ipse autēz vltim⁹ finis oportet vt prius sit in intellectu q̄m in voluntate: quia voluntas non fertur in aliquid: nisi prout est in intellectu apprehensū. Unde cum vltimus finis sit quidem in voluntate per spem et charitatem. In intellectu autē per fidem necesse est q̄ fides sit prima inter omnes virtutes: quia naturalis cognitio non potest attingere ad deum s̄m quod est obiectum beatitudinis prout tendit in ipsum spem et charitas. Sed per accidēs potest aliqua virtus prior esse fide: inquantū remouet impedimenta credendī: sicut fortitudo remouet in

ordinatū timorē impediētē fidem: et hūilitas
remouet superbiā: p̄ quā intellectus recusat se
submittere veritati fidei: et sic de alijs virtuti-
bus: quōs non sint vere virtutes nisi presup-
posita fide s̄m Augustinus contra Iulianum.
¶ Tertū dubiū fuit utrū fides possit esse ma-
ior in vno q̄ alio. Et dicit Tho. sc̄da se. q. v.
q. sic. Quia vbiq̄ inuenit parū et magnū
ibi inuenit maḡ et minus: sed in fide inuenit
magnū et parū. Dixit enī dñs petro Adattb.
xiiij. Ad odice fidei quare dubitasti. Et chana
nee dixit Adattbei. xv. O mulier magna est fi-
des tua: quare fides pot̄ esse maior in vno q̄ i
alio. Sciendū tñ q̄ quantitas habitus ex duo-
bus attendi potest. Vno mō ex obiecto. Alio
modo s̄m participationē subiecti. Obiectum
aut̄ fidei pot̄ dupliciter considerari. Vno mō
s̄m formale rationē. Alio modo s̄z ea que ma-
terialiter proponunt. Formale obiectum fidei
est vnū et simplex. sc̄. veritas prima. vnde ex hac
parte fides non differētiatur in credentibus
sed est vna specie in oibus. Sed ea que materi-
aliter credenda proponunt. sunt plura. Et s̄m
hoc potest vnus homo plura explicitē credere
q̄ alius: et sic in vno potest esse maior fides s̄z
maiorē fidei explicitationē. Si vō confide-
retur fides s̄m participationē subiecti. hoc cō-
tingit dupliciter. Nam actus fidei procedit ex
intellectu et ex voluntate: potest ergo fides in
vno dici maior q̄ in alio ex parte intellectus
propter maiorē certitudinem et firmitatem
Alio modo ex parte voluntatis propter maio-
rem promptitudinē seu deuotionē: vel confi-
dentiam. Adagna ergo fuit fides beate cecilie
que propter xpm̄ oia huius seculi bona contē-
psit. Et cum cuidam iuueni nomie valeriano
desponsata fuisset: et dies nuptiarū instituta
esset: illa subitus ad carnem cilicio erat induta
et super deauratis vestibus tegebatur: et cantā-
tibus organis illa in corde suo soli deo decan-
tabat dicens. fiat dñe cor meū et corpus meū
immaculatū vt non confundar. Et biduans
ac triduanis ieiunijs orans cōmendabat dño
quod timebat. Inuitabat angelos precibus:
lachrymis interpellabat apostolos: et sancta
agmina oia xpo famulantia exorabat: vt suis
eam deprecationibus adiuarent suo dño pu-
dicitiam cōmendantem. O illuminata puella
O fidelis cecilia: O femina oi laude digna: u-
uicula erat: pulchra: nobilis: et sponso clarissi-
mo tradita: et tamē cuncta seculi blandimenta

spernebat.

¶ Qualiter fides beate cecilie fuit approbata
eo q̄ valerianus fuit de illa cōmonitus ex visi-
one et q̄ angelū visibiliter inspicuit: atq̄ vir-
te dei frater eius fuit ad fidem conuersus.

Capitulum. ij.

¶ Secundū mysteriū contemplandum de
fide beate cecilie dicitur approbationis.
Fuit nanq̄ fides eius a deo approbata et con-
firmata: dum illam docere conata est suū sp̄s
sum valerianum: habuit quidem illa tria veri-
tatis testimonia.

Primū fuit mirabilis apparitio.

Secūm angeli: a colloquio.

Tertū fraternalis conuersio.

¶ Primū testimoniū quod habuit valerian⁹
de veritate fidei dicit mirabilis apparitio. vt
enim scribit in legēda. Duz venit nox in qua
cum cecilia suscipere debebat secreta cubilis
sientia dixit ei cecilia. O dulcissime atq̄ amā-
rissime iuuenis. Est mysteriū qd̄ tibi confitear
si modo tu iuratus asseras tota te illud obser-
uantia custodire. Jurat valerian⁹ se illud nul-
la necessitate detegere: nulla prodere ratione.
Tunc illa ait. Angelum dei habeo amatorem
qui nimio celo custodit corpus meum: hic si
vel leuiter senserit q̄ tu me polluto amore cō-
tingas: statim feriet te et amittes florem tue gra-
tissime iuuentutis. Si autem cognouerit q̄
me sincero amore diligas ita quoq̄ diliget te:
sicut me et ostendet tibi gratiam suam. Tunc
valerianus nutu dei correptus ait. Si vis vt
credam tibi ipsum angelum mibi ostende: si
vere probauero q̄ angelus sit: faciā qd̄ horri-
ris. Si at virū aliū diligis te et illū gladio ferā
Lui cecilia dixit. Si in deū verū credideris et
baptizari te pmiseris: ipsū videre valebis. Va-
de igit̄ i tertū miliarū ab vbe: via que appia
nūcupat: et paupib⁹ quos illic inuenies diceas.
cecilia me misit ad vos: vt ostendat̄ mibi sc̄m
senem vbanū: qm̄ ad ipsū habeo secreta man-
data que pferam. Nunc cū videris: indica ei
oia verba mea: et postq̄ ab eo purificatus fue-
ris: et redieris angelū ipsum videbis. Tunc va-
lerianus perrerit: et s̄m signa que acceperat s̄a-
ctum vbanū ep̄m̄ intra sepulchra martyrum li-
titantē inuenit. Lūḡ ei oia verba cecilie dixit
ser: ille manus ad celum expandens ait. Dñe
iesu xpe seminator casti consilij suscipe semi-
nū fructus quos in cecilia seminasti. Dñe iesu
xpe pastor bone: Cecilia famula tua quasi apif

tibi argumentosa deseruit. Nam sponsū quē
 quasi leonem ferocē accepit ad te quasi agnū
 mānuētissimū destinauit. Et ecce subito appa-
 ruit sener quidā niueis uestibus indutus: te-
 nens librū aureis litteris scriptū. Quē vidēs
 valerianus pre nimio timore quasi mortuus
 cecidit. Et a sene leuatus sic legit. **Unus deus**
vnus fides: vnus baptisma: vnus deus et pater
oīm qui est super omnes: et super oīa et in om-
nibus nobis. Nunq̄ hec legisset dixit ei senior
Redis ita esse: an adhuc dubitas? Tunc ille
exclamans dixit. Non est aliud quod verius
possit credi sub celo. Statimq̄ illo disparante
valerianus a sancto vrbano baptisma suscepit.
¶ Secundū testimoniū quod habuit valeria-
nus de veritate fidei: dicit angelica collocutio
Rediens namq̄ ad ceciliam illam cum ange-
lo loquentem inuenit. Angelus autem duas
coronas ex rosis et lilijis in manu habebat: et
vnā cecilię: alterā valeriano tradidit dicens
Illas coronas inaculato corde et mundo cor-
pore custodite quas de paradiso dei ad vos at-
tuli: nec vnq̄ marcescent: nec odorem amittēt
nec ab alijs nisi quibus castitas placuerit vi-
deri poterunt. Tu autem valeriane: quia vili
consilio credidisti: pete quodcuq̄ volueris.
Lui valerianus. Nihil mihi in hac vita ducti
us extitit: q̄ vnicus fratris mei affectus. De-
to igit̄ vt et ipse mecum veritate agnoscat. Lui
angelus. placet dño petito tua: et ambo cum
palma martyrij ad deū venieris. ¶ Tertiu te
stimoniū qd̄ habuit valerianus de veritate fidei
de fraternalis cōuersio. Ingressus namq̄ tibur-
tius: frater valeriani. Lū nimīu rosarū sensis-
set odorem. Dixit. Adiro: hoc tpe: Roseus h
odor et liliorū vnde respirat? Lui valerianus
Coronas habemus quas oculi videre nō pre-
ualent: roseo colore et niueo candore vernātes
Et sicut me interpellante odorem sensisti. Sic
et si credideris videre valebis. Lui tibur-
tius. In somnis hoc audio: an in veritate ista tu lo-
queris valeriane? Lui valerianus. In somnis
vsq̄ mō fuimus: sed iam nunc in veritate ma-
nemus. Ad quē Tiburtius. Vñ hec nosti? Et
valerianus. Angelus dei me docuit: quē tu vt
dere poteris si purificatus fueris: et oibus ido-
lis abrenunciaueris. Tunc cecilia euidenter
ostendit ei oīa idola esse speruenda. Ita vt Ti-
bur-tius diceret. Qui ista non credit pecus est
Tunc cecilia osculans pectus eius dixit. No-
die fateor: te meum esse cognatū. Sicut enim

amor dei fratres tuū mihi coniugem fecit: ita
 te mihi cognatū faciet contemptus idolorum
 Vade ergo cum fratre tuo vt purificationem
 recipias: et angelicos vultus videre valeas. di-
 xitq̄ Tiburtius fratri suo. **Obsecro te frater:**
vt mihi dicas ad quem me ducturus es. Lui
valerianus. Ad vrbānū ep̄m. Lui tibur-
tius. de illo vrbano dicis qui torrens damnatus est
et adhuc in latebris cōmorat? Tunc cecilia mul-
ta sibi predicauit de vita futura: de passione
iesu xp̄i: et alijs ad fidem pertinentibus. Qua-
re tibur-tius totus compunctus: fratri suo di-
xit. Adserere meū et perduc me ad hoīem dei:
vt purificationē accipiam. Ductus ergo et pu-
rificatus angelos dei sepe videbat: et oīa que
postulabat protinus obtinebat.
¶ Quare fides cecilię fuit instrumentū vt fi-
des xp̄i defenderetur triplici martyrio.

Capitulum. iij.

Ertiū mysteriū p̄templandū de fide brē
ceclie de defensionis. Sui q̄pe instru-
mētū vt fides xp̄i triplici martyrio defendere
¶ Primo martyrio valeriani tibur-tij et maximī
Secdo martyrio suo proprio.

Tertio martyrio vrbani pontificis.

¶ Primo fides xp̄i sustentata fuit martyrio
valeriani: tibur-tij: et maximī. Nam post sulco
ptus baptisma: valerianus et tibur-tius elmo
sint in h̄stebat: et sanctorū corpora quos alma
chius prefectus occiderat: sepulture tradebat
Quos almachius ad se vocans: cur dānatos
p̄ suis sceleribus sepeliant: ingressit. Lui tibur-
tius. Vtinam serui essemus eorum: quos tu
dānatos appellas: qui cōtempserūt qd̄ videt
esse et nō est: et inuenerūt illud qd̄ nō videt esse
et est. Lui p̄fectus. Quid nā est illud. Et tibur-
tius. qd̄ videt esse et nō est. est oē qd̄ in hoc mū-
do est: qd̄ hoīem ad non esse perducit. Vñ
non videtur esse et est. est vita iustorū: et pena
malorū. Lui p̄fectus. Non puto q̄ pena
tua loquaris. Tunc iubet astare valerianum
dicens ei. Qm̄ non est sani capitis frater tuus
tu saltem poteris sapienter dare responsum.
Constat plurimum vos errare: qui gaudia re-
spūris et oīa inimica gaudij affectatis. Tunc
valerianus se vidisse ait. Glaciali tpe ociosos
iocantes et operarios agricolas deridentes.
Sed estiuo tpe dum aduenissent gloriosi fru-
ctus laborum gauden-tibus illis: qui putabant
vani ceperunt flere qui videbant vrbani. Sic
et nos. Nunc quidē sustinemus ignominia et

laborem. In futuro autē recipiemus gloriāz & eternā mercedē. Vos at nunc habetis transi-
torū gaudiū. In futuro autē eternū inuenietis
interitū. Cui prefectus. Ergo nos inuictissimi
principes eternū habebim⁹ luctū & pōne vi-
lissime eternū possidebunt gaudiū. Cui Vale-
rianus. Domotones estis nō principes tpe
p̄o nati citius morituri: & deo rōnez plus oi-
bus red diti. Dixit at prefectus. quid inora-
mur verbis. Offerte dijs libamina & illesi ab-
scedite. Sancti ruderūt. Nos deo No quoti-
die sacrificiū exhibemus. Quibus prefectus.
qd est nomen eius. Cui Valerianus. Nomen
eius inuenire nō poterit etiā si pennis volaue-
ris. Prefectus dixit. ergo nomē dei iuppiter
non est. Cui Valerianus. Nomen est homici-
de & stupratoris. Ad quē almachius. ergo tot⁹
mūdus errat: & tu cū frate tuo verum deū no-
scis. Valerianus rūdit. nos soli non sum⁹: sed
innumerabilis multitudo hanc sanctitatē re-
cepit. Tradunt ergo facti in custodiā maximi
Quibus ille ait. O iuuentutis flos purpure⁹
Germanus fraternitatis affectus. Quō ad
mortē quasi ad epulas festinatis. Cui Valeri-
anus ait. Nō si crediturū se promitteret: gloriā
eoz p̄ mortē videret. Credidit maxum⁹ & ois
eius familia. Ac vniuersi carnifices credide-
rūt. Et a sancto vrbano qui illuc occulte venit
baptisma suscepit. Igit dum auroza sinem
daret cecilia pergens ad eos exclamauit dicēs
Eya milites xpi abijcite opera tenebrarum &
induamini arma lucis. Quarto igit miliario
ab vrbe sancti ad statuā iouis vucunt. Et dū
sacrificare nollent pariter decollant. Tūc ma-
ximus cum iuramento asseruit se in hora pas-
sionis eorum angelos fulgentes vidisse: & aias
eoz quasi virgines de thalamo exētes quas
in gremio suo in celū angeli detulerūt. Alma-
chius No audiens maxum⁹ xpianū effectū cē
cū plumbatis tandiu cedi fecit: quousq; spūm
exhalauit. Cuius corpus sancta cecilia iuxta
valerianū & tiburtiū sepeliuit. ¶ Secōdo fides
xpi autenticata fuit martyrio. p̄p̄to beate ce-
cilię. Inquirens enī almachius facultates Va-
leriani & tiburti: ceciliāz coram se fecit astare.
Iussitq; vt idolis imolaret: aut sniam mortis
acciperet. Cum autē ad hoc ab apparitoribus
vgeret. & illi vehementer flerent: eo q; puella
tam decora & nobilis vltro se morti traderet.
Dixit ad eos. Hoc boni iuuenes non est iuue-
tutē perdere: sed mutare. Multaq; eis de fide

xpi & futura vita beata persuasit. Quare excla-
mantes illi dixerunt. Credimus xpm verum
esse deum qui talē famulā possidet. De cato q̄
vrbano ep̄o quadringētī & amplius baptizati
sunt. Tunc almachius sanctā ceciliā ad se ad-
uocans: diutius cū ipsa de fide cōtendit. Tandem
ab ipsa rōnabiliter superiq; insisit illaz
ad domū suam reduci. Ibiq; tota nocte & die
bultente balneo concremari: que quasi in loco
frigido mansit: nec modicuz saltem sudoris p̄-
sensit. Qd cū audisset almachi⁹ iussit eā in ip̄o
balneo decollari: quā spiculator tribus ictibus
in collo percussit: sed tñ caput eius amputare
non potuit. Et q; decretū erat ne quartā per-
cussione decollandus acciperet: eā femiuen-
tem cruentus carnifex dereliquit: p̄ tridū autē
superuiuens: oia que habebat pauperib⁹ tra-
didit. Et oēs quos ad fidē cōuerterat vrbano
ep̄o cōmendauit dicens. Triduanas inducias
mibi postulaui: vt hos tue beatitudini cōmen-
dare: & hanc domū meā in ecclesiā p̄secrare
Sanctus autem vrbanus corpus eius inter
ep̄iscopos sepeliuit: & domum suam vt roga-
uerat in ecclesiā cōsecrauit. ¶ Tertio fides ce-
cilię fuit defensata martyrio b̄ri vrbani. Sic
vt legitur in officio ecclie: fuit natione roma-
nus: ex patre pontiano: qui sedit annos octo
menses vndecim: dies vndecim. Post multa
No ab eo circa cōuersionē paganoz laudabi-
liter gesta. Almachius p̄noiciatus inquiri cū
fecit & in quodā antro cū tribus presbyteris:
& tribus diaconibus reperit: & in carcere mis-
sus est. Post hoc plūbaris cū socijs cesus est:
& iteruz in carcere reclusus: vbi tres tribunos
ad se venientes cū custode carceris anolino
sanctus vrbanus baptizauit. Audito q; anoli-
nus xpianus factus esset: prefecto resistitur &
sacrificare renuens decollatur. Sanctus No
vrbanus & socij capitalem sniam acceperunt.
Sed statim almachius a demone arripitur &
deos suos blasphemans & xpianos inuitus ma-
gnificās a demone suffocat. Quod eius vroz
mamernia videns cū filia sua lucina & tota fa-
milia a sancto fortunato presbytero baptisimū
suscepit: & post hoc sanctoz corpora hono-
rifice sepeliuit. Ecce quales fruct⁹ produxit fides
cecilię cuius exēplo miraculis & doctrina: tan-
ta multitudo peruenit ad christum. Adcri-
to igitur desponsauit eam: tribuitq; coronam
eternę beatitudinis. In qua glorioza residebit
per infinita secula seculorum. Amen.

Sermo seraphimus septimus de fide inuisibilissima beate lucie virginis siracusane.

Enit sponsus et que

parate crant intrauerunt cum eo ad nuptias. Verba sunt redemptionis nri: originaliter Matth. xvi. ca.

et in euangelio hodierno. Pro mittit merces eterne vite oibus qui credunt in xpm filiu dei de virgine nati. Unde saluator ipse Joannis. iij. ca. dicebat. Exaltari oportet filium hois: vt ois qui credit in ipso non pereat: sed habeat vitam eternam. Et. vj. ca. Hec est voluntas patris mei qui misit me: vt ois qui videt filiu: et credit in eu habeat vitam eternam. Et iterum eodem ca. Amē amen dico vobis: qui credit in me habet vitam eternam. Et. xj. ca. Ego sum resurrectio et vita. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit vivet. Et ois qui vivit et credit in me non morietur in eternum. Et eodem ca. Si credideris videbis gloriam dei. Propterea beatissima virgo lucia fides iesu xpi p sue aie ornamēto suscipiens: ad nuptias delicatas paradisi peruenit. Una de re ipsa laudibus psequi cupietes: In solēnitate eius: ad sua fide verteremus sermonē. De qua tria mysteria proponimus contemplanda.

Primum de infusione.

Secundum roborationis.

Tertium consumationis.

Qualiter fides infusa fuit aie beate lucie a deo: et quod meritorium est credere: et quod fides informis sit donū dei. Capitulum. j.

Primum mysterium contemplandum de fide beate lucie de infusione. Nam fuit in ea via fides et formata: quoniam deus infudit illam ei: merito atque feruente xpm confessa est: in quem perfecte credidit. Sed in hac parte tria dubia declarem.

Primum vtrum credere sit meritorium.

Secundum vtrum fides sit aie infusa a deo.

Tertium vtrum fides informis sit donū dei.

Ad primum dubium ridet Augustinus super Joannē dicens. Sicut in radice arboris nulla apparet species pulchritudinis: et tamen quicquid est in arboris decoris ex illa procedit. Sic ex fidei humilitate: quicquid meriti: quicquid beatitudinis aia susceptura est: ex fidei fundamentō procedit. Actus vero Theodosius fa se qu. iij. ait. Quod actus nri sunt meritorij: antiquum procedunt ex libero arbitrio moto a deo per gratiam. Ex quo ois actus humanus quod subicitur libero arbitrio si sit reclusus in deū potest esse meritorius. Ipsus autem credere est actus intellectus assentiens ve-

ritati diuine: ex imperio voluntatis a deo moto per gratiam. Et sic subiacet libero arbitrio in ordine ad deum: vti actus fidei potest esse meritorius. Sed obijcit aliquis sic. Ille qui assentit alicui creditur: aut hoc cum sufficienter inducentur ipsus ad credendum: aut non. Si sic tunc non videtur hoc esse meritorium: quia non est ei iam liberum credere: et non credere. Si autem non hoc sufficiens inductiuum ad credendum: tunc leuitatis est credere. Iuxta illud Ecclesiastici. xix. ca. Qui cito credit leuis est corde: et sic non videtur meritorium esse. Ad hoc ita respondet Theodosius. Ille qui credit hoc sufficiens inductiuum ad credendum. Inducit enim auctoritate diuine doctrinæ miraculis confirmare: et quod plus est interiori instinctu ducit dictantis: vnde non leuiter credit: quia tamen non hoc sufficiens inductiuum ad sciendum id non tollit ratione meriti. Secundum dubium fuit vtrum fides sit infusa aie a deo. Et ad hoc respondet apostolus ad Ephesios. ij. ca. dicens. Huius saluati estis per fidem et non ex vobis: dei enim donum est. Notandum tamen secundum Theodosium. fa se. qu. vij. Quod ad fidem duo requiruntur. quorum vnum est: vt huius credibilia proponantur: quod requiritur ad hoc quod homo aliquid explicitate credat. Aliud autem quod ad fidem requiritur est assensus credentis ad ea que proponuntur. Quantum ergo ad primum horum necesse est: quod fides sit a deo. Ea enim que sunt fidei excedunt potentiam humanam. vnde non cadunt in contemplatione hois: sine cognitione nisi deo reuelante. Sed quibusdam quidem immediate reuelantur a deo: sicut sunt reuelata apostolis et prophetis. Quibusdam autem proponuntur a deo mittente fidei predatores. Quantum vero ad secundum. scilicet ad assensum hois ad ea que sunt fidei potest causa considerari dupliciter. Vna quidem exterior inducens: sicut miracula visua: vel persuasio hois fidei docentis: quorum neutrum est sufficiens causa videndum enim idem miraculum et audiendum eandemque predicationem sine doctrina: quidam credunt: quidam non credunt. Et id oportet ponere aliam causam interiorē: quae mouet hominem interiorius ad assentiendum his: que sunt fidei: hanc autem causam pelagianus ponebant solum liberum arbitrium hois. Et propter hoc dicebant quod initium fidei est ex nobis in quantum. scilicet ex nobis est: quod parati sumus ad assentiendum his que fidei sunt. Sed consummatio fidei est a deo: quod nobis proponunt ea que credere debemus. Sed est fallū: quia cum homo assentiendo his que sunt fidei clementer super naturam suam: oportet quod hoc insit ei ex supernaturali principio interioris mouente: quod est deus. Et id fides quantum ad assensum quod est principalis actus fidei

est a deo interius mouente p gram. ¶ Tertiu
dubiū fuit ytrū fides informis sit donum dei
Et ad hoc rīdet q sic. Nam glo. i. ad Corinth.
xii. ca. ait. fides que est sine charitate est donū
dei. Si at obijceret q fides informis est quid
imperfecta: et opa dei sunt perfecta. vt dr Deute-
rono. xxxij. ca. ergo fides informis nō est op⁹
dei. Rīdet Tho. q fides informis et si non sit
perfecta simpliciter pfectione virtutis: est tñ p-
fecta qdā pfectione: que sufficit ad fidei rōem
Iterū posset quis instare sic. Quocunq deus
sanat totaliter sanat. vñ xps dixit Joānis. vij
ca. Totū hoīem sanū feci: sed p fidem hō sanā
ab infidelitate. Quicūq igit donum dei accipit
simul sanā ab oibus peccatis. Sed hoc nō fit
nisi p fidem formatā: ergo sola fides formata
est donū dei: et non fides informis. Ad hoc ita
dicit Tho. q ille qui accipit fidem a deo q̄uis
absqz charitate nō simpliciter sanā: sed sana-
tur fm quid. s. vt cesset de tali pctō. hoc at fre-
quēter cōtingit: q aliquis desistit ab vno actu
pcti: et deo hoc faciēte: qui tñ ab actu alterius
pcti non desistit. ppria iniquitate suggerente
Et p hunc modū datur aliqñ a deo ho: q cre-
dat: nō tñ datur ei charitas. Sicut et aliqub⁹
dā absqz charitate donū p̄p̄betic: vel aliqd
fide. In hoc itaqz relucet bonitas sumi dei: q
etiā pctōribus sua bona gratis data largitur
q̄ eni mlti absqz charitate operentur actus bo-
nos ei genere: vt deo et eccleie obediunt: et
p̄uenit. q̄ alij absqz charitate firmiter et sim-
pliciter credant: et tōte diuine pietatis hoīez
adiuuantis. peccat. Si No aliq fidem forma-
tā habeat p charitatē et opa bona a bono deo
efficiente id ipsū recipiūt. Ipse ergo hanc fidē
lucē virgini tribuit: quā ipa libenter cōplexa
totā se diuine voluntati cōmisit. Erātqz opa
eius scdā: iusta: recta: munda: qualia decet pro-
sequi credentes in xpm.

¶ De tribus miraculis: quibus roborata fuit
fides beate lucie. Capitulū. ij.

Secundū mysteriū cōtemplandū de fide
beate lucie: dr roboratio. fuit eni a deo
fides eius roborata triplici miraculo.

Primū fuit scē agathe visio.

Secūdm matris sanatio.

Tertiu corporis firmatio.

¶ Primū miraculū quo fuit fides lucie robo-
rata et magnificata dr sancte agathe visio. Au-
diēs eni famā scē agathe p totā siciliā diuul-
gari: sepulchrū eius adiit cuiz mic sua cuticia:

longo iam satis tpe fluxū sanguinis incurabi-
liter patientē. Inter ipsa igit missaz solennia
contigit vt illud euāgelii legeret: in quo dñm
mulierē ab hac passione sanasse narrat. Tunc
lucia matri dixit. Si credis his que leguntur
crede agathā illū semp hīc p̄sere: p cuius no-
mine sustinuit passionē. Si ergo ei⁹ sepulchrū
credens contigeris p̄fctē: continuo sanitate
gaudebis. Igit recedentibus cunctis: et matre
et filia iuxta sepulchrū in ofone existentibus:
lucīa somnus arripuit: viditqz agathā in me-
dio angeloz: gēnis ornata stantē: et dicentem
sibi. Soror mea lucia virgo deo deuota: quid
a me petis: qd ipsa poteris prestare continuo
matri tue. Nam ecce p fidem tuam sanata est
Sed dū ista loquimur: increduli nos accusare
contendunt. Muliebria inquit sunt ista et le-
uibus personis enarranda. Nā dixit sapiens
Adultos fecerunt errare somnia et exciderunt
sperantes in illis. Quibus nos rīdemus. q lz
somnia possint cucurire: vel a cā naturali: vl a
cā volūtaria: vel ab influētia celi: vel ab illo
netū et sepe cucurisse rēpimus a volūtate crea-
toris: q sic disposuit in sōnis multa mysteria
reuelā. Nōne Benec. xx viij. ca. Vidit iacob
in sōnis scalā stantē sup terrā et cacumē illū⁹
tangens celū: angelos quoqz dei ascendentes
et descendentes p eā: et dñm inimicū scale dicen-
tem sibi. Ego sum ioh̄s deus abrahā patris tui
et deus isaac. Joseph etiā vt scribit Genesis
xl. ca. Interpretatus est somnū pincerne et pi-
storis pharaonis: et somnū ipsius pharaonis:
vt patet Genesis. xlj. ca. Et Daniel. iij. et. iij
ca. habet. qualiter ipse daniel reuelauit signifi-
catōez somniōz nabuchodonosor regis baby-
lonie. Adagi adhuc postqz adorauerunt xpm
āmoniti fuerunt in somnia: ne reciderent ad be-
rodē. Et Joseph ab angelo in somnijs instru-
ctus fuit: vt cū puero iesu et virgine matre fu-
geret in egyptus. sicut recitat Matthe. ij. ca.
Apud gētiles etiā somnia sepe aliqd signifi-
ca re cōperta sunt. Vñ Valerius multa de som-
nijs scripsit li. i. Sicut de somnijs simonidis q
naufragiū euasit. Et de somnijs mris dionysij
que cū conceptus viero haberet: somniavit se
satiristū parere: satiristū serpentis est de quo
tiraac conficit. Consultoqz pdigiosz interprete
clarissimū ac potētissimū filiū dixit parituraz
Et ita refert alia q̄ plurima. Tullius atq̄n. j. d
diuinarōe ait. Est apud platonē: q cum socra-
tes esset in custodia publica: dixit critoni fami

hieri suo se post die tertium moriturum: vidissetque
in somnis pulchritudinis criminis feminam: que
se nocte appellans diceret: homericum quendam
versum. Terclatichile tempestas leta leuabit. quod
ut est dictum sic scribit contigisse. Suetonius
autem in li. de. xij. cesaribus recitat. **S.** pederente
dicente die que cesar occisus fuit: proxi^o ei⁹ in gerte
vidit fastigium domus labi: et cesarem in sinu suo
iacentem multis vultuibus pforatum: quare som-
nij atrocitate pterrita: cum rogare non desistit: ut
dic prima se a curia abstineret. Dicta sunt hec
omnia ut ostendamus non esse quid fabulolam que de
visione beate lucie superius explicauimus: sic
rei exitus: ut apparebit plene pfirmat. **S.** Secundum
miraculum quo fides lucie roborata fuit
et vera declarata: v^o matris sanatio. Euigilans
quidem a somno lucia matri dixit. Adter me a
ecce sanata es: p ipsa ergo te deprecor: que suis
oracionibus te sanauit: ne mihi de cetero no-
mines sponsu. Sed quicquid mihi datura eras
p dote: pauperibus clarigare. L^o mater. Tege
pius oculos meos: et quicquid volueris de facul-
tibus facito. Ad quam lucia. quod moriens das:
ideo das: quod tecum ferre non potes. Da igitur dum
vniuersis et mercedem habebis. L^o ergo redissent
fit quidam detractio rerum: et dant in necessitati-
bus pauperum. Interea dum patrimonium distri-
buit: sponsus lucie de his nutrice eius vtiliori
gavit. R^odit illa caute que vtiliore possessione
sponsa sua inuenisset quas volebat emere. Et
ideo videbat aliquam distrahere: credidit ille
et cepit auctor esse vendentium. **S.** Tertium miracu-
lum quo fides lucie roborata fuit: v^o corporis
firmitas. Nam venditis omnibus et pauperibus
erogatis. Sponsus trahit eam coram pascasio com-
sulari dicens eam christianam esse et p leges agere au-
gustorum. Inuitate eam pascasio ad sacrificia ido-
lorum. R^odit. sacrificium placens deo est: visita-
re pauperes: et in necessitatibus subuenire: et
quod iam amplius non habeo quod offeram: incipiam
sibi offerendam tribuo. L^o pascasio. Ista ver-
ba tibi simili stulto christiano narrare poteris: mi-
hi autem qui principum decreta custodio: potius
sequeris. Ad quem lucia. Tu principum tuorum de-
creta custodis: et ego lege dei mei custodiam.
L^o pascasio. patrimonium tuum cum corrupto-
ribus expendisti: ideo quasi meretrici loqueris?
L^o lucia. patrimonium meum in tuto loco commisi:
corruptores autem mentis et corporis nunquam
sciri. R^odit pascasio. qui sunt corruptores
mentis et corporis. Lucia dixit. Corruptores

mentis vos estis: qui suadetis ut anima sua dese-
rat creatorem. Corruptores corporum sunt: qui
temporalium delectationem preponunt epulis semper
ternis. **P.** Pascasio dixit. Cessabunt verba cum
peruenit fuerit ad verbera. L^o lucia. verba
dei cessare non possunt. L^o pascasio. tu ergo
deus es. Lucia respondit. ancilla dei sum: Qui
dixit. Dum steteritis ante reges et presides no-
lite cogitare quod aut quid loquamini: dabitur
enim vobis in illa hora quod loquamini. Non
enim vos estis qui loquamini: sed spiritus pa-
tris vestri qui loquitur in vobis. **P.** Pascasio
dixit. In te ergo spiritus sanctus est. L^o lucia.
qui caste viuunt templum sunt spiritus sancti. L^o p
scasio. ego faciam te duci ad lupanar: ut ibi vio-
lationem accipias: et spiritum sanctum perdas. L^o lu-
cia. Non inquinat corpus nisi de consensu me-
tis: nam si inuita violari me feceris castitas mi-
hi duplicabit ad coronam: nunquam autem volunta-
tem meam ad consensum poteris prouocare.
Hoc loco doctores dicunt. que si aliqua virgo
violenter opprimat virginittatis coronam non
amittit. Sicut patet. xxxij. q. v. ca. quod dicitur. ca.
tolerabilis. ca. reuera. ca. non potest. ca. propo-
sita. ca. de pudicitia. ca. magis timeamus. **S.** San-
ctus **Th.** in suo quarto. di. xli. arti. v. ita
ait. Si aliqua virgo p violentiam oppressa fu-
erit non amittit propter hoc aureolam virgi-
nitatis: dummodo propositum perpetuo virginita-
tem seruandi inuoluntate teneat. Et hoc siue
pro fide siue p quacumque alia causa violenter
corrumptur. Sed si hoc p fide sustineat erit
ei meritum: et ad genus martyrii pertinebit.
Unde lucia dixit. si inuita me feceris violari:
castitas mihi duplicabit ad coronam: non que ha-
beat duas virginittatis aureolas: sed que duplex
premiu reportabit: vnum pro virginittate custo-
dita: aliud p iniuria quam passa est. Dato etiam
que talis violenter oppressa concipiat: nec ex hoc
meritu virginittatis perdit. hec **Th.** Ad luciam
iam redeamus: que pascasio addidit. Ecce cor-
pus meum ad omne supplicium paratum: quid
moraris. Incipe fili diaboli desideria tuarum
penarum exercere. Tunc pascasio lenones ad
se venire fecit dicens eis. Inuitate ad eam omne
populu et tamen illudat: donec mortua nunciet.
Stupendum miraculu: **S.** inuincibilis virtus dei
vivi volentes eam trahere: Tanto pondere spiritus
sanctus eam firmiter: ut oino ipsam mouere neque-
rent. Fecitque pascasio mille viros accedere: et
manus et pedes ligare: sed eam nullatenus poterat

mouere. Tūc ēt cū viris mille paria bouū adhibuit: sed tñ virgo dñi imobilis pmanfit. vocatis at magicis vt suis incantatōib⁹ moueret oino moueri non potuit. Dixitq; pascasius Que fuit ista maleficia. q; vna puella a mille hoib⁹ non mouet. Lucia dixit. Non sunt ista maleficia: sed beneficia xpi.

¶ Qualiter beata lucia voluit pro fide xpi vitam pntem p martyrij tolerantia consummare
Capitulum. iij.

Ertiū mysteriū ptemplandū de fide bte lucie dī cōsumationis. Voluit equidē, p fide xpi pntem vitā p martyrij tolerantia cōsumare. In quo tria concurrerunt.

Primū a morte pseruatio.

Secūm secretorū reuelatio.

Tertiū corporis xpi susceptio.

¶ Primū qd pcurrit circa tolerantia martyrij bte lucie: dī a morte pseruatio. Nō enim tormenta potuerūt extinguere illā: ita cito sic fecissent: q; de⁹ pseruabat eā vsq; ad tps. Nā cū pascas⁹ angustiaret nimis: vidēs illā adeo imobilē effectā: iussit copiosū ignē circa eā accendi picēq; et resinā ac feruens oleū sup eam fūdi. Dixitq; lucia. Indutias impetraui martyrij mei: vt credētib⁹ timorē auferā passiois et nō credentibus vocē insultationis: videntes at amici pascasij cū angustiari: in gutture ei⁹ gladiū imiserūt: q; nec sic extincta ē: nec loqā amisit. ¶ Secūm qd pcurrit circa martyriū beate lucie: dī secretorū reuelatio. Reuelauit enī ea q; secreta crāt: et sciri nō poterāt: pp distantia loci. Dixitq;. Annuncio vobis pacē ecclesie reddita maximiano hodie mortuo et d; regno suo dioleceiano expulso. Et sic ciuitati cathariensi soror mea agatha data est pteatrix. Sic et ego ciuitati siracusane pcessa sū interuētrix. Dū hec verba loquit. Ecce ministri romanorū venerūt et pascasij apprehendētes: vincitū ad cesarē secū duxerūt. Audierat enī cesar q; multa rapuerat. Quare de suis scelerib⁹ conuict⁹ capitali snia sūt punitus. ¶ Tertiū qd pcurrit i martyrio bte lucie: dī corporis xpi susceptio. Nā de loco in quo pcessa est: nō est mora: nec spm tradidit: q; ad usq; venit et corp⁹ dñi sacerdotēs ei traderēt: et oēs astantes amē dño rñderēt. In codē at loco est sepulta et ecclesia fabricata. fuit alia lucia cui⁹ officii ecclesie celebrat mense septēbris. hec tpe dioleceiani et martiriani in viduitate per annos triginta et sex manserat. Lxviiiq; anni totius vite fuerūt se-

ptuaginta quinq;: put legit in suo officio. Ista accusata a filio Euprepto q; xpiana esset iussu dioleceiani carceri mancipata fuit: vbi cōsolationē diuinā pmeruit. Deinde corā dioleceia no sedente. p tribunali extensa est: et sustibus diutissime verberata. Postea in ollaz plūbo plena i circuitu igne copioso successā demersa est. Vbi scētā dei psallēs triduo vixit vltio gladio aduersa ē. Itaq; pria lucia i virginitate pmanens: martyriū p xpo passa est. Ista vox in viduitate psecrans: mox p xpo nō recusa vit. Quax aie gloriā celestis regni in eternuz pacifice possidebūt. Ad quā nos pducatur iesus fili⁹ dei: q; sit bñdic⁹ in secula seculorū. Amen.

¶ Serino seragefimusoctauus de laudibus vere amicitie: que hoies in scititate conseruat.

Latus qui inuenit

amicū verum. Sapientis verba sunt ista originaliter Ecclesiastici. ci. xxv. ca. Satis efficax est tam

in spūali q; ciuili vita: vinculū amicitie vere: qua hoies cōmunicant sibiipsis vtranzq; fortunā. Propterea a macrobio species iusticie ponitur et ab ipso atq; a ceteris sapientibus: miris laudibus preconīcat: q; tñ pleriq; ferales potius q; rōnales hoies amicitia et parū pendunt et fugiunt. Fecit q; in pñti sermone d; eius laudibus erim⁹ verba facturū: de qua tria mysteria proponimus contemplanda.

Primū dī cōmendationis.

Secūm distinctionis.

Tertiū significationis.

¶ Omnes sancti et morales phi gloriose loquuntur de amicitia. Capitulum. j.

Primū mysteriū contemplandū de amicitia dī cōmendationis. Omnes quippe tam sancti q; phi morales de illa gloriose loquunt. Vnde Sapiens Ecclesiastici. vi. ca. ait Amicus fidelis protectio fortis. Et cassiodorus in libro de amicitia. In hūanis reb⁹ nihil amicitia dulcius, insentit: nihil sanctius appetitur: nihil fructuosius custodit. Et in codē li. Amicitia ppria suauitate virtutes alias condit: aduersa tpar: tristiaq; iocundat. Et idē in eplis. Sine amicis ois cogitatio esset tedum ois opatio labor: ois terra pegrinatō: ois vita tormentū: sine amicoꝝ solatio: viuere cēt mox. Et Ambrosio. li. d; officij. Solatiū appē vite h⁹ est: vt habeas cui pect⁹ tuū apias: cui archana cōteas: cui secreta tui pectoris committas: v

colloca tibi virū fidelē: q̄ in p̄speris gratulef
in tristib⁹ cōparat: in p̄secutionib⁹ adhortef.
Et Valerius maximus li. iij. Amicitie vincu
lū potens est ⁊ p̄cualidū: neq; vlla ex p̄re san
guinis viribus inferius. Et Quirilian⁹ in li.
declamationū. Nō reperio qd̄ in rebus hūa
nis excogitauerit nā p̄stantias amicitia: qd̄
cōcordia ⁊ fortunā maius auxiliū. Et Saluf.
in iugurtino. Nō exercitus neq; thesauri sūt
regni p̄sidia: sed veri amici: q̄s neq; armis
cogere: neq; auro parare queas: officio fideq;
parant. Et Seneca in li. de tranquillitate aī.
Nihil eque oblectat aīum: q̄ amicitia fidelis
⁊ dulcis. Et Theophrastus p̄bus. Quāri est
sine aīa corpus: tanti est sine amicis hō. Et se
cund⁹ p̄bus interrogatus ab adriano cesare.
quid est amicus. r̄ndit. desiderabile nomē: in se
licitatis refugiu: indeficiens quiete: amanda
felicitas. Et Aristo. i. viij. Et bicox. ca. i. Ami
citia maxime necessaria est in vita: sine amicis
nullus eligeret viuere: hīs reliqua bona oīa ⁊
mendicantibus ⁊ principatus ⁊ p̄rates possi
dentibus: videt̄ amicis maxime opus esse. Et
idē in li. i. politicis. Amicitia quidē putam⁹ ma
ximū esse bonoz cimb⁹. Et idē in li. iij. topicoz
Magis eligenda est sup̄abundantia amicitie
q̄ pecuniaz. Et Tullius in questionib⁹ tuscu
lanis. Sūmū gen⁹ felicitatē: est h̄re amicos. Et
idē in li. iij. de amicitia de q̄ inquit aulugeli⁹
in. i. noctiū acricaz. Et cū libru illū cōponeret
legit lib⁹ theophrasti d̄ amicitia ait. Excepta
sapia nil melius est datū hoi a dijs immortalib⁹
amicitia. Et iterū ibi. Solē mūdo tollere vi
dent: q̄ amicitia e vita tollit: q̄ nihil a deo me
li⁹ habem⁹: nihil iocūdius. Et iterū. Ego vos
hortari nō possū: vt amicitia oibus reb⁹ hūa
nis aīponatis: Nihil enī est tā nature aptum
tāq; aueniens ad res vel sc̄bas vel aduersas.
Et idē li. i. de finibus bonoz ⁊ maloz. Dium
rerū q̄s ad h̄re viuendū sapia cōparauit. nihil
est maius amicitia: nihil yberius: nihil iocūdi
us. Sed p̄ter predicta q̄runt aliq; vtz felix i
digeat amicus. Et posset argui q̄ nō. q̄ quicū
q; sūt p̄ se sibi sufficiētes ex bonis q̄ hnt: n̄ in
digeat amicitia alioz: sed felix p̄ se oīm bonoz
sufficiētiā hz: q̄ nō videt̄ indigere amicis. In
oppositū Nō arguit tali rōne. Inter oīa exte
riora est maximū bonū h̄re amicos. vt p̄batū
est paulo sup̄ius p̄ aristo. Si ergo felici cui oīa
bona tribuunt nō dant amicos: tūc felici decrit
maximū bonoz exterioroz. i. amicitia qd̄ est ⁊

rōnē felicitis. R̄ndet̄ ad ista soluenda. q̄ aut lo
quimur de felicitate celestis p̄rie: aut de felici
tate p̄ntis vite. Primo enī si loquimur de p̄se
cta felicitate q̄ erit in p̄ria. tunc aut loquimur d̄
necessitate b̄ritudinis: aut de b̄n esse. Primo
mō dico q̄ societas amicoz nō requirit de ne
cessitate ad b̄ritudinē p̄rie. qm̄ ille qui hz totaz
plenitudinē sue p̄fectionis in vno nō indiget
in alio. sed beatus in patria habet totam ple
nitudinē: sue p̄fectionis in deo: q̄ nō indiget
alio. Et hoc est qd̄ scribit Sapie. vij. ca. Vene
rūt at̄ mihi oīa bona pariter cū illa. s. cū diuina
sapia: q̄ in dei clara visione cōsistit. Vñ Aug⁹
viii. li. sup̄ bench ad fraz dicit. q̄ creatura spi
ritualis ad hoc q̄ sit b̄rā nō nisi intrinsic⁹ ad
iuuat eternitate: v̄ritate ⁊ charitate creatoris
Nā p̄fectio charitatē est essentialis b̄ritudinē
q̄rū ad dilectionē dei: nō at̄ q̄rū ad dilectōez
primi. Quare si esset vna sola aīa fruens deo
nō hūs p̄ximū quē diligeret: adhuc b̄rā esset
sed suppositio primo seq̄ dilectio eius ex p̄se
cta dilectione dei. Vñ q̄si cōcomitantē hz b̄bz
amicitia ad p̄fectā b̄ritudinē. Sc̄do Nō si loq̄
mur de b̄n esse b̄ritudinis tūc verū ē q̄ ad illā
facit societas amicoz: sic b̄ritudo essentialis
est quā hz b̄tūs apud deū solū: ita b̄ritudo ac
cidentalē est: quā hz b̄tūs apud aliū b̄m. Si
Nō loquimur de felicitate ip̄fecta q̄ nihil aliud
est: large illā sumendo q̄ p̄scriptas ⁊ bonoz
tpaliū abundantia. tunc dico q̄ felix aliq; mō
nō indiget amicis ⁊ aliq; mō indiget. Nā felix
nō indiget amicitia vtilit: q̄ existit sibi oīa bo
na: indiget tamen amicitia maxime. p̄pter tria.
Primo. p̄pter cōcagationē. vt cōiect amicus in
digentibus felicitatē suā. qm̄ vt inqt̄ Plato ī
Timoeo. Bonos viros decet cōmodos esse.
Et Quidius in li. d̄ ponto. Regia crede mihi
res est succurrere lapsis. Cōueniēs hoi est ho
minē seruare voluptas. Sc̄do felix idiget ami
cis. p̄pter cōseruationē: q̄ nullus sufficit sol⁹
seruare. p̄spiratē suā. Id̄ inqt̄ Tullius in li.
de amicitia. Quā res humane fragiles sunt ⁊
caduce sp̄ acgredi sūt: q̄s diligam⁹ ⁊ a q̄bz
ligamur. charitate enī benignitiazq; sublatā
oīa est sublatā: ⁊ ita iocūditas. Tertio felix in
diget amicis. p̄pter delectationē: q̄ delectabi
le est viuere amicis. Vñ ⁊ Tullius in p̄fatio
li. d̄ amicitia dicebat. Quā dulcius q̄ h̄re ali
quē cū q̄ audeas sic loq; oīa vt tecū. Prop̄ hec
oīa p̄cludit sapiēs Ecclesiasti. vi. ca. q̄ inue
nit amicū fidelē iucit ⁊ b̄sanx. Amico p̄p̄e

cōdicatio. vt enī ait Ambro. li. de officijs. Nihil occultat amicis: si ver? ē. Verūm caute agēdū est vt seruet regula Seneca ad lucillū dicentis. **O**ia cū amico delibera: sed de ipso prius. **M**ā ingt Macrobius li. saturnaliū. Ita amicū habēas vt hūc fieri posse inimicū putes. Et Valerius rubrica de dilectōe et amore dicit. **R**uas aiebat oportere hoies ita in vsu amicitie ver sari vt meminerint eā ad grauissimas inimicitias posse cōverti. Ad qdē pceptū pma specie nimis fortasse callidū videbat: nūmūq; simplicitati: qua pēcipue amicitia gaudet. Priū: sed si ai altior cogitatio demissa fuerit p q; vitile repicet. **T**ertiu signū vere amicitie dī ai confirmatio. Hoc vtiq; ad verā amicitiaz spectare cognoscit: vt nō statim mala de amicis credātur susurrionib? et bilinguibus. **I**ō Valerius li. iiii. rubrica de moderatōe. laudat platonē. qui cū a quodā audiret renocratē discipulū suū de se multa impie locutū sine vlla cunctatōne erimantē respuit: Instabat ille certo vultu eam querēs cur sibi fides nō adhiberet. Adiecit plato. Non esse credibile vt quē tantopere amare ab eo non diligeret. **P**ostremo cū ad iusturandū inimicitias serēs malignitas cōfugisset ne dī piurio ei? disputare affirmavit nūq; renocratē illa dicitur fuisse: nisi ea dici expedire sibi iudicasset. **S**ed sūt alia signa oris et hec distinguunt in tria.

Primū est secreta monitio.

Secūm recta locutio.

Tertiu manifesta laudatio.

Primū signum oris vere amicitie est secreta monitio. **L**ū. s. gs depredēdes in aliq; suū amī cū errare secreta studet illū monere. **I**ntra saluatoris nisi documētū. q. **M**att. he. xviii. ca. dixit. Si peccauerit in te fr tuus: vade et corripe eū inter te et ipsū solum. Et de hoc ita pulchre loq; Ambro. li. iij. de officijs. **O**biurget amicus amicū: nō tactantie studio: sed affectu charitatis: vt nec amonitio aspera sit: nec obiurgatio cōtumeliosa. Et Seneca in li. de morib? **D**ires tuas magis amici sentiam bñficijs q; iniurijs. **S**ecūm signū oris est recta locutio. vt amīc? magis loq; amico vera et vtilia q; blanda et falsa et cū suo dāno illi placētia. **H**ic sapiens puer. x. ca. ait. **S**imulator ore decipit amīcū suū. Et xvj. ca. **D**ir iniq; laudat amīcū suū: et dicit eū p viā nō bonā. Et Aug? super illo verbo psalmiste. **L**audat pctōr in desiderio sic sue. **A**dulantiū inquit lingue alligant

aias in pctis: delectat enim ea facere in quib? nō solū inuitit reprehēso: sed et laudat pctōr. **T**ertiu signū est manifesta laudatio. vt enim inquit **A**rsto. **H**ic mos amantiū est vt amorē suū silentio tegere neqant. **T**ertio sunt alia signa vere amicitie in opere: et hec ad huc tria. **P**rimū est grata conuersatio. **S**ecūm prompta condescensio.

Tertiu honesta satisfactio.

Primū signū est grata conuersatio. **I**nquit enim **A**rsto. it. **E**t bicorū. **A**micus est alius ipe. Et **T**ullius. **A**micus est alter ego. **I**ccirco qui veri amici sunt: libenter conuentū: familiariter conuersantur. **Q**uare et **A**rsto. dicit. **A**micis eligibilissimū est coniuere. **S**ecūm signū est prompta cōdescensio. **L**uz quis amīco condescendit sabueniēdo sibi in necessitatibus suis. **I**deo pbus quidā cū diceret ei de quodam paupere: ille amicus illius diuitis est cur inquit illo diuite pauper est: amicus non est: qui particeps nō est fortune. Et dū amīc? aliquid exoptulat: non est procrastinandum. **U**nde sapiēs in **P**rouer. dixit. **N**e dicas amīco tuo vade et reuertere cras enim dabo tibi cum statim possis dare. **T**ertiu signū est honesta satisfactio. **N**ec amicus turpia petere debet: nec alius in his satisfacere tenetur. **H**inc **V**alerius libro. vi. **R**ubrica grauior dicta aut facta. refert **p**ublius **R**utilius cum amīci cuiusdam iniuste rogationi resisteret: atq; is per summā indignationē dixisset. **Q**uid ergo opus est mihi amicitia tua: si quod rogo non facis. **R**espondit. imo quid mihi tua: si ppter te aliquid inhoneste facturum sum. Et **A**ulus **G**elius in. i. noctium actiarum querens an p vtilitate amicorum delinquendū aliqñ sit. ait. **E**thilo lacedemonius de hoc dubitauit. **P**erticles atheniēsis egregius vir ingenio bonisq; oibus disciplinis ornatus ab amīco suo rogatus vt pro re causaq; eius salum deiraret. **R**espondit. **O**pus est me amicis cōmodare sed vsq; ad aras theophrasti? parua inquit et tenuis vel turpitudo vel infamia inquit est. **S**i ea re magna vtilitas amīco queri pōt rependitur quippe et compensatur leue dānū delibate honestatis maiore alia grauioreq; in adiuvando amīco bonestate. hec **A**ulus **G**elius. **S**ed **L**icero in li. de amicitia ita pclusit: **M**ulta est excusatio pcti: si amicitia peccauerit. **M**ā cū piliatrix amicitie virtut: opinto fuerit. difficile ē amicitia manere: si a virtute defecerit.

Hec de amicitia scripta sunt: vt cognoscat vnusquisq; quanta sit vis illius: q; in a rarissimis obseruatur: vt decet: vbiq; et ceteri priuatus amor alas suas iam expandit: vnusquisq; qd suu est qrit et suo tantu; comodo satisfacere studet. Ihsos No q xpianu sum? ad amicitia excolenda inducimur: p lege illa diuina: qua rpa deus dei filius de virgine natus verbo docuit. pariter et exeplo. Diliges ait. primu tuu. qd si fecerim? pignus eterne vite ab eo largiter accipiem?: q suam nobis gram largiet in pnti seculo. Et in futuro gloria sempiterna: in q viuut et regnat p infinita secula seculoz. Amen.

Sermo seragesimus nonus de brissimo confesso Antonio paduano de ordine minoru.

Non potest ciuitas

abscondi supra montem posita. Verba snt redemptor; nri origina liter Adarthei v. ca. et in euangelio pntis solenitatis. Lucti fere mortales qui baptismali caractere snt insigniti: bni antoniū paduanū deuotioe a dentissima colūt ac venerant: nec ipse patrociniū eius expofcentib; ita fit affabilis et ppositus vt videat quodā mō cū illis cōtūcere et cōmorari. Nullus a fonte sue dulcedinis sribūdus abscedit: oibusq; eū inuocantibus presto est. Et vt verissime cantat ecclesia. Ad sacra eius tumulū frequēt mēbra languentū: mō sanitarū quolibet morbo fuerit grauatā restitunt. Propterea ne bñficiorū illius imemores accusēmur: in solenitate pnti ad sue laudis sponia extollēda: o studio: o diligentia: oiq; vi dicendi debem; incubere. Est qpe in ecclesia dei velut ciuitas posita in cacumine mōtie: q ab oibus videri pōt. vt vba pposita dicūt. Qm multa in hoc scō repunt q fulgēt in domo dñi: lucentq; oibus q sunt in illa: pp q prem q est in celis glorificat et bñdicūt. Sed vt ista clarius habeant d scō antonio in pntiaz v. rba facturi. Triplicē excellētia eius porabimus.

Prima dī religionis.

Secda predicationis.

Tertia glorificationis.

Qualiter bñs antonius etate tenellus habitū canonicorū regulariū scī augustini suscepit. Inde q celo martiriū succensus trāsiit ad religionē minorū.

Capitulum. j.

Rima excellentia scī antonii: dī religionis. Dedicauit nāq; se deo: in religioē

scī laudabili vsg; ad mortē pserauit. Vt eni scribit in cronicis o: dinis nri minorū. Fuerūt anni vite bñi antonii xxxvi. Nā fuit in domo parentū annis quindecim. In monasterio Na scī vincentij annis duobus. Et in monasterio scī crucis de colimbria nouē ānis. Postremo in ordine bñi francisci multis miracul clarus decē ānos felicitā psumauit. Et k: in comulta cōueniā: q; sue religionis pfectionē extollit: nos tñ tria dūtaxat explicabimus.

Primū est etas.

Secdm causalitas.

Tertiū charitas.

Primū q extollit pfectio assūpte religionis a bño antonio dī etas. Nō eni expectat it senectū: nō iuuenilib; ānis prius voluit obtempere: sed vbi scriūdecimū attigit annum spretis mūdi et carnis illecebris ad qdā cenobiū ordinis scī augustini vltione ciuitatis de q ipse oriūd; erat vicinū se cōtulit. Vbiq; deuot; habitū religionis assūpsit: vbi biēnio eractor: amicorū carnaliū frequentia turbabat: ne vt cupiebat sedulo p̄replationi vacaret: q̄c ad scē crucis de colimbria cum superiorū licentia aliud. s. eiusdē ordinis monastriū cōuolauit. Sed pleriq; cū bec vicinū: vel antonio ad iuuenile q̄si motū impurant: et ad religionē se transfilit: vel detrahūt viris religiosis: q inducere cōatur laicos vt et ipi fiant religiosi: aut religionē dānāt: q viros qñq; flagitiosos atq; scelestos recipit. Pro quibus tria sūt de necessitate dubia declaranda.

Primū vtrū circa religionis ingressū sit habenda magna deliberatio.

Secdm vtrū peccet ille qui hortat quoscuq; ad religionis ingressū.

Tertiū vtrū petōibus sit denegandus religionis ingressus.

Ad primū dubiū rīdet Th. ba. fe. q. vl. q. diu turna deliberatio et multa cōsilia requirunt in magnis dubijs. vt dicit Arist. in. iij. ethicoz. In his at q sunt certa et determinata nō requirunt p̄siliū. Circa at ingressū religionis tria p̄siderari. Primū est ipse ingressus religionis fm se. Et sic ē certū q est meli; bonū: et q de h dubitat quātū de se ē derogat tpo q hoc cōsiliū dedit. Secdo p̄siderari religionis ingressus p cōparationē ad vtraq; et q est ingressus. Et sic nō est locus dubitationis: q illi q ingressū religionē: nō cōsidūt de virtute sua: sed diuina. fm illud Isaie xl. ca. Qui sperat i dño

mutabunt fortitudinem. Si tamen esset aliq̄
speciale impedimentū: puta infirmitas corpo-
ralis: vel onera debitoꝝ: vel aliqd̄ huiusmodi
requirit̄ deliberatio: p̄siliū habendum est cum
his qui p̄desse possunt non impedire. Tertio
p̄t considerari ingressus religionis quantum
ad modū: et quā religionē quis ingredi debeat
Et in talibus haberi p̄t p̄siliū a viris timē
tibus deū. Sed penē oēs que sua sunt querūt
nō que iesu xpi suā religionem omnibus p̄fere-
rentes: et plerūq; qd̄ grauius est alijs derogan-
tes nō attendentes ad quam quis vocet a do-
mino. Voluit q̄ppe ipse deus cuius sapientie
nō est finis: ecclesiam religionum multiplicitate
decorare: que tñ oēs vni xpo famulant: vniq; de-
trahendū alicui religioni quam approbavit ec-
clesia. Sed omnibus bono est eribendus: in
quibus diuersę constitutiones reperiuntur: vt
sic satisfiat diuersis inclinationibus volentib; deo
in religione seruire. ¶ Ad scdm̄ dubiū di-
cit Tho. vbi. s. Et illi qui inducunt aliquos ad
religionē: magno sunt p̄mio digni. Nā scri-
bitur Jacobi. v. c. Qui conuerti fecerit peccato-
rē ab errore vie sue liberabit animam eius a
morte: et operit multitudinē peccatoꝝ. Ad hoc
etiā facit qd̄ d̄. i. xv. c. tria sunt. ¶ Postet tamē
p̄tingere triplex inordinatio. Prima ē si violē-
ter aliquis aliquē ad religionē cōpelleret: vt. n.
scribit̄. xx. q. iij. c. p̄fens clericus. Nullū bonū
nisi voluntarium. Et ¶ Dico. ait de conse. di. v.
Quicquid necessitate sit cito soluitur qd̄ volū-
tate perferat. Aduertant ad hoc parentes hi
qui filias inuitas monasterijs recludūt quāto
periculo illas exponunt. Considerent et religio-
nū p̄lati qui moniales sic factas inuitas reci-
piunt: quid r̄sori eterno iudici qui neminem
vult saluare inuitū. Audiant autē oēs Augusti-
num qui lib. i. p̄fessionū ait. Nemo inuitus be-
ne agit: etiam si bonū est qd̄ agit. Secūda inor-
dinatio est. Si aliquis simoniace alium ad reli-
gionē trahat p̄tio dato vel recepto. qd̄ pro-
hibetur. i. q. ij. c. quam pio. Nota p̄pterea q̄ h̄
p̄ ingressū religionis siue monachōꝝ siue mo-
nialium nō liceat aliquid accipere vel exigere
quasi p̄ciū. Sp̄tē tñ oblara nō interueniēte
aliqua corrupta intentione licet recipere. sicut
p̄batur. i. q. ij. c. sicut ep̄iscopū. Tertia inordi-

natio est cum quis mendacijs allicit̄ quēpiam
vt religionem ingrediat̄: puta qz religiois aspe-
ritat̄ et tentationum beata vel negat vel tacet.
Aut quia multos religiosos cum xpo loqui sa-
miliariter mentit̄ et similia: que et si quandoq; vera
inueniant̄: tamen de pleriq; falso confin-
gunt̄. Illicitū ē talibus fallacijs decipere iuue-
nes: vt sic mundū cōtēnant: qz vt refert Aug.
xx. q. ij. c. primū. Ad salutē sempiternā nullus
ducendus est opitulante mendacio. ¶ Ad ter-
tiū dubiū sanct̄ Tho. vbi. s. r̄idet qz ingressus
religionis: nō solū p̄gruit et expedit exercitatis
in obseruantia p̄ceptoꝝ: vt ad maiorē p̄fecti-
onē pueniant: sed etiā nō exercitatus et peccato-
ribus. Nā et dñs Martheū publicanū qui nō
erat exercitatus in p̄ceptoꝝ obseruantia vo-
cauit ad obseruantiam consilioꝝ. Ad hoc facit
qz habet̄. xxiiij. q. ij. c. admonere. Vbi stephan̄
papa p̄silit cuidam p̄rociēde. qz ingrediat̄ mo-
nasterium dicēs. Relinque hoc maximū pecca-
ti facinus: ingredere monasteriū. Ad antoniū
itaq; redeundo vicimus qz ipse sp̄s sancto isti-
gante religionis statim elegit. Et quide h̄ ex-
cūtu rei: quia de bono in melius semp̄ profe-
cit deprehendere possumus id nihilomin⁹ ma-
nifestat eius p̄ditio anteq̄ a mūdo discederet
Natus quippe ex venerabilib; hōcissimisq;
parentibus: atq; ab eis in primo flore genitus
iuuentutis: vocatusq; in sacro baptismate ser-
dinandus: traditus ab eis fuit educādus et r̄is
imbuendus in ecclesia gloriose virginis marie
qua bti vincentij martyris corpus honorifice
requiescit. Qua de re cum ipse sic a teneris an-
nis bonis moribus fuisset instructus non nisi
vera prudentia comitante in religione deo ser-
uire disposuit. ¶ Secūda quo extollit̄ p̄fessio
assumptę religionis a beato antonio d̄ causa-
litas. Causa quippe finalis pp̄ quam religio-
sus effectus est: sp̄ctis quibuslibet tēporalibus
bonis fuit vite religiose p̄fectio: de qua p̄fe-
ctione tria declaranda se ingerunt.

Primū in quo p̄sistit p̄fectio religionis.
Secūda in tribus votis integrat̄ et perficit̄
status religionis.

Tertiū cur inter tria vota p̄cipalissimū ē et essen-
tialissimū p̄sa obedientia.

Ad p̄mū r̄idēre possumus qz p̄fectū d̄ cui ni-
hil deest: vt vult Ari. iij. p̄b̄. t. v. m̄t̄ h̄aphisi.
Et cōmērat̄ ibidē cōmēto. xij. Et tho. p̄ma
p. q. iij. Cōsistit ergo p̄fectio hoīs in adoptiōe
charitatis. Iuxta illud ad Colocē. iij. c. Su-

p oia charitatē habere q̄ ē vīculū p̄fectionis. Amor. n. hz virtutē trāformatiuā z vnitiaz diligēt̄ i dilectū p̄ intellectū z affectū. Et in hoc p̄ficiē creatura q̄ vniā p̄ affectū cum creatore cui nihil boni deest. Et aut̄ triplex p̄fectio s̄m tho. fa. sc. q. clxxxiii. arti. ii. Prima absoluta q̄ nō solū attēdit s̄m totalitatē ex pte diligētis: s̄z etiā ex pte diligibilis: vt. s. diligat̄ deus q̄stū ē diligibilis. z talis p̄fectio nō ē possibilis alī cui creature s̄z soli deo puenit. Secda p̄fectio ē absoluta s̄m totalitatē absolutā ex pte diligētis put. s. affectio s̄m totū suū posse semp actualr ferat̄ in deū: z talis p̄fectio nō ē possibilis i via cū hō z dormiat z alijs i gbus occupet mētis actu nō ferat̄ in deū. Et ista ē p̄fectio patric. Et de hac dicit de pe. di. ij. charitas p̄fecta charitas in hac vita haberi nō p̄t. Tertia aut̄ ē p̄fectio q̄ neqz attendit s̄m totalitatē ex pte diligibilis neqz s̄m totalitatē ex pte diligentis: vt. s. semp actu ferat̄ in deū: s̄z quātū ad hoc q̄ excludat̄ ea que motū dilectōis in deū repugnāt: z hoc p̄t haberi in p̄siti vita. Et h̄ duplr. Vno mō in quātū ab effectu hoīs excludit̄ oē illud quod charitati p̄iatur: sicut ē peccatū mortale: vt. s. nihil cogitet vel velit deliberare qd̄ sit diuine dilectioni p̄iurū: s̄z sine tali p̄fectione charitas eē nō p̄t. Alio mō vt hō studiū suūz deputet ad vacandū deo z rebus diuinis: p̄termis̄s alijs: excludēdo oēm affectū extraneū nisi q̄stū necessitas vite p̄ntis regit. Et ad istā ordinat̄ religio vt ad finē. Vn̄ status religiois ē quedā disciplina z exercitiū p̄ueniēdi ad p̄fectionem. ¶ Scdm̄ qd̄ erat declarandū quō in trib⁹ votis integrat̄ z p̄ficiat̄ stat⁹ religiois. Et ad hoc r̄ndemul s̄m tho. fa. sc. q. clxxxvi. arti. vii. q. status religiois p̄t triplici p̄siderari. Vno mō s̄m qd̄ ē quoddā exercitiū tendēdi in p̄fectioēz charitatē. Alio mō s̄m qd̄ quietat humanū anīm ab exterioribus sollicitudinib⁹. Tercio mō s̄z qd̄ ē quoddā holocaustū p̄ qd̄ aliq̄s se z sua offert deo. Et s̄m hoc in tribus votis integrat̄ status religionis. Primo quidē quantum ad exercitiū p̄fectionis requirit̄ q̄ aliq̄s a se remoueat illa p̄ que posset impediri ne totaliter affectus eius tendat̄ in deū in quo p̄sistit p̄fectio charitatē. Vno aut̄ sunt tria. Primo ē cupiditas exteriorū bonorū: que tollit̄ p̄ votū paupertatis. Scdm̄ ē cupidit̄ sensibilib⁹ delectatiōnū inter quas p̄cellit̄ delectatiōes venere q̄ tollit̄ per votū p̄tinentie. Tercio ē inordinatio voluntatis humane que excludit̄ p̄ votum obedientie. Similiter sollicitudinib⁹ seculari inge-

tudo p̄cipue ingerit̄ homini circa tria. Primo circa dispensationē exteriorū rerū que amputatur p̄ votū paupertatis. Secdo circa gubernatio nē vros z filiorū que tollit̄ p̄ castitatē. Tercio p̄ dispositionē p̄piorū actuū que tollit̄ p̄ obedientiā. Similiter holocaustū d̄r cū aliq̄s totū qd̄ hz deo offert. Habet aut̄ hō triplex bonū: Primo ē rex exteriorū: quas totalr offert deo per paupertatē. Secdo bonū p̄prij corporis qd̄ offert deo p̄cipue p̄ votū castitatē: q̄ abrenūciat maximis delectatiōib⁹ carnis. Tercio est bonū aīe: qd̄ totalr offert deo p̄ votū obedientie: p̄ qd̄ hō offert deo p̄p̄ā volūtātē p̄ quā hō vtr̄ oib⁹ potētis z habitib⁹ aīe. Dēs aut̄ aīei obfuarie religionū ordinat̄ ad p̄dicta tria vota. nā labor manū z mendicatas ad paupertatē vigilie ieiunij z disciplina ad castitatem. Alia exercitiū vt lectio: oratio: visitatio infirmorū z h̄mōi ad obedientiā. Determinatio autē habitus pertinet ad oia tria p̄dicta tanq̄ signū obligatiōnis. Anteriores autē actus virtutis: vt humilitas patientia z h̄mōi: nō cadūt sub voto religionis: q̄ omninū virtutū mater ē charitas ad quā ordinat̄ status religionis vt ad finem. Ad tertū qd̄ erat declarandū: r̄ndet̄ tho. fa. sc. q. clxxxv. arti. vii. q̄ inter tria vota principali⁹ z essentialiū religionis ē obedientia. Et hoc triplici ratione. Primo qz qd̄ per eā manus deo offert̄ q̄s p̄ alia. s. p̄p̄ia voluntas. Secdo qz votū obedientie p̄tinet sub se alia vota: s̄z nō conuerso. Tercio qz votū obedientie p̄p̄ie se extēdit ad actus p̄p̄ios p̄p̄inuos fini religionis quātō aut̄ aliquid ē p̄p̄inquis fini tāto melius. Notādū t̄ h̄ loco q̄ multa sunt in gbus religiofi nō tenent obedire plato. Primo si platus precipret̄ d̄ dei mandata: ut crimē occultū reuelari sibi: nō seruato ordine fraterne correctionis: vel p̄ter mandata: vt mendaciū officiosū. Nō enim d̄z huiusmodi p̄ceptis parere: vt ps. xi. q. iij. c. si dñs. Secdo si p̄tra ordinatiōes ecclie: vt nō ieiunet die statuta ab ecclia z silia sicut p̄bas. xi. q. iij. c. si quis ep̄us. Tercio si contra ordinatiōes sue regule vel p̄stitutionum. Quarto si p̄cipit ea ad que nō se extēdit platur auctoritas: vt si precipret̄ peccata p̄fessa iterū cōfiteri sine cā: z silia. Quinto si p̄cipret̄ qd̄ habet sp̄m malī vt q̄ nudaret se corā hoibus qz obedientia intelligit̄ in iustis z honestis: vt p̄bas. xi. q. iij. nō est. Sexto si precipret̄ vt subditus r̄p̄cipret̄ aues volantes p̄ aera: s̄z aliqui dicant q̄ etiā in his laudabilis sit obedire: sicut diximus in sermone de sancto Mattheo

Tertiu quo extollitur p̄fessio assumpte religionis a b̄to antonio dicitur charitas. Tanto n̄aq̄ seruoze charitatis successus fuit q̄ nō ob aliā causā: nisi vt martiriū pateret p̄o xp̄o a religione sancti augustini trāsierit ad religionē francisci. Et h̄ vt iquit t̄bo. fa. fe. q. clxxxix. Nō liceat transire de vna religione ad aliā: tū quia sc̄a d̄alican̄ illi qui relinquantur: tum q̄ facilius p̄ficat aliquis in religione in qua viuet̄ p̄suecit q̄ in alia: tū quando hoc fit vel p̄p̄ magnā vtilitatē: siue p̄ necessitatē laudabile est. **Modie** Nō q̄i oēs ordines obtinuerūt ne possit quis p̄fessus p̄ libito ordine suo dimisso ad aliū cōmearc. Olim etiā fiebat trāsitus ab ordinibus mendicantiū ad ordines monachales quoscumq̄ sine dispensatiōe pape. Et reputabat licitus in foro iudiciali eccl̄ie tāq̄ trāsitus ad perfectiōe statū. s. p̄p̄latiōis: cū tñ i rei veritate nō hoc intēderēt transēutes: h̄ vt maiori libertate ad malū vterent̄: sicut apparebat in cōuersatione eorū. Sed p̄ constitutionē martini quinti in p̄cilio cōstātiensi decretū est vt de ordine mendicantiū nullus possit transire ad aliq̄ ordinē monachalē: nisi cartusienisum: etiā cū licentia sui ordinis nisi sup̄ hoc haberet dispensatiōe a papa. et q̄ i bulla dispensationis fieret mēto de p̄stitutiōe martini: als esset iste apostata: nec posset manere in illo ordine ad quem transit. Sanctus ergo antonius audiens samā quorundā frat̄ū minorū qui in marrochio p̄ xp̄o martiriū passi fuerant p̄cepit animo frat̄ū minorū societati se copulare vt cū eis liberius ad martiriū p̄geret: etiā p̄lati sui licentia et si cū difficultate obtēta veniētibus ad suū monasteriū fratribus minoribus habitum sancti francisci deuotus recepit: morq̄ cū ipsis inde recessit. Quidā Nō ex canonicis sup̄ hoc grauiter dolēs: abeunt in antonio in amaritudine cordis dixit. Vade vade qz forsitan sanctus eris. Cui humiliter sic respondit. Cū me factū audieris: deū vtiq̄ collaudabis.

De predicatione beati antonii q̄ scientiam habuit nō solū acquisitam: sed infusā: quare cū humilitate p̄dicās: meruit q̄ plurimum signis et miraculis conuiscare.

Capitulū. ij.

Ecūda excellētia sancti antonii d̄r predicationis. Mā seruetissime xp̄i euāgeliū p̄dicauit. Suit autem sua predicatione tripli cū pdicatione decorata.

Prima pditio fuit clara intelligentia.

Secunda humilis obediētia;

Tertia gratiosa assistentia;

Prima pditio que decorā fecit b̄ti antonii pdicatione: fuit clara intelligentia. s. scripturarū sc̄a x̄: quā et legēdo et orādo atq̄ cōtēplādo cōparauit: nā vt scribit in c̄i^o legēda. Postq̄ ad monasteriū sc̄e crucis de colibria puenit. p̄pella bat cū iā spūs q̄daz futuroz p̄fagio ad diuinaz studia fr̄ax in q̄bus longū meditādo nō solū qualr i agro alieno vitia extirpādo: vt tutes infereret: semetipsū sollicitē p̄mitus excolēdo cognouit: vex etiā qualr fidci normam astrueret: ac p̄faret errozes: firmissimis patrū sentētijs se muniuit. Sicq̄ factū ē vt illo inspirāte q̄ iteruallo t̄pis i docēdo nō indiget: nō multo p̄ vir dei sapie plenus est. hec i legēda. Et vt i croniciis ordinis notat. cū tpe generalis p̄ciliij rome corā papa et cardinalib⁹ vniuersoq̄ populo p̄dicasset suaz natia lingua sat̄ificasset nationib⁹ varijs: q̄ referēbāt disticte illi⁹ Nba i tellerisse: cū oēs fuisset i admiratiōe suspēsi: papa ipsū arch̄a testamenti vocauit. In ip̄is ad huc croniciis scribit q̄ b̄tus antoni⁹ de b̄nplacito p̄is francisci fuit p̄mitus studēs in theologia cū fratre adā de marisco anglico i ordine p̄ generalē capitulū ordinatus. Et accesserūt ad abbatē sc̄i andree de Ncellis: q̄ clarissim⁹ theologus libros b̄ti dionysij noui ex greco trāsulerat in latinū atq̄ pulcherrime cōmentauerat. Abbas Nō eos benigne recepit: et cū inperisset animi puritatē: et intelligētē lipitudinem in beato antonio in suo cōmēto sup̄ dionysii de mystica theologia. c. iij. de beato antonio sic dixit. Frequenter amor penetrat vbi cōgnitio p̄bifica foris stat. Regunus. n. quosdā sc̄os epi scopos minus ibutos fuisse p̄bific⁹: q̄ et mysticā theologiā captu mētis hauriētes: celos penetrabant: oēm p̄bificā cognitionēz subtilissime transēdētes: vsq̄ ad beatissimā trinitatē: qd̄ et ego in sc̄o fratre antonio de ordine frat̄ū minorū peculiari familiaritate exptus sū: q̄ cū cēt minus ibutus lris secularib⁹: animi puritate et mentis ardore successus mysticā theologiā captu mētis et seruētē desiderauit: et abūdanter hausit: vt possit dicere de eo qd̄ scribit de iohanne baptista. Ipse erat lucerna ardens et lucens quia enim amore ardebat interior lucebat exterior. hec ille. Ipse insuper antonius gloriozus de licētia sc̄i francisci theologiā frat̄ib⁹ cū rogantibus legit. Cui tale in scriptis sanctus franciscus dedit respōsū. A barillimo meo frat̄i antonio: frater franciscus salutē i xp̄o. **Idla**

cer mibi q̄ scām theologiā legas scrib̄ dūmō
pp̄ b̄mōi studiū sc̄e of̄c̄is ⁊ deuotiōis spiritū
nō extinguar̄: sicut i regulā p̄inet. **Wale.** Pro
pter theologie sacre cognitiōe atq; speculati
nē rex, diuinax̄ it̄roducit̄: q̄si de se loq̄s br̄s
antonij in epla hodierna q̄ scribit̄ sapie. vij. c.
Opt̄raui ⁊ datus ē mibi sensus. Ignouant ⁊ ve
nit i me sp̄s sapiet̄: ⁊ p̄posi illi s̄gnis ⁊ sedib̄
⁊ diuitias nihil eē diri i cōpatōe illi: nec cōpa
ni illi lapidē p̄ciosū: qm̄ oē aux̄ i cōpatōe illius
arēa ē crigua ⁊ tāq; lutū est̄iab̄ argētū i p̄spe
ctu illi. ¶ Sc̄da p̄ditō q̄ decorē fec̄ p̄dicatiōe
beati antonij d̄r̄ humilis obediētia. Mā ad p̄
dicandū nō se p̄sumptuose vel arroganter i
gessit: sed p̄latoꝝ suoz̄ p̄cepto monitus ⁊
astrictus. Et vt scribit̄ in. c. nisi cum p̄ides, de
renunciatiōibus. Tūc in te veraz̄ humilitatē
custodice: cū p̄ eā locū sublimē auf̄ugies: ⁊ p̄
obediētiam nō dimittes. Lū enī tentasset ad
partes sarracnoz̄ nauigare cū licentia p̄cia
toꝝ aduersa grauiq; vultudine impeditus
ad partes fidelīū tandē redire cōpulsus fuit. ⁊
dum nauigantes hispaniā tentasset petere ve
ris stantibus nō secundis ad siciliē insulā ap
plicuerunt. Instabat aut̄ eo tpe generale capi
tulū fratrum minoz̄ assisij p̄ime celebrandū
Ad quod antonius debilis ⁊ infirmus puenit.
Soluto No ex more capitulo frater gratianus
tunc romadiolē minister sanctū antoniū secuz̄
duxit. Adistiq; illum ad quendā locū cōtēpla
tioni dispositū fm̄ q̄ ipse suppliciter exposu
laucrat: vbi totū se of̄onibus ⁊ alijs spiritali
bus exercitijs dedicauit: sicut diffusus ponit̄
in legenda: sicq; aliquādiu dono sapiētie plen⁹
simplicem inter simplices vitā duxit. Lū vero
fratres p̄ suscipiēdis ordinibus missi ad ciuita
tē forlūij p̄suerūt inter quos affuit ⁊ beatus
antonius. Ep̄s loci perquisiuit religiofos ordi
nū qui ibi p̄uenerant: an aliquis verbū dñi p̄
dicare esset dispositus. Et cū oēs id recusarent
ad antoniū se vertit: importunēq; satis eū vt
id perficeret exorauit. Lū No ipse sepius re
cusasset: tandē deo sic disponētē ep̄i voluntatē
adimplet̄. Cepitq; primo cū timore dñi sim
pliciter fari: in p̄gressu autē sermonis dei clo
quāta: p̄suadēta subtiliter: ita etiā efficacit̄
eructauit: vt oēs in vehemētē stuporē cōcre
ret. Fratribus aut̄ ip̄s minoribus res videbat
huc noua: qm̄ i s̄ sanctus antonius tantam de
super gratiā accepisset: vt memoria p̄ codici
bus vteret̄: nullū tñ in eo scientie aliud perpen

debat iudiciū: nisi q̄ pauca perraro l̄saliter lo
quebatur. Lū No virtus tanti patris generalī
ministro nota fuit: mox in publicum p̄dicare cō
pellēs antoniū: officium sibi p̄dicatiōis in
iunxit. ¶ Tertia p̄ditio que decorauit antonij
p̄dicatiōem d̄r̄ gloriola assistentia. Assistit
illi quippe p̄dicanti verissime gratia dei: qd̄
vriq; multa de illo miracula verissime scripta
testant̄. Et quibus aliq̄ enarremus. Primuz̄
de piscibus ad p̄dicatiōe suam nō nisi mira
culose p̄suentibus. Dū. n. ip̄s aruminū p̄di
carer: vbi hereticoz̄ magna copia morabatur
p̄tra coꝝ errores disputās cupiebat eos ad lu
men f̄ducere veritatis. Ip̄s No nec cius No
audire dignabantur. Quare sc̄us antoni⁹ deo
inspirante accessit quadaꝝ die ad eos flumīs iu
rta mare: ⁊ stans in ripa que mari appropin
quabat ⁊ flumini iccepit pisces aduocare dicēs
Audite verbū dñi pisces maris ⁊ fluminis: ex
quo illud: audire contēnunt heretici infideles
Et ecce conuenit statim ibi tanta pisciū mul
tudo q; nunq; tanta simul in illis partib⁹ fu
it visa: ⁊ oēs tenebant capita aliquantuluz̄ ex
tra aquam. Quibus sanctus antonius solēni
p̄dicare cepit dicens. Fratres mei pisces m̄
tum tenemini p̄ vestro modulo referre grati
as creatori qui in vestruz̄ habitaculū dedit vo
bis tam nobile elementū: ita vt aquas dulces
⁊ salias p̄t expedit habeatis refugia. Insp̄
multiplicia contulit: vt eitent̄ incommoda tē
pestatis. Exhibuit insup̄ vobis elemētū dyafa
nū ⁊ lipidū: vt vias p̄ quas iecdat̄ ⁊ c̄cas ple
nius videat̄: vt viuē possit̄. Idē creator c̄cas
vobis necessarias administrat: vos i creatione
mundi p̄ benedictione a deo multiplicationis
p̄ceptū habuistis: vos i diluuiō ceter̄: aialib⁹
extra archā pereūtibus absq; lesione reseruat̄
fuisse. Vobis data fuit ex ip̄erio Jonā. p̄p̄e
tam dñi reseruare ⁊ illū post tridū in terrā re
ponere. Vos ⁊ censū dño iesu xp̄o: cū tāq; pau
per nō haberet vñ staterem solueret obtulistis
vos ante resurrectionē: ⁊ post fuisse ciuē eter
ni regis dñi iesu xp̄i. Propt̄ que oīa laudate ⁊
benedicite deū: a quo tot beneficia singularia
p̄e ceteris aialibus recepistis. Ad hec verba ⁊
similia exultabāt pisces aperiebāt ora ⁊ signis
quibus poterant altissimū collaudabāt. Tunc
antonius clamans dicebat. Benedictus deus
eternus q; magis honorāt pisces deū q; homi
nes heretici. Ad qd̄ miraculū p̄currit populus
ciuitatis: quod videntes heretici cōpuncti cor

de ad pedes sancti antonii vt pdicatione illis
faceret pcederunt. Tunc sanctus antonius de
fide illis efficaciter adeo pdicauit q̄ oēs puer
tit hereticos: et fideles in fide roboratos cum
gaudio et benedictione remisit. Discipulos etiam li
centiari a sancto antonio quasi gaudentes et ca
pitibus sancto applaudentes: ad maris partes
varias abierunt. Aliud miraculū fuit de plu
uia que nō tergit auditores eius. Luz. n. scilicet
in ciuitate lenisarcensi populo pdicaret in quo
dā latissimo cāpo: turbatus est aer tonitrua so
nare ceperit et pluuia spargi: timens No po
pulus abire disponebat. At sanctus silentio i
perato orauit ad dñm. Statim in loco illo ces
savit pluuia: cū tñ in circuitu vndiqz pluuia ef
flueret abundanter. Finito itaqz sermone om
nes gratias dederunt omnipotenti deo. In ci
uitate adhuc paduana: quidam noie petrus fi
liam suam que paduana dicebatur ad sanctum
adduxit: erat illa annorum quattuor: pedum
gressu priuata: ac more serpentum reptans: et
morbo caduco laborans: hanc dñ ad preces pa
tris antonius in sancte trinitatis noie p̄signa
set: mor omnis aduersa validudo dimisit. Sa
naqz facta est et a morbo caduco et ab ambulā
di impedimento. In eadem ciuitate paduana:
quidam noie leonardus cōfessus est beato an
tonio: q̄ pede percussisset matrem suā: ita q̄ ex
vehementi impulsu in terram ceciderat: q̄ vir
dei horrens ipsum dure redarguit. Et inter ce
tera ei dixit. P̄des qui pcutit patrē aut matrē
debet p̄tinus amputari. Hoc autem vir sum
plex non recte intelligens et ppter culpaz et sā
cti exasperationē tristis effectus domū concite
rediit: pedemqz pprium illico mutilauit: quod
vbi mater aspexit ad sanctū antonium festina
prexit. Conquestaqz de ipso q̄ filiū suum ita i
struxerat: et confidens tñ in sanctitate illius p̄
cabatur vt p ipso dñm exoraret. Sanctus au
tem ipsam consolando se legitime excusauit: et
mor ad ipsum perueniēs oratione p̄missa pe
dem coniūgens tibic: facto pariter signo cru
cis sacris manibus aliquādiu desuper liniens
statim pes ira insertus et solidatus est tibi q̄
ibidē surrexit homo alacer et icolumis exultās
et laudans omnipotentem deum.

¶ Deus glorificauit sanctum antonium p̄ re
uelationem mortis eius et canonicationē atqz
frequentem exauditionem illoz qui inuocant
patrocinij eius. Capitulum. iij.

¶ Tertia beati antonii excellētia dicitur glo

rificationis. P̄terter quippe gloriam illā bea
tam quam adeptus est in regno celoꝝ glorif
cauit deus sanctum suum in ecclesia militan
te triplici gloria.

¶ Prima reuelationis.

¶ Secunda canonicationis.

¶ Tertia exauditionis.

¶ Prima gloria dñ reuelationis. Voluit deus
felice illius transitum mirabiliter reuelare. nā
vt scribit in chronicis ordinis. Eodē die q̄ bea
tus antoni⁹ padue ex hac vita migravit. Ab
bas Vcllensis erat in camera sua diuinis me
ditationibus intentus. Tunc ad cum solus in
grediens antonius post nimā salutationē be
niuolā vir sanctus adiens. Ecce domie abbas
q̄ relicto afello meo padue vado ad patriā se
stineranter. Et confestim cum abbate in guttu
re vbi tñc grauitur patiebat familiaris teti
gisset: et continuo ab egritudine liberasset: ex
iens foras non est amplius visus. Ille No ab
bas p̄siderans q̄ forte ad nativā patriam. s. hi
spaniaz pergeret: eius decessum totaliter igno
rans surrexit vt ipsum aliquantulū retineret:
et exiens extra cellam cum non inueniret ancie
a monachis requirebat: vbi esset frater antoni
us. Quibus ridentibus ipz non venisse et vbi
esset se penitus ignorare. Ille firmiter asseruit
se modo illū vidisset: quo etiam et curatum se
atqz sanātū assererat. Et cū nullibi reperiretur
prefatus abbas ad cor rediens certissime intel
lexit beatorum patrē per mortis excessum ad pa
tric celestis p̄uinū perrexisse. Et notās tēpus
diligenter postmodū liquido reperit eadē ho
ra qua sibi apparuit ipsum ex hac vita migra
se. ¶ Secunda gloria qua deus hunc sanctum
sublimauit dñ canonicationis. Gregorius. n.
nonus obseruatis omnibus in sanctoꝝ cano
nicatione debitis: ipsum sanctū cathalago san
ctorum ascriptis: a die sui obitus mense. xj. Eo
dē die vniuersus vix bonensis popululus vnde
iste sanctus fuerat oriundus solēnitare maria
lectabat: et causā exultationis huiusmōi oēs pe
nitus ignorabāt. Nā de ipsius canonicatione
nihil sciebant: et vt aiunt campane ciuitatis p̄
se sonabant. Eō p̄teritū est postea q̄ eodē die
fuerat beatissimus antonius solēnitē canon
icatus. Anno vero dñice incarnationis. M. cc.
liiij. Constructa p̄grandi ecclesia in eius ho
nore. Corpus ibi trāslatū est: et cū diu sub terra
iacuisset inuenta est lingua eius adeo recēs ru
bicūda et pulchra: q̄ eadē hora p̄ sanctissim⁹

discessisset: cū tñ elapsi fuissent a die mortis an
ni. xliij. ⁊ amplius. Ipse autē lingua Domi
nus bona uentura tunc ordinis generalis mi
nister q postmodū fuit cardinalis ep̄s albanē
sis: cū p̄is eēt illius trāslatiōis gaudijs in ma
nibus reuerēter accipiens cū lachrymis cepit
deuotissime huiuscemōi X̄bis affari. **D**igna
benedicta q̄ semp̄ dñm bñdixisti ⁊ alios bñdi
cere fecisti: nūc manifeste apparet quāti exist
meriti apud deū. Et insigens ei dulcia oscula:
iussit eā scorsuz honorifice collocari. **T**ertia
gloria b̄ti antonij d̄f exauditionis. Ipse ḡppe
auxiliū eius poscētibz cūqz uocātibz libe
raliter p̄descedit: p̄cesqz ac uota suoz deuoto
rū exaudit. Quasi X̄o sci ⁊ beati oratiōis no
stras agnoscāt: oñdit richar. i. iij. di. xlv. dicens
q̄ ipsi cognoscūt oēs supplicationes nr̄as q̄s
eis porrigim⁹ ⁊ X̄o dei qd̄ clare uidēt. Quis
enim nō uideāt oia que uidet X̄bū tñ p̄abile
est q̄ i illo uideant oia q̄ facimus ⁊ dicimus ⁊
q̄ i corde gestam⁹ ad reuerētiā coꝝ. Et q̄s enar
rare ualeret: quot a diuersis periculis b̄ti anto
nij fuirint meritis liberati. Quot ad eū fūden
tes p̄as p̄ces exauditi. **O**missis tñ alijs saliqz p
deuotione nr̄a inflāda hoc loco subnectemus.
Regula legionis multū i b̄to antonio p̄fides
tenuit filiā. x. annoꝝ p̄tra uolūtātē regis ⁊ ba
ronū tribus diebus defunctā: orans ⁊ dicens.
Beate antoni ego fili de patria tua: redde mi
hi filiā meā. Que surrexit matriqz dixit. **P**ar
cat tibi deus mater. Cū. n. essem inter uirginel
in gl̄iabrū antonius p̄cibus uestris astrict⁹
a dño impetravit: ut ad vitā redirē. Sed unū
sciatis q̄ nō ero uobiscū nisi diebus. xv. quod
ita iplet⁹ est sicut dixit. In ciuitate uirbone
filius sororis b̄ti antonij forte gnq̄uenis ⁊ pue
rulus: cū alijs pueris in mari ludēs: curra nau
ucula solus alijs natātibz ē submersus. **A**da
ter X̄o post spatiū triū horaz accurrēs filius
mortuū a piscatoribus accepit. Quē euz uellet
sepelire pater. **L**ōuerfa mater ad beatū anto
niū dixit cū lachrymis. Frater mi si pius extra
neus es: noli mihi sorori tue eē crudelis ⁊ dur⁹.
Ergo mihi p̄pitius ⁊ mihi filiū redde: quē tuo
ordini sancto si reuixerit dedicabo. **A**dxor puer
surrexit icolumis: ⁊ tandē aduultus intrauit or
dinez: ⁊ usqz in finē sue uite sancte ac laudabi
liter p̄seuerauit. Frater Bernardinus de par
ma ex quadā graui egritudine duobus mēsi
bus crīstēs ad tantā debilitatē peruenerat:
q̄ nec candelā poterat extinguere suo statu tñ

mens de suffocationis periculo: cū iam ei diffi
derent medici subuenire: fecit se ad sanctuz an
tonium paduanū adducit: ⁊ ante archam sci p̄
stratus: orās qz seruentissime cū multis fratri
bus ⁊ populi frequentia statim ibidē ⁊ loque
lam recupauit ⁊ p̄fectā sanitatē recepit. **A**tgz
cum fratribz salue regina: leta ⁊ sonorosa uo
ce cantauit. **T**empore bonifacij pape octauī re
parata est tribuna basilice saluatoris in latera
no: cui depingēde opere mosaico deputati sūt
duo fratres minores in illa arte valde periti.
Designatis autem imaginibus quas idem pa
pa ibi depingi mandauerat: uidentes illi fres
qz ad huc loca superant: in gbus alie imagines
possent poni. p̄prio motu uel forte diuino in
stinctu beatorum fr̄ciseci ⁊ antonij imagines
que etiā hodie ibi cernunt: hinc inde depin
xerunt. **Q**uo ad eiusdem domini pape delato
noticiam mandauit quibusdā clericis hec sibi
ex liuore nunciantibus ira dicens. **D**e imāgie
sancti francisci post q̄z ibi est equanimiter tole
ramus: sancti antonij uero imāginem delete:
⁊ loco eius imāginem beati Gregorij facia
tis. **Q**ui accedentes vnus post alium ascendē
tes confessi sunt ab vna persona terribili ab al
to in terram dei: ⁊ quasi in furiam uersi fue
runt a cepto proposito impediti. **E**t sicut dicit
fratres pictores referebant: quidam illoꝝ sta
tim infra biene tempus spiritū exhalauit. **A**u
dicens hoc memoratus papa referentibus de
mandauit. **D**imittat̄is inquit stare sanctū illū
sicut uult: quia potius possemus cū eo perdere
q̄ lucrari. **I**n begra castro fgni portualie uir
quidam petrus noie potens ⁊ diues: ⁊ ordinē
fratrum minorū tanta dilectione astrictus: q̄
eis ibi p̄tulit locū pro edificatione cōuentus ⁊
pro edificijs plura dedit. **C**ū autē infirmaretur
ad moitem: quattuor fratres minores ⁊ alij de
sua familia uigilantes in camera eius extū ex
pectabant. **T**enebat ex deuotione predictus pe
trus habitum fratꝝ cum quo elegerat sepeliri.
Et ecce duo fratres minores vnus ad eius de
terram alius ad sinistram sibi apparuerunt.
Eui vnus eorum dixit. **P**etere cognoscis nos?
Et ille cognosce uos esse fratres minores: sed
non habeo noticiam personarum. **E**t ille: ego
sum sanctus franciscus ⁊ iste est sanctus anto
nius: ⁊ propter deuotionem quam semper ad
nos habuisti: missi sumus ad te consolandum:
⁊ de ista infirmitate curandū. **E**t tunc ille ro
gauit sanctū franciscum ut habitū quem sup

se habebat benedicere dignaretur. Quo facto ambo disparuerunt. Et ille tanta celeritate cōualuit: q̄ oēs plites in stuporem puertit. Et ex tunc duodecim annis superuicit: referuans sibi illum habitū benedictū in scrinio cum quo fuit tandem mortuus et sepultus. Quis filia eiusdam militis iohannis petri de guarino de licio ciuitate mea natiua superuicit: annis age ret in extremis et iam p̄ ipsa erequiaz pompa disponderet: pararenturq̄ funeralsia indumenta: et luminaria: ceteraq̄ fm̄ patrie more: cmissō voto per patrē eius prefatū ad sanctū antoniū illico ad se redijt: confortataq̄ loqui cepit et die sequenti de lectulo sana surrexit. In prefata ciuitate licij enenit q̄ narro. Erā ego hora missarum in camera mea: et venit ad me qui dam de terra tricasij messus et dolens: qm̄ die precedenti sacculū quendam cū centū ducatis perdiderat: rogabatq̄ vt in nra p̄dicatiōe iuētores monerē quatenus restituerēt sibi: q̄ bona p̄sciētia retinere nō poterant. At ego illum cōmonui vt ad ecclesiaz p̄geret: et sancto antonio se cōmendaret. Qui meis p̄silijs acq̄scens ad sacrificiam se p̄tulit: et fratrē vnū sacerdotē requisit: vt missam in honore sancti antonii p̄ eo celebraret. Quā autē sic missa celebraretur: astabat ille et mente deuota sancto antonio se cōmendabat: vix sacerdos eleuauit sacrissimū sacramētum: et ecce uenere ad me duo iuuenes faccū cum integra pecunia descēdentes: orātes vt populo significarem in publico nostro sermone qualr̄ ipsi pecunias illas inuenerant: q̄s restituere erant parati: dixi eis q̄ nō erat lōge eundū cū patronus in ecclesia ad hoc moraret. Adisi itaq̄ focum p̄ illo et missa finita ad me uenit ac pecunias amissas meritis beati antonii recuperauit. Pauca sunt imo quasi nulla q̄ dixim⁹: cū q̄tidie mortales innumera a deo suscipiāt brō antonio iteruente b̄sificia. Liberātur eius interuētū a naufragio sepissime nauigantes a periculis grauisimis: mulieres parturientes: ab infirmitatibus varijs illas patietas ab opprobrio sterilitatis viros q̄nq̄ p̄p̄te rea uiris exose: a periculis fluminū: latronū: aliorumq̄ discriminiū peregrinantes. Prop̄q̄ oia et sitia in toto orbe sanctus hic a cunctis fidelibus fidelissimū aduocatus exposcit. Quē nos deprecemur vt et p̄ nobis perpetuus intercessor apud deū immortalē assistat: ip̄tretq̄ gratiā et tandē vitā eternā. Amen.

¶ Sermo septuagesimus de sancta catherina

de scnis tertij ordinis sancti dominici.

Alte filie cōgre

gauerunt diuitias: tu sup̄gressa es vniuersas. Scribunt hec uerba p̄ uerbioꝝ vlti. c. Inuente sunt vsq̄ in p̄tē die q̄ plures mulieres sanctissime que i habitu s̄c̄ti dominici seruientes iesu xpo resplenduerūt miro fulgore virtutis et sanctitatis. Quibus tā plata est brā catherina senēsis nostro tpe cathago sanctoꝝ p̄ Idū pontificem sūmūz annumerata. Sed vt sua opera atq̄ virtutes pleni us innotescant: in p̄tī sermone de p̄stantissima tante uirginis excellentia uerba faciemus. Cui nō icōgrue imo accōmodatissime referre possum⁹ vba p̄posita i thēmate nro in q̄ cōmēdat q̄ diuitias virtutū copiosissime sup̄ ceteras p̄gregauit: Ingt. n. Bernar. in smōe de sp̄iali regno. Vere diuitie nō opes sūt s; virtutes q̄s secū p̄sciētia porat: vt in p̄petuū diues fiat. Imōi bonusta diuitijs catherina ingressa ē regnū celoz. De cuius excellētia tria mysteria p̄ponimus contēplanda.

Primū dē possibilitatis.

Secundū singularitatis.

Tertiū sublimitatis.

In primo videbimus an fuerit possibile beatā catherinam in muliebri statu tam amplissimis p̄rogatiuis fuisse dotatam.

In secundo quibus virtutibus fuit singulariter adornata.

In tertio vero q̄ fuerit a deo sup̄naturalibus gratijs sublimata.

¶ Nō debet aliquis existimare impossibilia fore illa: que de beata catherina dicuntur: cum deus multipliciter magnificare voluerit etiaz feminē serum.

Capitulum. i.

Primū mysteriū contēplandū de excellentia et sanctitate beate catherine dicitur possibilitatis. Insultat quippe nobis de ea loquētibus pleriq̄: vel passione humana deuicti: vel sua p̄sumptione inflati: aut q̄s deterius est: fide religione ac deuotione penitus ueniū et nudī: asserentes nō expedire de vna muliere tanta cructare magnalia: nec possibiltē crēdū: aut verisimile fore: vt hec sponsa xpi fecerit tā ta egregia facinora quāta vel scripta sūt de ea vel dicunt. Quibus nos obuiare uolētes ostēdemus q̄ deus omnipotēs muliebri serum: qz sibi sic placuit: magnificēt i multis et precipue in septem.

Primo in nobili pductione.
 Secundo in excellenti p signatione.
 Tertio in pphetica illustratione.
 Quarto in materna electione.
 Quinto in iocunda participatione.
 Sexto in mirabili fortificatione.
 Septimo in gloriosa resurrectione.

¶ Primo deus magnificauit muliebri sexum in nobili pductione. Nam deus benedictus vt inquit tbo. pma p. q. lxxxij. Qui solus e natura institutor: potuit viz vel de limo terre: vel muliere de costa viri formare. vnde Aug. li. ix. sup. genef. ait. Formare vel edificare costaz vt mulier esset no potuit: nisi deus a quo vniuersa natura subsistit. Et autem ministeriu angeli exhibuerunt deo in formatione mulieris nescimus. Certum tñ e q sicut corpus viri de limo no fuit formatu p angelu: ita nec corpus mulieris de costa viri. Formauit No deus ipsaz mulierem in adiutoriu viri: vt scribit genef. ca. ij. In adiutoriu. s. generationis. Et fm pbm etiã domestice vite: quare t ipsa ad vniuersi pfectione cõcurrit. Et vt ait Richar. in suo. iij. di. xliij. Quãuis mulier generet pcei intentio nẽ nature picularis: est tñ de intentione nature vniuersalis: que vtrunq sexum requirit ad perfectã humane spẽi generatione: vt aut de pducte pime mulieris nobilitate manifesta ret: dum illaz de costa ab adaz detracta forma re veller: immisit soporem in uluz. Vt aut alle rit Aug. ix. sup. gen. ad litterã. Sopor ille fuit raptus vel extas: quia tunc forte vidit per esse tiam dñi t iterfuit curie angeloz. Costa etiã il la fm tbo. detracta fuit absqz lesione. t dolore. Et vt refert landulphus in suo ho. di. xvij. fuit costa sic detracta angelico ministerio: s; illoruz no fuerit ministerio formata. ¶ Secũdo deus magnificauit muliebri sexũ in excellenti consi gnatione. Voluit quide sua imagine illã consi gnare. vñ. gen. i. c. Lũ dixisset scriptura. Lrea uit deus hoicm ad imaginẽ suã: ad imaginem dei creauit illum. Deinde subiunxit masculinz t feminã creauit eos: vt sic intelligat etiã mu lier ad imaginẽ dei creata. Ad qd clarus inue stigandũ dicit Bonanẽtura in. ij. di. xvj. t tbo. p. p. q. lxxxij. Qũ cũ hõ fm intellectuã natu rã ad imaginẽ dei eẽ dicat: fm hoc marie e ad imaginẽ dei q intellectuã natura deũ marie imitari pot. Imitat ar intellectualis natura ma rime dei: quãtũ ad hõ q deus scriptũ itelligit t amat. Et sic tã i viro q i muliere inuenit de i

imago: quãtũ ad illud in quo pncipalẽ ratio imaginis pñsit. s. quãtũ ad intellectuã natu rã. Sed quãtũ ad al. qd secundariũ imago dei inuenit in viro: fm qd no inuenit in muliere. Nam vir e pncipiũ mulieris t finis: sicut deus e pncipiũ t finis totius creature. Vnde apulus ad corinthios. Vir est imago dei: mulier autẽ est imago viri. Et hoc nõ intelligenda sunt Xba que ponunt. xxxij. q. v. c. bec imago. t. c. mulier vbi dñ. Mulier nõ e ad imaginẽ dei. s. quãtũ ad hõ secundariũ nõ quãtũ ad pncipale. Silitẽr dicit richar. de angelo t de hoic in suo scdo. di. xv. q. s. quãtũ ad id i q essẽtia pñsit rõ ima ginis: xpñsus e imago dei in angelo q i hoic Idẽ dicit tbo. vbi. s. Vñ grego. xxxvij. moralũ exponẽs illud Ezechielis. Tu signaculu silitu dinis: ait. Lz hõ ad similitudinẽ dei creatus sit angelo tñ quasi maius aliqd tribuẽs nõ eũ ad similitudinẽ pñtũ s; ipsum signaculu similitudinis dei dicit: vt q subtrito: e in natura: eo i illo silitudo dei plenius credat xpñsa. bec ille. S; qũtũ ad aliq accidentalia: xpñsus e imago dei in aia q i angelo: quãtũ aia pñtẽt t regit totũ corpũ suũ: tanq suũ vniuersũ existẽs i quibet pte illi sicut deus regit t pñtẽt totũ vniuersũ: totũ existẽs i quibet pte vniuersi: vir itaqz t mulier cõ ueniãt i imagine: qũtũ ad id qd imagini essen tiale vt pñctũ e: viz vir illã excedat quãtũ ad id qd e accidentale. ¶ Tertio deus magnificauit muliebri sexũ i pphetica illustratione. Nam t mulieres q plures pphic lumie illustrauit. Si cut fuerũt maria soror aaron. vt p; Exodi. xv. c. gnquaginta di. decreto. c. si p ordinatione. Et Anna pphetissa Lucẽ. ij. c. Et Sibylle: q; meminit Lactantius li. i. diuina; institutionuz Et vt scribit i glo. iudicũ. iij. c. q. mulieres as sũpte sunt ad gratiã pphetic fit vt i h pñtẽt oc casio mulieri nec p sfirmatã despect. ¶ Quar to magnificauit deus muliebri sexũ in maina electione. Dolẽs qpe humanã sibi copulare natu rã: virginẽ mulierẽ in matrẽ elegit: cui tam amplissimũ grẽ sue munus pcessit: vt tã i meri to q i pmo: post suũ filiũ oẽm supauit creatu rã: tã angelicã q humanã: cui etiã t si honor latric nõ sit exhibẽdus tñ honor: dultic dignio ris n e sibi denegãdus: ita q magis ipsa sit ho norãda q aliqs alius: imo grũq; alij patens t sci regni celoꝝ. De pñtãtia No eius maternita tis diximus i sermõ de eius uisitãtõ. ¶ Qui to magnificet deus muliebri sexũ i iocũda ap partitõ. Surgẽs nãq; ex mortuis rẽr seculoꝝ

pmo mulieribus se videndum exhibuit. Unde
marcus vti. c. ait. Surgens iesus mane prima
sabbati. prio apparuit marie magdalenae. Et
cetera fuit mulier vt esset nuncia vite: ne despice
ret ferus feminicus: eo q mulier nuncia fuerat
mortis. Et de hac materia diffuse dictū ē i ser
mone de resurrectione xpi. ¶ Sexto magnifica
uit deus muliebri serum i mirabili fortificati
one. fuerūt quidē mulieres innumerabiles: que
virginitatis amore succense: celoqz fidei xpi i
flāmate adeo fortes iucite sunt: vt nec impio
rum tirānoꝝ minas timuerūt: nec illata cuius
cunqz generis homerit supplicia: nec morteꝝ
aufugerūt violentā. Patet hec oia in catheri
na: Ecilia: A gartha: Lucia: Agnere: Eufemia:
Kuffina: Secūda: Anastasia: Eulalia: Pūscā:
Dorobca: Sūiana: Crisina: Justina: Mēri
na: Adargarita: Adartina: Emerentiana: Apo
lonia: Sabina: Barbara: Disula & vndēcī mil
libus sociabus eius: ceterisqz: quoz noia & mi
rāda gesta longum foret ex pme: q oēs p natu
rā pditiōis naturalis ipsaz aio forti atqz pā
ti queqz supauerūt tormēta: morteꝝqz inter illa
pstantissime ptulerūt. Nō potuerunt hec fieri
nisi supno assistente p̄sidio: cū mulieres sint na
tura sua molles in alio: & multo magis ad se
ipsas pie. Inquit. n. Arisk. i li. de aialibus. In
oi genere aialiu: mulieres sūt naturalit pie ecce
pra visa & leoparda. Tanta igit firmitas animi
i virginibus supradictis: non potuit nisi a bono
deo puenire. Ob quod ecclesia ad deū ita dicit
Deus: qui iter cetera potētie tue miracula etiā
in sexu fragili victoriā martiryi ptulisti. ¶ Se
ptimo magnificauit deus muliebri serū i glo
riosa resurrectione. Unde egdem testat Aug.
li. xxi. de ci. dei. Mulieres i sexu femineo resur
gent: qz hoc exigit natura indiuidui: & pgruit
perfectiōi speciei: & erit occasio laudādi sapien
tiā diuinā vt ponit richar. in quarto: vii aug.
vbi. s. sequit dicens. Adēbra feminea nō erunt
accōmodata veteri vni: s; nouo decori quo n
alliciat aspiciētis xp̄piscētia: que nulla erit: s;
dei laudes sapiētia atqz clementia. Eū igit ar
tifer ille mundi sapiētissimus muliebri serum
tot miris varijsqz modis voluerit reddere di
gnū. Cur incredibile ē q beatā catherinam ma
gnā fecit iter sanctos. Nō est i possibile apud
deū omne verū. Ipse itaqz deus hāc virginē
nasci fecit i famosa amplissimaqz ciuitate sēna
rum: parētibus popularibus honestissimis &
tumentibus deū: fame bone apud oēs. Pater

Jacobus benedicta vocatus ē: mater No lap
pa. Ex ipsis pdijt hec filia i etate infantili om
nibus grata & cunctis amabilis. Que dū gntū
vix attigit annū ad virginis gloriose Aldarie
denotionē se conuertit. Et sepius tunc videba
tur ascendendo & descendendo per gradus sca
le que erat in domo: dei matrem humiliter sa
lutare dicendo. Aue maria: cuius virtutes i q
bus profecit in sequenti mysterio latius rese
rabuntur.

¶ De septem precipiis & singularissimis vir
tutibus quibus floruit beata catharina.

Capitulum. ij.

¶ Secundum mysteriū contemplandū de
excellencia & sanctitate beate catherie
di singularitatis. Fuerūt qppe i illa vltra alias
virtutes septē precipue & singularissime.

¶ Prima di virginitas.

¶ Secunda magnanimitas.

¶ Tertia auferitas.

¶ Quarta pietas.

¶ Quinta patientia.

¶ Sexta humilitas.

¶ Septima perseverantia.

¶ Prima virtus p̄cipua & singularis fuit vir
ginitas: que in ea satis laudabilis exstitit maxi
me p̄opter tria.

¶ Primo p̄pter etatem.

¶ Secundo p̄pter diētatē.

¶ Tertio p̄pter puritatē.

¶ Primo reddit laudabilis virginitas catherie
p̄pter etatē. Nā septio etatē anno votū exp̄el
sum emisit de virginata seruāda. Nec obstat
qz nondū ad annos puenerat pubertatis: vt sic
diceret infantili motu excitata ventisse: quoniā
si malitia supplere pōt etatē: vt ingr Dns Ho
stien. i suma li. r. de despon. ipu. Multo fortius
id pōt gratia dei. Sicut pie credimus de sācto
nicholao q quarta & sexta feria dū infantulus
erat: lac ex pectore matris vel alterius cuiuscū
qz suggere recusabat. ¶ Potuit itaqz sp̄is sācti
gratia libez arbitrium catherie accelerare vt
virginitatē se seruaturā voueret: qd facile de
p̄bendi pōt. Ex offēsa sibi visione mirabili. Se
xto quidem anno etatē sue redeunte puella de
domo sorozū sue nupte: vidit i aere supra ecclē
siā fratru predicatorū saluatorē sedentē in tro
no idumētis papalibus insignitū & ap̄lis socia
tum. Qui eleuata manu i eā ituens signo cru
cis illam benedicebat. Qua habita visiōe adeo
exstitit in dño p̄fortata: vt nil aliū quereret nisi

loca secreta orationi apta: puellasq; ceteras **H**o
bo et crepto induceret ad orandū. **S**ecūdo red
ditur laudabilis virginitas catharine ppi cō
trarietate. **M**ā lz parentes illius multo tpe vi
dissent in filia tot signa et primordia sanctitatis
ignorabat nihilominus votū virginitatis per
eā emissū. Quā de re cū .xii. annū iā attigisset i
stabat mater vt inciperet se ornare sicut cetera
nuptiū tradende facere pfuerūt: quod illa fa
cere renuit: et post sororis illius iam nupte sua
su vel lauditer se ad ornātū cōposuit: nō vt vir
ginitatis ppositum infirmaret: sed vt sic pde
scenderet impotente p̄suasione sororis. **T**ū ci
to semetipsā redarq; uēs: ad lamētā piñe se con
uertit: ac si aliqd grande peccatū perpetrasset:
cū in rei veritate vix peccauerit venialiter. **L**ū
Ho ardentior ex post deuotionē et orationi se de
disset: nullaq; de ornātū corporis inesset ei cu
ra: parentes quendā religiosū deū timentem et
cis notū peccati sunt vt filiam alloqueret mo
neretq; vt se pararet ad vix in breui suscipien
dū. Ille aut cognito pposito virginitis illā i do
mino confortauit: monuitq; vt capillos tōde
ret: qd illa q̄ppimum impleuit. **N**esciētes ad
huc sui que in corde eius latebāt omni liberta
te locosq; secreto priuarunt: deputarūtq; cun
ctis vilibus seruitij domus: que patienter oia
sustinēs ad quandā camerā vnus sui germa
ni que erat sine clausura se colligebat: ibiq; spō
sum virginiū xp̄m orabat. Tandem claspō ali
quantulo spatio suos aduocans votū qd ab i
fantia vouerat publice referauit. **A**t parentes
omni duritia deposita: illam benedixerunt: p
hibuitq; pater omnibus de domo ne illam de
cetero molestarent. **T**ertio laudabilis fuit
virginitas catharine ppter puritatē. **N**ō enī
solū integritatē carnis retinuit: s; mentis pu
ritatē vsq; ad mortem seruauit: quod declara
uit mira ipsius desponsatio. **O**rigit quidē q̄
dam carnis p̄iniij tpe catharinam cunctis tem
poralibus delectationibus cōtemptis oratio
nem suā intensius replicare: eiq; diu apparere
re ac dicere. **Q**uoniam midana queq; meo amo
re calcastigero solēnter te desponsare decreui.
Tunc apparuit gloriosa dei genitrix: **J**oannes
euangelista: **A**postolus paulus: beatus domi
nicus atq; dauid psalterium pulsans. **A**t gene
trix dei dexteram virginis sua manu suscipiēs
digitosq; suos extendens ad filiiū postulabat
quatenus eā desponsare dignaret. **Q**ui annū
to suscepto: dexteraq; sue annulari digito im po

uens. **D**ixit desponso te mihi creatori et salua
tori tuo in fide vsq; quo in celis tuas mecum
nuptias celebrabis et tua virginitas semp cō
seruabit illibata. **S**ecunda virtus precipua
et singulari: beate catherie fuit magnanimitas
ex qua audacter mundum contempserit: habitū
q; ordinis de penitētia sancti dominici: deuo
te recepit: hic vero ordo tripliciter cōmenda
t. **P**rimo q; a sancto domino institutus.
Secūdo q; ab ecclesia approbatus.

Tertio q; a deo magnificatus.
Primo ordo ille fuit a sancto domino in
stitutus. **I**pse beatus pater in lombardia hūc
ordinē instituit: quē de militia iesu xp̄i a prin
cipio appellauit: eo q; illius ordinis fratres be
reticis bona ecclesiarū vsurpantibus viriliē se
opponerent: pugnabātq; omni conatu p
predicatorū bonorū recuperatione et conseruatiōe
Sed postea hereticis p sanctum dominicum et
sanctum petrum martyrem aliosq; predicator
res deletis et penitus quasi extinctis mutatus
fuit nomen illud de militia in nomen de peni
tentia. **S**ecundo ordo ille ab ecclesia fuit ap
probatus. **Q**uod p; p **A**denozii quartū et **J**o
annem .xxij. **B**onifacium nonum: et **I**nnocen
tium septimū: qui dicto ordini plurima priuile
gia concesserunt. **T**ertio hic ordo est a deo ma
gnificatus. **D**oluit .n. plerasq; dominas in il
lo viuentes et moriētēs signis et miraculis plu
rimis conuolare. **S**icut fuit beata **J**oāna de vr
be veteri: beata margarita nouella de ciuitate
castelli: beata helena de vngaria: et sancta **L**a
therina de qua loquimur alicq; multe. **Q**uā
ergo catharina huic ordini sancto se dedicauit
docet eius legenda: in qua narratur q; a tenet
annis ad patrem sanctum dominicum seruen
tissima deuotione traheretur. **E**t cū semel do
minū exoraret vt conseruaret eam in promissa
virginitate tali fuit visio cōmonita. **A**ppa
ruerūt siquidem sibi plures patres isiturores
ordinum diuersorū: inter quos erat beatus do
minicus: habens in vna manu illum ardens
sine cōbustione: et in altera suū habitum sūe
tum o filia: quia certissime hoc habitū vt desi
deras indueris. **S**icq; viso disparuit: et ipsa
mansit in domino confortata. **T**andē postq;
parentibus reuclauit se virginitatem vouisse

illa consentientibus apud ecclesiam fratrum
predicatorum de scnis habitum diu affectatū cū
magno seruoze suscepit. ¶ Tertia virtus preci
pua et singularis beate catherine dicit austeri
tas. Fuit nanqz suo corpori austerā et rigidissi
ma ppter xpm et precipue in tribus.

¶ Primo in cibo et potu.

Secundo in vestitu et lecto.

Tertio in vigilijs et orationibus.

¶ Primo quantum ad victum. Ab infantia car
nes raro sumebat: quas postmodum totaliter
a se amouit: seqz ad esum panis et crudarū her
barum: ex toto reduxit. Anno etatis sue. xij.
herbarū vfa est succo: vinum autez ita lūmpha
tum sumebat qd vini sapore carebat. Illud au
tem a. xv. etatis sue anno ex toto relinquēs ine
dias pluriū diez sepi⁹ passa est. ¶ Secundo fu
it austerā in vestitu et lecto. P⁹anis lancis vfa
est ad tantum deueniens: qd tam bieme qz estā
te vna sola tunica vestiebatur. Lilitio quādo
qz vfa est: quod in cathenam ferream cōmuta
uit: et patrici dominicum imitās: se ter quoti
die forxiter disciplinabat: lectum insuper ve
tabulis habebat: et lignum p cervicali absqz al
terius rei additamento. ¶ Tertio fuit austerā
in vigilijs et orationibus. Nam ad hoc deue
nit qd infra duos dies: vit per horam et dimi
diam dormiebat. Ad tantam autem tenuitatē
ex austeritatis vdu ductionem est corpus eius: qd
cum transisset eius spiritus ex hac vita reper
tus est vmbilicus renibus adherere. In princi
pio etiam sue puellaris etatis duple fertur fuis
se latitudinis qz. xxviii. annorum existēs. Non
firmat hec omnia. P⁹ius pontifex maximus
qui in bulla canonizationis ita asserit. Summa
huius virginis abstinentia fuit et mirabilis vi
te austeritas. Nam cum vini et carnum vsum
p⁹ius abiecit: nec pulmentarijs vllis vtere
tur ad extremum eo deducta est: vt nec legumi
na cederet nec pane vesceretur: nisi celsit: quem
verus christianus in sacramento sumit altaris

¶ Quarta virtus precipua et singularis beate
catherine dicit pietas. Fuit ipsa piissima val
de et precipue quantum ad tria genera psonarū.

¶ Primo quantum ad pauperes.

Secundo quantum ad infirmos.

Tertio quantum ad peccatores.

¶ Primo quantum ad pauperes. Inquit cni

P⁹ius in bulla p⁹acta: pauperibus christi lar
ga manu subuenit. Scribit in sua legenda qd a
suo patre licentia obtinuit: posse de bonis do

mus pauperibus largiri. Et cōtigit semel qd
dū infirmitate corporis grauairetur: audiuit a
multis referentibus quāter vidua quedā cō
uicina filijs et filiabus multa cruciaretur penu
ria: oratione pmissa tantum robur obtinuit: qd
frumentū vinum et oleum vsqz ad centū quasi
librarum pondus in auroza p⁹uda p⁹pijs hu
meris mira agilitate portauit: ac mirabiliter
aperto ostio qz planius potuit in vidue do
mo deposuit: lz dispensante dño velut alter ni
cholus fuit dephēsa. Als vō semel i frat⁹
predicatorū ecclesia cōstituta: cū quidam paup
ab ea elemosynam peteret: et illa nihil p⁹ei cru
cem argenteam que erat inter pater noster ha
beret: statim illa aulus tradidit indigenti. Ad p
parens autem sibi postmodū dñs: illamqz or
natam lapidibus p⁹ctosis ostendens ei dixit.
Tu mihi hanc besterna die dedisti: et ego pmit
to tibi qd in die iudicij corā vniverso angelorū
et hominū p⁹pectu: illā ad tui gaudij cumulus
presentabo. Insuper cum beata catherina se
per de melioribz traderet p⁹igit qd vegete me
lioris vini abundantier pauperibus erogaret.
In tantū autem est augmentatū: qd vbi dictum
vas sufficere consueuerat toti familie per dies
viginti vel circatū p dicta familia et etiā pro
pauperibus vsqz ad tertij mēsis principū abū
datissime p⁹durauit. ¶ Secūdo fuit pia hec vir
go quantum ad infirmos. Mā egrotātibus sumā
diligētia ministravit. Scriuitur etiā infirme
noie andree ab oibus derelictē: nec honore pla
garum illā exhorruit. Quinimo cum aliqñ nau
scam passa fuisset: vulnerū illius putredinē in
spiciens et contractans recollecta in quadā scu
tella lotura cum sanie illam ebibit dicēs. Amo
re spōsi mei iesu xpi corpus meū sic castigabo.
Quo seō statiz cessauit ois pcedēt: nausee tēta
tio: habuitqz postea suo p⁹essorī referre nunqz
aliquid tam suauis p⁹cepisse saporis atqz odo
ris. Nocte vero sequēti apparuit ei iesus xps:
ōnditqz sua sacratissima vulnera dicēs. Quia
meo amore tam abominabilem potum sūpsi
sti tibi ingratus non ero. Sicqz applicans os
virginis ad propij vlnus lateris. Bibe inqz
filia de latere meo potum: quo aīa tua tāta sua
uirate replebitur: qd etiam i corpore: qd ppter
me p⁹ēpisti mirabiliter redundabit. Quo sa
cto tam in anima qz etiam in corpore incredi
bili extitit suauitate dulcedineqz repleta.

¶ Tertio fuit pia valde sancta catherina erga
peccatores. Multos nanqz orationibus suis

et meritis iuuat ne perirent. Sicut diffuse po-
nitur in legenda. Andream de belantiis ciuicem
Senarum diuinitis affluentem egrotatamq;
ad mortem: cui ex toto penitentia sperneret sua
oratione peruertit ad dñm. L. i. n. p. illo orasset
ardentissime apparuit ihesus xps pfato ifirmo
dixitatusq; e illum q; confiteret peccata sua: q;
paratus erat sibi illa remittere. Cui cõpunctus
valde subito confessus e. Et p̄dito testamento
ad extrema deductus cum magna deuotione
migravit ad dominũ. Fuerunt adhuc in p̄fata
ciuitate senax duo p̄ suis maleficijs ad mor-
tẽ damnati. Qui cum ducerent super currus et
carnes eorũ a carnificibus decerperent ignitis
forcipibus deum inficibus blasphemabant. L. i. n.
aut catherina ista nouisset pro eis dñm amaro
corde exorauit. Quibus cũ ad portam ciuitatis
uenissent: apparuit saluator totus vulneratus
eos ad p̄uersionem inuitans: qui statim cõpun-
cti confessi sunt sacerdoti: et blasfemias mu-
tauerunt in laudes: scq; letissimi tulerunt illa-
tam mortem. Et quis enarrare queat conuersi-
ones omniũ malorũ: p̄fectũ bonorũ: robotatio-
nes imperfectorũ: consolatiões desolatorũ: ad-
monitiones spiritualiũ piculorũ: tam per suas
epl̄as q; etiã oraculo viue vocis erga p̄sonas
ois serus p̄ditionis et status p̄ virginẽ excita-
tas. Quot sceleratos de faucibus ifirmi abstra-
xerit: quot obstinatos ad sui cognitionẽ redu-
xerit: quot seculo deditos induxit in eius cõ-
temptũ: quot vtriusq; serus ad religionum di-
uersarũ ingressum allexerit: quot de laqueis re-
tationũ eruerit. Difficile nanq; foret cuncta cõ-
memorare. Nam aſiquoties maxime in italia
ex remotissimis partibus ad ipsã vtriusq; se-
rus persone confluebãt. Ad eiusq; aspectum
atq; colloquium taliter compugebant: vt sine
dilatione currerent ad confitendũ peccata sua
Ob quã causã gregorius. xij. in adiutorio ca-
therine tres cõfessores precipuos deputauit.
Qui taliter aliquando occupabant: vt nec spa-
tiũ haberent edẽdi. ¶ Quinta virtus precipua
et singularis brẽ catherine fuit paciẽtia: fuit si-
quidẽ paciẽtissima et precipue in tribus.
¶ Primo in persecutionibus.
¶ Secundo in tentationibus.
¶ Tertio in passionibus.
¶ Primo fuit patiens in persecutionib⁹: quod
ex epla sequentia manifestãt. Fuit scus quedã
palmerina de penitẽtia sancti dñici: que istigã-
te satbana facta e catherine tali cõmula: vt nec

nomẽ ei⁹ audire valeret. Sz virgini semp̄ dea-
traheret. Ipsa tñ p̄ illa dñm exorabat: et cũ ad
ifirmitatẽ grauẽ icidisset catherina ad eã visi-
tãdã se tulit: ifirma No durior eſſet eã ex-
pelli de domo iussit: p̄ qua nõ cessauit catheri-
na p̄ces igeminare. Quibus factũ e vt eaz sibi
recõciliaret: atq; cõtrita illa et cõpuncta sacra-
mẽtis et ḡa d ei munita: dño et hac vita mi-
grauit: Du etiã seruebat illi infirme Andree
de qua paulo ante diximus: illa ipatiens p̄tume-
lijs plurimis catherinã afficiebat: et p̄curante
spũ malo de inbonestate apud aias sorores ac-
cusabat. catherina tñ p̄pterea nec idignabat
ei: nec ab eius obsequijs cessabat. L. i. q; illa in-
dies in sua duritia perseueraret: catherina ora-
tioni se dedit de iniurijs et ifamijis pic conque-
ritur. L. i. xps apprensus duas offendit cordas
vnã spincã et aliã aureã dicẽs. Si hic cligeres
auream: spincã postea repositabis. Si autẽ hic
spincã postea aureã obrinebis. Quod illa audi-
ens et ad patiens per oia se offerens: accepit
de manu domini spincam quam suo capiti im-
ponens etiam diebus pluribus vehementissi-
mum sensit in capite dolorem. Sicq; a domo
confortata patiente armis fortiter se muniuit
Infirma No paciẽtia catherine superata: com-
puncta et ingemiscens catherinã alta voce scãz
omnibus predicabat: scq; reaz accusabat: mise-
ricordiam petens de his que falso dixerat p̄tra-
illam. Quid plura dum catherina tanta inedia
corpus affligeret: frequentaretq; dominicam
mentem: pleriq; vtriusq; serus falsos rumus-
culos: vt fieri solet crucubant. Aliqui dice-
bant neminem in modo viuendũ singularẽ eẽ
debere. Aliqui extremitates fuisse semper deo
et hominibus erosas. Aliqui catherinam finge-
re et decipere. Aliqui ad inanem gloriã illa oia
facere et similia. Que ipsa deo placere p̄ oia stu-
dens patientissime tolerabat. ¶ Secũdo fuit
patiens in tentationibus demonũ. At quidez
¶ Pius in bulla canonisationis. Luctatur q;
frequentissime cum demonibus: multisq; illo-
rum molestijs verabãt. Sed aiebat cũ aposto-
lo. L. i. infirmo: tunc fortior sum. Et vt in sua
legenda narratur: quãdoq; demones deo per-
mittẽte catherine corpusculũ tantis penis et lã-
guoribus affligerunt vt manifeste viderentur
i ea signa p̄cussionum et verberum ita vt qua-
si quoddam monstrum videretur a cunctis.
¶ Tertio fuit patiens in passionibus siue in
peccatijs voluntarie assumptis siue in infir-

mitationibus corpori suo supuenientibus. Teste. n. **P**ro. vii. s. Dolore capitis pene assidue torq-
batur. Estuabat febribus nec illoꝝ cruciatu ca-
rebat. **S**exta beate catherine virtus admirā-
da fuit humilitas: quam ostendit maxie i tribus
Primo in timore.

Secundo in despectione.

Tertio in conuersatione.

Primo ostendit suam humilitatem in timore.
Dñi. n. cepisset visionibus et imaginarijs et cor-
poralibus a dño iesu xpo visitari: plurimū for-
midare cepit: dños se cōmendauit: a quo edo-
cta plenissime fuit: qualiter visiones bonas vlt-
malas haberet agnoscere. Et dñi semel suo con-
fessori de visionibus sibi factis referret quēdā
secreta: ille hesitare cepit: atq; in eam respiciēs
vidit illam transformata: quantū ad facies
in effigie xpi respicientis in eā. Lūq; ex hoc excla-
maret ac diceret. **Q**uis ē qui me respicit. **R**es-
pondit catherina ille qui est. Quo dicto facies illa
disparuit: et cōfessor prefatus illo modo de vir-
ginis sanctitate pfirmatus remansit. **S**ecū-
do ostendit catherina humilitatē in sui despe-
ctione. **H**anc autem didicit a xpo sibi appare-
te dicētes sibi. Scis ne filia: que tu es: et quis
ego sū? Si hec duo noueris beata eris. **T**u enī
es illa que nō es. **E**go sum ille qui sum. Si hāc
notitiā habueris in aia tua: nunq; decipere
te poterit inimicus. Siquidē de nihilo creatu-
ra facta est: et sibi relicta cadit in nihilū: et per se
tendit in peccatum: quod nihil est: et ex se nihil
boni cogitare valet. **Q**uare respectu dei infimū
tū nihil esse conuincit. Ideo est illa que nō ē: s; qm̄
deus est fons totius esse et independens cē
Ideo ipse solus est quod est. **T**ertio ostendit
catherina humilitatem in puerfatione. **M**ā in
publicū prodijt magnisq; rebus se ingressit: nō
sua sed dñi volūtate. **P**ostq; n. habitu sacroz
suscepit: silentiū p̄tinuū p̄ trienniū seruauit: et
clausurā celle tenuit: excepto cū ecclesiam adijt
vigilias vsq; ad secundū signū matutinalē p̄-
trabebat. **T**uncq; cū ad laudandum deum fra-
tres predicatores in eborū tā accessisse putaret
ipsa cedebat ad aliquā gescēdum dicēs. **E**cce
dñe germani mei et serui tui vsq; nunc dormie-
rūt. **M**os vō surrexerūt ad te laudandum. **T**u
serua cos et ego parū quiescā. **P**ost vō diu-
turnā exercitationē in spiritali vita frequen-
tesq; xpi visitationes: iterū apparens ei idixit:
vt extra pcederet: primo: vniq; saluti verbo i-
tenderet: ac exemplo pmissisq; in cunctis p̄ illas

ad animarū salutem gerendis suū sibi supernū
presidiū eribiturum. **Q**uod ita fuisse vt pate-
bit in sequentibus rei exitus declarauit. **S**e-
ptima virtus sancte catherine dicitur persecra-
tia: vt enim ait **P**iero. ad lucianum heremy-
tam. **L**epidius multoz ē: ad calcē vō peruenisse
paucorum. **C**atherina vō nō solū p̄secrauit
Sed de virtute in virtutē p̄cessit: de qua tria
inter cetera refert digna laude. **P**rius pōtifer
maximus vbi. s. **P**rimū qd respicit sanctitatis
eius initium. **A**it enim. **V**irgo catherina ex ci-
uitate senensi oriunda mediocribus orta parē-
tibus prius deo se se dedicauit q̄ deū postet p̄
etatem cognoscere. **S**ecundū est qd inspicit vt
te eius p̄gressū. **I**nquit itaq; sic. **N**ullū ab ea
verbū nō religiosum nō sanctum excidit. **D**is-
sermo eius de moribus fuit: de religioe de pie-
tate: de cōtemptu mundi: de amore dei et proxi-
mi: de celesti patria. **T**ertium refertur ad eius
vite terminū: de quo sic protulit. **A**nno ctatis
sue tertio circiter ac trigesimo in vbe **R**oma
diem suum clausit: de cuius anīme in celū assū-
ptione et gloriofa receptione: stupende et admi-
rabiles reuelationes facte reperiunt.

Qualiter deus sublimauit beatā catherinā
septem gratiosis et admirandis prerogatiuis.

Capitulum. iij.

Tertū mysticū cōtemplandū de excel-
lencia et sctitate brē catherine dicitur
sublimitatis. **S**ublimauit nēpe deus hāc mu-
lierem benedictam septem gratijs et prerogati-
uis admirandis.

Prima fuit mentalis illustratio.

Secunda prophetica infusio.

Tertia consolabilis visio.

Quarta suavis cibatio.

Quinta miraculosa conuulsio.

Sexta felix reuelatio.

Septima solēnis canonizatio.

Prima gratia siue prerogatiua catherine q̄
sublimata est a deo dicitur mentalis illustratio.
Illustrauit deus illius intellectum luce sapien-
tie et doctrinē: ita vt de ipsa **P**rius pōtifer vbi
supra ita referat. **N**emo ad eam accessit q non
doctior melioꝝq; abierit. **D**octrina eius infu-
sa nō acquisita fuit: prius magistra visa est q̄
discipula. **S**uppe que sacrarum litterarū p̄fel-
sibus ipsiq; magnarū ecclesiarū ep̄is difficil-
limas de diuinitate questiones p̄ponentibus
pudētissime rēdit et adeo satisfecit: vt tanq̄
agnos manifestatos remisit. **Q**uos tanquā

lupos: ac leones ferocientes acceperat. Quorū
nonnulli diuinam in virgine sapientiaz admi-
rati. Distributis mox inter christi pauperes q̄
possidebant substantijs accepta domini cruce
vitam deinde euangelicam egerunt. ¶ Secun-
da gratia fuit p̄phetica insulio. Et de hac p̄di-
us papa inquit. Fuit in ea spiritus p̄phetie ⁊
multa p̄dixit anteq̄ scirent ⁊ occultissima re-
uelauit. hec ille. In legenda vero ip̄ius multa
scripta sunt ex quibus aliqua enarremus. Fuit
in ciuitate senensi: quidam nobilis miles di-
ctus dominus nicholaus de sarracenis q̄ cuz
als i multis locis fuisset in armis: ⁊ tandem ad
suam ciuitatem Senarum rediisset a sua vro-
re monebatur vt loqueret cum catherina. Quod
cum ille facere p̄cepisset: vro: catherine illuz
vt p̄o co ozaret deuotissime comēdauit. Qua-
dā itaq; nocte catherina militi in somnis ap-
paruit: eūq; monuit: vt si saluari cupret vro-
ris monitis assentiret. Qui cuigilans visiones
vro: retulit: ⁊ inde ad catherinam se contulit:
cuius colloquio ⁊ sancta presentia compunct⁹
fm virginis consilium ad confitenduz sua pec-
cata processit. Quo facto ad catherinam redijt
asserens se confessū sua peccata sacerdoti. In-
terrogatus ab ea an omnia retulisset: cum ille
affirmaret q̄ sic vocato ad partē p̄fectione qd̄
dam enome ab eo dimissum in p̄fessione: qd̄ i
apulta secreta comiserat disticte narrauit. De
quo ille admirans: ⁊ peccatū illud confessus fu-
it ⁊ catherinam deuotione singularissima co-
luit. Quā frater thomas de fonte primus cathe-
rine confessor ⁊ frater georgius pergerent ad
monasterium sancte agnetis de monte poltia-
no: in itinere capti fuerunt a quibusdā latrun-
culis: deductiq; fuerūt ad latebrosa nemoza vt
ibi occiderent. Tunc frater thomas cū lachry-
mis dicere cepit. O filia catherina tuis oratio-
nibus succurre nobis. in hoc tam crudeli peri-
culo. Quibus verbis platis latrūculi talit̄ sūt
immutati: q̄ nō modo vitā sed cuncta que illis
abstulerāt restituerunt: ⁊ ita ad monasterium
quo ibant icolumnes peruenerūt. Lum autem
postmodum Senas rediissent cōperijt p̄dix-
tus frater thomas: q̄ in illo puncto in quo i-
uocauerat catherinā: ipsa locū dixit: pater me-
us me vocat: ⁊ scio q̄ magna necessitas eū v-
get: ⁊ hoc dicens ad locum orationis accessit.
Ex cuius virtute creditur latrunculoꝝ illorū
fuisse mentes mutatā. P̄dedit futuz scifina
post mortē gregorij vndecimi: ⁊ alia plurima

pronunciauit: que videre poteris in legenda.
¶ Tertia gr̄a qua catherina sublimata fuit of-
fensibilis visio. Supernaturalib⁹ quippe visi-
onibus a dño meruit consolari: que vt in plu-
ribus sibi fiebant: in raptu ⁊ extasi mentis: de
quo sic scribat. P̄dixit sepe a spū ⁊ in
acre suspensa: diuinis cōtēplationibus pasce-
batur: adeo extra se acta vt expūcta percussaq;
nihil omnino sentiret. hec ille. Ommissis vero
multis visionibus eius: eā vnā referā: p̄ quo
inter minores ⁊ p̄dicatores p̄tentio videt̄ exor-
ta. Cū catherina esset in ciuitate pisana: ⁊ quo-
dā mane in ecclesia sancte christine cōicasset:
ac iuxta altare raptā maneret i spiritu: post q̄
diu sic steterat: vidit xpm cruci affixuz magno
sup se cum lumine descendente: radiolq; san-
guineos ex suis quinq; sacratissimis cicatrici-
bus emittente. Quos tūc videntibus pluribus
vtriusq; sexus ipsam expectantibus: virgo se
erigeret: ⁊ super genua sua stans facie rutilāte
brachia eleuasset ac manus: oraretq; ne cicatri-
ces in corpore suo apparerēt exterius: tūc ex ra-
dijs sanguinibus in solarib⁹ imutatis a cicatri-
cibus crucifixi p̄cedēibus ⁊ ad manus pedes
⁊ ad cor illius puenientibus valde intrinsecus
dolor sensibilis in dictis partibus corporis ē re-
lictus. Ex quo cū corpus eius diu sic staret ri-
gidum ⁊ oculis clausis tandem cecidit ac si fuis-
set letaliter vulneratum. Post modicuz ad se
reducta tanto dolore p̄cutiebatur: vt a cūctis
putaretur in breui moritura. Dominica vero
sequenti ibi communicans a dolore extitit libe-
rata. Ex visione p̄tacta in plerisq; locis non-
nulli sanctam catherinam suscipiente stigmati-
ta a xpo depingi fecerūt: qui si ea intentione id
egerint: vt p̄ visibilia inuisibilia cognoscātur:
⁊ per picturā illā visibilem dolor eius inuisibi-
lis ⁊ sensibilis designet: forte nō obstante erro-
re inde sequente: quo credi posset stigmata eaz
visibilia suscepisse tolerari vtiq; possent. Sed
si hec facta sunt: vt sic equiparet̄ btō francisco
cui soli vsq; in p̄sens singulari mō stigmata
diuinitus sunt impressa vtiq; repebēibile est
Nā vt dixi in sermone de sacris stigmatibus
beati francisci. Inter miracula grandia nostre
fidei francisci consignatio supremum obtinet
gradum. Fuerunt quippe stigmata ⁊ visibili-
⁊ sensibilibus a xpo sibi impressa. Tulit illa duo
bus annis continuū: ⁊ in vita ⁊ in morte etiā
a viris sanctis ⁊ grauissimis visa ⁊ tacta. Sū-
mi pontifices Gregorius nonus: Alexander

¶ **Artus:** Benedictus: Nicholaus: et alij illa appro-
bantes fatentur singuli miraculo in francisci
pedibus manibus et latere fuisse depicta: ab eo
artifice sapientissimo qui creauit celum et ter-
ram. Quid uero de cetero sit factururus cuius ar-
chana: nisi ipso reuelante perferuntur nequim?
ipse nouit. Vnum scio et quidem absq; vilo er-
rore: q; franciscus vsq; ad presens electus fuit
a domino iesu xpo vt in corpore proprio veril-
lum crucis biennio: ante q; spiritum redderet
celo deferret. Non deroget ista dignitati bea-
te catharine: nec alterius sancti. Ego peccator
qui hunc sermonem confeci sancta ipsam de-
uotione qua possum et colo et venero. Et iam q;
rome Anno domini. M. cccc. lxx. Anno tertio
¶ **Idij pontificis marini.** Quando pontifex p-
fatus spiritu sancto volente sanctam catheri-
naz soleni celebritate canonicauit. Nulla tunc
a referentibus et vita et miracula catharine de
stigmatibus facta est mentio. Nulla pictura cu
stigmatibus fuit delata. Nulla insuper in bul-
la quam superius frequenter allegauimus de
stigmatibus mentio habita est. Ego insup ea
dic canonizationis sermonem ad populum ha-
bui: post prandium in ecclesia minerue ordinis
predicator. Insuper legi et quidem sepius om-
nia que scripta erant de laudibus huius sancte:
nil aliud inuenire potui: nisi quod superius ex-
pressum est de illo dolore que tulit absq; signis
in suo extatico raptu. Et si nomine stigmatum
dolorem illum intelligi volumus: non tamen in
illo contineatur et includuntur conditiones mi-
raculose stigmatum beati francisci. Igitur cum
deus non egeat nostro mendacio: ea pferam
de sanctis que s'm rei veritatem non inuentio-
nem hominum illis possunt accommodari. Fuit ca-
therina: vt patet ex dictis: et ex his que sequen-
tur amplissimis privilegijs et gratis decorata
Sed stigmatu specie non fuit vt franciscus isti-
gnita. Que si ad nos gloriosa rediret: dura scire
patione feriret illos qui sub specie pietatis me-
dacijs vellent suam gloriam ampliare. Oro ta-
men patres meos predicatores et minores ne
populos scandaligent. Quibus tam multa mi-
ra de sanctis se offerunt et precipue de catheri-
na vt mendacia: et ppter se ipsa et propter veri-
tatem abundantiam desere et detestari cogan-
tur. ¶ **Quarta gratia** beate catharine dñe sua-
uis cibatio: vsu namq; et frequentia sacramen-
ti tanta suauitate consolatione q; spūs repleta

fuit: vt asserat sic de illa ¶ **Idius vbi supra.** Inue-
ta est aliquando a die cinerum vsq; in penthe-
costen ieiunium pduxit: sola eucharistie co-
munionem contenta per annos circiter octo mi-
nimo herbarum succo: coq; paruz retento et co-
munionem sacra sustentata est. Ad cibum quasi
ad supplicium pergebat. Ad communionem al-
tari: quasi ad ecclesie nuptias inuitata esset
summa cum alacritate proficiscatur. hec ille
¶ **Tam efficax** erat eius ad sacramentum illud i-
effabile reuerentia: vt mens Gregorij. xj. se-
cretetur ad concedendum catharine q; posset eli-
gere confessoem: qui eam absolueret: et sibi eu-
charistia ministraret: et cu altari viatico absq;
alia licentia ad nutum catharine celebraret.
¶ **Quinta gratia** et progeria singularis bea-
te catharine: fuit miraculosa conuulsio. Fecit
illam deus in vita et morte multis claris mi-
raculis. Ex quibus aliqua explicabimus. In ci-
uitate Senarum quedam nobilis domina Ale-
xia habitum ordinis de penitētia suam cath-
erine recepit: que illam coegit vt secuz in domo
sua comoraretur. Contigit autem ex charista
tunc illos de domo prefate domie alexie vesca
panibus farine putride. Superueniente triti-
co nouo consuluit alexia catharinam: an certū
residuum prefate farine piciendum foret. Que
nequaquam proiciendum asseruit: sed parari aquā
iussit et farinam asserit. Intriuus ergo primo
massam: et tandem panes de parua quantitate
illius farine quouis etiam expulso fetore tam
celeriter et tot confecit: quot de quadruplici aut
quintuplici quantitate fere tot facti fuissent:
cum stupore fororis alexie et aliorum de do-
mo. Cum autem panes de cibano deportati
fuissent. inuenti sunt adeo lapidissimi: vt om-
nino immutatio saporis ad miraculum proce-
deret. Et cum daretur de ipsis panibus panpe-
ribus et fratibus atq; illos comederent: om-
nibus de domo suffecerunt diebus pluribus:
etiam in archa multiplicati. De quibus aliqui
a quā pluribus sunt tam pro reliquijs q; in ar-
gumentum miraculi referuati. Tempore etiam
quo catharina fuit in vrbe: et ibi in regione co-
lupne cum sua familia viueret de mendicita-
te et nihilominus aduenientes hospites recipie-
bat: ita vt continuo quasi triginta persone in
domo sua comederent. Contigit semel q; die
quodam deficere pane q; cu catharine fuisset
renunciatum mandauit vt sic ad mensā se pone-

rent: et modico pane qui ibi reperiebatur in-
ciperent comestionem. Ipsa vero ad orationem
accessit. Quid plura? Edentibus illis famelicis
et icuinis: panis ille modicus suffecit oib⁹ abu-
danter. Tantūq⁹ etiā sup̄fuit: vt ex illo plures
elemosyne pauperibus largirentur. Dum cēt in
ciuitate senax: audiens quendam dñs matthe-
um rectore hospitalis misericordie sibi deuot-
tissimum ex morbo pestilentis grauius egrota-
re: accessit ad eum dixitq⁹ cum magno seruo-
re. Surgatis dñe matthee surgatis: q⁹ non est
tempus in lecto quiescēdi: mor ad eius vocem
febris et uinguis apostema prefatu penit⁹ di-
miserūt: Sanauit et multos alios peste pcusol
sua oratione fideli. Sicut fuerūt magister ray-
mundus et magister bartholomeus catherine
confessores. Et ne singula cōplectamur: ita de
ipsa loquitur I⁹dius. Adāgnū et sanctū erat in
plebibus catherine nomen: vndiq⁹ ad eā egro-
ti et maligni verati spiritibus deducebant. Et
multi curabant lāguoribus et febribus. In xp̄i
noie imperabat et demones cogebat ab obses-
sis abire corporib⁹. Propter quas res duob⁹
romanis pontificibus Gregorio vndecimo et
Vrbano sexto acceptissima fuit adeo vt lega-
tionibus eorū fungeretur: multisq⁹ et magnis
spiritualibus gratijs ab eis donaret. Hec ibi.
Vbi adhuc inserit quēdā que nō nisi virtu-
te dei cooperante per catherinā fieri potuisset
Ait. n. Dissidentes sūmo studio cōponebat:
multa extirpit odia: et mortales inimicitias: p
pace florentinoꝝ qui cum ecclesia dissidebāt et
iterdicto suppositi erāt ecclesiastico. Appenni-
nū et alpes transire atq⁹ vsq⁹ in auiniem ad
Gregorium vndecimū pficisci nō dubitauit
cū votū suū ipse grego. de petēda vrbē roma i
oculto factum: et soli sibi ac deo notum sese di-
uinitus cognouisse mōstrauit. ¶ Sexta gratia
qua deus catherinam subiuuauit: dicit sc̄ir re-
uelatio. Lū. n. in vrbē romana ipsa post multa
signoꝝ experimēta exhortatōes spūales alia
q⁹ exercitia religiosa moxētū dñica die circa
horā tertiā die. xxviii. a. pl̄is. Ad. cc. lxxx. mi-
grasset ad patrē. Eadem die magister raymū-
dus vltimus eius cōfessor: i pucutu Januensi
erat dispositione piās deide bononiā ad capi-
tulū generale p̄gere: deprecabatur xp̄i matrē
coram quadā imagine vt eū p̄geret a piculif
Ador quadā voces audiuit dicentē sibi. Ne
timeas: q⁹ ego sum hic pro te: ego sum in celo
p. te. Ego te. p̄tegā sis securus. Et hesitans p

tunc vnde vox p̄daret: tandē inuenit qualiter
eadem hora catherina migrauerat: puenit tan-
dem prefatus magister bononiam vbi magi-
ster generalis canonicus fuit electus: quod iā si-
bi catherina indubitanter p̄dicerat: vt autem
sequitur I⁹dius i bulla. Tactu corporis eius p̄
illius feticē transiit pleriq⁹ egroti salutem cō-
secuti sunt adeo vt nōnullis saluti fuerit: ea te-
rigisse que sacrata catherine membra tetigere
I⁹dosca vero virgo ipsa iam celo recepta vo-
ta supplicantium benigne audiuit: et vta spon-
so et domino suo xp̄o saluatore exaudirent cu-
rauit. Multi enim ex diuersis egrotudinibus
curati sunt: qui audita beate catherine glorio-
sissima fama eius patrociniū supplices peti-
uer. hec ille. Placuit itaq⁹ benignissimo deo
sponse sue gloriā inumeris vt sic dicā vsq⁹
in presentem diē miraculis manifestare. ¶ Sc-
ptima catherine gratia et prerogatiua singula-
ris est dicta solēnis canonizatio. Rome siquid-
em in basilica beati petri apostolorum princ-
pis asstāte populo et clero habito q⁹ sermō ab
ipso pio p̄tifice de vita et miraculis eius mis-
sarū solēnis celebratis et consuetis cerimonijs
rite peractis ad canonizationem sancte p̄ces-
sit: sub his verbis. Ad honorem omnipotētis
et eterni dei patris et filij et spiritus sancti: ad
exaltationem fidei catholice et christiane reli-
gionis augmentū: auctoritate domini nostri
iesu xp̄i et beatorum petri et pauli apostolorum
eius ac nostra: Latherinam Senenses illustris
et indelibilis memorie virginis: cuius corpus
in ecclesia predicatoꝝ que de minerua dicit
hic rome iacet in celesti hierusalem inter bea-
torum virginum choroꝝ: quando iam pridē
diuina suffragante gratia meruit: id iam pridē
fuisse receptam: et eterne glorie corona donatā
de fratrum nostrorum cōsilio declaramus eā
q⁹ tanq⁹ sanctam publice priuatimq⁹ cōcedāz
esse decernimus et diffinimus: atq⁹ in sanctorū
cathalago virginū: quas romana veneratur
ecclesia redigi et ascribi mandamus. Statuen-
tes festum eius singulis annis: prima mensis
madij dominica die ab vniuersali ecclesia cele-
brandum esse. Sicq⁹ deus in sanctis suis admi-
rabilis catherinam in vtraq⁹ ecclesia triū p̄bā-
te. s. ac militante sublimiter exaltauit. Quē de-
precemur: vt illius meritis interuenientibus:
dignetur et nos ascribere beate vite. Qui sit be-
nedictus in secula seculoꝝ Amen.

Finis.

**Sermo de sancto bernardino predicatoruz
nostri temporis principe.**

Alectus deo et ho

minibus cuius memoria in be-
nedictione est. Sapientis verba
sunt ista originaliter Ecclesiasti

ci. xlv. ca. Et in epistola hodiernae festivitatis.
Vellem hoc tempore tanto eloquentie splen-
dore fulgere vt non solum alterum demosthe-
nem principem oratorum grecie: aut Licero-
nem latinum me putarēt omnes astantes: sed
angelum crederent de celo missum vt fari pos-
sem eximias laudes illius sancti bernardini
qui sua predicatione nomē gloriosum iesu xpi
mirabiliter exaltauit. Ipse quippe alter pau-
lus et vas electionis christianam religionem
sua doctrina reformauit. Ipse italie populos
per abrupta vitiorum deuantes ad semitam
virtutum et iusticie reduxit. Ipse deniq; reli-
gionem sacram minorum numero et sanctita-
te adauit. Adrito itaq; in eius solennitate
preconia predicationis eius enarrare debem?
Ob illam nanq; deo et hominibus dilectus est
et memoria eius benedicta in sempiternū ma-
nebit. De qua in presenti sermone tres excel-
lencias proponimus declarandas.

Prima de cōmendationis.

Secūda conditionis.

Tertia honorationis.

**Et cōmendatur prediatio sancti bernar-
dini: propter humilitatem: charitatē: et patien-
tiam.**

Capitulum. j.

**Prima excellentia predicationis sancti
bernardini de cōmendationis. Sua quippe
prediatio satis est cōmendanda. Et maxi-
me propter tria.**

Primo propter humilitatem.

Secūdo propter charitatem.

Tertio propter patientiam.

**Primo cōmendatur prediatio sancti ber-
nardini propter humilitatem. Non enim pre-
dicauit presumptuose aut superbe se ingerēs
sed missus. Officium nanq; predicatorum of-
ficium est angelorum: quia sicut angeli annū-
ciāt diuina: ita et predicatorum de quibus Da-
uid in ps. ait. Annunciauerunt opera dei. An-
geli autē non ex se veniunt: sed vt dicit Apo-
stolus ad Hebrēos. ij. ca. In ministeriū missi
sunt. Sic et predicatorum. Quomodo predica-
būt ait Apostolus ad Romanos. x. Nisi mit-**

**tantur. Et autem Isaias non vocatus se ob-
tulit ad predicandū cum dixit. Ecce ego: mit-
te me. Isai. vi. ca. Et contra cum Jeremias
mitteretur a deo se excusauit dicēs. A a dñe
deus: Ecce nescio loqui. Jerem. i. ca. Et si di-
uersa vox extra prodijt: non tamen a diuerso
fonte dilectionis emanauit. Duo quippe sunt
precepta charitatis vt ait Gregorius. Amor
scilicet dei et proximi. Per actiuam vitam p-
desse proximis cupiens Isaiam officium pre-
dicationis appetijt. Per contemplationem
No Jeremias sedule amori conditoris inbe-
rere desiderās ne mitti ad predicandū debeat
cōtradicit. Ad laudabiliter vnus appetijt: h
laudabiliter alter expauit. Ipse ne tacite contē-
plationis lucrum loquendo perderet. Ille ne
damna studiosi operis tacendo sentiret. Sed
hoc in vtriusq; est subtiliter intuendum quia et
is qui recusauit plene non resistit: et is qui mit-
ti voluit ante se per altaris calculum purgatū
vidit. Et paulo supra Gregorius dicit. Sicut
toto desiderio occupationem fugere debem?
ita si desit qui predicet occupationis onus li-
benti necesse est animo subire. Nec omnia. viij
q. j. ca. In scripturis. Et quia difficile est et ea-
rum videre se purgatū. Quia nemo scit vitū
odio vel amore dignus sit vt dicitur Ecclesia-
stes. ix. ca. Ideo nullus debet presumere ex se
ire ad predicandū. Sed expectare debet vt
mittatur vel a deo vel ab ecclesia. vnde de
anne baptista dicitur Joannis. j. ca. Suis ho-
mo missus a deo. Non tamen creditur alicui
dicenti se missum a deo qui ab ecclesia non est
missus nisi probet per miraculum sicut Moy-
ses: extra de hereticis. ij. ca. Lum ex infuncto. Et
argumentū de con. di. ij. ca. Reuera. Sic fuit
missus Equicius cui apparuit in somnis an-
gelus et eum ad predicandū misit. xvj. q. j. §.
Hoc idem. Ab ecclesia autem mittitur quis
vel ordinarie vt quilibet curatus saltem quo
ad subditos. Ad rectores enim ecclesie marie
pertinet predicare per se vel per alium subdi-
tis suis. vnde primis rectoribus dixit christus
Adarcti vltimo ca. Euntes in mundū vnuer-
sum predicate euangelium omni creature. Et
Gregorius dicit in pastoral. xliij. di. ca. Si re-
ctor. Officium predicationis suscipit quisq;
ad sacerdotium accedit vt ante aduentum iu-
dicis qui terribiliter sequitur ipse scilicet cla-
mando gradiatur id est predicando. Et loqui-
tur Gregorius de curatis. Qui etiā figurat**

inducit. *Exodi. xxviii. ca. vbi dicitur. q̄ sacer-*
dos ingrediens tabernaculum tintinnabulis
ambiat ut audiatur sonitus quando ingre-
ditur & non moriatur. Quia vt exponit Hier-
onymus dicto ca. Sic rector. Nam contra se oc-
colti iudicis erigit si sine predicationis sonitu
incedit. Et sic moritur spiritualiter. Vnde do-
minus Ezechielii prophete. xviii. ca. fili ho-
minis speculatozem dedi te domui israel. Si
dicente me ad impium morie morieris tu nō
annunciaueris ipse in iniquitate sua morie-
tur. Sanguinem ho eius de manu tua requi-
ram. Confirmat idem Nicholaus papa. xliij.
di. Dispensatio inquit celestis seminis nobis
in iūcta est: vbe si nō sparserimus: vbe si tacue-
rimus. Vel ab ecclesia mittitur quis ad predi-
candum ex priuilegio vt predicatoris & mino-
res: Augustinenses carmelite: & seruite saltez
in ecclesijs suis. In alijs ecclesijs non nisi vo-
cati: Et hi etiam debent mitti a prelatijs suis.
De quibus fit mentio in clementina dudum
de sepulchris. Qui autem vocatus seu missus
ad hoc pertinaciter recusar: ab ecclesia & deo
contemnitur. Quod figuratum fuit in eo qui
nolebatur ducere uxorem fratris mortui: & pro-
pterea discalearat vno pede vt exponit Au-
gustinus. viij. q. i. ca. Olim. Nunc inquit cuā
gelij quisq; predicator: ita debet in ecclesia p̄e-
dicare siue laborare vt defuncto fratri id est
christo suscitet sanctum qui pro nobis mortu-
us est. Et quod suscitatum fuerit eius nomen
accipiat. Vt igitur ad sanctum bernardinum
conuertamus sermonem. Ipse sicut experien-
tia facti manifestauit a deo electus & a prela-
tis ordinis per obedientiam ascriptus officij
predicandi suscepit. Natus enim in ciuitate
massa provincie thuscie ex honestissimis parē-
tibus patre videlicet tollo & matre nera nobi-
libus senensibus ante completum septennij
vtroq; parente orbatus remansit sub cura &
regimine cuiusdam venerabilis domine sozo-
ris matris eius cui nomē erat diana: que pue-
rum induxit ad virginis gloriose precipuaz
deuotionem. Et operam dedit vt litteris va-
caret ac moribus bonis. A reuit autem de vir-
tute in virtutem honestus affabilis & paupe-
ribus liberalissimus. tantaq; fuit in eo aptitu-
do ingenij & subtilitas intellectus q̄ ante ō-
pletū annū quintūdecimū in grāmatica logi-
ca & morali p̄bia satis mediocriter fuit instru-
ctus. Inde q; cepit lectionē iuris canonici fre-

quentare. *Erātq; vita eius ita munda vt oī-*
bus alijs cederet in exemplum. Nam vt retu-
lit mihi quidam vir fidedignus cancellarius
dominū senensis nomine leonardus qui con-
socius eius fuerat in scholis in etate illa ado-
lescentie ad maluz prona. Nullus audebat co-
ram bernardino verbum turpe aut lasciuum
proferre. Quinimo si quandoq; alij adolescē-
tuli & scholares absente bernardino aliqua in-
ter se verba ociosa referret si vidissent eor post
bernardinum aduenientē mor alter alteri lo-
quebatur. Taccamus inquit quia bernardinus
venit. Quid plura. Anno etatis sue decimo
octauo. Dum pestis truculentissima scuire &
quasi in tota italia. In hospitali magno senē-
si facebat multitudo egrotantium ex peste &
vir erat qui illis ministraret. Nam & famuli
omnes p̄ maiori parte & aromatarij & illo ho-
spitali comorantes & capellani atq; alij pluri-
mi peste percussi obierant. Erat illis tempor-
ibus rector hospitalis quidam vir deuotus &
probus dñs iohannes de genaronibus qui vi-
dens sibi humanum deesse auxilium ad virgi-
nem pijsimam se conuertit: illam deprecans
vt tam extreme infirmorum necessitati succur-
reret. Q̄ felix adolescentia bernardinū. Q̄ ardē-
tissima charitas cordis eius. Q̄ pietas omni-
bis posteris predicanda. Ador vt bernardinus
audiuit que de infirmis patientibus diceban-
tur monuit p̄ plures iuuenes & vna cum illis
ad hospitalē se cōtulit. Nec timuit mori. Nec
horruit pestem. Neq; labores refugit. Adan-
sit ibi quattuor: mensibus die noctq; mini-
strās egrotis p̄pter deū. Exinde cū pestis ego-
sasset repetijt domū & quattuor: mensib; egro-
tās quasi sp̄ in lectulo facuit. Adcepta ho bo-
na validudine lenit q; qdā dña bartholemea
sozo: patris eius ceca & surda & in lectulo vali-
tudinaria nemine habebat qui illam iouaret.
Ador ad illā se contulit eiq; p̄ plures menses
vsq; ad mortem obsequiosissime ministravit
nulla ractus nausea nulloq; labore turbatus
Adortua illa a deo inspiratus relicto seculo &
oibus suis bonis paupibus ero: aris hitum
religionis minoz deuotus accepit in die nati-
uitatis virginis gloriose q̄ ē die natus sacrat
ex vtero matris. Anno etatis sue. xx. añ altare
matus sc̄i francisci de senis. Quē baturū sibi
dedit frater iohannes risonij vir sc̄us & in dei
seruitio probatus. Inde ad locum de colum-
baria de voluntate prelatoz se contulit vbi in

omni deuotione ⁊ perfectione ac obseruantia
regule suū nouiciatum expleuit. Facta ʒo p
fessione in die scilicet natiuitatis uirginis ora
tioni ⁊ studio literarum se dedit. Et cum fa
ctus esset sacerdos primā missam in die nati
uitatis uirginis celebrauit. Qua etiam die mā
dato accepto a generali ministro de peniten
tia predicanda: primū sermonem ad populū
habuit. ¶ Secundo cōmendatur predicatio
sancti bernardini propter charitatem. ¶ Predi
cauit enim ad honorem dei ⁊ salutē animarū
dei. Nam qui propter cupiditatem predicant
uel uanitatem ⁊ gloriam mundi figurantur
per balaam. De quibus dicit Petrus in. ij. epi
stola. Secuti sunt uiam balaam ex bosco: qui
mercedem iniquitatis amant: correptionem
ʒo habuit sue uesanic: subingale mutum. Su
per quibus uerbis dicit Bedda. ij. q. vij. ca. se
cuti. ¶ multi catholicorum intantum amant
mercedem iniquitatis ut etiam docti ab indo
ctis: clerici a laicis merito redarguantur. Qui
iure comparantur prophete qui uerbis asine
contra naturam loquentis corripitur: nec ta
men a proposito primū operis retardatur. hec
ille. Quauis tamen predicatorēs nō debeāt
predicare p:ncipalit̄ propter temporalia ha
benda. Alias tanq̄ uenditores boum de tem
plo eijciuntur. Debet tamen populū submi
nistrare eis necessaria iuxta illud. i. ad Corin.
ix. ca. Non alligabis os bouis triturantis. vñ
Hieronymus. xvj. q. j. ca. penultimo ait. Apo
stolicis uiris ⁊ euangelicātibz in necessarijs
uſibus nolle tribuere seipsos condemnare est.
Et Augustinus in libro d̄ baptismo paruulo
rum. Non est uenale euangelium ut pro tem
poralibus predicetur. Aut enim sic uendunt
magā rem uili uendunt. Accipiant ergo pre
dicatores sustentationem necessitatis a popu
lo: mercedem dispensatōnis a deo. Non enim
a populo redditur quasi merces illis qui sibi
in charitate euangelij seruiunt: sed tanq̄ sti
pendiū datur quo ut possint laborare pascant̄
hec ille. Et Paulus. i. ad Corinthios. ix. ca.
Quis militat suis stipendijs vñq̄. Et iterū
Si nos uobis spūalia seminamus non ma
gnū est si nos carnalia uſa metamus. Et itez
D̄s ordinauit his qui euangelij annūciant
de euangelio uſuere. Dixi hec oīa pp̄ indiscre
tionē quorundā populorū qui uellent predica
tores uiuere de aere uel uento. Nolo in eccu

sare predicatorēs cupidos ⁊ auaros ambitio
sos honorum ⁊ dignitatum. Qui iurari de
bent sanctū bernardīnū rerum temporalium
contemptorem. Nam ⁊ ter uocatus ad episcō
palem dignitatē minime acq̄sicit. Diuitias
non congregauit dicens cum paulo Actuum
xx. ca. Argentum aut aurum aut uestem nullū
uestrum concupiui. Et lz in oī uita sua uerus
fuerit paupertatis amator: discipulorū ⁊ fili
us beati francisci. Tamen illud est de ipso no
tabile inter cetera quod mediolanū ostēdit ex
emplum charitatis necnon ⁊ contemptus pe
cunie. Dum enim ibi populo diebus pluribz
predicasset: illustrissimus dux eiusdem vrbis
philippus eidem per fidelem nunciū multā
auri copiam in elemosinam misit. Muncius
itaqz auri pondere reuerenter assumpto ad cō
uentum fratrum festinanter accessit. Et per
gens ad cellam sancti bernardini aurum sibi
ex parte domini duci benigne ⁊ reuerentissi
me presentauit. Ipse ʒo uir dei hilari uultu
gratulantiqz animo predictum aurum mu
nus ⁊ si in proprios uſus accipere recusaret:
charitatis tamen celo in redemptionem capti
uorum ⁊ pauperum uſus misericorditer exbi
bere decreuit. Accersito igitur quodaz probō
uenerandoqz ciue socioqz uocato sumptaqz
ab ipso ciue pecunia ad carceres clam ⁊ incun
ctanter accessit ⁊ q̄ plurimos inde captiuos re
demit reliquaqz p̄cni pauperibus cū magna
animi hilaritate distribuit. Sciens autē illu
strissimus ille dux que facta fuerāt sanctū ber
nardinum mirabiliter cōmendauit. ¶ Tertio
cōmendat̄ predicatio sc̄i bernardini propter
patientiam. fuit enim patientissimus in labo
ribz in infirmitatibus ⁊ in persecutionibus
Et ut de persecutionibus loquar: accusatus
fuit tanq̄ hereticus ab emulis quibusdam mar
tino quinto. Qui eum ad se venire p̄cepit.
Ante ʒo q̄ se contulisset ad urbem sonabant
yndiqz falsi rumores de sancto bernardino.
Dicebant enim populū: ueniet ueniet ille here
ticus. Alij cōburentur ille hereticus ⁊ similia.
Dum ʒo urbem intrauit ostēdebatur digi
to ⁊ uſus alteri cachinando dicebat: hic hic ē
ille. Ipse ʒo hec oīa pro dei amore equanimi
ter tolerabat. Et tandem ueritate inspecta ⁊
comperto clarissimū qz non solū catholicus fo
ret sed etiam fidei catholice dignissimū p̄cco a
pontifice gratiose uisus est ⁊ auditus ⁊ cū ei⁹
benedictione predicare cepit in yrbe. Tantam

Ho gratia; deus ori eius et verbis infudit: ut
omnis populus conflueret ad eum audiendum
ac si fuisset angelus dei et quanto prius nomen
eius videbatur omnibus odiosum: tanto post
ea cunctis vtriusque sexus factum est venerabile
Predicauit sic multo tempore cum incredibili
animarum fructu: qui etiam perdurat vsque
ad tempora nostra. Passus est et alias persecu-
tiones: eo quod semper virtutes persequitur in-
uidia. A nonnullis emulis dicebatur littera-
rum ignarus eum tamen in scripturis diuinis
foret eruditissimus. Alij vero quadraginta ser-
mones duntaxat eum scire asseuerabant. Ple-
riusque vero curiosi et vana eloquentia tumidi igna-
rum inceptum et impolitum fatebantur. Qui
tamen in hoc dicendi genere et in his que pre-
dicari debent pro salute populorum irreprehē-
sibilis erat. Sed hoc non videri debet mirum
quod sibi homines flagitiosi detraberent: cum sem-
per fuerit hominum malorum consuetudo sa-
nam doctrinam spernere et detestari. Vnde La-
crantius libro. v. diuinarum institutionum de
cypriano sic refert. Vnus precipuus et clarus
extitit cyprianus: qui magnam sibi gloriam ex
artis oratorie perfectione quehserat et admodum
multa conscripsit in suo genere miranda. Erat
enim ingenio facili copioso suauis et que sermo-
nis maxima est virtus aperta: vt discernere ne
queas vtrum ne ornatio in loquendo an faci-
lio: in explicando an potentio: in persuaden-
do quisque fuerit. Nec tamen placere ultra ver-
ba sacramentum ignorantibus non potest: quo-
niam mystica sunt que locutus est et ad id pre-
parata vt a solis fidelibus audiantur. Denique
a doctis huius seculi quibus forte scripta eius
innotuerunt derideri solet. Audiuero quendam
hominem disertum sane qui eum immu-
tata vna littera coprianum vocaret quasi
elegans ingenium et melioribus rebus aptum
ad aniles fabulas contulisset. Hec ille. De be-
ato hieronymo quid refecerem? qui lumen splē-
didissimum ecclesie fuit: et tamen dentes mali-
gnorum non euasit. Et vt ipse ad nepotianum
scribit. Per infamiam et bonam famam chris-
ti miles graditur. Nec laude extollitur: nec
vituperatione frangitur. Per diem sol non
vixit cum neque luna per noctem. Impleuit ista
sanctus bernardinus: qui dum falso sibi mul-
ta obijcerentur: et quandoque contumeliose di-
cerentur in faciem: nunquam vultus hilaritatem
mutauit: nunquam verbum protulit iracundie.

Sed in omnibus benedicebat deus. Sicut ac-
cepti ab his qui secum familiariter conuersa-
ti sunt.

De sufficientia et prudentia atque stupenda
efficacia predicationis sancti bernardini.

Capitulum. ij.

Secunda excellentia predicationis sancti
bernardini dicitur conditionis. Habuit
quidem sua predicatio tres singulares condi-
tiones.

Prima de sufficientia.

Secunda prudentia.

Tertia efficacia.

Prima conditio fuit sufficientia. Tria eni
requiruntur in predicante: vt populum indu-
cat ad bene beatęque viuendum: sicut Augusti-
nus libro de doctrina christiana. Primum est vt
doceat. Secundum vt delectet. Tertium vt fleat
et moueat. Et cum quis ista facit industria ar-
tis rhetorice ad honorem dei et salutem anima-
rum bene est et laudabile sicut eundem Augu-
stinum. Sed cum spiritus sanctus vtitur lin-
gua predicatoris vt instrumentum ad ista effi-
cendum: sicut fuit in apostolis qui imperiti erant
Tunc opus illud est gratia gratis data: que di-
citur gratia sermonis et lingua angelorum. Et
sermo sapientie dicitur in locutione de diu-
inis. Sermo scientie de humanis: vt de mori-
bus et vitijs et virtutibus et bonis. sicut Thoma. xxiij.
q. cxxij. Perfectius autem ista operatur gra-
tia quam natura vel ars. Sed aliquando apti-
tudine naturali in predicatoris existente et arte
rhetorice adiuncta: aliquando etiam spiritus
sanctus operatur plenius istud scilicet indu-
ctionem auditorum ad faciendum que predi-
cat. Dominis ergo est se preparare scilicet vt
bene dicat. Deum autem dirigere linguam. Et
vt dicit Augustinus in prefato libro de doctri-
na christiana. Sapientia sine eloquentia paru-
profuit quo ad populos. Eloquentia sine sapi-
entia multum nocuit. Est enim vt gladius in
manu furiosi. Sapientia cum eloquentia mul-
tum iuuat et operatur. Sanctus bernardinus
predicando docebat: quia ipse vere doctus erat
vt etiam patet in sermonibus quos compila-
uit. Delectabat etiam auditores: adeo vt vni-
uersaliter omnes verbis suis renouillarentur
tanquam si sumerent sapidissimum cibum. Flecte-
bat insuper et mouebat hominum affectus: vt
ostendimus in tertia conditione. Quare ipse
sufficientissime docuit et predicauit. Secunda

conditio predicationis sancti bernardini dicitur prudentia. Fuit enim prudentissimus ad euitandum omnia illa: a quibus predicatoris verbi diuini debent abstinere: que sunt.

Falsitas.

Adulatio.

Factantia.

Scandalum.

Contentio.

Superfluitas.

Leuitas.

Indiscretio.

¶ Primo abstinere dñt predicatoris a falsitate. Non enim sunt assumenda aliqua falsa pro quacunq; utilitate que possit inde sequi: quia hic veritas fidei redderetur suspecta. argumētum di. ix. ca. Si ad scripturas. Ideo Augustinus ait. xxi. q. ij. ca. ¶ Primum. Ad salutem non debet quis peruenire opitulante mendacio. Et idem pertractans illud Apostoli. i. j. ad Corinthios. xv. ca. Inuenimur falsi testes. Verborum est inquit aliquid false de deo dicere: etiam si ad laudem eius pertineat videatur. Non enim minores sed maiores fortassis scelere in deo laudatur falsitas: q̄ vituperatur veritas. Et idem in libro de mendacio. Admendacium maxime perniciosum est quod fit in his que ad religionem christianam pertinent. Ideo doctores tenent q̄ si quis non ex lapsu lingue sed ex industria diceret mendacium in predicando mortaliter peccaret nec excusaretur si hoc faceret causa conuertendi animas ad deum: quia vt ait Apostolus. Deus non eget nostro mendacio. Tempore meo inuenti sunt aliqui fingentes et predicantes miracula falsa: visiones excogitatas. Propheetias deteminatas fm suum sensum: et alia huiusmodi qui tamen euauerunt in cogitationibus suis Nonnulli vō vt ignorantibus sapientes apparerent falsas allegationes ad suum propositum induxerunt. Vnde dum quidam amicus meus predicaret neapoli: inducere voluit ad robur et confirmationem cuiusdam sui dicti sententiam cōmentatoris qui tamen forte nec in aliquo cōmento dictum illud t̄gebat: et dum falso allegasset cōmentatorem. j. de anima. iij. de anima. ij. phisicorum. iij. methaphisice et huiusmodi. Tandem multiplicando verba dixit Et hoc idē confirmat cōmentator. j. ethicoꝝ iij. ethicoꝝ. vij. ethicoꝝ. qui tamen de ethicois non se intromisit. Ille idē fecerat: sibi quā-

dam cathenam doctorum et falso illos inducibat dicens. Et hoc refert Augustinus libro. ij. de ciuitate dei. r. iij. de trinitate. et in Eucheridion et huiusmodi. Ita q̄ apud imperitos videbat homo mirabilis: sed apud doctos ignarus et mendacius plenus. ¶ Secundo predicatoris abstinere debet ab adulatione ne scilicet laudet populum in quibus reprehensibilis est quod est pessimum. Deletiam de temporalibus magnificentijs nisi forte hoc secundum fiat temperate vt melius serant correccionem duram immediate sequendam. Adulari enim peccatorib; est graue peccatum: vt patet. xlvj. di. ca. Sunt nonnulli. Clericus adulationi seruens degradari debet: eadem di. ca. Clericus. Et nihil est miserius eo qui adulationib; delectatur: vt dicitur. lxxiiij. di. ca. Nihil illo pastor. Et vtilius est peccantem seuerè corrigere q̄ adulando palpare. v. q. v. ca. Non omnis Et vtilius est et melius pro veritate pati supplicium: q̄ pro adulatione beneficium. xj. q. iij. ca. Nemo. Et adulatio prohibetur. C. Si quis aliquem testari prohibuerit. Et est adulario sermo prolatus vt placeat. ¶ Tertio dñt predicatoris cauere a factantia. Sunt enim quidam qui semper de se bene dicant et alios contemnunt: de quibus Gregorius ait. xlvj. di. ca. j. Habet hoc proprium doctrina arrogantium vt nesciant humiliter docere quod sciunt ¶ Quarto dñt predicatoris cauere a scandalis prelatorum et aliorum maiorum vt non dicantur irrationabiliter eorum vitia. vnde sequitur q̄ nec illi emendantur nec populi propter edificant aut meliores fiunt. Et precipue caute agendum cum loquantur predicatoris de clericis: quia vt scribitur extra de immunitate ecclesiarum. ca. Clericis. Clericis laicos infestos oppido id est valde. fm glosam tradit antiquitas. Idem. ij. q. vij. ca. Laicos. et ca. Laici ¶ Quinto dñt predicatoris prudenter cauere a contentionibus cum alijs predicatorib;. vnde Apostolus. j. ad Thimotheum. iij. ca. ait Noli contendere verbis: ad nil enim vtile est nisi ad subuersionem audientium. Nec ex hoc q̄ alius sciens predicator indignationem ostēdat. Nam et christus indignatus non fuit q̄ aliquando iohannes baptista fuerit in maiori opinione populi q̄ ipse. Si autem audit aliū predicatorē dicere aliqua que nō sunt reprobara nec contra fidem vel bonos mores sed

dubia: Quis ipse nō sit illius opiniōis sufficit sibi dicere opiniōē suam cum suis rationib⁹? et non impugnet alium odiose: quia hoc est intrare contentiones et scandalicare populos. Si etiam audit predicatorē alium dixisse cōtra fidem et bonos mores vel determinata p ecclesia; non credat faciliter nisi audiat a fide dignis. Et tunc corrigat cum fraternaliter ut retrahat. Quod si ille noluerit facere tunc publice predicandum contra ipsum. Si autem predicator ipse admonitus errauit debet patienter audire et se corrigere dicētiq; sua erronea emēdare. ¶ Sexto predicatorēs prudētēs debent abstinere a superfluitate et nimia prolixitate: quia ut prouerbio dicitur. Laudant breuitate moderni. ff. qd̄ met⁹ causa. l. j. Et. C. de appellacionibus. l. Ampliore. §. In refutatorijs. Et. C. de precibus imperatori offerendis. l. Simili. vnde Gregorius in omelia ait. Alimenta que minus sufficiūt auidius sumūtur. ¶ Septimo abstinere dñt predicatorēs a leuitate ne dicant verba ociosa et fabulas ad prouocandum risum. Et si aliquādo opus est facere populū attentum euz aliqua modesta facecia temperate fiat et raro. Non sit etiam leuis predicator: ad ferendam sententiā de quo liber actu q; sit peccatum mortale. Et in omnibus vtiatur grauitate sicut bos lapsus qui fortiter figit pedes. ¶ Octauo abstinere dñt predicatorēs ab indiscretionē. Nam quidā inter mulierculas de subtilitatibus theologis predicant. Alij doctis et sapientibus viris fabulas narrant. Nonnulli in precipuis et maximis iesu christi et virginis matris aliorumq; sanctorum solennitatibus de ludo alee: de blasfemia de vsura et similibus predicant. Nihil de copiosa materia festiuitatum occurrente tangentes. Deu non possum non accusare quendam qui in die natiuitatis iesu christi in ciuitate neritonensi de sodomia totum sermonem contexit: cum tamen miranda occurrant de natiuitate christi iocunda. ¶ Meriq; etiam dum contra vitia inuehūt omni honestate demissa talia loquuntur et dicunt qualia etias in ore lenonū turpissima viderentur. Hi nolunt audire verba sancti francisci qui sic in regula fratrum minorum sanctissime retulit. Adonco quoq; et exhortor: eosdem fratres meos in domino iesu christo ut in predicatione quam faciunt sint examinata et casta eorum cloquia ad vtilitatē et edificationem populū. Annunciando vitia

et virtutes: penam et gloriā euz breuitate sermonis. In omnibus predictis prudentissim⁹ fuit pre ceteris predicatoribus horum temporū dur ille verbi sanctus Bernardinus. Nā semper recte incessit predicavitq; veritatem sine falsitate: sine fictionibus: sine adulatione cum honore et reuerentia prelatorum et totius cleri: cum humilitate in verbis et factis: cum patientia ad contentiones vitandas: cum mensura et modo: cum grauitate et discretiōe multa adeo q; exceptis emulsi eius sermo gratus dulcis et delectabilis fuit omnibus doctis pariter et indoctis viris et mulieribus cunctis: q; generibus hominum: prout omnis italia clare firmiterq; testatur. ¶ Tertia conditio predicationis sancti bernardini dicitur efficacia. Predicauit enim cum admirabili animarum fructu adeo q; omnes italie ciuitates et maiores et mediocres et minores pro maiore parte sua doctrina reduxit ad christum. Ipse peccatores pērtit. Ipse vsuras extirxit. Ipse multos habitum religionis induit. Ipse fratrum de obseruantes loca et monasteria pstrui fecit. Ipse discordantes ad pacem reduxit. Ipse ad festa colenda populos traxit. Ipse deniq; cunctos mares ac mulieres vt deū timeant amarent allexit. Testantur hec omnia preclarissime incliteq; italie vrbes. Roma: sena: perusia: florentia: bononia: ferraria: venetia: padua: verona: vincentia: brixia: mediolanus: ianua: et alie q; plures. In quibus ita efficaciter seminauit verba vite vt vsq; in presentem diem adhuc gustentur fructus predicationū suarū. Quinimo et siqui post ipsum in officio predicandi clari sunt habitū vt fratres Ioannes de capistrano: Iacobus de marchia: Matthe⁹ de sicilia: Antonius de botonto: Andreas de sancto geminio: Ioannes de priato: Iacobus de bongellino de bononia: Hierulanus de perusia: Franciscus de trenio: Siluester de senis: Antonius de arimino: Michael de mediolano: Bartholomeus de ayano: Antonius de vercellis: Seraphinus de gaieta. Eherubinus de spoleto: franciscus de spoleto: Hieronymus de florentia: Dominicus de gonessa: Iacobus de gallio: omnes fratres minores in hoc genere dicendi famosissimi et quicunq; alij etiam de alijs ordinibus mendicantium pro maiori parte conati sunt imitari modum et regulā atq; stilum ipsius sancti bernardini. Adhuc et multi ex bis sermones illius: populis pronun-

ciarunt qui fructus vberrimos produxerunt. Ego etiam qui de bernardino et si incomposita tamen non sine deuotione precipua ista refero: omnem italiam lustravi predicanique qua draginta annis euangelium iesu christi: bernardinum habui in stilo pronuntiandi nec non scribendi patrem et preceptorem. Et licet illud non viderim legi tamen sermones amantissimos quos compilauit. Predicauit et illos quodammodo postmodum alias ego prececerim. Quod utique non ex presumptione sed charitate ac necessitate temporum volui tentare. Nam et propter studia humanitatis quibus iam completa est omnis italia et propter virosum doctissimorum in quibuslibet facultate copiam ac etiam propter subtilitatem populorum qui quodammodo propter multarum predicationum frequentiam effecti sunt curiosi: consulte visum est mihi agere ut sermones illos contexerem. Quare ut partem istam expediam concludo quod sanctus Bernardinus fructuosissime predicauit.

Qualiter deus honorauit sanctum bernardinum: in miraculis: in canonizatione: et in gloria beata.

Capitulum. iij.

Tertia excellentia predicationis sancti bernardini: dicitur honorationis. Voluit enim deus honorare illum triplici honore.

Primum de miraculose rutilationis.

Secundus solennis canonizationis.

Tertius superne glorificationis.

Primum honoris fuit miraculorum rutilantium. Multa equidem miracula visa sunt de sancto isto. Nam eo mortuo in vigilia ascensionis iesu christi: dum fratres eius socij in aquilano conuenerunt corpore in cellula cum laminaribus solo dimisso incederent ut capsula celeriter fieret in qua corpus illud reconditum senas traheret portarent. Quidam adolescens pasqualis nomine per multos annos claudus qui nec recubare incedere poterat sed manibus reptando ibat: cuius genua carnosae dura erant et tumida a spiritu sancto inspiratus sic reptando ut potuit ad corpus sancti bernardini peruenit: et deuotione inflammatus tetigit faciem eius et inde genua sua cum fide infusa mirabili commendans se sancto viro. Ador in pedes surrexit sanus et liber et currando cum iachymis et clamoribus exultationis ad ecclesiam properauit. Sentiunt omnes voces: vident liberum

quem viderant usu ambulandi priuatum. Admirantur: gratias referunt omnipotenti deo et sancto bernardino. Commouetur ciuitas tota et fit concursus virosum ac mulierum. Luceo vero corpus ad ecclesiam cum hymnis et laudibus et armatorum custodia deferri faciunt: socijs atque sancti referunt ne thesaurum ipsis a deo datum inde amouere presumant. vidi ego illum pasqualem et secum locutus sum qui retulit omnia que narrata sunt. Eodem die iuencula quedam nomine partia que me sibus pluribus in lecto iacuerat nec per seipsam poterat ambulare: patiebatur etiam vulnera quedam que fistule dicuntur a medicis: audiens sanatum pasqualem suppliciter exposculauit ad corpus sancti deferri. Quo cum peruenisset orationeque facta incolumis redijt domum non solum restituta viribus corporis sed etiam eodem instanti a fistulis perfecte sanata. Hanc ego allocutus sum et parentes ac vicinos eius qui omnes affirmarunt sic esse ut expositum est. Sicilia de spoletio vxor nobilis viri francisci non valens se mouere de lecto cum sic per plures annos molestata fuisset: deducta ad corpus sancti bernardini restituta est optime sanitati. Et hec omnia retulerunt multi spoletini etiam et ipsa que prima erat in ecclesia maiore dum ibi vna quadragesima predicauit. Alia mulier de populo que annis triginta septem omni usu ambulandi priuata exiterat ducta ad corpus sancti bernardini morfanitatem adeptam est. Hanc ego vidi sanam et robustam ac si nullum antea malum passa fuisset. Sunt et alia istius sancti miracula multa usque in hodiernum diem. Ad sacrum cuius tumulum frequenter membra languentium morfanitati quilibet morbo fuerit grauata restituntur. Secundus honor quo deus honorauit sanctum bernardinum dicitur solennis canonizationis. fuit equidem canonizationis cum multa solennitate et magnificentia pre ceteris quos vidimus canonizari. Nam tempore meo euangelus quartus canonizauit sanctum nicholaum de torentino. Calixtus tertius sanctum vincentium et sanctum osimundum. Pius secundus sanctam catherinam de senis. Sixtus quartus sanctum bonauenturam. Et nicholaus quintus sanctum bernardinum. Sed in canonizatione istius multa concurrerunt facientia ad gloriam eius: videlicet annus iubilus quo ex omnibus christianorum partibus mul-

titudo maxima confluebat ad v'bem. Et dies
penthecostes festum vtiqz solem. ussumz. Et
generale capitulum fratrum minoruz in quo
conuenerunt vltra quinqz milia fratrum. Et
ego de ipso post canonicationem sermonem
ad populum habui in quo concurrerunt mul
ta milia virozum ac mulierum. ¶ Tertius ho
noz: quo deus honorare voluit sanctum ber
nardinum dicitur superne glorificatiōis. In
celesti nanqz patria vltra essentiale premium
coronatur aureola que debetur doctoribus d
qua diximus in opere de laudibus sanctorum
in sermone de sancto petro martyre. Dicere
itaqz possumus illud psalmiste. Magna est
gloria eius: magna vtiqz in ecclesia militante
maior: in ecclesia triumphante. Quare conue
nienter de ipso referre possumus quod de pau
lo primo heremita in sua vita Hieronymus
scribit. Si mihi inquit lectionem opione do
minus dignaretur concedere magis eligeret
tunicam pauli cum meritis eius: ita ⁊ sancti
bernardini qz regum purpuras cum gemmis
suis. Deprecemur ergo deum celi vt per meri
ta tanti sancti dignos efficiat nos sua gratia.
Et tandē ad vitam perducatur eternam. Amen

Registrum

a
 alba
 In nomine
 conditionum
 Et. xj. c.
b
 materia et
 incarnatione
 reparatus
 vbiq; est
c
 in celum
 habitu dicens
 num vel
 captiuitate
d
 populus
 fit adhibitum
 salutis nostre
 Ap[osto]lus ad
e
 erat in illa
 aliquis
 tñ videtur
 claritatis
f
 nec iustus
 Qualiter cruci
 orasset p[er]tinuo
 amabilis
g
 ad patiendum
 per voluntatem
 Quare aut
 exposuerit

b
 beatam: vt
 comestionis
 gentiles. c.
 milibus patet
i
 Samsionum
 ergo iam sunt
 bilitas. Erunt
 aliud esse
k
 absolute
 recuperata
 aut non
 Multaq;
l
 remansit
 etiam dicit
 nis maria
 contra hoc
m
 ab omnibus
 refert magister
 pro semine
 enim erat
n
 Sed ego
 erunt h[ic] loco
 Quarta
 sitavit illam
o
 per aliquam
 nibus depre
 crederetur
 verba gras

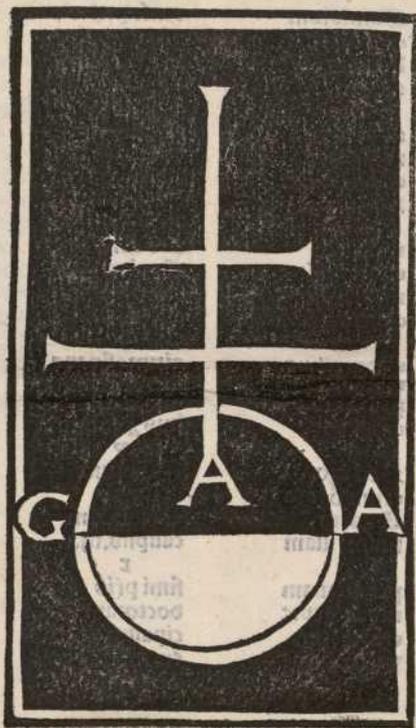
p
 morte violenta
 vj. ca. q[ui]nta
 privilegium
 etiā operationes
q
 cause preter
 et laudabilis
 corporum:
 diuine gr[ati]e
r
 deum in suo
 certitudinaliter
 tudinem
 nis tanti
s
 esto curialis
 Capitulum. j.
 attente.
 uersatum:
t
 ait: profuens
 t[er]ri poterant
 namum
 bus p[ro]prium
v
 Sermo
 accipit et
 Secundum
 calipho. li. j. c.
x
 simi p[ro]p[ri]is
 doctorum
 cipalis cā
 eius fluent

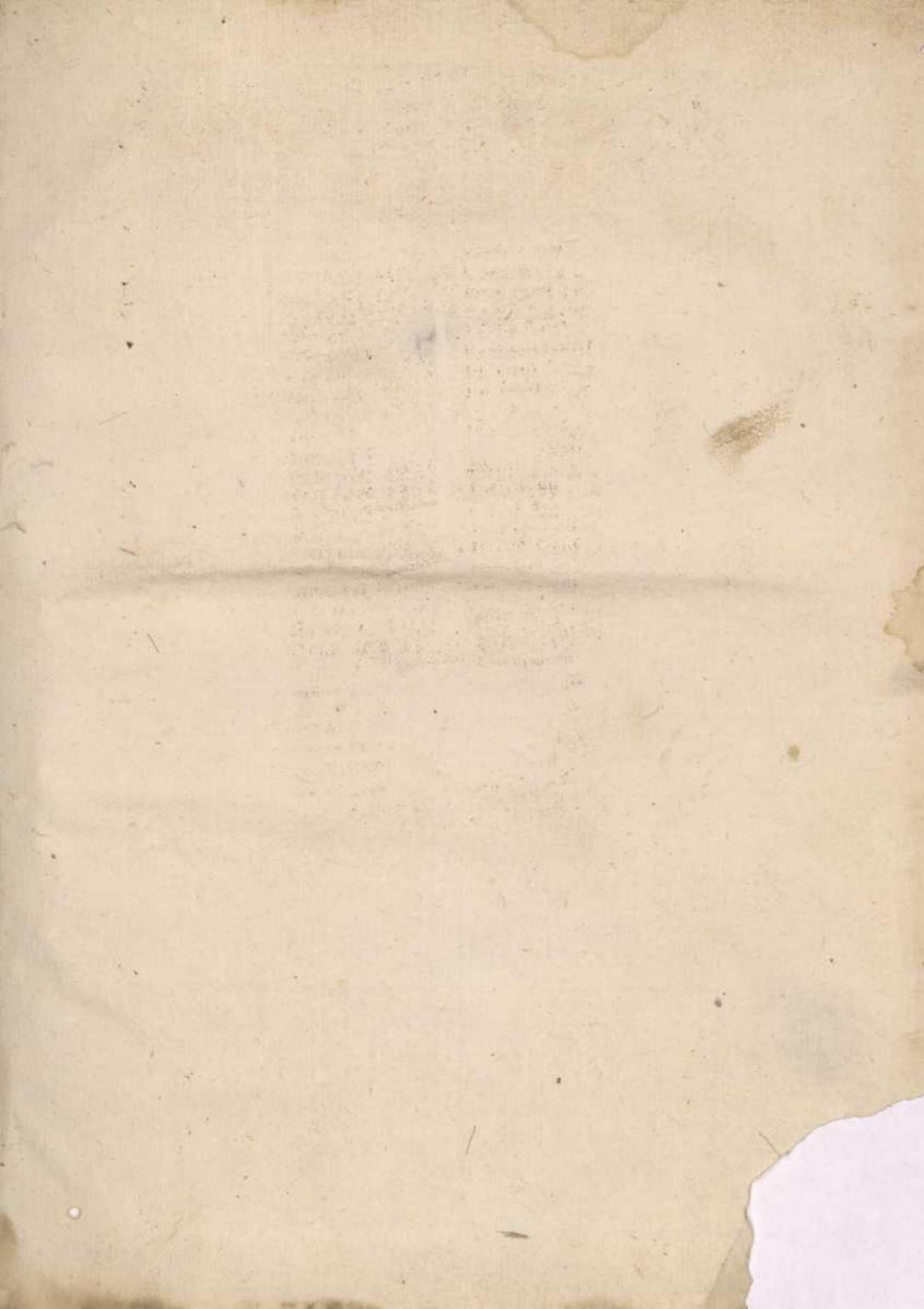
y
 sconi
 vrbis ep[iscop]o
 Statuto aut
 annis visu
z
 Quinq;
 ne reprobum
 dus dicendi est
 Secunda
r
 oi diligentia
 illorūq;
 Capitulum. j.
 tibi argumētosa
z
 mutabunt
 Tertiu[m] quo
 de ad pedes
 se habebat
a
 Sermo
 oi deuotione
 conditio

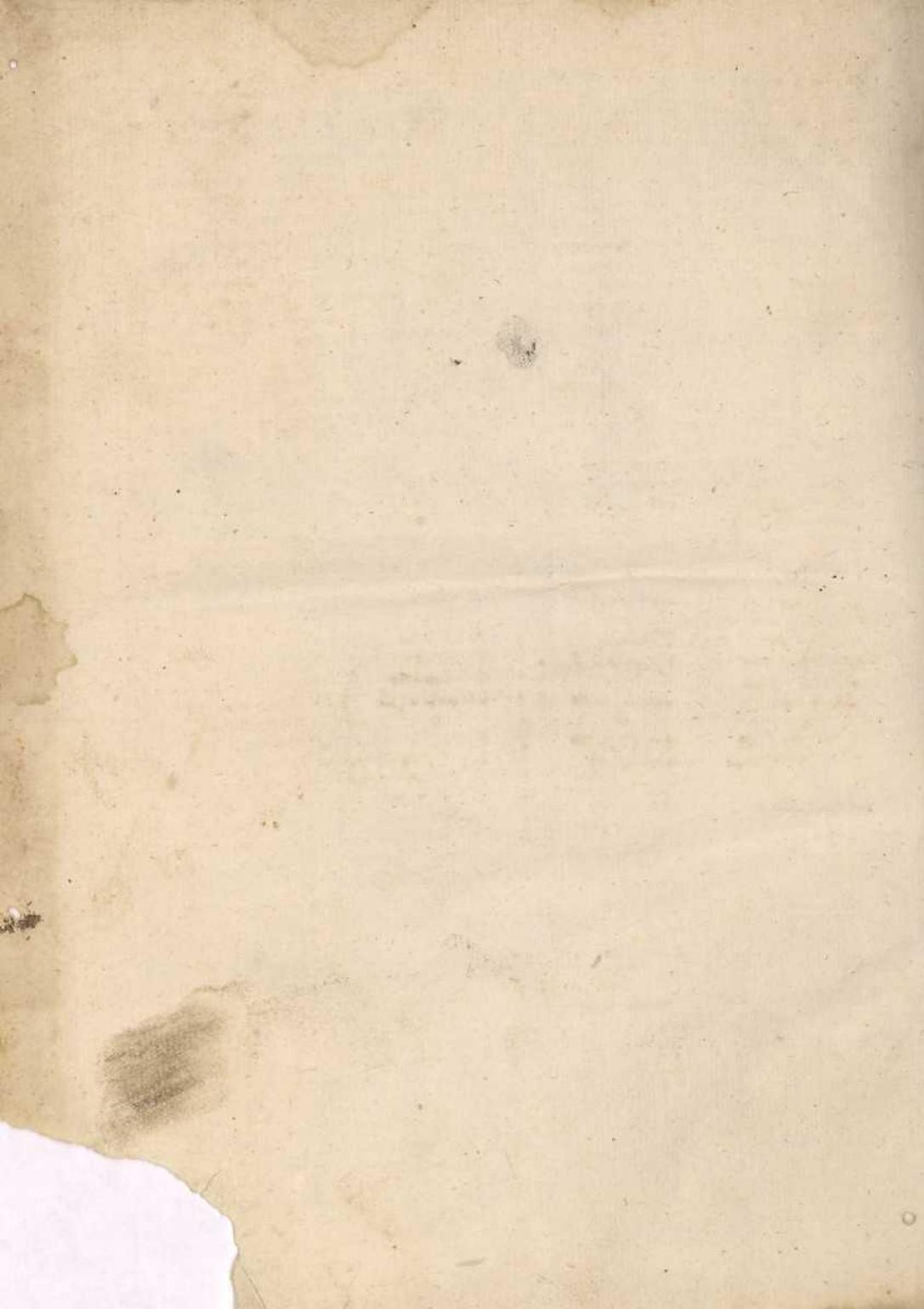

Clarissimi ac celeberrimi preconis Fratris Roberti Caraccioli de Lido;
Ordinis minorum: Pontificis Aquinatis: opus de laudibus sancto:uz
accuratissime per Georgium Arrinabenu Venetijs Impressuz: Anno
a natali christiano. M. cccc. lxxix. Mosis Quinquecentis.

Deo Gratias.

1742

1742

1742

1742

1742

1742

TRIVMFVS pompeii dux redit ad urbem secundus
 Suetonium suo mense sed interiectis diebus quinquies
 Triunfabit

1798

289. | 389.

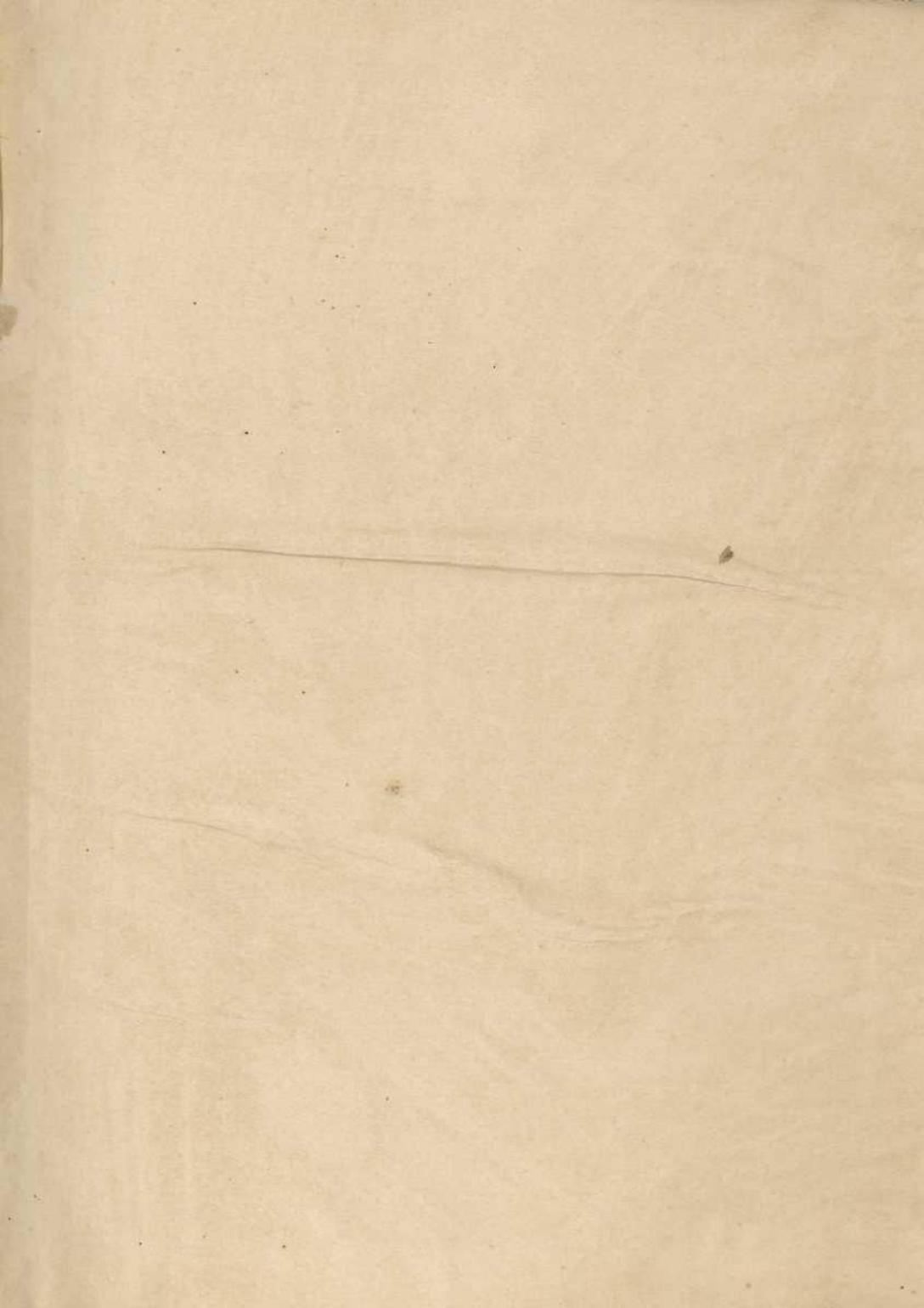
300

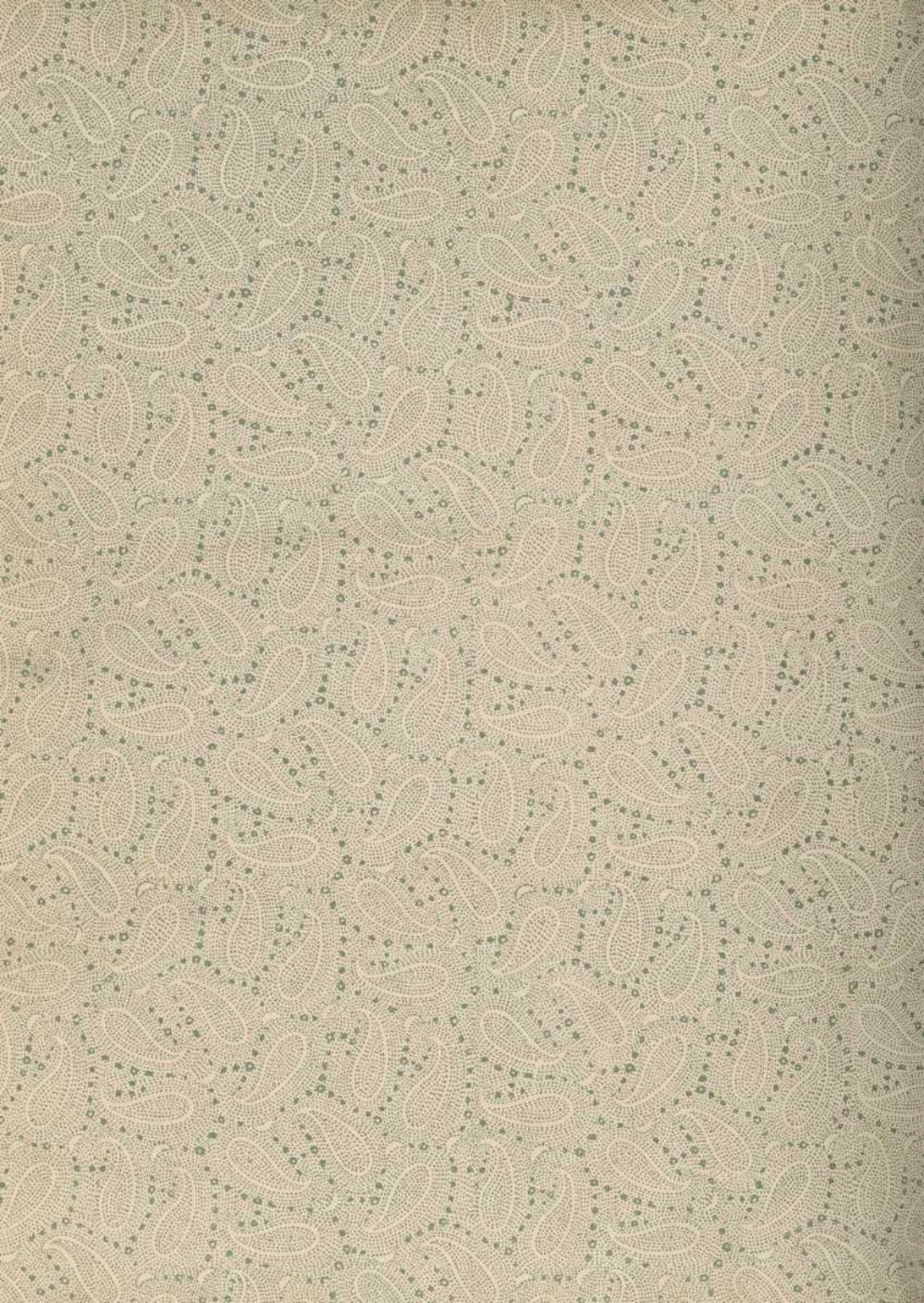
200

100

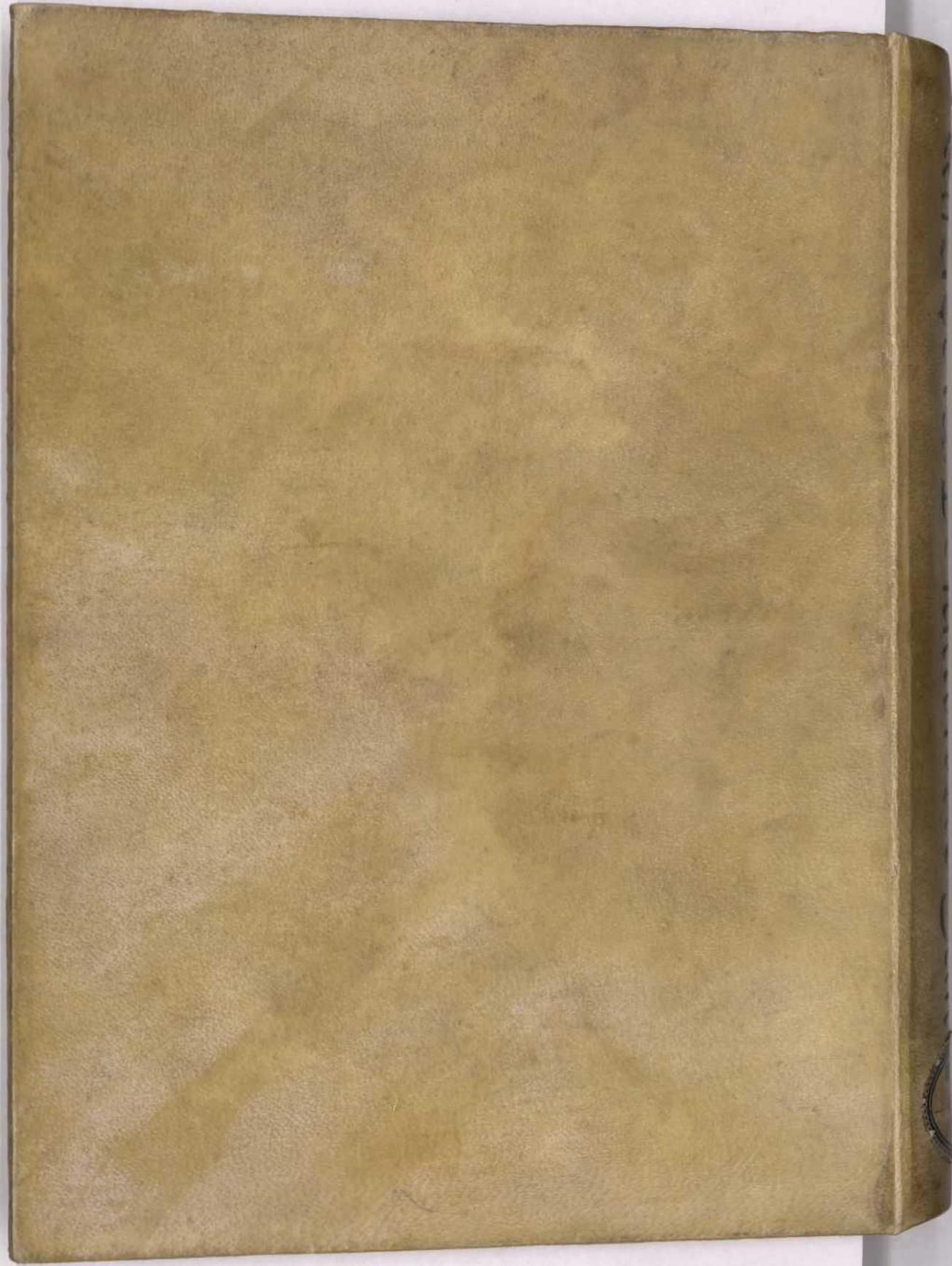
10000

FRANCISCUS
 fidei
 regis nostras celesti iustitia
 fides custodius ubi salus

Señor Don Juan de Dios
Cajón

No. Cajón

B. H. S.